BASMELE ROMÂNILOR

X

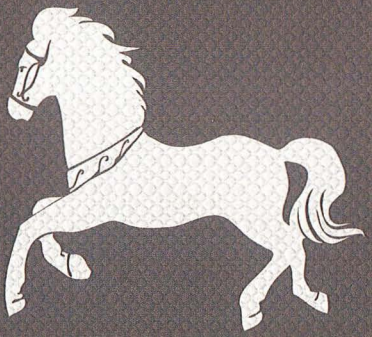

O colecție nemuritoare

Petre Ispirescu (1830-1887) este un cunoscut folclorist şi prozator, numele său fiind cel mai adesea asociat cu basmele populare româneşti. Se naşte şi trăieşte în Bucureşti, tatăl său fiind frizer. Se pare că mama, de origine transilvăneană, i-ar fi insuflat încă din copilărie plăcerea de a asculta, de a reţine şi de a istorisi la rândul său basme.

La insistenţele mamei, începe şcoala pe lângă diferite biserici, dar din pricina lipsurilor materiale se vede nevoit să renunţe la studii de la o vârstă fragedă şi se angajează ca ucenic pe lângă o tipografie. Cu timpul, ajunge să conducă sau chiar să deţină tipografii (lucrând la Naţionalul, Tipografia Academiei Române etc.), meseria facilitându-i întâlnirea cu numeroşi cărturari şi oameni de cultură de prim rang, precum A.I. Odobescu, N. Filimon sau B.P. Hasdeu, care îi încurajează interesul şi preocuparea pentru studierea creaţiilor folclorice.

În 1862 publică în *Ţeranul român* primul său basm, „Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte". Zece ani mai târziu, vede lumina tiparului volumul *Legende şi basmele românilor. Ghicitori şi proverburi*. Colaborează frecvent la numeroase reviste şi publicaţii: *Convorbiri literare*, *Familia*, *Revista literară*, *România liberă*, *Tribuna*, *Columna literară*, *Dorobanţul*. În timpul vieţii, i-au mai fost publicate volumele: *Snoave sau poveşti populare* (1873-1874), *Isprăvile şi vieaţa lui Mihai Viteazu* (1876), *Din poveştile unchiaşului sfătos. Basme păgâneşti* (1879), *Pilde şi ghicitori* (1880), *Legende sau basmele românilor* (1882), *Basme, snoave şi glume* (1883), *Din poveştile unchiaşului sfătos. Despre pomul Crăciunului* (1886), *Poveşti morale* (1886). Se stinge din viaţă pe 27 noiembrie 1887, fiind înmormântat la Cimitirul Bellu din Bucureşti.

PETRE ISPIRESCU

BASMELE ROMÂNILOR

volumul X

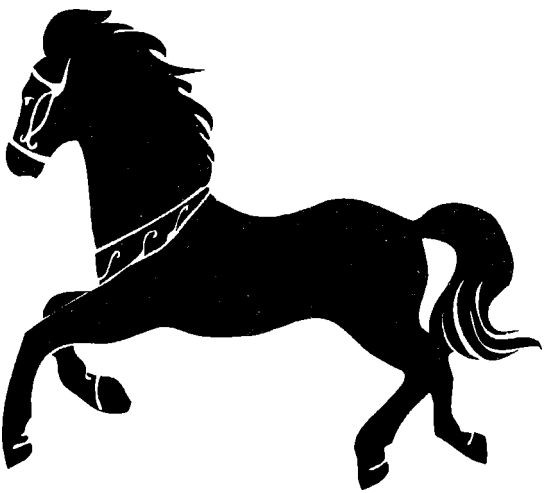

BUCUREŞTI, 2010

Textul volumului este reprodus după Petre Ispirescu,
Opere, 2 vol., Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1988
Copyright © 2010 Curtea Veche Publishing, pentru prezenta ediţie.

JURNALUL NAŢIONAL

Director general Marius Tucă
Director executiv Sorin Stoian
Director marketing Adriana Ioniţă

Piaţa Presei libere nr. 1, Corp D, etaj VIII, Bucureşti,
Sector 1, tel.: 021-318 20 37, fax: 021-318 20 35
E-mail: editura.jurnalul@jurnalul.ro

Curtea veche
CURTEA VECHE PUBLISHING
str. Aurel Vlaicu nr. 35, Bucureşti
tel.: (021)222.57.26, (021)222.47.65;
www.curteaveche.ro; redactie@curteaveche.ro

Editor: Grigore Arsene

Redactor: Răzvan Năstase
Ilustraţii: Adrian Barbu
Tehnoredactor: Crenguţa Rontea

Design copertă:

GRIFFON & SWANS
creative services
www.griffon.ro

BANCA COMERCIALĂ FEROVIARA
www.bfer.ro

Adresa: Str. Popa Tatu nr. 62A, Tronson A,
Sector 1, Bucureşti, România
E-mail: office@bfer.ro
Telefon: 021 303 4000, 0758 050 004

Tipărit la G Canale Bucureşti

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Basmele românilor. - Bucureşti : Curtea Veche Publishing, 2010.
10 vol.
ISBN 978-606-588-004-7
Vol. 10 / Petre Ispirescu. - 2010. - ISBN 978-606-588-065-8

I. Ispirescu, Petre

821.135.1-93-34

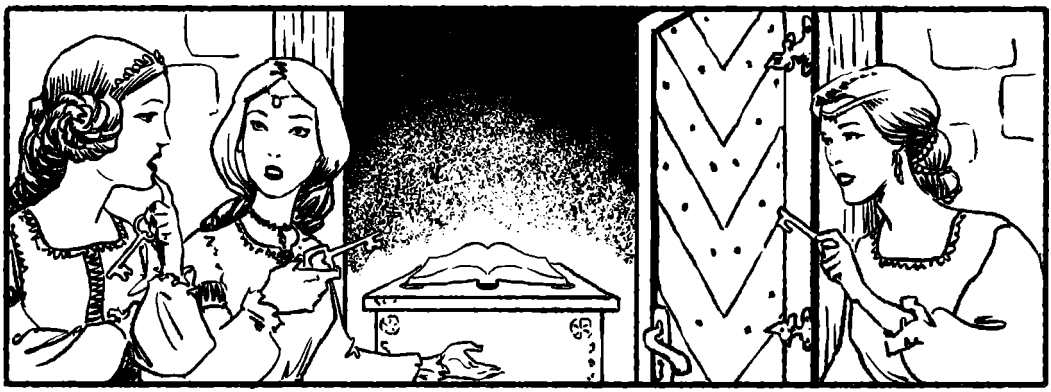

PORCUL CEL FERMECAT

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat şi avea trei fete. Şi fiind a merge la bătălie, îşi chemă fetele şi le zise:

— Iacă, dragele mele, sunt silit să merg la război. Vrăjmaşul s-a sculat, cu oaste mare asupra noastră. Cu mare durere mă despart de voi. În lipsa mea băgaţi de seamă să fiţi cu minte, să vă purtaţi bine şi să îngrijiţi de trebile casei. Aveţi voie să vă preîmblaţi prin grădină, să intraţi prin toate cămările casei: numai în cămara din fund, din colţul din dreapta, să nu intraţi, că nu va fi bine de voi.

— Fii pe pace, tată, răspunseră ele. Niciodată n-am ieşit din cuvântul dumitale. Du-te fără grijă, şi Dumnezeu să-ţi dea o izbândă strălucită.

Toate fiind gata de pornire, împăratul le dete cheile de la toate cămările, mai aducându-le aminte încă o dată poveţele ce le deduse, şi-şi luă ziua bună de la ele.

Fetele împăratului, cu lacrămile în ochi, îi sărutară mâna, îi poftiră biruinţă; iar cea mai mare din ele primi cheile din mâna împăratului.

Nu ştiau ce să se facă, de mâhnire şi de urât, fetele, când se văzură singure. Apoi, ca să le treacă de urât, hotărâră ca o parte din zi să lucreze, o parte să citească şi o parte să se plimbe prin grădină. Aşa făcură şi le mergea bine.

Vicleanul pizmuia pacea fetelor şi-şi vârî coada.

— Surioarele mele, zise fata cea mai mare, câtu-i ziulica de mare toarcem, coasem, citim. Sunt câteva zile de când ne aflăm singure, n-a mai rămas niciun colţ de grădină pe unde să nu ne fi plimbat. Am intrat prin toate cămările palatului tatălui nostru, şi am văzut cât sunt de frumos şi bogat împodobite; de ce să nu intrăm şi în cămara aceea, în care ne-a oprit tatăl nostru de a intra?

— Vai de mine, leliţă, zise cea mai mică, mă mir cum ţi-a dat în gând una ca aceasta, ca să ne îndemni dumneata să călcăm porunca tatălui nostru. Când tata a zis să nu intrăm acolo, trebuie să fi ştiut el ce a zis şi pentru ce a zis să facem aşa.

— Că doară nu s-o face gaură în cer d-om intra, zise cea mijlocie. Că doară n-or fi niscaiva zmei să ne mănânce, ori alte lighioane. Ş-apoi, de unde o să ştie tata dacă noi am intrat au ba?

Tot vorbind şi îndemnându-se, ajunseră tocmai pe dinaintea acelei cămări; cea mai mare dintre surori, care era păstrătoarea cheilor, bägă cheia în broasca uşei şi, întorcând-o niţel, scârţ!, uşa se deschise.

Fetele intrară.

Când colo, ce să vază? Casa n-avea nicio podoabă; dară în mijloc era o masă mare cu un covor scump pe dânsa, şi dasupra o carte mare deschisă.

Fetele, nerăbdătoare, voiră a şti ce zicea în cartea aceea. Şi cea mare înaintă şi iată ce ceti:

„Pe fata cea mare a acestui împărat are s-o ia un fiu de împărat de la răsărit."

Merse şi cea mijlocie şi, întorcând foaia, ceti şi ea:

„Pe fata cea mijlocie a acestui împărat are s-o ia un fiu de împărat de la apus."

Râseră fetele şi se veseliră, hihotind şi glumind între ele. Fata cea mică însă nu voia să se ducă.

Cele mai mari nu o lăsară în pace, ci, cu voie, fără voie, o aduseră şi pe dânsa lângă masă, şi cam cu îndoială întoarse şi ea foaia şi ceti:

„Pe fata cea mică a acestui împărat are s-o ia de soţie un porc."

Trăsnetul din cer de ar fi căzut, nu i-ar fi făcut mai mult rău ca aceea ce i-a făcut citirea acestor vorbe. P-aci p-aci era să moară de mâhnire. Şi dacă n-o ţineau surorile, îşi şi spărgea capul căzând.

După ce se dezmetici din leşinul ce-i venise de inimă rea, începură s-o mângâie surorile.

— Ce! îi ziseră, mai crezi şi tu la toate alea! Unde ai mai pomenit tu ca o fată de împărat să se mărite după un porc?

— Ce copilă eşti! îi zise cealaltă, dară tata n-are destulă oştire să te scape, chiar când s-ar întâmpla să vie să te ceară un dobitoc aşa de scârbos?

Fata cea mică a împăratului ar fi voit să se înduplece a crede cele ce îi spuneau surorile; dară n-o lăsa inima. Gândul ei era mereu la cartea care spuse că norocul celorlalte surori era să fie aşa de frumos şi numai ei îi spusese că o să i se întâmple ceea ce nu se mai auzise până atunci pe lume. Şi apoi o rodea la ficaţi călcarea poruncii tatălui lor.

Ea începu a lâncezi. Şi numai în câteva zile aşa se schimbase, încât nu o mai cunoşteai; din rumenă şi veselă ce era, ajunsese de se ofilise şi nu-i mai intra nimeni în voie. Se ferea de a se mai juca cu surorile prin grădină, d-a culege flori ca să le puie la cap şi d-a cânta cu toatele când erau la furcă, ori la cusătură.

Între acestea, tatăl fetelor, împăratul, făcuse o izbândă cum nu se aştepta, biruind şi gonind pe vrăjmaş. Şi fiindcă gândul îi era la fiicele sale, făcu ce făcu şi se întoarse mai curând acasă. Lumea după lume ieşise întru întâmpinarea lui, cu buciume, cu tobe şi cu surle, înveselindu-se că împăratul se întorcea biruitor.

Cum ajunse, până a nu merge acasă, împăratul dete laudă Domnului că-i ajutase asupra protivnicilor cari se sculaseră asupra lui, de-i înfrânse. Apoi, mergând acasă, fiicele lui îi ieşiră înainte. Bucuria lui crescu când văzu că fetele îi erau sănătoase. Fata cea mică se feri cât putu a nu se arăta tristă.

Cu toate astea, nu după mult timp, împăratul băgă de seamă că fie-sa cea mică din ce în ce slăbea şi se posomora. Îndată îi trecu un fier ars prin inimă, gândindu-se că poate i-au călcat porunca. Şi de unde să nu fie aşa?!

Ca să se încredinţeze, îşi chemă fetele, le întrebă, poruncindu-le să-i spuie drept.

Ele mărturisiră. Se feriră însă d-a spune care din ele fuse îndemnătoarea.

Cum auzi împăratul una ca aceasta, se tânguia în sine cu amar, şi cât p-aci era să-l biruie mâhnirea. Îşi ţinu însă firea şi căuta a-şi mângâia fata care vedea că se pierde. Ce s-a făcut, s-a făcut; văzu el că o mie de vorbe un ban nu fac.

Începuse a se cam uita întâmplarea aceasta, când, într-o zi, se înfăţişe la împăratul fiul unui împărat de la răsărit şi-i ceru de soţie pe fata cea mai mare. Împăratul i-o dete cu mulţumire. Făcură nuntă înfricoşată şi peste trei zile o petrecu cu cinste mare până la otar. Peste puţin, aşa făcu şi cu fata cea mijlocie, pe care o ceruse un fiu de împărat de la apus.

Cu cât vedea că se împlinesc întocmai cele scrise în cartea ce citise, cu atât fata împăratului se întrista şi mai mult. Ea nu mai voia să mănânce, nu se mai gătea, nu mai ieşea la plimbare; voia să se lase să moară mai bine, decât să ajungă de batjocura lumii. Dară împăratul nu-i da răgaz să puie în lucrare o faptă aşa de nelegiuită, ci o mângâia cu fel de fel de poveţe.

Mai trecu ce mai trecu şi iată, măre, că într-o zi împăratul se pomeneşte cu un porc mare că intră în palatul lui şi-i zice:

— Sănătate ţie, împărate; să fii rumen şi voios ca răsăritul soarelui într-o zi senină!

— Bine ai venit sănătos, prietene. Dar ce vânt te aduce pe la noi?

— Am venit în peţit, răspunse porcul.

Se miră împăratul când auzi de la porc aşa vorbe frumoase şi îndată îşi dete cu părerea că aci nu putea să fie lucru curat. Ar fi voit s-o cârmească împăratul spre a nu-i da fata de soţie; dară după ce auzi că întreaga curte şi uliţile gemeau de porci, care veniseră cu peţitorul, n-avu încotro şi-i făgădui. Porcul nu se lăsă numai pe făgăduială, ci intră în vorbă şi se hotărî ca nunta să se facă peste o săptămână. Numai după ce primi cuvânt bun de la împăratul, porcul plecă.

Până una alta, împăratul îşi povăţui fata să se supuie ursitei, dacă aşa a voit Dumnezeu. Apoi îi zise:

— Fata mea, cuvintele şi purtarea cea înţeleaptă a acestui porc nu sunt de dobitoc; o dată cu capul nu crez eu ca el să se fi născut porc. Trebuie să fie vreo fermecătorie sau vreo altă drăcie aci. Însă tu să fii ascultătoare, să nu ieşi din cuvântul lui; căci Dumnezeu nu te va lăsa să te chinuieşti mult timp.

— Dacă dumneata, tată, găseşti cu cale aşa, răspunse fata, te ascult şi-mi pui nădejdea în Dumnezeu. Ce o vrea El cu mine! Aşa mi-a fost trişte*; văz eu că n-am încotro.

Între acestea sosi şi ziua nunţii. Cununia se făcu cam pe sub ascuns. Apoi, puindu-se porcul cu soţia sa într-o căruţă împărătească, porni la dânsul acasă.

Pe drum trebuia să treacă pe lângă un noroi mare; porcul porunci să stea căruţa; se dete jos şi se tăvăli în noroi, până se făcu una cu tina, apoi, suindu-se, zise miresei să-l sărute. Biata fată, ce să facă? Scoase batista, îl şterse niţel la bot şi-l sărută, gândindu-se să asculte poveţile tatălui său.

Când ajunseră acasă la porc, care era într-o pădure mare, se şi înseră. Şezură niţel de se odihniră de drum, cinară împreună şi se culcară. Peste noapte, fata împăratului simţi că lângă dânsa era un om, iară nu un porc. Se miră. Însă îşi aduse aminte de cuvintele tătână-său şi începu a mai însufleţi, plină de nădejde în ajutorul lui Dumnezeu.

Porcul seara se dezbrăca de pielea de porc, fără să simtă fata, şi dimineaţa, până a nu se deştepta ea, el iară se îmbrăca cu dânsa.

Trecu o noapte, trecură două, trecură mai multe nopţi şi fata nu se putea domiri cum se face de bărbatu-său ziua este porc şi noaptea om. Pasămite el era fermecat, vrăjit să fie aşa.

Mai târziu începu a prinde dragoste de dânsul, când simţi rodurile căsătoriei; atât numai se mâhnea că nu ştia ce o să dea lumii peste câteva luni. Când, într-o zi, văzu trecând pe acolo o babă cloanţă vrăjitoare.

Ea, care nu văzuse oameni de atâta mare de timp, era jinduită, şi o chemă să mai vorbească cu dânsa câte ceva. Vrăjitoarea îi spuse că ştie să ghicească, să dea leacuri şi câte nagode toate.

— Aşa să trăieşti, bătrânico, ia spune-mi, d-a minune, ce are bărbatu-meu de este ziua porc şi noaptea, când doarme lângă mine, îl simţ că este om?

— Ceea ce-mi spui, puica mamii, eram să ţi-o spui eu mai înainte, căci nu de surda sunt ghicitoare. Să-ţi dea mămulica leacuri cari să-i taie farmecele.

— Dă-mi, zău, mămuşoară, şi ţi-oi plăti cât mi-i cere, că mi s-a urât cu el aşa.

* trişte – soartă

— Ţine icea, puişorul mamei, aţa aceasta. Să nu ştie el de dânsa, că n-are leac. Să te scoli când doarme el, binişor, şi să i-o legi de piciorul stâng, cât se poate de strâns, şi să vezi, draga babii, că dimineaţa rămâne om. Parale nu-mi trebuie. Eu voi fi destul de plătită când voi afla că o să scapi de aşa urgie. Mi se rup, uite, băierile inimii de milă pentru dumneata, bobocelul mamei, şi mă căiesc, mă căiesc, cum de să nu aflu mai dinainte, ca să-ţi viu întru ajutor.

După ce plecă zgripţoroaica de vrăjitoare, fata de împărat ascunse cu îngrijire aţa; iară peste noapte se sculă binişor, încât să n-o simtă nici măiastrele, şi, cu inima tâcâindă, legă aţa de piciorul bărbatului său. Când să strângă nodul, pâc!, se rupse aţa, căci era putredă.

Deşteptându-se, bărbatul speriat îi zise:

— Ce-ai făcut, nenorocito! Mai aveam trei zile, şi scăpam de spurcatele astea de vrăji; acum cine ştie cât voi mai avea să port această scârboasă piele de dobitoc. Şi numai atunci vei da cu mâna de mine, când vei rupe trei perechi de opinci de fier şi când vei toci un toiag de oţel, căutându-mă, că eu mă duc.

Zise şi se făcu nevăzut.

Sărmana fată de împărat, când se văzu singură cuc, unde începu a plânge şi a se boci, de ţi se rupea inima. Blestema cu foc şi pară pe afurisita de ghicitoare. Dară toate în zadar. Dacă văzu că n-o scoate la căpătâi cu tânguirea, se sculă şi plecă încotro va duce-o mila Domnului şi dorul bărbatului.

Ajungând într-o cetate, porunci de-i făcu trei perechi de opinci de fier şi un toiag de oţel, se găti de drum şi se porni în călătorie, spre a-şi găsi bărbatul.

Se duse, se duse, peste nouă mări, peste nouă ţări, trecu prin nişte păduri mari cu buştenii ca butia, se poticnea lovindu-se de copacii cei răsturnaţi şi, de câte ori cădea, de atâtea ori se şi scula; ramurile copacilor o izbeau peste faţă, crângurile îi zgâriaseră mâinile, şi ea tot înainta, mergea, şi îndărăt nu se uita. Când, obosită de drum şi de sarcină, abătută de mâhnire şi cu nădejdea în inimă, ajunse la o căsuţă.

Pasămite acolo şedea Sânta Lună.

Bătu la portiţă, se rugă să o lase înăuntru să se odihnească niţel, mai cu seamă că îi şi abătuse să facă.

Muma Sântei Lune avu milă de dânsa şi de suferinţele sale; o primi dară înăuntru şi o îngriji. Apoi o întrebă:

— Cum se poate ca om de pe alte tărâmuri să răzbească până aci?

Biată fată de împărat îşi povesti atunci toate întâmplările şi sfârşi zicând:

— Mulţumesc mai întâi lui Dumnezeu că mi-a îndreptat paşii către acest loc, şi al doilea dumitale, că nu m-ai lăsat sa pier la ceasul naşterii. Acum te mai rog să-mi spui, nu care cumva Sânta Lună, fiica dumitale, ştie pe unde s-ar afla bărbatul meu?

— Nu poate să ştie draga mea, îi răspunse muma Sântei Lune, dar du-te încolo, spre răsărit, până vei ajunge la Sântul Soare; poate el să ştie ceva.

Îi dete să mănânce o găină friptă şi îi zise să bage de seamă să nu piarză niciun oscior, că-i va fi de mare trebuinţă.

După ce mai mulţumi încă o dată de buna găzduire şi de poveţele cele folositoare şi după ce lepădă o pereche de opinci care se spărsese, încălţă altele, puse oscioarele găinei într-o legătură, luă în braţe copilaşul şi toiagul în mână şi o porni iarăşi la drum.

Merse, merse, prin nişte câmpii numai de nisip; aşa de greu era drumul, încât făcea doi paşi înainte şi unul înapoi; se luptă, se luptă şi scăpă de astă câmpie, apoi trecu prin nişte munţi nalţi, colţuroşi şi scorboroşi; sărea din bolovan în bolovan şi din colţ în colţ. Când ajungea pe câte un piept de munte şes, i se părea că apucă pe Dumnezeu de un picior; şi, după ce se odihnea câte niţel, iar o lua la drum, şi tot înainte mergea. Glodurile, colţii de munte care erau tot de cremene, atât îi zgâriaseră picioarele, genunchii şi coatele, încât erau numai sânge; căci trebuie să vă spun că munţii erau nalţi, încât întreceau norii, şi pe unde nu erau prăpăstii peste care trebuia să sară, nu putea merge altfel decât suindu-se pe brânci şi ajutându-se cu toiagul.

În cele mai de pe urmă, stătută de osteneală, ajunse la nişte palaturi.

Acolo şedea Soarele.

Bătu la poartă şi se rugă să o primească. Muma Soarelui o primi şi se miră când văzu om de pe alte tărâmuri pe acolo şi plânse de mila ei, când îi povesti întâmplările. Apoi, după ce-i făgădui că va întreba pe fiu-său despre bărbatul ei o ascunse în pivniţă, ca să n-o simtă Soarele când o veni acasă, căci seara se întoarce totdauna supărat.

A doua zi află fata de împărat că era s-o paţă, fiindcă Soarele cam mirosise a om de pe altă lume. Dar mumă-sa îl linişti cu vorbe bune, zicându-i că sunt păreri.

Fiica de împărat prinse curagi când văzu cu câtă bunătate este primită şi întrebă:

— Bine, frate dragă, cum se poate ca Soarele să fie supărat, el care este atât de frumos şi face atâta bine muritorilor?

— Iacă pentru ce, răspunse muma Soarelui; el dimineaţa stă în poarta raiului, şi atunci este vesel, vesel şi râde la toată lumea. Peste zi este plin de scârbă, fiindcă vede toate necurăţiile oamenilor şi d-aia îşi lasă arşiţa aşa de cu zăpuşeală; iară seara este mâhnit şi supărat, fiindcă stă în poarta iadului; acesta este drumul lui obicinuit, de unde apoi vine acasă.

Îi mai spuse că l-a întrebat despre bărbatul ei şi fiu-său îi răspunse că nu ştie de seama lui nimic, fiindcă, de va şedea în vro pădure deasă şi mare, vederea lui nu poate străbate prin toate colţurile şi afundăturile, ci că altă nădejde nu e, decât să meargă la Vânt.

Îi dete şi acolo o găină să mănânce şi îi zise să păstreze oscioarele cu îngrijire.

După ce lepădă a doua pereche de opinci, care se spărseseră şi acelea, luă legătura cu oscioarele, copilul în braţe şi toiagul în mână şi porni spre Vânt.

În calea aceasta întâlni nişte greutăţi şi mai mari, căci dete, una după alta, peste munţi de cremene din care ţâşneau flăcări de foc, peste păduri nemaiumblate şi peste câmpii de gheaţă cu nămeţi de zăpadă. P-aci, p-aci, era să se prăpădească, biata femeie; însă, cu stăruinţa ei şi cu ajutorul lui Dumnezeu, birui şi aceste greutăţi mari, şi ajunse la o văgăună care era într-un colţ de munte, mare de puteau să intre şapte cetăţi într-însa.

Acolo şedea Vântul.

Gardul care o înconjura avea o portiţă. Bătu şi se rugă să o primească. Muma Vântului avu milă de dânsa şi o primi să se odihnească. Ca şi la Soare, fu ascunsă, ca să nu o simtă Vântul.

A doua zi îi spuse că bărbatul său locuia într-o pădure mare şi deasă, pe unde nu ajunsese toporul încă; că acolo şi-a făcut un fel de casă, grămădind buşteni unul peste altul şi împletindu-i cu nuiele, unde trăia singur-singurel, de teama oamenilor răi.

După ce îi dete şi aci o găină de mâncă şi îi zise să păstreze oscioarele, muma Vântului o povăţui să se ia după drumul robilor, care se vede noaptea pe cer, şi să meargă, să meargă până va ajunge.

Aşa şi făcu. După ce mulţumi cu lacrămi de bucurie pentru buna găzduire şi pentru vestea cea bună, porni la drum.

Biata femeie nopţile le făcea zi. Nu i se mai alegea nici de mâncare, nici de odihnă, atâta dor şi foc avea să-şi găsească bărbatul pe care ursita i-l dedese.

Merse, merse până ce i se sparseră şi opincile aceste. Le lepădă şi începu a merge cu picioarele goale. Nu căuta gloduri, nu băga seamă la ghimpii ce-i intrau în picioare, nici la loviturile ce suferea când se împiedica de vreo piatră.

În cele mai de pe urmă ajunse la o poiană verde şi frumoasă pe marginea unei păduri. Acum se mai înveseli şi sufletul ei, când văzu floricelele şi iarba cea moale. Stătu şi se odihni niţel. Apoi, văzând păsărelele câte două-două pe rămurelele copăceilor, se încinse focul într-însa de dorul bărbatului său, începu a plânge cu amar şi, cu copilul în braţe şi cu legătura cu oscioarele pe umăr, porni iarăşi.

Intră în pădure. Nu se uita nici la iarba cea verde şi frumoasă ce-i mângâia picioarele, nu voia să asculte nici la păsărelele ce ciripeau de te asurzea, nu căuta nici la floricelele ce se ascundeau prin desişurile crângurilor, ci mergea dibuind prin pădure. Ea băgase de seamă că aceasta trebuie să fie pădurea în care locuia bărbatul său, după semnele ce-i spusese muma Vântului.

Trei zile şi trei nopţi orbăcăi prin pădure şi nu putu afla nimic. Atât de mult era ruptă de osteneală, încât căzu şi rămase acolo o zi ş-o noapte fără să se mişte, fără să bea şi să mănânce ceva.

În cele mai de pe urmă, îşi puse toate puterile, se sculă, şi aşa, şovăind, cercă să umble sprijinindu-se în toiagul său, dară îi fu cu neputinţă, căci şi acesta se tocise, încât nu mai era de nicio trebuinţă, însă de mila copilului, care nu mai găsea lapte la pieptul ei, de dorul bărbatului, pe care îl căuta cu credinţă la Dumnezeu, porni aşa cum putu. Nu mai făcu zece paşi şi zări către un desiş un fel de casă precum îi spusese muma Vântului. Porni într-acolo şi abia, abia ajunse. Acea casă n-avea nici ferestre, nici uşă. Pasămite uşa era pe dasupra. Îi dete ocol. Scară nu era.

Ce să facă? Voia să intre.

Se gândi, se răzgândi; se cercă să se suie – în zadar. Sta, sta s-o doboare cu totul întristarea: cum se poate să se lase ea să se înece tocmai la mal. Când, îşi aduse aminte de oscioarele de găină ce le purtase atâta cale şi-şi zise: nu se poate să mi se fi zis de florile mărului să păstrez aceste oscioare, ci că îmi vor fi de mare ajutor la nevoie.

Atunci scoase oscioarele din legătura ce o avea, se socoti niţel, mai cugetă şi, luând două din aceste oscioare, le puse vârf în vârf şi văzu că se lipiră ca printr-o minune. Mai puse unul, apoi unul, şi văzu că se lipiră şi acelea.

Făcu deci, din oscioare, doi drugi cât casa de înalţi. Îi rezemă de casă la o depărtare de o palmă domnească unul de altul. După aceea puse iarăşi căpătâi la căpătâi

celelalte oscioare şi făcu nişte druguleţi mici, fiecare puindu-i d-a curmezişul pe drugii cei mari, închipui treptele unei scări; cum punea aceste trepte, se lipeau şi ele. Şi astfel unul câte unul puse până sus. Cum punea o treaptă, se urca pe ea. Apoi alta, apoi alta, până unde îi ajunse. Când, tocmai sus în vârful scării, nu-i ajungea să mai facă o treaptă.

Ce să facă? Fără astă treaptă nu se putea. Pasămite ea pierduse un oscior. Să stea acolo, era peste poate. Să nu intre înăuntru îi era ciudă. Se apucă şi-şi tăie degetul cel mic, şi cum îl puse acolo, se lipi. Luă copilul în braţe se urcă din nou şi intră în casă.

Aci se miră ea de buna rânduială ce găsi. Se apucă şi ea şi mai deretică oleacă. Apoi mai răsuflă niţel, puse copilul într-o albie ce găsi şi o aşeză în pat.

Când veni bărbatu-său, se sperie de ceea ce văzu. Parcă nu-i venea să crează ochilor săi, tot uitându-se la scara de oscioare şi la degetul din vârful scării. Frica lui era să nu fie iară niscaiva farmece, şi cât p-aci era să-şi părăsească casa, dară Dumnezeu îi dete în gând să intre.

Atunci, făcându-se un porumbel, ca să nu se lipească farmecele de el, zbură pe dasupra fără să se atingă de scară şi intră înăuntru în zbor. Acolo văzu o femeie îngrijind de un copil.

El îşi aduse aminte atunci că femeia sa era însărcinată când plecase de la ea, şi unde îl coprinse un dor de dânsa şi o milă, gândindu-se la câte trebuia să fi păţit ea până să dea cu mâna de dânsul, încât se făcu numaidecât om.

Cât p-aci era să n-o cunoască; atât de mult se schimbase din pricina suferinţelor şi a necazurilor.

Fata de împărat, cum îl văzu, se sculă în sus şi îi tâcâia inima de frică, fiindcă ea nu-l cunoştea.

După ce el i se făcu cunoscut, ea nu se căi, ba şi uită tot ce suferise. El era un bărbat ca un brad de frumos.

Se puse deci la vorbă. Ea îi povesti toate întâmplările, iară el plânse de mila ei. Apoi începu şi el a spune:

— Eu, zise el, sunt fiu de împărat. La un război ce avu tată-meu cu nişte zmei, vecini ai lui, care erau foarte răi şi-i tot călcau moşia, am omorât pe cel mai mic. Pasămite, ursita te făgăduise lui. Atunci mă-sa, care era o vrăjitoare de închega şi apele cu farmecele ei, mă blestemă să port pielea acelui scârbos dobitoc, cu gând ca să nu ajung să mi te iau eu.

Dumnezeu i-a stat împotrivă, şi eu te-am luat. Baba care ţi-a dat aţa să mi-o legi de picior era ea. Şi de unde mai aveam trei zile să scap de blestem, am fost silit să port încă trei ani stârvul porcului.

Acum, fiindcă tu ai suferit pentru mine şi eu pentru tine, să dăm laudă Domnului şi să ne întoarcem la părinţii noştri. Fără tine eram hotărât să trăiesc ca un pustnic, d-aia şi mi-am ales acest loc pustiu şi mi-am făcut casa asta aşa, ca pui de om să nu mai poată răzbi la mine.

Apoi se îmbrăţişară de bucurie şi se făgăduiră ca amândoi să uite necazurile trecute.

A doua zi de dimineaţă se sculară şi porniră amândoi, mai întâi la împăratul, tatăl lui. Când se auzi de venirea lui şi a soţiei sale, toată lumea plângea de bucurie că îi vedea. Iară tatăl şi muma lui îi îmbrăţişe strâns, şi ţinură veseliile trei zile şi trei nopţi.

Apoi merse şi la împăratul, tatăl femeii lui. El cât p-aci era să-şi iasă din minţi de bucurie, când îi văzu. Ascultă povestindu-i-se întâmplările lor. Apoi zise fie-sei:

— Ţi-am spus eu că nu credeam să se fi născut porc acel dobitoc ce te-a cerut de soţie? Şi bine ai făcut, fata mea, de m-ai ascultat.

Şi fiindcă era şi bătrân, şi moştenitori n-avea, se coborî din scaunul împărăţiei sale şi îi puse pe dânşii. Iară ei domniră cum se domneşte când împăraţii trec prin fel de fel de ispite, necazuri şi nevoi.

Şi de n-or fi murit, trăiesc şi astăzi, domnind în pace.

Iară eu încălecai p-o şea etc.

Povestit de mama, între 1838–1847.

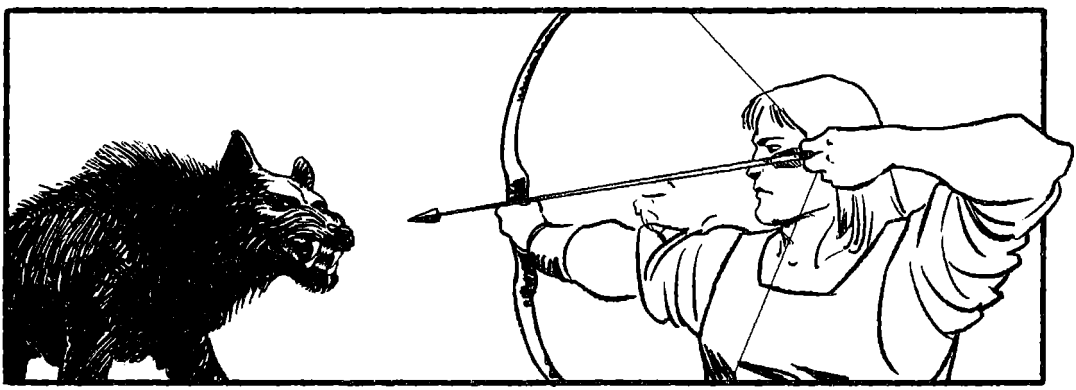

LUPUL CEL NĂZDRĂVAN ŞI FĂT-FRUMOS

A fost odată ca niciodată etc.

A fost un împărat şi o împărătească. Ei aveau trei copii. Mai aveau pe lângă palaturile lor o grădină foarte frumoasă. Şi atât de dragi îi erau florile acestui împărat, încât însuşi, cu multă tragere de inimă, le plivea şi îngrijea de grădină. În fundul acestei grădini crescuse un măr cu totul şi cu totul de aur. Împăratul nu mai putea de bucurie că în grădina sa se află un aşa pom, cum nu se găsea în toată lumea. Se tot întorcea pe lângă dânsul şi se tot uita pe de toate părţile la el, de i se scurgeau ochii. Când, într-o zi, văzu că pomul înmugureşte, înfloreşte, se scutură florile şi roadele se arată; apoi spre seară dă în pârguială. Îi zâmbea mustaţa împăratului şi îi lăsa gura apă, când se gândea că a doua zi o să aibă la masa sa mere de aur, lucru ce nu se auzise până atunci.

A doua zi nu se luminase bine de ziuă, şi împăratul era în grădină ca să vază merele cele aurite şi să-şi împace nesaţiul ce avea de a se uita la dânsele. Dară rămase ca ieşit din minţi, când, în loc de mere coapte aurii, văzu că pomul înmugurise din nou, iară merele nicăiri. Încă fiind acolo, văzu cum înfloreşte pomul, cum îi cad florile şi cum roadele se arată iarăşi.

Atunci îi mai veni inima la loc şi se mulţumi a aştepta până a doua zi. În ziua următoare, ia merele de unde nu-s. S-a supărat împăratul, nevoie mare, şi porunci ca paznici să se puie să prindă pe hoţi. Dară aşi, unde e pomana aia!

Pomul înflorea în fiecare zi, se scuturau florile, rodul creştea şi seara da în pârg. Noaptea se cocea. Oarecine venea atunci şi le lua, fără să prindă de veste oamenii împăratului. Pare că era un lucru făcut: acel cineva care lua merele îşi bătea joc şi de împăratul şi de toţi paznicii lui. Acest împărat acum nu-i mai era că nu poate avea mere aurite la masa lui, ciuda cea mai mare era că nici pârga acestui pom nu o văzuse măcar. Aceasta îl întrista până într-atâta încât p-aci p-aci era să se scoboare din scaunul împărăţiei şi să-l dea celui ce se va lega a prinde pe hoţ.

Fiii acestui împărat, pasămite că-i simţiră gândul căci veniră înaintea lui şi-l rugară să-i lase a pândi şi ei. Mare fu bucuria împăratului când auzi din gura fiului său celui mai mare legătura ce făcea de a pune mâna pe hoţ. Le dete, deci, voie, şi ei se puseră pe lucru. Pândi în ziua dintâi fiul cel mare; dară păţi ruşinea ce păţiseră şi ceilalţi pândari din naintea lui.

A doua zi pândi şi cel mijlociu; dară nici el nu fu mai breaz, ci se întoarse la tatăl său cu nasul în jos.

Ei spuseră că până la miezul nopţii o duc cum o duc, dară că după aceea nu se pot ţine pe picioare de piroteala ce-i apucă şi cad într-un somn adânc, şi nu mai ştiu nimic.

Fiul cel mai mic asculta şi tăcea. Apoi, după ce au sfârşit de spus fraţii cei mai mari ce li se întâmplase, se ceru şi el de la tată-său ca să-l lase să pândească şi el. Cât de trist era tată-său pentru că nu se găsea niciun voinic care să-i prindă pe hoţii merelor râse când îl auzi. Iară după multe rugăciuni se înduplecă. Atunci fiul cel mai mic se pregăti de pândă.

Cum veni seara, îşi luă tolba cu săgeţile, arcul şi paloşul, şi se duse în grădină. Îşi alese un loc singuratic şi depărtat de orice pom şi de ziduri, astfel ca să n-aibă de ce se rezema. Se hotărî a sta în picioare pe un trunchi de pom tăiat, astfel încât când i-ar veni somn şi ar moţăi, să cază jos şi să se deştepte. Aşa făcu, şi după ce căzu de vro două ori, i se sperie somnul şi rămase treaz şi nebântuit de piroteală.

Când, colea despre ziuă, când somnul e mai dulce, auzi un fâlfâit ca de un stol de paseri că se apropie.

Trase cu urechea şi simţi că cineva jumuleşte pomul de mere. Scoase o săgeată din tolbă, o aşeză la arc şi, trac!, trase o săgeată şi nu se făcu nicio mişcare. Trac!, mai trase una şi iarăşi nimic. Când trase cu a treia, fâlfâitul se auzi din nou şi el pricepu că stolul de păsări trebuie să fi zburat. Se apropie de mărul de aur şi văzu că hoţul n-avusese timp a lua toate merele. Luase ce luase, dară tot mai rămăsese. Stând el acolo, i se păru că vede lucind ceva pe jos. Se plecă şi ridică acel ceva ce lucea. Când, ce să vezi d-ta? Două pene cu totul şi cu totul de aur.

Cum se făcu ziuă, culese câteva mere, le puse pe o tipsie de aur, şi cu penele la căciulă se duse de le înfăţişă tatălui său.

Împăratul, văzând merele, mai-mai era să-şi iasă din minţi de bucurie; dară îşi ţinu firea. Puse de strigă prin toată cetatea că fiul său cel mic a izbutit să aducă mere şi să se afle că hoţul este o pasăre.

Făt-Frumos zise tatălui său să-i dea voie acum să caute şi pe hoţ. Tatăl său nu mai voia să ştie de hoţ, deoarece i-a ajutat Dumnezeu să vază merele cele atât de mult dorite.

Dară fiul cel mic al împăratului nu se lăsă numai pe aceea, ci stărui până ce împăratul îi dete voie să meargă a căuta şi pe hoţ. Se găti de drum; iară când fu a pleca, îşi scoase penele cele de aur de la căciulă şi le dete împărătesei, muma lui, ca să le poarte ea până s-o întoarce el.

Luă haine de primeneală şi bani de cheltuială, îşi atârnă tolba cu săgeţile la spate, paloşul la coapsa stângă şi, cu arcul într-o mână şi cu alta de gâtul credinciosului său, porni la drum. Şi aide, şi aide, merse cale lungă depărtată, până ce ajunse în pustietate. Aci făcu popas şi, sfătuindu-se cu robul său cel credincios, găsi cu cale să apuce spre răsărit. Mai călătorind ei o bucată bună, ajunseră la o pădure deasă şi stufoasă. Prin bungetul* ăsta de pădure mergând ei pe dibuitele, căci altfel era peste poate, zăriră în depărtare un lup groaznic de mare şi cu fruntea de aramă. Îndată se şi gătiră de apărare. Când fură aproape de lup de o bătaie de săgeată, puse Făt-Frumos arcul la ochi.

Văzând lupul una ca aceasta, strigă:

— Stăi, Făt-Frumos, nu mă săgeta, că mult bine ţi-oi prinde vreodată.

* bunget – desiş

Făt-Frumos îl ascultă şi lăsă arcul în jos. Apropiindu-se lupul şi întrebându-l unde merge şi ce caută prin astfel de păduri nestrăbătute de picior de om, Făt-Frumos îi spuse toată întâmplarea cu merele din grădina tatălui său, şi că acum merge să caute pe hoţ.

Lupul îi spuse că hoţul era împăratul păsărilor. Că el când venea a fura merele, aduna pasările cele mai agere la zbor şi cu ele în stol venea de le culegea. Că acea pasăre se află la împărăţia de la marginea acestei păduri, îi mai spuse că toată megieşia se vaietă de furturile ce face ea poamelor de prin grădini, şi le arătă drumul cel mai apropiat şi mai lesnicios. Apoi, dându-i un merişor frumos la vedere, îi mai zise:

— Ţine, Făt-Frumos, acest merişor. Când vei avea trebuinţă de mine vreodată, să te uiţi la el, să gândeşti la mine şi eu îndată voi fi acolo.

Făt-Frumos primi merişorul şi-l băgă în sân, apoi, luându-şi rămas-bun, porni cu credinciosul său şi, străbătând desişurile pădurei, ajunse la cetatea în care se afla acea pasăre.

Cercetă prin cetate şi i se spuse că împăratul locului aceluia o ţine într-o colivie de aur în grădina sa.

Aceasta îi fu de ajuns a şti.

Dete câteva târcoale curţii împărăteşti şi luă aminte la toate amănunturile ce încongiurau curtea. Cum se făcu seară, veni cu credinciosul său şi se pitulă la un colţ, aşteptând acolo până se liniştiră toţi cei din curte. Apoi credinciosul lui, puindu-se piuă, Făt-Frumos se urcă pe dânsul; d-aci pe coama zidului, şi sări în grădină. Când puse mâna pe colivie, o dată ţipă pasărea şi, cât ai zice mei, se văzu încongiurat de o mulţime de paseri, cari mai mici, cari mai mari, ţipând pre limba lor. Şi atâta larmă făcură, încât se deşteptară toţi slujitorii împărăteşti. Şi viind în grădină, găsiră pe Făt-Frumos cu colivia în mână şi pasările dându-se la el să-l sfâşie, iară el apărându-se.

Puseră slujitorii mâna pe el şi-l duseră la împăratul, carele şi dânsul se sculase să vază ce se întâmplase.

Cum îl văzu împăratul, îl şi cunoscu; apoi prinse a-i zice:

— Îmi pare rău, Făt-Frumos, de această întâmplare. De ai fi venit cu binele, sau cu rugăciuni, să-mi ceri pasărea, poate m-aş fi înduplecat ca să ţi-o dau de bunăvoia mea; dară acum, prins cu mâna în sac, cum se zice, după datinele noastre cu moarte trebuie să mori, şi numele îţi va rămânea pângărit cu ponosul de tâlhar.

— Această pasăre, luminate împărate, răspunse Făt-Frumos, ne-a jefuit de mai multe ori merele de aur din pomul ce are tătâne-meu în grădina sa, şi de aceea am venit să pui mâna pe hoţ.

— Poate să fie adevărat ceea ce spui tu, Făt-Frumos, dară la noi, împotriva datinelor noastre eu n-am nicio putere. Numai o slujbă însemnată făcută împărăţiei noastre te poate scăpa şi de ponos şi de moarte.

— Spune ce slujbă să-ţi fac, şi mă voi încumete.

— De vei izbuti să-mi aduci iapa cea sireapă ce este la curtea împăratului meu vecin, vei scăpa cu faţă curată, şi-ţi voi da pasărea cu colivia.

Făt-Frumos primi. Şi chiar în acea zi şi plecă cu credinciosul său rob.

Ajungând la curtea împăratului vecin, luă cunoştinţă de iapă şi de împrejmuirea curţii. Apoi, cum veni seara, se aşeză cu credinciosul lui la un colţ de curte, unde i se păru a fi un loc de pârleaz.

El văzuse iapa cum o plimbau doi slujitori, şi se minună de frumuseţea ei. Ea era albă, avea căpăstrul aurit şi împodobit cu pietre nestemate, de lumina ca soarele.

Pe la miez de noapte, când somnul este mai dulce, Făt-Frumos zise credinciosului său de se puse piuă, iară el se urcă pe dânsul, apoi pe zid şi sări în curtea împăratului. Merse pe dibuitele şi în vârful degetelor, până ce ajunse la grajd; şi, deschizând uşa, puse mâna pe căpăstru şi trăgea iapa după dânsul. Cum ajunse iapa la uşa grajdului, unde nincheză o dată de hăui văzduhul şi urlă toată curtea şi palaturile. Îndată săriră toţi cu totul, puseră mâna pe Făt-Frumos şi-l duseră la împăratul, carele şi el se sculase. Acesta, cum văzu pe Făt-Frumos îl şi cunoscu.

Îl înfruntă pentru fapta cea mişelească ce era să săvârşească, şi-i spuse că datinele ţării sale dau morţii pe furi, şi că împotriva acelor datine el n-are nicio putere.

Făt-Frumos îi spuse drept toată şiritenia cu merele, cu pasărea şi cu cele ce îi zisese să facă împăratul, vecinul său.

Atunci împăratul îi zise:

— De vei putea, Făt-Frumos, să-mi aduci pe Zâna Crăiasa, poate că vei izbuti să scapi de moarte şi să-ţi rămâie numele nepătat.

Făt-Frumos se încumese şi, luând pe credinciosul său cu sine, plecă. Pe drum îşi aduse aminte de merişor. Îl scoase din sân, se uită la dânsul şi se gândi la lup. Şi cât te-ai şterge la ochi, lupul fu aci.

— Ce pofteşti, Făt-Frumos? îi zise.

— Ce să poftesc, îi răspunse el. Iaca, iaca, iacă ce mi s-a întâmplat. Cum să fac eu acum să mă întorc cu isprava bună?

— De asta îţi este? Las' pe mine, că treaba este ca şi sfârşită.

Şi porniră câteşitrei spre Zâna Crăiasa.

Când fură aproape de Zâna Crăiasă, făcură popas într-o pădure de unde se vedeau palaturile cele strălucite ale zânei. Se învoiră ca Făt-Frumos şi cu credinciosul său să aştepte la tulpina unui copaci bătrân, până s-o întoarce lupul.

Şi mândre palaturi mai avea zâna, măre. Însuşi lupul se miră de frumuseţea şi de rânduiala cea bună ce era p-acolo. Cum ajunse, făcu ce făcu şi se furişă în grădină.

Ce să vezi d-ta? Niciun pom nu mai era verde. Le căzuse frunza, şi crăcile, şi rămurelele, de erau ca despuiaţi. Pe jos, frunzele căzute erau făcute scrum de uscăciune. Numai un stuf de trandafiri mai era înfrunzit şi plin de boboci, unii în floare şi alţii deschişi. Ca să ajungă până la dânsul, lupul trebui să meargă în vârful degetelor ca să nu fâşie frunzetul cel uscat, şi se ascunse în acel crânguleţ înflorit. Stând el acolo şi pândind, iată că iese Zâna Crăiasă din palaturi, însoţită de douăzeci şi patru de roabe, ca să se plimbe prin grădină.

Când o văzu lupul, p-aci, p-aci era să uite pentru ce venise şi să se dea de gol; dar se stăpâni. Căci era aşa de frumoasă, cât nu s-a mai văzut şi nu se va mai vedea pe faţa pământului. Avea un păr, nene, cu totul şi cu totul de aur. Cosiţele ei lungi şi stufoase, de-i băteau pulpele. Când se uita la cineva cu ochii ei ceia mari şi negri ca murele, îl băga în boale; avea nişte sprâncene bine arcuite, de pare că erau scrise, şi o pieliţă mai albă ca spuma laptelui.

După ce dete câteva târcoale prin grădină cu roabele după dânsa, veni şi la stuful de trandafir să rupă câteva flori. Când lupul, care era ascuns în crâng, odată se repezi, o luă în braţe şi pe ici ţi-a fost drumul. Iară roabele, de spaimă, se împrăştiară ca puii de potârniche. Într-un suflet alergă lupul şi o dete leşinată în braţele lui Făt-Frumos. Acesta, cum o văzu, se pierdu cu firea; dară lupul îi aduse aminte că e voinic, şi-şi veni în sine. Mulţi împăraţi voiseră să o fure, dară se răpuseră.

Făt-Frumos prinsese milă de ea, şi nu-i mai venea a o da altuia.

Zâna Crăiasă, după ce se deşteptă din leşin şi se văzu în braţele lui Făt-Frumos, prinse a-i zice:

— Dacă tu eşti lupul care m-a furat, a ta să fiu. Făt-Frumos îi răspunse:

— A mea să fii, nedespărţită până la moarte.

Apoi se înţeleseră la cuvinte, şi spuse fiecare şiritenia istoriei sale.

Văzând lupul dragostea ce se încinsese între ei zise:

— Lăsaţi pe mine, că toate le întocmesc eu după vrerea voastră.

Şi plecară a se întoarce de unde veniseră.

Pe drum, lupul se dete de trei ori peste cap şi se făcu întocmai ca Zâna Crăiasă. Pasămite lupul era năzdrăvan.

Se vorbiră ei, ca credinciosul lui Făt-Frumos să stea cu Zâna Crăiasă la tulpina unui copaci mare în pădure, până se va întoarce Făt-Frumos cu iapa sireapă.

Ajungând la împăratul cel cu iapa, Făt-Frumos îi dete pre prefăcuta Zână Crăiasă. Cum o văzu împăratul, i se muiă inima şi prinse un dor de dânsa, de nu se poate povesti.

Împăratul îi zise:

— Vrednicia ta, Făt-Frumos, te-a scăpat şi de ocară şi de moarte. Acum te şi răsplătesc pentru aceasta, dându-ţi în dar iapa.

Cum puse mâna pe iapă şi pe căpăstrul cel minunat, Făt-Frumos o luă la sănătoasa şi, puind pe Zâna Crăiasă călare pe iapă, porni cu dânsa şi trecu hotarele acelei împărăţii.

Împăratul adună numaidecât pe sfetnicii săi şi purcese la biserică ca să se cunune cu Zâna Crăiasă. Când fu la uşa bisericei, prefăcuta Zână se dete de trei ori peste cap şi se făcu iarăşi lup, carele, clănţănind din colţi, îşi arătă dinţii rânjind către curtenii împăratului. Aceştia, cum văzură, deodată îngheţară de frică. Apoi, după ce se mai dezmeticiră, se luară după dânsul cu chiote şi cu uideo. Dară lupul, să te ţii, pârleo!, lungi pasul lupeşte, se duse, duluţă, de nu mai deteră cu mâna de dânsul. Şi ajungând pe Făt-Frumos şi pe ai săi, merse cu dânşii. Când fu aproape de curtea împăratului cel cu pasărea, făcură ca şi la cellalt împărat. Lupul, schimbat în iapă sireapă, fu dus la împăratul, carele, văzând iapa, nu se mai ştia de bucurie.

După ce primi cu multă omenie pe Făt-Frumos, împăratul acesta îi zise:

— Ai scăpat, Făt-Frumos, şi de ponos şi de moarte. Iară eu îmi voi ţinea cuvântul împărătesc, şi mulţumirea mea va fi pururea cu tine.

Porunci, şi numaidecât i se dete pasărea, cu colivia ei cu tot. Şi primind-o Făt-Frumos, îşi luă ziua bună şi plecă. Ajungând în pădure unde lăsase pe Zâna Crăiasă, iapa şi pe credinciosul lui, porniră împreună către împărăţia tatălui său.

Împăratul cel ce primise iapa porunci să iasă toată oastea lui şi mai-marii împărăţiei sale la câmp, unde voia să li se arate călare pe iapa cea atât de vestită.

Când îl văzură ostaşii, toţi cu toţii strigară:

— Să trăieşti, împărate, că ai dobândit un astfel de odor! Să-ţi trăiască şi iapa, care te face să te arăţi aşa de măreţ!

Şi în adevăr, venea, nene, iapa cu împăratul pe dânsa, de nu-i da picioarele de pământ, ci parc-ar fi zburat.

Se luară la întrecere. Dară nici pomeneală nu era ca să se apropie cineva de această iapă, căci pe toţi îi lăsa în urmă.

Când fu la o depărtare bună, odată stătu iapa, trânti pe împărat, se dete de trei ori peste cap şi se făcu iarăşi lup, şi o rupse d-a fuga, şi fugi, şi fugi, până ajunse pe Făt-Frumos.

Când fură a se despărţi, lupul zise lui Făt-Frumos:

— Iată, de astă dată ţi s-au împlinit toate poftele. Păzeşte-te în viaţa ta a nu mai pofti lucruri peste puterea ta, căci nu vei păţi bine.

Apoi se despărţiră, ducându-se fiecare într-ale sale.

Ajungând la împărăţia tatălui său şi auzind că vine fiul său cel mic, îi ieşi înainte cu mare, cu mic, ca să-l primească, după cum i se cuvenea.

Mare fu bucuria obştească când îl văzură cu soţioară cum nu se mai găsea pe faţa pământului, şi cu odoare cum nu s-au mai pomenit.

Cum ajunse, porunci Făt-Frumos şi făcu un grajd măiestrit pentru iapă; iară colivia cu pasărea o puse în pălimarul* despre grădină.

Apoi tată-său puse de se făcură pregătirile de nuntă. Şi după câteva zile se cunună Făt-Frumos cu Zâna Crăiasă, întinse masă mare pentru bun şi pentru rău, şi ţinură veseliile trei zile şi trei nopţi încheiate.

După care trăiră în fericire, fiindcă Făt-Frumos nu mai avea ce pofti. Şi or fi trăind şi astăzi, de n-or fi murit.

Iară eu încălecai p-o şea etc.

Povestit de un lucrător de presă tipografică, poreclit Mencicof, şezător în mahalaua Tirchileşti, Bucureşti.

---

* pălimar – stâlp de pridvor sau de prispă

VOINICUL CEL FĂRĂ DE TATĂ

A fost odată ca niciodată etc.

A fost un împărat ş-o împărătească. Ei aveau numai o fată şi o păzeau ca lumina ochilor lor. Ea n-avea voie să iasă nici până în grădină fără dădaca ei. Aceasta o ţinea de aproape şi n-o scăpa din vedere nici cât ai da în cremene. Fata, tot şezând la fereastră, vedea pe un june fluieră-vânt umblând de colo până colo. Într-o zi, uitându-se la el, o văzu şi el şi, ţintind ochii în ochii ei, ea simţi un fior, apoi ca o scânteie de foc o arse ceva la inimă. Se trase fata de la fereastră şi spuse dădacă-sei ce i se întâmplă. Atunci dădaca ei îi zise:

— Ci ca fugi şi d-ta de la fereastră! Ce tot te zgâieşti şi te uiţi la toţi d-alde taie câinilor frunză?

Nu trecu mult şi fata începu a nu se simţi bine. Pasămite luase în pântece, fără ştirea lui Dumnezeu. Spuse dădacă-sei. Aceasta se da de ceasul morţii de ciudă, cum de să se întâmple una ca asta, fără să ştie fata de bărbat. Teama ce le coprinsese pe amândouă era de nepovestit.

— Ce o să zică tată-tău acum când va afla, se văieta dădaca, ce o să-i răspunz eu, când mă va întreba?

— Cum o să mă înfăţişez eu acum înaintea tată-meu cu borţul la gură, zise şi fata, când numai unul Dumnezeu ştie cât sunt de nevinovată?

Şi în adevăr că tată-său era un om aspru. Nu le-ar fi iertat o dată cu capul.

Se duseră, deci, şi povestiră împărătesei toată întâmplarea, şi se rugară de dânsa, ca să intre ea la împăratul cu mijlocire de iertare.

Când auzi împărăteasa de cele ce se întâmplaseră, se luă cu mâinile de păr. Ea zicea că este peste poate ca să rămâie cineva însărcinată din vedere. Vezi că ea ştia cum merg lucrurile în lume. Şi la o minune ca aceasta nici că se aştepta.

Lucrurile nu puteau rămânea mult timp acoperite. Împărăteasa, de silă, de milă, fu nevoită a spune împăratului toată şiritenia.

Când auzi împăratul de astă năpaste, se făcu foc de mânie. Răcnea ca un leu:

— Cine să fie acel neomenit carele mi-a necinstit perii cei albi ai bătrâneţelor mele? Cu moarte să se omoare, în furci să-l atârne. Praf şi pulbere să se aleagă de capul lui!

Împărăteasa îl luă cu binişorul şi-l mai domoli olecuţă.

Vezi că el nu punea crezământ pe spusele fiicii sale şi ale dădacei. El ştia că astfel de întâmplare nu se mai auzise. După ce dojeni cu dojană împărătească pe dădacă, oropsi pe fie-sa cu urgie. Porunci de făcu o corăbioară, puse pe fată într-însa, şi lângă ea cinci pâini şi un urcioraş cu apă, şi îi dete drumul pe gârlă spre a se duce unde mila Domnului o va scoate.

Mergând corăbioara pe apă, ea se ruga lui Dumnezeu cu zdrobire de rărunchi ca să o scoată la liman bun, ca unul ce cunoaşte nevinovăţia ei, şi ca pe una ce nu se ştia la sufletul ei cu nicio prihană.

Câteva zile se bălăbăni ea aşa cu valurile apelor. În ziua a treia îi veni ceasul naşterii, şi făcu un dolofan de copil ca un îngeraş. Biata femeie, căci n-avu ea niciun ajutor omenesc în ziua necazului, decât suferinţele ei, şi alinător pe Dumnezeu, se mângâia oarecum în sufletul ei că se ştia nepângărită.

Şi vrând Dumnezeu cu dânsa, corăbioara, într-una din nopţi, se opri. Ea simţi cum corabia nu mai merge; sta pe loc. Până la ziuă, îi tâcâi inima de frică, neştiind pe ce ţărmuri se va fi oprit. Când se lumină, văzu cum corăbioara poposise la

marginea unei păduri. Ieşind la uscat cu copilaşul în braţe, rătăci încoa şi-ncolo prin pădure. Apoi se aşează în scorbura unui copaci mare şi gros ca butia. Acolo stete ea mai mulţi ani, hrănindu-se cu ierburi şi rădăcini, ori cu roadele unor copaci. Ea îşi creştea copilaşul cu drag.

Ea făcu din ramurile unui copaci un leagăn în care îşi punea copilul, ziua; iară noaptea nu-l depărta de la sânul ei şi, pentru scăldătoare, se ducea la vadul de la albia unui pârâiaş ce curgea p-aproape d-acolo. Acoperământ le era cerul cu stelele; tovarăşi de jucării copilului îi erau florile câmpului, paserile cerului, flutureii şi gângăniile.

După ce se făcu mai măricel, mă-sa îl învăţă la vânat şi-i spunea cu lacrămile în ochi cum a fost ea crescută şi cum este nevoită să-l crească pe dânsul. Iară el asculta şi băga la cap toate cele ce îi spunea mă-sa.

Mai mărindu-se el oleacă, începu a căta vânat mai pe departe de locuinţa lor. Iară într-una din zile zări un palat în depărtare. El îşi aduse aminte de cele ce îi spusese mă-sa despre palaturile tată-său şi i se păru că se cam aseamănă. Dete fuga şi spuse mă-sii ceea ce descoperise. A doua zi plecă cu mă-sa de mână şi, ajungând la acele palaturi, mumă-sa îi spuse că acelea nu sunt ale tatălui ei; dară că tot cam aşa sunt şi ale împăraţilor din lume. Mai trecu ce mai trecu şi mai mărindu-se şi dânsul, într-una din zile, ducându-se iarăşi la vânat, cum, cum, el se pomeni iarăşi dinaintea acelui palat; cu toroipanul la spinare, el îşi luă inima în dinţi şi intră în curte. Pasămite palatul acela era al unor zmei. Flăcăiandrul nostru cel viteaz, carele nu ştia ce este frica, intră şi în palat. P-aci, p-aci era să-şi iasă din minţi de mirare şi să-şi piarză cumpătul dând de atâtea lucruri, ce nu mai văzuse el în viaţa lui. Când, ce să vezi d-ta? Odată îi ieşiră înainte trei zmei. Aceştia erau stăpânii palatului. Şi unde se repeziră la dânsul de pare că să-l ia în unghii, şi cu grai răstit, dojenindu-l, îi ziseră:

— Cum de ai cutezat, spurcatule, să ne calci casa?

Voinicul nu zise nici cârc!, ci, aducând toroipanul, mai iute decât fulgerul, păli pe unul la dreapta, pe altul la stânga, de nu ştiură de unde le veni trăsnetul, şi îi culcă la pământ. Şi nici că se mai mişcară din loc, fiindcă îi lovise cu nădejde.

Al treilea zmeu, văzând cum merge treaba, pieri dinaintea lui ca o nălucă, şi se duse de se ascunse în pivniţă. Văzu el că nu poate da piept cu un asemenea viteaz, şi se hotărî a-i purta sâmbetele.

Voinicul de românaş, în dârdora* luptei nu băgă de seamă ce se făcu al treilea zmeu. Aşteptă ce aşteptă şi, dacă văzu că nu mai vine nimeni, el se întoarse, luă pe mumă-sa, o duse în acele palaturi şi se aşeză acolo.

Umblând din cămară în cămară, dete peste armele zmeilor şi se minună. Mă-sa îi spuse că văzuse în casa tatălui său asemenea arme, şi îi arătă cum se întrebuinţează. Îi prinse bine, căci văzu că îi merge mai lesne la vânat. Acum începu a săgeta la căprioare şi la ciute, căci până acum vâna numai păsările cu laţul, şi îi era cu greu.

Ajunsese ca el să fie tare şi mare în pădure. Nu era cine să-i stea împotrivă. De multe ori nu venea cu zilele p-acasă.

Într-una din zile, zmeul ieşi din pivniţă şi veni milogindu-se la muma voinicului ca să-şi facă pomană cu el să-l primească la curtea ei, căci zicea el că pribegeşte nu ştiu de cât timp, orbăcăind prin acel bunget de pădure. Spuse că este un nenorocit carele se rătăcise, umblând după vânat, şi da laudă Domnului că l-a învrednicit a mai da peste fiinţe de oameni.

Ea, biata, care ştia ce este necazul şi lipsa, îşi plecă urechea la rugăciunile cele viclene ale zmeului şi, făcându-i-se milă de nenorocirile lui, îi făgădui că va vorbi fiului ei de dânsul.

Cum veni fiul său de unde era dus, ea îi spuse toată şiretenia nenorocirei omului ce năzuia la mila lor, şi îl rugă să aibă milă de ticăloşia lui, căci, zicea ea, nu ştim cum ne va mai aduce şi pe noi Dumnezeu.

Voinicului îi păru bine de astă întâmplare, mai cu seamă, gândea el, că va fi barim o slugă în curte care să ţie de urât mă-sii, în lipsa lui, şi să-i şi dea ajutor în trebile casei.

Nu-l cunoscu că este zmeu, când îl văzu, atât de bine ştiu procletul a se schimba. Îi spuse ce are de făcut şi îl primi să şeadă la curtea lui.

Multele lipsuri, multele necazuri, multa mâhnire ce suferise muma viteazului şi dorul cel mare de ţara ei, iară mai cu seamă suferinţele ei când se gândea la ruşinea ce rămăsese asupra numelui său în casa părinţilor ei, ea fiind nevinovată, o făcu de lâncezea şi se topea d-a-n picioarele. Văzând-o zmeul, aşa searbădă şi tot fără voie bună, se încumese într-una din zile, pe când voinicul era la vânătoare, şi o întrebă, dară se prefăcu a vorbi cu sfială:

— Cum bag de seamă, stăpână, nu prea ţi-e bine?

* dârdoră – toi

— Nu mi-e bine, mă băiete, căci mi-e dor d-alde tata şi d-alde mama, şi de ţara mea. Vezi că eu sunt fată de împărat, şi pentru o năpaste ce a căzut pe capul meu pribegesc de sunt atâţi mari de ani.

— Eu ştiu un leac pentru boala dumitale, stăpână; dară n-are cine se duce să-l aducă.

Şi îi spuse o sumedenie de minuni ce făcuse leacul ce zicea că ar fi bun pentru ea.

Când se întoarse de la vânătoare fiul ei, ea îi spuse că auzise de la sluga lor, cum că de va mânca mere din mărul roşu se va face sănătoasă.

El fu bun bucuros că auzise un leac care să facă pe mă-sa sănătoasă, şi se hotărî a se duce tocmai acolo să-i aducă leacul, îşi luă ziua bună şi plecă.

Dar încotro s-apuce? Căci nici nu mai auzise până atunci de aşa ceva. Apucă şi el într-un noroc spre răsărit şi, mergând prin desişurile pădurii, zări un palat mai frumos decât acela în care şedeau ei. Se duse drept acolo. Aci locuia o zână măiastră. Cum o văzu el, îi căzu cu drag. Dară măiastra, ieşindu-i înainte, îl primi după cum i se cuvenea, îl băgă în palat şi îl omeni ca pe un oaspe.

Din una, din alta, se înţeleseră la cuvinte. Vezi că, măre, aceasta era scrisa lui. El nu mai văzuse până atunci alt chip de muiere, decât p-al mă-sii. Ş-apoi era atât de frumoasă şi de gingaşe, ca o floare!

Ea încă avea la ce se uita la el; căci era un brad de românaş.

El se uitase acolo la dânsa. Când îşi aduse aminte că el plecase să aducă mume-sei mere de la mărul roşu, voi să o zbughească. Dară zâna măiastră îl opri şi-l întrebă unde se duce.

Voinicul îi spuse din fir până în aţă toată şiretenia. Zâna pricepu viclenia zmeului şi tăcu. Apoi îl îndreptă ea spre locul acela cu mărul roşu, şi-l şi învăţă cum să facă ca să ia merele.

După ce-şi luă ziua-bună şi de la măiastră şi-i făgădui că se va întoarce pe la dânsa, porni; şi aide, aide, merse cale lungă şi mai lungă, până ce, trecând ţări şi mări, ajunse la o grădină ocolită numai de trandafiri. Intră înăuntru şi dete peste mărul roşu, carele era sădit în mijlocul grădinei. El cercă a se alătura de pom, dar pomul îi zise:

— Nu te apropia de mine, voinice, că îţi vei pierde viaţa şi e păcat de dânsa.

Flăcăiaşul, ce nu ştia de frică, îi răspunse cum îl învăţase zâna:

— Nu te teme, pom oropsit, că te voi curăţa de omizi şi de uscături.

Şi după ce-i tăie uscăturile şi îi luă omizile, culese trei merişoare precum cele din rai şi se întoarse înapoi. Ajungând în pădure, dete pe la zână. Aceasta cum îl văzu, îl primi cu bucurie, îl puse într-o cămară să se odihnească niţel, şi până una, alta, îi schimbă merele şi îi puse altele în locul lor. Când se sculă voinicul, se grăbi a se întoarce la mă-sa cu slujba făcută. Luă deci merele şi porni.

În vremea aceasta, procletul de zmeu se linguşea pe lângă mama băiatului şi, cu ispite şi cu marghiolii, umbla să o dea în cap să se planisească lui. Ea, biata, nu ştia unde bate diavolul de zmeu. Nu cunoştea la sufletul ei ce sunt ispitele şi cursele dragostei, şi prin urmare nu da nas spurcatului să se întinză. Ea ştia una şi bună: se topea de dor după fiul său, după părinţii ei şi după ţara în care se născuse. Când o căutai, era cu ochii scăldaţi în lacrămi.

Cum văzu pe fiu-său, săltă de bucurie. I se păru a înviora olecuţă. Mâncă din merişoarele ce-i aduse, şi i se părură bune.

După ce mai trecu, ea căzu iarăşi în piroteala de mai-nainte.

Voinicul, văzând că sănătatea mă-sei tânjeşte, nu ştia ce să-i mai facă spre a o mai înveseli. Iară dracul de zmeu atât de harnic se arăta în ale slujbei, încât n-apuca să iasă bine vorba din gura voinicului, şi el o ghicea; apoi se făcea luntre şi punte, ca să-i îndeplinească voile. Voinicul băgă şi el de seamă tragerea de inimă ce avea sluga spre a-i sluji cu credinţă, şi nu se căia deloc că l-a primit la curtea sa, ba încă începuse a-l privi cu ochi buni.

Într-una din zile, pe când voinicul era cu voie-bună, zmeul se apropie de el şi, cu grai milogit, îi zise:

— Stăpâne, cunosc iubirea ce ai pentru mămuliţa d-tale. Lâncezeala de care pătimeşte, mie nu-mi prea place. De vei vrea să mă asculţi, nu vei greşi.

— Ştii tu ceva leacuri? Spune, că te ascult.

— În ţara de unde sunt eu, oamenii pătimaşi de asemenea boală fac tot ce se poate de aduc apă vie şi apă moartă de la munţii ce se bat în capete. Această apă este leacul cel mai bun. Te văz că eşti un mare viteaz şi am credinţă în sufletul meu că d-tale îţi va fi mai uşor decât altora a o aduce.

N-apucă să isprăvească vorba şi viteazul se duse la mă-sa. Fiind acolo, el îi zise:

— Mamă, te văz tot galeşă, şi te pierzi d-a-n picioarele. Mă duc, mamă, să-ţi aduc leacuri. La munţii ce se bat în capete este apă vie şi apă moartă. Tocmai acolo mă voi duce, să-ţi aduc apă de aceea.

— Nu te duce, dragul mamei; mila Domnului este cu noi; de va vrea el să fiu bolnavă, măcar orice fel de apă îmi vei aduce, în deşert va fi. Nu mă mai lăsa singură. Destul mi-a ros rărunchii singurătatea. Mângâierea mea acum tu eşti, fătul meu, de voi mai fi lipsită şi de dânsa, voi pieri.

— Fii bărbată, mamă, ţine-ţi firea până mă voi întoarce, şi ai să fii veselă şi sănătoasă ca piatra, după ce vei bea apă vie.

Nu fu cu putinţă a-l ţine. Se găti şi plecă. În cale dete şi pe la zâna măiastră. Din una, din alta, veni vorba că se duce în călătorie, şi-i şi spuse unde se duce.

Zâmbi zâna când auzi şi văzu urcioarele ce-i dase zmeul. Nu zise însă nimic care să-i dea vro bănuială, ci îi dete două borcane, cu care să ia apă mai în grabă, şi îl învăţă cum să facă. Îi zise că tocmai la amiazi, când va fi soarele în cruci, să înalţe o prăjină şi în vârful ei să puie o maramă roşie. Munţii or căta la ea cu ochii bleojdiţi; iară el, până s-or deştepta ei din buimăceală, să se repează iute a lua apă cu borcanele din ambele fântâne. Îi păru mult bine voinicului pentru învăţătura ce-i dete. Apoi, luându-şi ziua-bună, plecă. Merse, merse, merse, până ce, după o călătorie silită, ajunse la locul cu pricina.

Făcu precum îl învăţase zâna; iară el, d-a-n călarele, se repezi printre munţi şi umplu borcanele. Când fu a se întoarce, munţii prinseseră de veste că oarecine a luat apa din fântână, şi începură a se bate iarăşi în capete. Tocmai atunci şi voinicul se întorcea. Şi dacă nu se grăbea a ieşi mai iute, acolo îl prăpădea. Scăpă însă cu faţa curată. Numai coada calului o apucă şi acolo rămase de jumătate. De atunci, vezi, este calul cu coada jumătate de carne şi jumătate de păr.

Când se întoarse acasă, dete iarăşi pe la zână. Ea, ca şi de la rând, îl rugă să se dea niţel odihnei; şi în acel timp îi schimbă apa, puindu-i alta în locul celei ce adusese el.

Sculându-se după somn, luă borcanele cu apă şi veni acasă.

Atâta îi fuse mă-sii, ca să-l vază. Nu ştia ce mai făcea de bucurie, îl săruta şi p-o parte şi pe alta. Apoi, după ce bău din apa ce-i aduse, ei îi păru că mai prinse niţel suflet. Vorbă să fie! Ea nu băga de seamă, vezi, că bucuria pentru vederea fiului său o face să fie oarecum mai sprintenă.

Zmeul se da de ceasul morţii când îl văzu că s-a întors cu isprava făcută. El îşi bătuse capul mult şi bine să dea în cap pe fata împăratului, în lipsa fiului său, dară toate mrejele lui rămăseseră de râs; căci ea nu dete în clapca în care o împingea

spurcatul. Ea nu-şi putea da seamă de ce tot umblă el pe lângă dânsa cu şoşele, cu momele. Nici că visa despre ce avea de gând procletul de zmeu.

Pasămite zmeului îi era frică să se ia la luptă pe faţă cu voinicul. Ci voia să-l piarză prin viclenie, şi apoi să-şi bată joc şi de mă-sa, ca să-şi izbândească pentru moartea fraţilor săi.

Dară nu-i ajută Dumnezeu.

Voinicul din când în când mergea la vânătoare, şi da şi câte o raită pe la zână. Nu trecu mult şi el băgă de seamă că mă-sa nu se îndreptează, ci găinează şi se topeşte de pe picioare. Se întrista în inima lui când vedea că nu-i dă înde bine şi că nu-i poate da niciun ajutor.

Pacostea de zmeu băgă de seamă că voinicul se frământă cu firea pentru sănătatea mă-sii, se apropie de dânsul într-o zi şi-i mai zise într-o doară; căci se temea spurcatul a-l mai îndemna. Teama lui era să nu se deştepte voinicul şi să-i ghicească cugetele lui cele viclene.

— Am auzit şi eu, stăpâne, pe când eram copil, că oamenii mari când sunt pătimaşi de lângezeală şi copiii când bolesc de boală câinească se tămăduiesc de vor mânca un purcel de la scroafa de sub pământ. Mi se rupe inima din mine când văz pe buna mea stăpână cum i se stinge viaţa din sine. Dară nici pe d-ta nu te îndemn a te duce, căci mare primejdie va cădea pe capul aceluia ce se va cerca a fura purcelul, de nu va izbuti.

— Nu sporovăi mai mult, îi răspunse voinicul, eu nu ştiu ce este primejdie şi frică.

Numaidecât şi puse la cale cele de trebuinţă pentru o călătorie mai lungă. Mă-sii îi spuse că se duce la vânătoare. Plecă şi dete şi pe la zână, căreia îi spuse ce avea de gând să facă. El ştia, vezi, că sfaturile ei îi prinseseră mult bine.

Zâna, după ce îl învăţă cum să facă să izbutească, îi dete un săpun, un pieptene şi o perie, ca să-i fie de slujbă. El plecă şi merse, merse, până ce ajunse la o pădure deasă şi întunecoasă, de abia putea să răzbească. Bâjbâi el p-acolo până ce dete de ghizuina* scroafei. Cum să se apropie el? Căci ghizuina era încongiurată de buşteni şi de rascote**, de nu se putea atinge nici pasăre măiastră.

---

* ghizuină – vizuină

** rascotă – grămadă de lemne, vreascuri, crengi

Voinicul făcu precum îl învăţase zâna. Săpă un şanţ adânc până ce ajunse sub culcuşul scroafei. Intră acolo şi aşteptă până ce veni scroafa să se culce. Purceii erau toţi în păr la ugerul scroafei şi sugeau. Mai-nainte de a răsări luceafărul porcilor, când toţi porcii se deşteaptă, adormiţi fiind purceii cu ţâţa în gură, voinicul băgă mâna binişor şi apucă un purcel, dar aşa de binişor îl apucă şi aşa de uşor îl trase, încât scăpă ţâţa din gură fără să simtă. Îl apucă numaidecât de bot ca să nu guiţe, şi p-aici ţi-e drumul.

Dracul de scroafă băgă de seamă că o ţâţă i se răceşte. Se deşteptă şi văzu că un purcel îi lipseşte. Se luă după voinic. Şi cu toate că telegarul voinicului era un zmeu de cal, scroafa îl ajunse. Când văzu că are să-l înhaţe cu colţii ei, voinicul aruncă săpunul. Atunci, unde se făcu un noroi cleios şi puturos, de ţi se scutura carnea de pe tine. Calul fugea de da cu burta de pământ.

Scroafa făcu ce făcu, se zvârcoli prin ăl noroi şi se tărbăci de nu o mai cunoşteai, scroafă e, ori ce dracu e. Scăpă din nomol şi se luă după voinic. Într-o clipă îl ajunse. Când văzu zorul, voinicul aruncă pieptenele. Şi unde se făcu un zid nalt, nalt, d-a curmezişul drumului ei, de nu fu cu putinţă să-l sară. Atunci scroafa se puse cu colţii săi şi sparse zidul, făcând o gaură numai cât putea ea să treacă. Şi să te ţii după dânsul.

Dacă văzu voinicul că scroafa iară s-a apropiat, aruncă şi peria. Deodată se făcu o pădure naltă şi deasă, de nu se putea strecura nici pui de pasăre. Cum văzu una ca asta, scroafa se puse şi roase, şi roase la copaci, până ce-şi făcu drum, şi după dânsul, până ce, când fu a-l ajunge, voinicul intrase în curte la zână. Aceasta ieşi numaidecât, întinse mâna, şi strigă:

— Înapoi, scroafă ruşinoasă, şi teme-te de urgia tatălui meu!

Când îi auzi glasul, scroafa rămase încremenită şi, plină de ruşine, se întoarse. Mergea şi se tot uita îndărăt; pare că tot nu-i venea a crede ceea ce văzuse şi auzise.

Se culcă şi de astă dată niţel voinicul, ca să se odihnească, iară zâna îi schimbă purcelul, puindu-i altul în locul lui. După ce se deşteptă, se întorcea la mă-sa cu voie-bună, de isprava ce făcuse.

Venea, nene, cu căciula într-o parte, cu purcelul în braţe şi cântând din frunză.

Când iată că se întâlneşte cu trei inşi. Pasămite erau Vântul, Căldura şi Gerul. El îşi luă căciula din cap, şi cu multă plecăciune îi zise:

— Noroc bun să dea Dumnezeu, nea Vântule.

— Cale bună, dragul meu, îi răspunse Vântul.

— Da ce, mă, numai Vântului te ploconeşti? îi zise Căldura. Nu ştii tu oare că eu pot să las o zăpuşeală şi o arşiţă, de să fiarbă maţele din tine?

— Nu-mi pasă de nimic, răspunse voinicul, numai Vântul să-mi bată.

— N-ai auzit tu oare de mine, mă, îi zise şi Gerul, că eu am putere să dau un frig şi o geruială peste tine, de să îngheţe maţele în tine.

— Habar n-am, răspunde şi el, numai Vântul să nu-mi bată.

Şi încet, încet, ajunse acasă. Când îl văzu alde mă-sa şi auzi peste câte prăpăstii a dat, muri şi învie de bucurie că-l mai văzu o dată în carne şi oase.

Îi dete de mâncă purcelul; dară ea mărturisi că nu vede nicio uşurare.

Să înnebunească zmeul de ciudă! Văzu el că nu poate altfel să răpuie pe voinic, decât prin viclenie. Căta deci vreme cu prilej ca să-şi puie în lucrare cugetul său cel nelegiuit.

Într-o zi, când voinicul se întorsese de la vânat şi era ostenit peste măsură, se culcă în grădină la umbra unor trandafiri. Zmeul dete peste dânsul şi-l făcu bucăţi, bucăţi, cu paloşul pe care îl purta totdauna ascuns la dânsul. Şi ca să nu bage de seamă mă-sa, puse toate bucăţelele în dăsagi, le aşeză pe cal şi, dând câteva bice calului, îl dete pe poartă afară.

Calul fusese al zânei. Ea îl dedese în dar voinicului când fu a se duce la mărul roşu. El acum, dacă se văzu gonit, alergă drept la stăpână-sa. Ea, cum îl văzu viind fără stăpânu-său, pricepu că trebuie să fie vreo drăcie la mijloc. Se dete jos, şi ce văzu se spăimântă. Luă deci desagii, îi aduse în casă la ea şi luă bucăţică cu bucăţică, os cu os, şi le aşeză una lângă alta, fiecare la locşorul lor. După aceea turnă apă moartă peste dânsele. Ele se închegară, lipindu-se una de alta; pielea se făcu precum piftia, întrupându-se. Îl stropi şi cu apă vie şi se însufleţi; dară mut şi surd. Atunci îi dete să mănânce un măr de care adusese el şi îi veni grai. Luă şi purcelul scroafei de pe sub pământ şi îl făcu să-i guiţe la urechi şi îi veni auz. Atunci zise:

— Dară greu somn dormii, soru-mea.

— Greu, frăţioare; şi ai fi dormit cât lumea şi pământul, de nu erau măiestritele lucruri ce tu ai adus pentru mă-ta; iară eu le-am oprit şi ţi-am pus altele în locul lor.

Atunci îi spuse cine era duşmanul care voise să-l răpuie. Şi ca să se încredinţeze de adevărul celor spuse de dânsa, îi dete putere să se facă porumbel şi să se ducă să vază cum zmeul chinuieşte şi pe mă-sa. Voinicul se făcu porumbel şi ajunse într-un suflet la casele unde şedea mumă-sa.

Când, acolo, ce să vază? Se frecă la ochi ca să se încredinţeze de sunt aievea cele ce i se înfăţişau, sau năluciri.

Zmeul, carele cu şoşele, cu momele nu putuse da în cap pe muma voinicului şi a se planisi lui, acum o pusese la chinuri. O legase cu o frânghie de mătase roşie, o ţinea nemâncată şi cu ochii în soare. El voia să o omoare tocmai când voinicul ajunse în chip de porumbel. Se dete de trei ori peste cap, cum îl învăţase zâna, şi se făcu om cu sabia goală în mână. Şi cât ai zice mei, făcu mici fărâme pe necuratul de zmeu, bala dracului. Scăpă pe mumă-sa de la chinuri, şi, viind zâna, îi dete de bău niţică apă vie. Cum bău, văzu că se însufleţeşte şi se simte voioasă ca un om plin de sănătate.

Apoi voinicul se însoţi cu zâna, şi trăiră câte trei un trai plin de fericire şi de îngăduinţă până la adânci bătrâneţe.

Iară eu încălecai p-o şea etc.

Povestit de L. Tănăsescu, şezător în Bucureşti, mahal. Dudescu, la 1973.

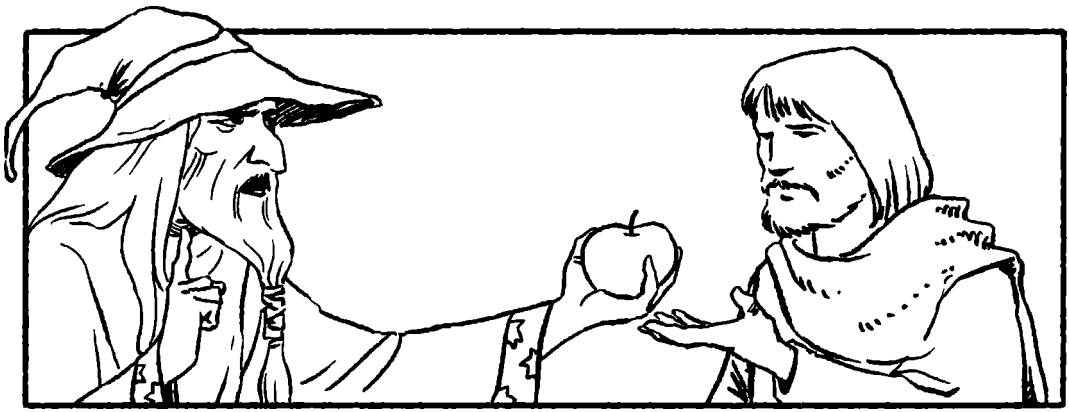

FĂT-FRUMOS CEL RĂTĂCIT

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată o pereche de oameni, muncitori, de!, cum dă Dumnezeu. Toată nădejdea lor era într-o iapă cu care se hrăneau. Şi ar fi voit şi ei să aibă un copilaş, dar fu peste poate. Cercetară în dreapta şi în stânga, ca să afle niscaiva leacuri care să le desfacă făcutul stărpiciunei lor, dară, aşi! Parcă întâlneau tot surzi şi muţi. Nimeni nu ştia să-i înveţe ceva.

Mai umblară ei ce umblară şi, la urma urmelor, aflară despre un vrăjitor meşter carele închega şi apele. Creştinul se duse şi la dânsul, îi spuse păsul lui şi îi ceru leacuri. Vrăjitorul n-aşteptă multă rugă şi, după ce se învoiră, îi dete un măr.

— Din acest măr, zise el, să mănânce numai soţia dumitale. Dară bagă de seamă să n-apuce din el nicio făptură cu viaţă de pe lumea asta.

— Cât despre aia, n-ai grije, răspunse omul. Lasă pe mine; nu mi-ai dat mie în mână mărul? Acum să fii odihnit.

Luând mărul, omul nu se mai gândea dară decât la bucuria ce o să simtă el şi nevasta când s-or vedea împresuraţi de copii. Şi cu gândurile astea ajunse acasă şi dete mărul neveste-sei, ca să-l mănânce, fără să-i mai spuie altceva.

Ea primi mărul cu bucurie. Şi după ce plecă bărbatul în trebile sale, se aşeză pe pragul uşei, curăţi mărul şi-l mâncă. Iepşoara ieşise şi ea din grajd, şi veni la stăpână-sa, că era învăţată la traista cu grăunţe. Negăsind nimic de ronţăit, luă şi ea cojile de măr, pe care le lepădase stăpână-sa şi le mâncă cu multă poftă, ca pe nişte trufandale.

Nu trecu mult şi atât stăpâna, cât şi iepşuna se simţiră a fi luat în pântece. Şi după nouă luni femeia născu un copilaş de drăguleţ; iar iepşuna un mânzuleţ gingaş.

Îndoită fu bucuria omului când se văzu şi cu copil, şi cu mânz. Şi fiindcă acesta se născuse odată cu fiul său, hotărî ca nimeni să nu încalece pe dânsul, fără numai fiu-său, când s-o face mare.

Botezară copilul şi îngrijiră de dânsul, mă rog, ca unul la părinţi. Copilul crescu şi se făcu mare. Când era d-un an, parcă era de cinci; iară când fu de cinci, parcă era de cincisprezece, şi de ce creştea, d-aia se făcea mai frumos şi mai drăgălaş.

Darămite de învăţat? Învăţa ca nealţii pe lumea asta albă. N-apuca să auză de la dascăl ceva, că el învăţa mai din adânc decât dascălul. Şi astfel ajunsese de poveste. Unii ziceau că ştia carte până în glezne, alţii ziceau că până în genunchi, iară alţii, până în brâu. De m-ar fi întrebat pe mine, eu le-aş fi spus că ştia carte până în gât. Dară fiindcă nimeni nu m-a întrebat, iacă tac şi eu din gură ca un peşte, şi nu mai zic nimănui nici pis!

Astfel fiind, într-una din zile ce-i vine drăcosului de copilaş, că numai încalecă pe mânzul lui, şi mi ţi-i dete călcâie; iară mânzul, carele şi dânsul crescuse de se făcuse un cârlănaş zburdalnic de n-avea astâmpăr, o rupse d-a fuga cu băiat cu tot, şi duşi au fost până în ziua de astăzi.

Când prinseră de veste părinţii că băiatul nu e, caută-l în sus, caută-l în jos, nu e; ba mai în dreapta, ba mai în stânga, deloc! Mai cercetară pe ici, mai cercetară pe dincoace, băiatul, aşi! Nici pomeneală nu era de el! Tocmai târziu, hei!, aflară de la nişte drumeţi că au văzut un băieţandru călare pe deşelate pe un căluşel, carele se ducea ca vântul. Ei ziceau că n-apucară să se uite după dânsul, ca de când se apucase să le spuie, şi pieri din ochii lor ca o nălucă, ca şi când n-ar mai fi fost.

Îl plânseră părinţii până când se istoviră şi dânşii, şi ochii din lacrămi nu şi-i mai uscară; dară în deşert, că fiul lor nu se mai întoarse.

Pasămite ei, dacă s-au lăsat zburdălniciei lor şi s-au văzut la câmp, nu s-au mai gândit în urmă, ci au întins la drum, zbenguindu-se şi încurându-se, până ce, când băgară de seamă, ajunseseră pe nişte tărâmuri necunoscute.

Aci stătură să se mai odihnească. Şi, voind să se întoarcă, ei se rătăciseră. Nu mai ştiau nici pe unde veniseră, nici pe unde să se întoarcă. Atunci băiatul începu să plângă şi să dorească de părinţi.

Mai cu seamă când s-a văzut singur, singurel, el care nu era ieşit din casa părinţilor, începu să-l ia nişte răcori de nu ştia ce va să zică asta.

Calul, dacă văzu aşa, începu să-l îmbuneze, ba că o să facă cutare lucru, ba că alta. Până una alta, îşi căutară un culcuş unde să mâie peste noapte. Se odihniră şi dormiră sub acoperământul cerului.

A doua zi, nici tu masă, nici tu casă, băiatul începu iarăşi să plângă şi să voiască să se întoarcă la părinţi. Căutară să-şi găsească urmele pe unde veniseră; dar nu găsiră nici piculeţ de urmă. Dacă văzu şi văzu, calul zise:

— Stăpâne, am făcut o greşeală care nu se mai poate întoarce. Dă-mi voie să mă duc să caut vreun mijloc ca să ne căpătuim.

— Asta nu se poate, odată cu capul, răspunse băiatul. După ce am ajuns pe aste tărâmuri neumblate, prin pustietăţi fără locuitori, să mă laşi şi tu? Singur nu pot sta, uite, nici olecuţă.

— Încinge-te cu frâul meu şi, când vei vedea vro nevoie, scutură-l şi într-o clipă sunt la tine. Eu mă duc să caut pe unde să ieşim la lume, şi cum să ne chivernisim.

Calul, vedeţi d-voastră, era năzdrăvan.

Cu mare anevoinţă se dezlipi calul de stăpânul său. Umblă ce umblă şi se întoarse numaidecât. El vânturase văzduhul şi cutreierase pământul până nu apucase să i se urască băiatului; şi întorcându-se, spuse băiatului că i-a găsit un loc unde să se bage argat. Îl şi învăţă ce să facă şi cum să dreagă ca să argăţească cu folos.

Încălecă băiatul calul, când auzi că are să-şi găsească unde să se căpătuiască, şi porni ca vântul, precum şi venise.

Ajungând la nişte zâne, făcu precum îl învăţase calul.

Cele trei zâne, căci trei erau ele, se cam codeau să-l primească; iară dacă stărui, se rugă şi se făgădui că o să fie harnic şi credincios, ele îl primiră.

Aşezându-se el acolo la zâne, băiatul se puse cu toată inima pe muncă şi, când era ceva de făcut mai greu sau mai anevoios, îşi chema calul şi îi da ajutor.

Calul, carele nu ştiu de unde aflase tainele zânelor, vezi că nu era el de florile mărului năzdrăvan, spuse băiatului să fie cu mare băgare de seamă că în baia zânelor, într-un timp hotărât, are să curgă aur, şi atunci să apuce el înaintea zânelor să se

scalde. Îi mai spuse să ochească prin poliţile cu haine ale zânelor, când îl vor pune să deretece, nişte nuci pe care le aveau zânele şi le îngrijeau ca pe ochii lor din cap.

Băiatul făcu întocmai precum îl învăţase calul.

Într-o zi când zânele se duseseră la vânătoare, fără grije, băiatul auzi în baia zânelor un susur de apă mai răsunător decât altă dată. Temându-se, el chemă calul, care veni într-o clipeală de ochi. El, cum văzu cele ce se petrec în baie, puse pe băiat de se dezbrăcă îndată şi îl împinse în baie de se îmbăie. Când ieşi d-acolo, ce să vedeţi d-voastră, cinstiţi boieri? Părul i se făcuse cu totul de aur, şi-i crescuse de bătea pulpele, încât nu te îndurai să-ţi iei ochii de la el.

Şi luând şi nucile, pe cari le ochise el, încălecă, şi pe ici ţi-e drumul!

Cum păşi pragul porţii începură casele a ţipa de ar fi deşteptat şi pe morţi din groapă. Auzind zânele ţipătul se întoarseră acasă numai cât ai zice mei. Ele văzură că lipseşte argatul de acasă, spălăcitura ce mai rămăsese în baia unde se îmbăiase argatul, şi nucile ce lipseau; nu mai zăboviră, ci se luară după dânsul. Cât p-aci să puie zânele mâna pe ei. Şi fugiră, zânele după dânşii; ei fugiră, zânele după dânşii. Dacă văzu şi văzu calul primejdia, întinse pasul la drum şi începu a zbura ca gândul, până ce, tocmai când erau zânele să-i prindă, ei trecură de pe tărâmul lor şi se opriră.

Puterea zânelor până aci era. Iară dacă văzură ele că le trecu hotarele, începură cu binele a se ruga de el ca să-şi taie părul să li-l dea lor; dară băiatul le făcea cu bâz! Ele se rugară ca barim nucile cu haine să le dea. Băiatul le arătă coltucul. Atunci zânele se rugară ca încailea să le arate părul, să se bucure şi ele de vederea lui. Atunci băiatul îşi răsfiră părul, încălecă şi zbură cu bidiviul lui.

Zânele se uitară cu jind la dânsul şi, nemaiavând ce face, se întoarseră acasă şi vorbiră între ele ca să nu mai bage argat strein la curtea lor, cât or trăi ele.

După ce ajunse pe moşia unui împărat mare, calul învăţă pe băiat ce să facă. El ascultă şi se duse de se băgă argat la grădinarul împăratului. Până a nu se învoi cu grădinarul, el îşi puse o băşică de vacă în cap, în care îşi ascunse părul cel de aur.

Grădinarul îl învăţă cum să facă brazde, să semene flori, să le răsădească şi să le îngrijească. Şi îl luase la ochi, căci era spirt, ştii, colea, cum trebuie omului, mână dreaptă, nu altceva. Totuşi slugile din curtea împărătească îl numiră cheleş. Şi, cheleş în sus, cheleş în jos, până ce îi rămase numele Cheleş.

Grădinarul împărătesc îmbătrânise la curtea împăratului. El era om destoinic, cu frica lui Dumnezeu şi cinstit. Slujba lui de căpetenie era să ducă în toată dimineaţa câte un mănunchi de flori la cele trei fete ale împăratului.

Îmbolnăvindu-se grădinarul într-una din zile, chemă pe argatul său şi îi spuse să aleagă din florile cele mai frumoase atâtea câte să-i ajungă a face trei legături de flori şi să le ducă fetelor împăratului.

Cheleşul se duse de culese flori şi făcu trei legături, una mai mare, alta mijlocie şi alta mai mică. Pe cea mai mare, care era alcătuită din flori ce începuseră a se trece şi abia mai mirosinde, o dete fetei împăratului cea mai mare. Legătura mijlocie, cu flori ce erau tocmai în floare, o dete fetei cele mijlocii; iară legătura cea mai mică, ce avea flori numai boboace, cari acum se deschideau, o dete fetei celei mici. Cum dete florile, o tuli d-a fuga, şi se apucă de lucru prin grădină.

Fetele se mirară de aceasta, şi cu toatele se duseră la împăratul şi-i arătară florile. Împăratul chemă pe grădinar să-i spuie ce noimă să aibă florile ce trimisese fetelor sale.

Grădinarul se sperie când auzi că aşa bolnav este chemat la împăratul.

Iară dacă se duse, cu inima tremurândă, şi auzi de la împăratul şiretenia cu florile, el se dezvinovăţi şi spuse că, bolnav fiind în acea zi, trimisese pe argat să ducă florile.

Chemând şi pe Cheleş, el, dacă veni, se apropie cu sfială şi răspunse:

— Să trăiţi, luminate împărate, întru mulţi ani! Când am cules florile şi am făcut acele mănunchiuri, n-am avut niciun gând rău, martor mi-e Dumnezeu, ci am dat fiecăreia dintre domniţe flori ce le arată care cum este.

— Şi cum ai cutezat tu, un cheleş ca tine, să faci una ca asta?

— Atâta m-a tăiat capul şi m-a dus mintea luminate împărate, atâta am făcut. Măria ta judecă şi fă ce e cu dreptul.

Împăratul rămase pe gânduri. El, deşi s-a întristat, dară mai mult s-a bucurat că îi aduse aminte ceea ce trebuia să facă el ca un părinte.

Apoi trimise o pungă cu bani argatului. Acesta se duse şi-i dete grădinarului, sub cuvânt că el nu ştie ce să facă cu ei, ca unul ce are de toate de la stăpânu-său.

Nu trecu mult şi, viind o sărbătoare, împăratul cu toţi curtenii şi bătrânii împărăţiei merse la biserică. Între bătrânii şi credincerii curţii era şi grădinarul. Numai fata cea mică rămase acasă.

Argatul, văzându-se singur, descinse frâul de pe lângă sine, scoase dintr-o nucă nişte haine de aramă, din cele luate de la zâne, se găti bine, intră în grădină, sună frâul

şi veni calul lui înşeuat, dar neînfrânat şi, punându-i frâul în cap, argatul încălecă şi prinse a-şi încurca calul prin grădină. Fereastra fetei de împărat celei mici da în grădină şi ea văzu tot ce se petrecu.

După ce strică grădina, argatul se duse ca fulgerul la biserică, dete calul în mâna unui om ce sta afară, ca să i-l ţie, şi el intră în biserică. Aci merse înfipt la mir, se ploconi în dreapta, se ploconi în stânga şi ieşi afară.

Toţi cei din biserică se mirară de dânsul. Până şi împăratul zicea că nici el nu mai văzuse aşa voinic frumos.

Argatul de la grădinărie, cum ieşi din biserică, încălecă şi într-un suflet ajunse la grădina împărătească şi descălecă şi porunci calului să facă la loc tot ceea ce stricase. Calul se puse şi numaidecât îndreptă grădina şi o făcu şi mai frumosă de cum fusese.

Fata împăratului cea mică vedea de la fereastră şi tăcea. Când se întoarseră de la biserică, surorile cele mai mari ziseră celei mai mici:

— Ce rău ai făcut de n-ai venit şi tu la biserică, că a venit un tânăr îmbrăcat aşa şi aşa, a făcut aşa şi aşa, şi numaidecât a plecat, de au rămas toţi cu ochii după el.

Fata cea mică asculta şi tăcea.

Dară grădinarul, când intră în grădină, stătu în loc şi se miră. Apoi îşi închipui el că poate d-aia i se pare grădina mai frumoasă, unde nu intrase de mult într-însa.

Peste câtva timp veni iarăşi o sărbătoare şi împăratul se duse la biserică iarăşi cu toată curtea lui. De astă dată fata cea mică se făcu bolnavă într-adins, rămase acasă şi se puse la fereastră.

Argatul de la grădinărie scoase de astă dată nişte haine de argint, scutură frâul şi încălecă pe cal, carele venise numai cât ai clipi. Şi iarăşi încurându-l prin grădină o strică şi mai rău decât întâia oară şi iarăşi merse la biserică, făcu precum şi de-lalt rând şi se întoarse acasă, porunci calului să dreagă grădina, carele o făcu încă o dată mai frumoasă decât era.

Fata împăratului cea mică privea de la fereastră şi tăcea. Îi spuseră surorile, îi spuse mumă-sa, îi spuse tată-său de tânărul cel mândru ce venise la biserică şi despre care nimeni nu ştia de unde era.

Ea asculta şi tăcea.

Mai trecu ce trecu şi iarăşi, într-o sărbătoare mare, împăratul merse la biserică cu toţi sfetnicii săi şi cu toţi curtenii tineri şi bătrâni. Şi de astă dată fata cea mică a împăratului se prefăcu că este bolnavă şi rămase acasă. Între curtenii împăratului

cari merseră la biserică era şi grădinarul, fiind bătrân, credincios şi vechi slujbaş al împăratului.

Argatul cel cheleş, dacă se văzu singur, scutură frâul şi-şi chemă calul. De astă dată scoase din găoacea de nucă rândul de haine cel de aur, se găti frumos, înfrână calul ce venise numai înşeuat, îşi lăsă părul de aur pe spate, încălecă, îşi încură calul prin grădină, pe care o strică de tot, şi apoi se duse ca şi de-lalt rând la biserică, merse la mir, se ploconi în dreapta şi în stânga şi ieşi.

Întorcându-se acasă, porunci calului de făcu grădina de trei ori mai frumoasă decât era.

Fata împăratului îl văzu şi când ieşi, şi când se întoarse şi ceea ce făcu, dară tăcea.

Când se întoarseră de la biserică, împăratul şi toţi cu totul spuseră fetei celei mici a împăratului minunea ce văzuseră.

— Dacă n-ai fost şi tu la biserică, îi ziseră, să fi văzut cum a venit acel Făt-Frumos strein, cu părul de aur, ce mândru era când s-a aplecat în dreapta şi în stânga la toţi cei din biserică şi cum a ieşit apoi, fără să bage pe nimeni în seamă.

Fata cea mică a împăratului se făcea că ascultă, dară tăcea într-însa şi râdea înfundat. Vezi că ştia ea ce ştia.

Grădinarul, dacă se întoarse de la biserică şi văzu frumuseţea aia de grădină ce făcuse calul argatului, se tot freca la ochi şi nu-i venea deloc să crează. Asta să fie grădina, ori ba? Credea că a rătăcit prin altă grădină. Nu o mai cunoştea. Şi, văzând pe argat, îl întrebă despre acea schimbare; iar argatul îşi cerea iertăciune, spuind că el a făcut ceea ce învăţase de la stăpânu-său.

Darămite când văzu împăratul? Scoase şi dete o pungă de bani grădinarului, pentru că-i făcuse o grădină, de nu se mai găsea ca asta la niciun împărat.

Şi mai trecând ce mai trecu, împăratul îşi aduse aminte de cele trei mănunchiuri de flori. Atunci se vorbi cu împărăteasa cum să facă să-şi dea fetele la casele lor.

Cum se află de această hotărâre împărătească, începură a veni peţitori de pe la fel de fel de împăraţi. Fetele, adecă a mare şi cea mijlocie, îşi aleseră câte un fecior de împărat şi se duseră după bărbaţii lor.

Fata însă cea mică nu voia să se mărite cu niciun chip. Ba să-i dea pe feciorul cutărui împărat, ba pe al cutărui; aşi! Ea zicea că nu-i place niciunul. Ce să facă bietul împărat? Se sfătui cu boierii şi găsiră cu cale să stea fata într-un pridvor, cu un măr

de aur în mână, să treacă toţi fiii de împăraţi şi de boieri pe dinaintea ei şi, pe care îl va plăcea, să-l lovească cu mărul.

Aşa şi făcură.

Trecură fiii de împăraţi cari veniseră în peţit, dară ca să lovească pe vreunul, ba.

Trecură şi fiii de boieri mari ai împărăţiei, dară ca să lovească pe vreunul, nici gând n-avu.

În cele mai de pe urmă trecură toţi tinerii buni şi răi din împărăţie, şi din biernaşi, şi din prostime, şi nici nu se uită la dânşii fata ce sta cu mărul în mână. Trecând şi argatul de la grădinărie, din întâmplare, pe acolo, fata îl lovi cu mărul drept în cap.

Fiii de împăraţi şi de boieri rămaseră ca bătuţi de Dumnezeu, când văzură una ca aceasta.

Împăratul zise că trebuie să fie o greşeală, şi pofti pe fiii de împăraţi şi de boieri să mai treacă o dată.

Trecură toţi cu totul, şi nu lovi pe nimeni; zise şi cheleşului să treacă, şi de astă dată tot pe el îl lovi.

Împăratul nu se putea învoi ca să ia fie-sa de bărbat un aşa om prost şi pofti pe toată adunarea să mai treacă o dată, căci, negreşit, trebuie să fie o greşeală a fetei.

Trecură şi a treia oară, şi tot pe argatul cel cheleş îl lovi cu mărul fata împăratului.

Atunci împăratul, neavând încotro, dete de bărbat fie-sei pe argat, dară îi şi oropsi, gonindu-i de la casa lui.

Ei se duseră de la faţa împăratului, care îi oropsise, cu lacrămile în ochi şi cu inima smerită, şi-şi aleseră loc de trai un bordei în care ţinuse împăratul nişte bivoli. Apoi aducându-şi aminte fata împăratului de ceea ce făcuse în grădină, îl îndemnă să-şi cheme calul.

Argatul, ginerele împăratului, făcu precum îi zisese soţia, chemă calul şi-i porunci să-i facă nişte palaturi sub pământ, fără seamăn pe lume. Calul nu întârzie şi le făcu nişte palaturi înfricoşate. Nu se găsea la împăratul în casă ce se găsea în palaturile lor. Şi bogăţii, şi scumpeturi, şi tot ce ai poftit se găsea la dânşii.

Şi mai trecând câtânică vreme la mijloc, se pomeni împăratul cu veste de la un alt împărat să iasă la război. Împăratul chemă în ajutor pe ginerii săi, feciorii de împăraţi, cari şi veniră şi se lăudau cu isprăvile ce au să facă.

Când veni vremea a merge la război, iată că se înfăţişe la împăratul şi argatul, ginere al său, şi ceru să-l ia şi pe dânsul la război, că poate va tăia şi el vrun vrăjmaş.

Împăratul şi ginerii cei mari îl înfruntară, zicând să-i lase în pace, să nu-i mai poarte şi lui grija p-acolo. El stărui şi împăratul se înduplecă şi porunci să-i dea şi lui o mârţoagă de cal şi o rugină de paloş.

Argatul încălecă voios şi porni înaintea oştilor. Când ajunse la o lăcovişte pe unde trebuia să treacă, el înomoli calul şi începu să-l bată ca să iasă de acolo, dară în deşert. Ajungându-l împăratul cu ginerii cei mari şi cu toată oastea, trecu pe lângă dânsul clătinând din cap, iară ostaşii îşi dedeau coate şi râdeau.

După ce trecură şi se depărtară de nu se mai văzură, argatul scutură frâul, şi iată că îndată şi-i sosi calul. Îi spuse ce avea de gând să facă şi ceru povaţă. Calul îl învăţă ce să facă, când va fi dinaintea vrăjmaşului. După ce luă în cap tot ce-l învăţă calul, încălecă şi porni şi el.

Ajungând la război şi văzând pe ai săi încăieraţi cu vrăjmaşii, tocmai când aceştia erau să dovedească pe socru-său şi pe cumnaţii săi, unde mi se ridică de trei stânjeni pe dasupra oştilor şi zbură drept la împăratul socru-său, îi tăie degetul cu inelul şi-l luă cu sine. Apoi se lăsă asupra vrăjmaşului şi tăia în carne vie cu nemilostivire, întocmai ca un muncitor vrednic când trage cu coasa nemiluit.

Iar când îl înteţea vrăjmaşul, calul se urca ca fulgerul în sus şi se ţinea bine de coama lui. Apoi când se lăsa în jos, tăia cum ştia el în legea lui să taie. Aşa, vezi, îl învăţase calul.

De trei ori se urcase în sus, când năvălise vrăjmaşul asupra lui, şi de trei ori se lăsase ca un vârtej asupra oastei vrăjmăşeşti. La fiecare dată cădeau d-a stânga şi d-a dreapta lui cu grămada şi făcea uliţi, uliţi pe unde mergea. În mai puţin ca de când mă apucai să vă povestesc, mormane de morţi se vedeau pe unde trecuse el.

Aşa spaimă grozavă băgă el în inimile vrăjmaşului, încât prinse a fugi, iar el a-i goni şi a-i tăia ca pe nişte vite.

Împăratul socru rămase înmărmurit când văzu atâta vrednicie. După fuga vrăjmaşului, el stătu locului şi mulţumi lui Dumnezeu că le-a trimes pe îngerul său de i-a scăpat din mâna duşmanului, care vrea să-i piarză, şi mai multe nu.

Argatul, ginerele împăratului, după ce-l mântui, se întoarse înaintea lui, dete drumul calului său, încălecă iară pe mârţoaga ce-i dase împăratul şi se chinuia a ieşi din nomol.

Împăratul se întorcea cu voie bună de la oaste şi dând peste dânsul înomolit încă în noroi, porunci la vro doi ostaşi de-l scoaseră d-acolo.

Şi ajungând acasă, ginerele împăratului cel cheleş spuse neveste-sei ce făcu. Ea se bucură din toată inima.

Toată oastea vorbea de îngerul Domnului care le dăduse atâta ajutor şi-l asemuia cu străinul care venise la biserică. Însuşi împăratul bănuia aceasta, şi ar fi dorit ca să-l mai întâlnească o dată, să-i mulţumească. Dară ia-l de unde nu e.

Mai trecând ce mai trecu, împăratul ajunse de orbi. Toţi vracii se adunară şi-i dădură leacuri, dară niciunele din buruienele lor nu-i dară înde bine. Vrăjitoarele puseră apă la stele şi-i aduseră şi-i descântară, tot însă ce punea la ochi mai rău îi făcea, dară mai bine deloc. În cele din urmă un cititor de stele şi vraci mare fu adus cu multă cheltuială din ţări streine, şi acesta spuse că până când împăratul nu va avea lapte de pasăre de peste apa Iordanului cu care să se ungă la ochi, nu-i va veni văzul.

Atunci puse împăratul oameni să strige prin toată împărăţia că acela care se va găsi să aducă lapte de pasăre de peste apa Iordanului, să ştie cu bună încredinţare că va dobândi cal împărătesc şi jumătate împărăţia. Dară strigară de surda, căci nu se găsi nimeni carele să se însărcineze cu această slujbă.

Ginerii împăratului cei mari, dacă văzură aşa, se legară că ei vor aduce laptele trebuincios şi încălecară pe cai buni împărăteşti, luară cu dânşii slujitori şi bani. Umblară ei, cătară şi nu putură afla ceea ce căutau. În cele din urmă deteră peste un înşelător, carele le dete lapte ca tot laptele şi le luă o mulţime de bani. Ei se întoarseră cu bucurie la casa socrului lor.

În aceeaşi vreme şi ginerele împăratului, argatul, plecă după lapte de pasăre. El scutură frâul şi îndată şi veni bidiviul lui. Îi spuse ceea ce voia, şi calul îi răspunse:

— Ce e mai lesne, stăpâne; căci acolo locuiesc şi eu.

Încălecă şi porni. După ce ajunse, luă lapte de pasăre de peste râul Iordanului şi în câteva zile se întoarse acasă, cam totodată cu cumnaţii săi.

Aceştia merseră la împăratul, îi aduseră lapte de al lor, cu care dete pe la ochi împăratul şi rămase ca întâi, orb ca toţi orbii. Nu-i folosi nimic. Merse şi argatul şi-i aduse şi el lapte, dară adevărat lapte de pasăre de peste râul Iordanului. Împăratul nu prea voia să dea pe la ochi. După stăruinţa împărătesei şi a sfetnicilor, se înduplecă şi se unse. Cum puse la ochi lapte de acesta, băgă de seamă că vede ca prin sită. Mai dete o dată, văzu ca prin ciur; când se unse şi a treia oară, văzu luminat ca toţi oamenii.

Împăratul iertă pe argat de fapta lui de mai-nainte. Ginerele său cel mic, dacă văzu aşa, rugă şi el pe împăratul să vie să le vază locuinţa. Împăratul se înduplecă şi merse. Când ajunse acolo, ce să-i vază ochii? Ce nu era în palaturile lui era în locuinţa ginerelui său cel mai mic.

Văzând mirarea de care era coprins împăratul, ginerele său cel mai mic se încumetă şi zise:

— Eu sunt, mărite împărate, cel ce am venit de trei ori în biserică.

Împăratul aruncă ţintă ochii la el.

— Eu sunt cel ce ţi-am făcut grădina cea frumoasă.

Împăratului parcă nu-i venea să crează spuselor lui.

— Eu sunt, mai zise, cel ce v-am scăpat în război din mâna nelegiuiţilor ce se sculaseră să te răpuie.

Împăratul rămase stâlpit de mirare. Apoi, mai viindu-şi în fire, îi zise:

— Cum poţi dovedi zisele tale?

Atunci ginerele său cel mic ieşi afară, scutură frâul, scoase hainele de aur din găoacea de nucă unde le păstra, se găti frumos, îşi lăsă părul pe spate, încălecă pe cal şi, arătând împăratului degetul cu inelul, zise:

— Iată, mărite împărate, dovezile ziselor mele.

Şi începu a încura calul prin curtea împăratului. Părul său cel de aur şi hainele cu care era îmbrăcat străluceau ca soarele.

Împăratul, uitându-se la dânsul, tot punea mâna la ochi, făcându-şi umbră. Vezi că se temea să nu orbească încă o dată.

El lăudă pe fie-sa pentru că-şi alesese un asemenea bărbat.

— Şi ai fi putut oare crede d-ta, tată, răspunse fata cea mică, că aş fi putut să-mi aleg de bărbat pe unul care să facă tatălui meu, împărat, ruşine în lume?

Atunci împăratul, şi bătrân fiind, se coborî din scaunul împărăţiei, pe care se urcă ginerele său cel mic. Şi împărăţiră în pace şi în linişte până ce trăiră.

Iară eu încălecai p-o şea etc.

Comunicat de P. Niculescu din Craiova la 1862.

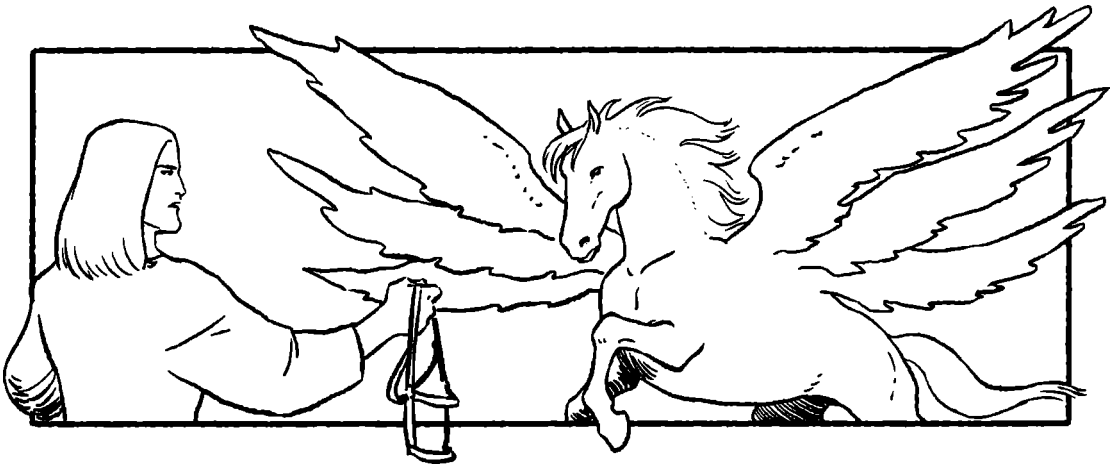

FĂT-FRUMOS CU CARÂTA DE STICLĂ

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un om, căruia i se urâse cu deşertăciunile cetăţilor şi se făcuse sihastru. Vezi că văzuse el că tot nu e nimic de lumea asta oarbă şi d-aia se dusese în sihăstrie. Acolo el avu vecini fiarele pădurilor şi aşa de bun era el la Dumnezeu, încât toate dobitoacele i se închinau şi îi lingeau picioarele când se întâlneau cu dânsul.

Într-una din zile, ducându-se el la marginea râului, ce curgea prin pădurea aceea, ca să se spele, văzu un sicrinel, încheiat şi smolit bine, că vine pe apă şi se opreşte de marginea unde sta el, şi îndată auzi că orăcăieşte ceva ca un copilaş.

Stătu puţin şi cugetă el, ce să fie asta? Dar după ce se rugă puţin, ca să se depărteze de el ispita Satanei, dacă ispită ar fi, şi după ce văzu că orăcăitul se înteţeşte, necum să piară dinaintea lui, prinse a scoate sicriaşul la margine. Şi, deschizându-l, găsi într-însul un copil mic ca de două săptămâni. Cum îl luă în braţe, copilul tăcu.

Atunci sihastrul mulţumi lui Dumnezeu că i-a trimis suflet de om cu care să-şi mai petreacă urâtul în bungetul ăla de codru.

De gâtul copilului găsi un baier în care citi pustnicul că acel copil este fiu al unei fete de împărat.

De crescut, ar fi voit pustnicul să-l crească, dară nevoia era cu ce să-l hrănească. Atunci plecându-şi genunchii se rugă Domnului cu căldură, şi îndată răsări ca din pământ din iarbă verde un smochin mare, cu roadele, unele în mugur, altele în floare, altele în pârg, iară altele coapte şi numai bune de mâncat. Dete copilului zeamă stoarsă dintr-o smochină, şi mâncă copilaşul, de se minună şi sihastrul.

Aşa îl crescu el acolo, până se făcu măricel, începu a umbla şi a mânca şi câte altceva ce-i da sihastrul.

După ce se mai mări, învăţă pustnicul pe fiul său de suflet să citească, şi să-şi adune rădăcini şi alte verdeţuri pentru hrană. Şi aşa petreceau ei acolo în tihnă, fără să-i supere cineva, bătrânul învăţând pe copil tot ceea ce ştia el despre lume şi ale lumii, copilul ascultând şi băgând la cap tot ce-l învăţa tată-său cel dat lui de sus.

Trecură aşa câţiva ani. Când, într-una din zile, bătrânul spuse fiului său că o să se ducă la Dumnezeu.

— Să nu te sperii, dragul meu, că are să vie un leu groaznic să-mi sape groapa, şi tu să mă bagi într-însa şi să mă acoperi cu pământ. Apoi să te sui în podul colibei mele şi să iei d-acolo frâul ce vei găsi şi să-l scuturi.

Încă vorbind, pustnicul se culcă şi adormi somnul cel de veci. Băiatul plânse cu foc, văzându-se singur. Apoi iată, nene, că leul cel groaznic venea răcnind. I se făcu băiatului părul măciucă în cap de frică, dară, aducându-şi aminte de vorbele bătrânului, se linişti şi privi cum sapă groapa, în care el puse pe tată-său, şi îl acoperi cu pământ. După ce băiatul făcu precum îi zisese bătrânul, leul se duse în treaba lui şi nu se mai întoarse pe acolo.

Băiatul rămânând singur, rătăcindu-se prin desişurile pădurei, plângea şi se tânguia de ţi se rupeau rărunchii de mila lui. Şi, aducându-şi aminte de cuvintele bătrânului, tatălui său, se sui în podul colibei, găsi frâul, îl luă şi se dete jos cu el.

Am uitat să vă spui. După moartea bătrânului, smochinul se uscă de tot, nemairămâind decât un buştean pârlit, stând înfipt în pământ.

Dacă se dete jos cu frâul, băiatul îl scutură şi iată că se arătă un armăsar cu şase aripi şi zise:

— Ce porunceşti, stăpâne?

— Ce să poruncesc? răspunse băiatul, ia să stai cu mine, aici, că mi-e urât singur.

— Ba nu, stăpâne, d-ta să mergi la lume, să faci ce ţi-oi zice eu, că va fi mult mai bine de d-ta.

Se miră băiatul de spusele calului. Vezi că el nu ştia nimic de ale lumii. Se mai miră o toană când îi spuse că trebuie să fie îmbrăcat. Şi, după povaţa calului, băgă mâna în urechea lui cea stângă şi scoase nişte haine, cu care se îmbrăcă.

Şi încălecând, îl duse calul la un oraş şi trase la un han. Se miră el de tot ce vedea şi lua aminte la tot ce făceau ceilalţi oameni.

Iară după ce trecură câteva zile în care băiatul se mai deprinse cu lumea, calul îi zise că trebuie să-şi facă şi dânsul un căpătâi. Pentru aceasta îi zise să se lege la ochi şi încălecând, zbură cu dânsul, ca vântul, ducându-se într-un dâmb şi se opri acolo. Apoi îi zise:

— Stăpâne, descălecă, şi cu frâul în mână, apleacă-te şi ia de pe jos ce ţi-o da de mână şi umple-ţi sânurile.

— Aşa orbeşte, ce naiba o să apuc? Mai bine ar fi să mă dezleg la ochi, răspunse băiatul.

— Să nu faci una ca asta, vai de mine!, că în clipa ce vei deschide ochii, cu moarte vei muri, îi zise calul.

Băiatul ascultă. Descălecă, dară frâul din mână nu-l lăsă. Se plecă jos şi cu cealaltă mână lua pe nepipăite, tot ce putu apuca, îşi umplu sânurile, încălecă şi porni înapoi.

Acasă dacă ajunse şi se dezlegă la ochi, ce credeţi că mi-ţi văzu, boieri dumneavoastră? Numai pietre nestemate, una mai frumoasă decât alta, una mai mare decât alta. El nu ştia ce sunt alea, se juca cu dânsele precum copiii cu pietricelele. Calul însă îl învăţă ce să facă cu ele.

Luă numai câteva şi se duse pe la neguţători de le schimbă pe bani. Plăti la han, îşi cumpără cele ce îi erau de trebuinţă şi-i mai şi rămase.

Acum calul îl învăţă ce să mai facă. Îl învăţă să aleagă vro câteva pietre din cele mai mari şi mai frumoase şi să le ducă în dar la împăratul locului aceluia.

Şi el făcu aşa.

Iară dacă se duse la împăratul cu darul şi văzu că îl primeşte împăratul cu mare cinste şi atât îi preţuieşte darul, el spuse că mai are încă multe.

Se sperie şi împăratul de atâta bogăţie ce văzu la băiat şi-l luă în nume de bine.

Nu era ţârmonie* la curte, unde să nu fie şi el chemat. Nu era paradie ori vrun alai sau serbare, ca să nu fie şi el acolo.

---

* ţârmonie – ceremonie

Azi aşa, mâine aşa, el făcu cunoştinţă cu toţi fiii de domni şi de boieri şi învăţă de la dânşii, ia numai aşa auzind şi văzând, toate obiceiurile: cum să mânuiască sabia ori paloşul, cum să răsucească buzduganul, cum să întindă arcul şi să ochească, ba încă îi şi întrecu, că era deştept băiatul, iscusit şi numai spirit, ca un român verde ca bradul şi mândru ca stejarul.

Toate bune. Numai de un lucru nu-şi putea da el seamă. Că de ce adecă împăratul era tot trist şi tânjea firea într-însul. Într-una din zile nu ştiu cum îi veni lui bine şi prinse a-l întreba:

— Împărate, zise el, toate bunătăţile de pe lume ai, toţi ţi se închină ca la un mare împărat, ce ai la sufletul tău de eşti tot fără chef şi mâhnit?

— Ei, dragul meu, ce să am? la nişte păcate de la Dumnezeu am avut să trag pe lumea asta şi acum m-au ajuns. Aveam o fată şi doi băieţi şi parte de ei n-am avut. Un spurcat de zmeu mi-a furat fata şi nu pot da cu mâna de urma ei, deloc, deloc. Două oştiri am trimis, împreună cu fiii mei şi toţi cu totul s-au prăpădit. Nevasta mea, împărăteasa, s-a sfârşit de dorul copiilor şi eu nu e departe până să mă duc să mă împreun cu dânsa, că uite, simţ că slăbesc din zi în zi, şi nu-mi mai dă inima să mă veselesc.

Băiatul tăcu şi-i păru rău că aduse vorba despre lucruri atât de mâhnitoare sufletului împărătesc.

Dacă se întoarse acasă la dânsul, spuse calului cele ce află, şi-l întrebă, că nu e chip a scoate pe fată din mâna zmeilor?

Calul îi răspunse:

— Ce nu se poate pe lumea asta? Însă ca să scapi pe fată din mâna zmeului, cam greu lucru este din pricina zgripsoroaicii de mă-sa, că este şi vrăjitoare de înghiaţă apele.

Atâta fu destul băiatului să afle. El nu voi să ştie greu, negreu, şi se duse drept la împăratul.

Mai aduse vorba încă o dată despre copiii lui cei pierduţi, cercetă mai cu d-amănuntul despre dânşii, apoi zise:

— Mă voi duce să ţi-i aduc eu, mărite împărate.

— Fugi d-acolo, voinice, îi răspunse împăratul. Nu-ţi mai pierde tinereţele în deşert. N-a putut face nimic novacul meu, n-a putut face nimic arapul meu, dară încămite tu, un copil necercat în ale războiului. Novacul avea darul de a culca la

pământ o oaste întreagă, de se făcea o movilă înaltă cât era ea de mare, când aducea o dată mâna de o da la spate şi apoi el se punea de şedea d-asupra movilei. Arapul meu avea darul de a înghiţi o oştire cât de mare, când sorbea o dată, şi apoi o da afară ca şi mistuită. Şi totuşi ei s-au răpus ducându-se cu fiii mei la război.

— Voi cerca şi eu, mărite împărate, dacă-mi vei da voie.

— Du-te, băiete, dacă te trage aţa la moarte.

Şi luându-şi ziua bună de la împăratul, voinicul se duse la calul său şi-i spuse tot ce auzise de la împăratul, şi tot ceea ce hotărâse el să facă.

— Să mergem, răspunse calul, însă cu cugetul tot la Dumnezeu, şi el nu ne va lăsa să pierim.

Vezi că nu ştiu de ce, dară voinicul simţi că parcă fata împăratului să fie scrisa lui, şi parcă nu mai avea odihnă în oase.

Se pregăti şi porni. Şi merse, şi merse, şi merse, zi de vară până-n seară, că cuvântul din poveste, care d-aci încolo mai frumos este, până ce au ajuns la o poiană verde şi dezmierdătoare. Aci dacă stătură în popas, prinse a se sfătui cu calul, ce şi cum să facă, iară calul, ca un năzdrăvan ce era el, îi spuse cum să apuce lucrurile ca să meargă la izbândă, la dor de copilă blândă.

Şi mai merse ce mai merse şi ajunse la palaturile zmeoaicei. Aceste palaturi erau cu totul şi cu totul de sticlă, şi străluceau de la soare te puteai uita, dară la dânsele ba.

Până a nu intra în curţile palatului stătură şi spionară, ca să ştie cum stau lucrurile în această curte. Trei zile şi trei nopţi umblară prin preajma palaturilor şi mai ispitind, aflară că zmeoaica cu zmeul nu erau acasă.

Atunci Făt-Frumos, călare, intră în palaturi şi se opri drept la scară. Fata, cum îl văzu, ieşi afară. Vorbi cu Făt-Frumos d-a-n călarele şi se înţeleseră la cuvinte. Fata, văzând că are a face cu un viteaz, intră în cămară, luă cu dânsa o gresie, o basma cu chenar pe margine şi o perie, ieşi repede din casă, se puse pe calul lui Făt-Frumos şi o luară la sănătoasa.

Cum păşiră pragul porţii, începură curţile şi palaturile a hăui, de să ferească Dumnezeu! Şi auzind zmeoaica de unde era dusă, într-o clipă se întoarse acasă. Aci dacă sosi şi văzu că fata este răpită, se luă după dânşii şi goneşte-i, şi goneşte-i, până ce, când era să puie mâna pe ei, fata aruncă peria înaintea zmeoaicei şi îndată se făcu o pădure mare şi deasă, de nu putea pui de pasăre să răzbată printr-însa.

Zmeoaica făcu ce făcu, roase la copaci, căţărându-se din cracă în cracă şi strecurându-se prin desiş, până ce trecu dincolo şi să te ţii după dânşii!

Calul zbura ca vântul, dară zmeoaica venea după dânşii ca gândul. Când să puie mâna pe dânşii, fata aruncă în urma ei basmaua. Odată se făcu o apă mare, mare de d-abia i se vedea marginea şi de jur împrejur înconjurată cu foc. Zmeoaica se făcu luntre şi punte şi trecu. Dete prin foc şi prin apă, şi după dânşii, tot după dânşii, şi din goană nu-i slăbea!

N-apucase calul să se depărteze o bucată de loc mai de Doamne-ajută şi iată că zmeoaica iară îi ajunse.

Atunci fata aruncă d-a-n fuga şi gresia. Odată se făcu între dânşii şi zmeoaică un munte, numai şi numai de piatră.

Zmeoaica crăpa de necaz şi nu mai vedea înaintea ochilor de cătrănită ce era. Începu a se sui pe munte, dară aşi! Unde era pomana aia, ca să se poată urca? Muntele era drept şi piatra lustruită, mă rog, ca o gresie ce era ea. N-avea unde pune piciorul, ca să se sprijinească. Când se atingea de câte un colţ de piatră, cărnurile îi sângerau, căci era aşa de ascuţit de tăia ca briciul.

În cele de pe urmă, mai căţărându-se din stei în stei, mai d-a buşele, ca o lipitoare făcu pe dracul în patru şi se urcă dasupra muntelui. Făt-Frumos sta în poale cu arcul în mână. Zmeoaica, cum se văzu în vârful muntelui, răsuflă o toană şi, învârtejindu-se la vale, se lăsa ca o furtună.

Făt-Frumos, cum văzu una ca asta, înstrună iute arcul, puse săgeata şi o luă la cătare. Când îi veni bine, dete drumul arcului şi o săgeta drept în ochi. Zmeoaica odată dete un ţipăt de se cutremură muntele şi numai iacă venea d-a rostogolul, gemând. Când ajunse jos, se făcu mototol de durere. Făt-Frumos, cu buzduganul în mână, se apropie de dânsa, îi mai dete vro câteva lovituri d-alea îndesatele că nu murise încă.

Atâta mai apucă să zică zmeoaica:

— M-ai mâncat friptă! Fecior de lele ce mi-ai fost.

Căscă gura de trei ori şi, când îi ieşi sufletul din oase, se răspândi o duhoare de nu putea nimeni să stea lângă dânsa. Atât de spurcată ce era, dihania!

Făt-Frumos şi fata de împărat nu mai puteau de bucurie. Ei voiră să se întoarcă acasă la împăratul, carele îi aştepta cu mare nerăbdare.

Dară calul le răspunse:

— O! O! Cine se pripeşte, se pârleşte. Trebuie întâi să omorâm pe zmeu, fiul zmeoaicei, căci până va fi acesta dasupra pământului, pace de el nu veţi avea. Apoi să sculăm din mormânt pe fiii de împărat şi oastea ce i-a prăpădit zmeoaica cu farmecele sale, şi aşa, cu tot avutul zmeilor, să ne întoarcem acasă.

Făt-Frumos prinse voios a se lupta cu zmeul, şi porni din nou la palaturile zmeoaicei.

Zmeul aştepta înarmat să vază ce izbândă făcuse mă-sa. Când însă văzu pe Făt-Frumos viind ca un voinic cu fata lângă dânsul pe cal, i se tăie mâinile şi picioarele. P-aci, p-aci era să se piarză zmeul de părere de rău, că se răpusese mumă-sa. Dară îmbărbătându-se, stătu locului, ca să se ia la luptă cu Făt-Frumos.

Acesta atâta şi aştepta. Vezi că îl învăţase calul cum să meargă la luptă şi cum să facă.

Se apucară deci la trântă. Şi lupte-se, şi lupte-se, zi de vară până-n seară, şi ca să se dovedească unul pe altul, nici că se pomenea.

Văzând Făt-Frumos că îi apucă noaptea, odată se opinti din toate puterile, ridică în sus pe zmeu şi, aducându-l, îl băgă în pământ până în gât şi, ţinându-l acolo sub picior şi cu sabia goală în mână ridicată dasupra lui, îl întrebă despre fraţii fetei şi despre oştile trimise.

Zmeul, crezând că o să-l ierte de la moarte dacă i-o spune, răspunse:

— Movilele de pământ ce ai întâlnit până aici sunt fraţii fetei împăratului şi oştile lui. Hrisoavele legăturei lor sunt puse într-o cutie de argint şi păstrată pe poliţa de după sobă din cămara mamei; cine le va lua şi le va citi dasupra acelor movile, ca să desfacă făcutul lor, legătura vrajelor se va dezlega şi toţi vor învia ca şi cum n-ar fi fost legaţi de când pământul.

Atâta trebuia lui Făt-Frumos să ştie. Îi reteză capul şi îl lăsă acolo corbilor să-l mănânce.

Şi, intrând în palaturile zmeoaicei, fata, care ochise cutia cu pricina, se duse drept ca pe ciripie, puse mâna şi o luă. Când colo, ce să vază? Câte movile erau, atâtea şi hrisoave.

Acum altă nevoie. Cum să ghicească hrisoavele movilelor? Se hotărâră să meargă la câte una din ele şi să citească toate hrisoavele de legătură, până vor da peste acela al movilei aceleia.

Tocmai acum îşi veni şi Făt-Frumos de acasă. El băgase de seamă că aceste moviliţe de pământ grămădit se cutremurau când trecea pe lângă dânsele, dar nu-şi putea da seamă ce să fie.

Şi, întorcându-se, stete la cea dintâi moviliţă ce întâlni, ceti un hrisov, ceti altul, nimic! Mai citi încă unul şi încă unul, pasămite acesta era hrisovul prin care se legase vrajele moviliţei de faţă că, numai, măre, unde începu movila să se cutremure şi apoi să se legene, de părea că vrea să se dezgrădineze de pământ şi în cele din urmă pieri, şi în locu-i rămase un tânăr fecior de împărat, viu nevătămat.

Acesta, cum deschise ochii, se uită împrejur, şi zise:

— Oh! Soru-mea, dară greu somn dormii!

— Greu, fratele meu, şi ai mai fi dormit tu mult şi bine de nu venea omul acesta, trimis de la Dumnezeu, să ne scape de la robie.

Atunci, întorcându-se către Făt-Frumos, îi zise:

— Oricine vei fi, frate să ne fii.

— Frate până la moarte, răspunse Făt-Frumos.

Şi, îmbrăţişându-se, porniră şi pe la celelalte movile şi la toate tot aşa făcură. Învie pe celălalt frate, pe novac, pe arap cu toate oştile lor.

Şi se făcu o bucurie mare între dânşii de nu se poate spune. Bietul Făt-Frumos umbla din mână în mână, căci toţi voiau să-l îmbrăţişeze de mulţumire.

Şi, întorcându-se din nou la palaturile zmeoaicei, plesni de patru părţi ale curţilor cu un bici, ce era după uşă în cui, care se făcu un măr de aur; Făt-Frumos îl luă şi îl băgă în sân. Apoi el, împreună cu fata, se puseră în carâta zmeoaicei care era numai şi numai de sticlă, cu cai cu tot de sticlă, şi se întoarse la împăratul cu alai mare.

Când veniră olăcarii şi spuseră împăratului că i se întorc toţi fiii lui înapoi cu oşti cu tot, p-aci, p-aci era să se piarză de bucurie. Îşi ţinu însă firea şi le ieşi înainte, cale d-o zi.

Darămite când se văzură! Nu ştia bietul împărat pe care se îmbrăţişeze mai întâi. Şi când îmbrăţişa pe câte vrunul, parcă nu-i mai venea să se dezlipească de dânsul.

Intrând în oraşul împărătesc, alaiul se orândui astfel: întâi venea pedestrimea, apoi calul lui Făt-Frumos, după care era Făt-Frumos cu fata împăratului în carâta zmeoaicei, cea de sticlă, de o parte şi de alta fiii împăratului călări şi apoi călărimea, în cap cu novacul şi cu arapul.

Gloatele se îmbulzeau şi dau unul peste altul, care mai de care să vază pe mântuitorul fiilor împăratului şi toţi cu un glas strigau că el să le fie împărat.

După ce se cunună Făt-Frumos cu fata împăratului, acesta, fiind şi bătrân, se coborî din scaunul împărăţiei, şi se urcă Făt-Frumos.

Şi domniră în pace şi în linişte, lăudaţi de popor, până în ziua de astăzi, de n-or fi murit.

Iară eu încălecai p-o şea etc.

Comunicat de frate-meu George şi povestit de o calfă de pantofar, lucrător pe Podul Beilicului pe la 1856.

GĂINĂREASA

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat şi o împărătească. În căsătoria lor ei au trăit ca fraţii, şi numai o fată au fost făcut. Ca şi mumă-sa, această fată, din naştere, era cu o stea în frunte. Murind împărăteasa, a lăsat cu sufletul la ceasul morţii ei şi cu jurământ ca împăratul, soţul ei, să nu văduvească, ci să ia de soţie pe aceea la care se va potrivi condurul ei. Împăratul o iubea, nevoie mare. Şi nici în ruptul capului nu voia să se însoare de a doua oară. Un an întreg, întreguleţ o plânse după înmormântarea ei.

Sfatul împărăţiei, ştiind hotărârea împărătesei, lăsată cu grai de moarte, se tot ţinea de câra împăratului ca să se însoare, şi mai multe nu. El se tot împotrivea cu fel de fel de cuvinte.

Dacă văzu şi văzu că scăpare nu este, se lăsă şi el după sfatul mai-marilor împărăţiei. Dete condurul răposatei împărătese şi doi trimişi ai sfatului împărătesc răzbătură ţări şi cetăţi, căutând la cine s-ar potrivi condurul. Nu trecu mult şi se întoarseră precum se duseră, fără nicio ispravă. Pasămite, condurul nu se potrivi la nicio fată de împărat, la nicio cucoană, la nicio jupâneasă, la nicio ţărancă, ba chiar la nicio roabă. Împăratul nu mai putea de bucurie de această întâmplare.

Condurul sta d-a pururea pe masă în cămara împăratului. Oricine voia să-l încerce avea toată voia.

Într-una din zile, când împăratul ţinea sfat cu boierii cei mari pentru trebile împărăţiei, iacă şi fie-sa că vine şi se juca şi se zbenguia p-acolo prin cămară. Trecând şi pe lângă masă şi văzând condurul, îl ia şi îl încalţă; când, ce să vedeţi d-voastră, cinstiţi boieri, parcă fusese d-acolo. Începu a alerga iară după jucării, ca un copil ce era. Ea luase condurul fără să ştie al cui este şi pentru ce stă pe masă. Când văzură boierii una ca aceasta, rămaseră înmărmuriţi de uimire.

Ce să facă ei? Hotărârea împărătesei era lămurită. Să nu văduvească împăratul după pristăvirea ei, ci să ia pe aceea la care se va potrivi condurul ei. Să lase pe împăratul să văduvească pentru că nu s-a potrivit condurul la nicio muiere, călca jurământul împărătesei de la ceasul morţii sale; să silească pe împăratul să ia de soţie pe fie-sa, se temeau de Dumnezeu. Ce să facă dar?

După multe chibzuiri, sfatul împărăţiei găsi cu cale că împăratul n-ar păcătui de ar lua de soţie pe fie-sa, fiindcă aşa lăsase cu sufletul împărăteasa şi pentru că Dumnezeu chiar orânduise aşa, deoarece la nimeni de pe lume nu se potrivise condurul răposatei.

Numaidecât mai-marii ţării ziseră fetei să se gătească de nuntă.

Acum altă nevoie. Nici fata nu voia să ia pe tată-său de soţ. Ea zise:

— Unde aţi mai auzit, boieri dumneavoastră, batjocură ca aceasta, să ia tatăl de soţie pe fie-sa.

— Nu te supăra, domniţă, şi nu fii aşa ţanţoşă. Are să curgă multă apă pe gârlă până să ajungi a cunoaşte tainele împărăţiei ca noi. Şi apoi, răposata maica împărăţiei tale, cea atât de vestită în lume de cuminte, a lăsat cu sufletul ca împăratul, tatăl tău, să nu văduvească, ci să se însoare cu aceea la care se va potrivi pe picior condurul ei.

— Căutaţi, mai zise fata, şi găsiţi pe vreuna la care să se potrivească condurul mamei pe piciorul ei.

— Am răzbătut, răspunseră boierii, împărăţii şi cetăţi, târguri şi cătune, am încercat şi la bun şi la rău, la tinere şi la bătrâne, la femei de neam şi la de cele proaste, până şi la roabe, şi la nimeni nu s-a potrivit. Dumnezeu ne-a arătat pe aceea pe care împăratul nostru trebuie să o ia de soţie.

Văzând fata că n-are încotro, ceru timp de trei zile în care să se gândească şi apoi să-şi dea răspunsul.

Şi trecând în cămara ei, se puse pe un plâns, de să te ferească Dumnezeu; vărsa nişte lacrămi cât pumnul şi suspina de să-i spargă pieptul. Plânse ce plânse, dară văzu ea de la plâns nu câştigă nimic. Se duse deci la dădacă-sa, îi spuse cele întâmplate şi îi ceru sfat.

Dădaca, după ce se gândi şi se răzgândi, îi zise să ceară a i se face trei rânduri de haine: unul de aur, altul de mărgăritar şi al treilea de diamante, şi să spuie că după aceea se va găti.

Cererea ei se îndeplini tocmai pe tocmai.

În vremea aceasta, dădaca îi pregăti toate cele trebuincioase spre fugă.

Când îi aduse hainele, îi mai zise o dată să se gătească de nuntă. Fata răspunse că este gata. Boierii rămaseră mulţumiţi, auzind răspunsul fetei; ei crezură că în cele din urmă ea a cunoscut că trebuie să se supuie sfatului împărăţiei.

Seara, îi aduse şi dădaca cele spre fugă. Îşi băgă hainele cele frumoase ce le căpătase în desagi, se îmbrăcă cu o piele de măgar pe care i-o adusese dădaca şi fugi.

Ascultaţi, boieri, cuvântul din poveste;
Căci d-aci nainte mai frumos îmi este.

Fugind fata împăratului de la curtea tătână-său, apucă pe căi dosnice, pe cărări neumblate de picior de om. Ea se feri să nu o vază nimeni, şi fugi şi fugi, până ce ieşi din împărăţia tatălui său. Trecând hotarul, îi mai veni niţică inimă. Unde până aci umbla cu moartea în sân, acum se mai linişti olecuţă. Merse ce merse, şi ajungând la curtea împăratului locului aceluia, se puse la poartă cu chip umilit şi smerit. Iară dacă ieşi bucătăreasa şi o văzu, i se făcu milă de dânsa şi înduplecându-se de rugăciunile ei, o primi înăuntru. Spuse şi împărătesei că o fată sărmană şi nenorocită a năzuit la curtea împărătească şi o rugă ca să o primească să fie găinăreasa curţii.

Împărăteasa se înduioşă când auzi că o sărmană nevoiaşă cere adăpost de la dânsa şi porunci ca să o puie îngrijitoare de găini; dară ea, bucătăreasa, să răspunză de dânsa.

Fiind sub ascultarea bucătăresei, fata de împărat se silea în toate chipurile să-i fie pe plac. Unde să se adune ea cu celelalte slugi din curte? Unde să scoată ea un cuvinţel de pără sau de zăzanie? Unde să calce ea cuvântul bucătăresei şi să se amestece în certurile şi becisniciile celorlalţi? Ferit-a Dumnezeu! Ea îngrijea de păsările din curtea împărătească, ca de ale dânsei; după ce deschidea coteţele şi le da de

mâncare, apoi le cuibărea, punea cloştile şi vedea de pui, mai cu milă decât cloştile. Mâncarea şi apa, mai cu seamă, nu le lipseau niciodată.

Iară dacă isprăvea treaba cu găinile, venea pe lângă bucătăreasă şi-i da şi ei ajutor. Toţi slujbaşii curţii o luau în nume de bine, văzându-i vrednicia, şi toţi aveau milă de ea. Se dusese vestea până la împărătească de hărnicia, de bărbăţia şi de curăţenia de inimă a găinăresei. Împărăteasa ceru să i se înfăţişeze ca să o vază şi dânsa. Smerenia, nevinovăţia şi sfiala ce băgă de seamă împărăteasa la găinărească îi plăcură. Ea porunci bucătăresei să o ia mai de aproape, spre a nu cădea în gurile bârfitorilor.

Nu trecu mult şi împăratul cu împărăteasa şi cu fiul lor fură poftiţi la nuntă la un alt împărat. Ei se duseră. În ziua aceea se ceru şi găinăreasa de la bucătărească cu rugăciune ca să o lase să se ducă şi ea prin cetate, să se mai răsufle puţintel. Bucătăreasa îi dete voie. Găinăreasa se îmbrăcă cu hainele de aur şi zicând: „Lumină înainte, întuneric înapoi, nimeni să nu mă vază ce voi face“, se duse ca vântul şi, ajungând la nuntă, se prinse în horă tocmai lângă fiul împăratului. Acesta cum o văzu, îi căzu tronc la inimă. Se îndrăgosti după dânsa, vai de lume! El o întrebă a cui fată este, şi de unde. Ea îi spuse alte gogleze. Iară el tot vorbind cu dânsa, îi luă un inel şi nu mai voi să i-l dea.

Când fu înde seară, ea, cu grijă, iară zise vorbele ce zisese la venire, şi pieri ca o nălucă din mijlocul horei. Bucătăreasa o certă că prea zăbovise. Ea îşi ceru iertare şi se făgădui că altă dată nu va mai face aşa. Fiul împăratului nu mai putea de inimă rea, că-i scăpase aşa bucăţică bună.

După niţel timp, acest împărat fu iarăşi poftit la o nuntă de împărat. Fiul împăratului se duse şi el cu tată-său şi cu mumă-sa.

Găinăreasa se ceru şi ea de la bucătărească. Şi căpătând voie se duse, ca şi întâi, îmbrăcându-se în hainele cu mărgăritare. Se prinse în horă, iarăşi lângă fiul împăratului. Până seara nu jucă cu altul, decât numai şi numai cu dânsul. Când dete în amurg, ca şi de la rând, ea pieri.

Să se prăpădească fiul împăratului de părere de rău că o pierduse. Nu-l mai încăpea locul. O căuta prin toate părţile, dară ia-o de unde nu e!

Se întoarse dară cu inima zdrobită. Un fel de lâncezeală îl coprinse.

Găinăreasa, îndată ce se întoarse acasă, iute, iute, se îmbrăcă iarăşi cu pielea de măgar, şi căuta de găini cu voie bună şi tot cântând.

Mai trecu ce mai trecu, şi iarăşi fu chemat împăratul la o nuntă a altui împărat. El se duse iarăşi cu fiul său.

Se ceru şi găinăreasa în ziua aceea. Dară bucătăreasa nu mai voia să-i dea drumul. Abia, abia, după multe rugăciuni, şi cu făgăduinţa de a nu se mai cere niciodată, se înduplecă bucătăreasa a-i da voie. Se îmbrăcă deci în hainele sale cele cu diamante, şi zicând vorbele cele ce o ascundeau de la ochii oamenilor, ea se duse şi se prinse în horă iarăşi lângă fiul împăratului. Acesta, cum o văzu, îi veni inima la loc, fiindcă fata cam întârziase. Fiul împăratului juca ce juca, şi tot se uita la dânsa, parcă o tot pierdea din ochi. Şi în adevăr avea şi ce vedea. Aşa de bine îi şedea gătită, de părea că este o zână. Sclipeau diamantele de pe dânsa de luau ochii celor ce se uitau la dânsa. Fiul împăratului era mândru nevoie mare fiindcă zâna numai cu dânsul jucă, cât ţinu hora. Şi unde se rotea pe lângă dânsa şi se îngâmfa ca un curcan.

Iară când fu a da înde seară, găinăreasa pieri iarăşi ca o nălucă. Când văzu fiul împăratului că zâna lipseşte, atâta îi fu. Căzu la grea boală. Pasămite prinsese lipici. Se aduseră toţi vracii, toate babele şi toţii cititorii de stele; rămaseră însă ruşinaţi, căci n-avură ce-i face. Atunci fiul împăratului spuse mă-sii că până n-or găsi pe fata la care se va potrivi inelul ce-i dete el, nu se va face bine. Mumă-sa rugă pe împăratul să asculte rugăciunea fiului lor. Iară împăratul porunci să umble nişte boieri din casă în casă să încerce inelul, şi la ce fată ori muiere se va potrivi, să o aducă cu cinste la curtea împărătească.

Umblară boierii şi răzbătură toate colţuleţele, şi ca să se potrivească inelul la cineva, ba. Se întoarseră deci cum s-au fost dus. Să se dea fiul împăratului de ceasul morţii, de ciudă, când auzi una ca aceasta! În cele mai de pe urmă porunci să se cerceteze şi prin curtea împărătească. Chemă de faţă pe toate muierile, slujnicele şi roabele. Toate se grăbiră a veni. Încercară inelul şi la niciuna nu se potrivi. Pasămite pe găinăreasă o uitaseră toţi cu totul. Bucătăreasa îşi aduse aminte şi spuse împărătesei de dânsa.

— Să vie şi ea, să vie şi ea, răspunse împărăteasa.

O aduseră cu nepusă masă, căci ei nu-i prea era voia să se dea la iveală îmbrăcată în pielea de măgar. Dară cine o ascultă! Cum o văzură slugile, se umflară de râs. Ea, cu capul plecat şi plină de ruşine de batjocura tuturor slujitorilor, veni şi cu sfială se apropie. Cum îi puse inelul, parcă fu de acolo; şi de unde să nu fie aşa!

Cum auzi fiul împăratului că s-a potrivit inelul, odată răsări ca din somn. Porunci de o aduse în faţa împăratului. Acestuia nu prea îi venea a crede că fiu-său să fi căzut la boală pentru o aşa netrebnică, şi cât p-aci era să-i oropsească.

Fiul împăratului şi mumă-sa căzură cu rugăciune la găinăreasă ca să se facă cum era la nuntă. După mai multe tăgăduiri, se înduplecă şi, ducându-se în cocioaba ei, se îmbrăcă şi apoi veni sus, îmbrăcată şi frumoasă ca o zână. Împăratul bleojdi ochii la dânsa şi rămase mult timp uimit de frumuseţea ei. Văzu şi el acum că bună bucăţică îşi alesese fiul lui. Atunci împăratul îşi scoase stema din cap şi o puse în capul fiului său; tot aşa făcu şi împărăteasa, puind stema sa în capul găinăresei.

Fiul împăratului odată sări din pat. Parecă nu mai fusese bolnav de când lumea.

Atunci găinăreasa, după stăruinţa tuturor, îşi spuse toată istoria. Nunta se hotărî şi împăratul, tatăl găinăresei, fu şi el poftit. Acesta când văzu pe fie-sa la cununie, rămase ca trăsnit de Dumnezeu. El o credea pierită, socotind că-şi făcuse seamă singură. Apoi se veseliră veselie împărătească, şi trăiră cât trăieşte lumea, bucurându-se în pace de toate fericirile pământeşti.

Încălecai p-o şea etc.

Comunicat de un farmacist din garnizoana din Iaşi, la 1874.

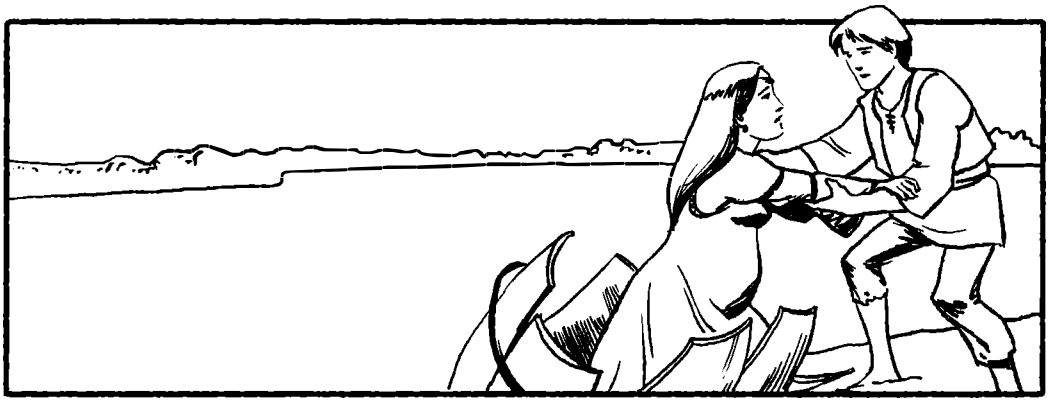

FATA DE ÎMPĂRAT ŞI FIUL VĂDUVEI

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat foarte bogat şi puternic. Acest împărat avea un fecior şi o fată. Întâmplându-se să-i moară feciorul, îl îngropă cu mare cinste şi alai ca pe un împărat. Când fu a duce mortul la biserică, fata împăratului ceru a merge şi dânsa să-l petreacă. Aşa de păzită era fata aceasta de tată-său, încât până atunci nici soarele nu-i văzuse feţişoara, nici vântul nu-i bătuse părişorul. Ea se îmbrăcă în negru şi-şi lăsă părul despletit pe spate, şi aşa merse de petrecu pe frate-său la groapă. Şi aşa gătită îi şedea şi mai bine decât altminteri. Căci, nu e vorba, ea era foarte frumoasă. Crinii şi viorelele rămăseseră pe jos şi nici la degetul cel mic al ei nu le punea.

Când o văzu lumea aşa de gingaşă şi de plăpândă, rămase cu ochii zgâiţi la dânsa. Şi aşa de puţintică şi drăgălaşă mai era, încât s-o sorbi într-un pahar cu apă. Lumea uitase şi mort şi tot uitându-se la dânsa. Atunci veni un vântişor lin şi uşor, de-i resfiră pletele; iară ea simţi că un fior rece i se strecoară prin inimă.

Cum, cum, îngropară mortul şi toată lumea se întoarse acasă.

Tot pe atunci în cetatea aceea se afla o văduvă săracă. Ea avea un fiu. El era de treabă, smerit şi sfiicios ca o fată mare. Toţi feciorii de boieri aveau pizmă pe dânsul

şi-i puseseră gând rău. Nu-i găseau însă nicio pricină, ca să puie mâna pe dânsul. Fiul văduvei întrecuse pe toţi boierii şi împăraţii la boi şi la stat. El era arătos nevoie mare. Ai fi pus ochii pe dânsul d-ar fi fost într-o mie. Ş-apoi era dulce la cuvântare. Curgea graiul din gura lui ca mierea. Nu se mai sătura cineva de dânsul ascultându-l.

De la moartea fratelui său, fata nu se prea simţea bine. Ba c-o fi una, ba c-o fi alta, ba c-o fi deochi, ba c-o fi săgetătură, şi toate descântătoresele şi vracii nu-i putură da de leac.

Mă-sa băgă de seamă că fie-sa era însărcinată. În zadar se jura fata că nu ştie la sufletul ei nimic cu prihană. Cine să o crează? Burta o da de gol. Ea însă nu spunea minciuni, se pomenise şi ea aşa. D-apoi când află tată-său că fie-sa are să fie mumă, fără să fi pus pirostriile pe cap? se făcu foc şi pârjol. Nu mai ascultă nici rugăciuni, nici nimic. A se dezvinovăţi înaintea lui nu era cu putinţă. Porunci deci ca numaidecât să se adune sfatul împărăţiei în taină, ca să hotărască pedeapsa ce s-ar cuveni fie-sei pentru o aşa nelegiuire şi ca să se spele ruşinea ce adusese ea părului cărunţit al tatălui său.

Sfatul împărăţiei găsi cu cale că spre a se spăla o aşa grozavă necinste, fata cu moarte să se omoare. Unii ziceau ca să se arză de vie. Alţii ca să-i scoată ochii şi să se gonească în pustietăţi spre a fi mâncată de fiare sălbatice. Alţii iară ziceau ca să i se lege o piatră de gât şi să se dea pe Dunăre.

Tocmai pe atunci, din păcate, iată că şi feciorul văduvei trecea pe acolo în treaba lui. Cum îl văzură boierii, numaidecât se învoiră, şi hotărârea fu gata, cam ce, adică, să facă cu fata împăratului.

Toţi fură într-o glăsuire ca fata să se dea pierzării. Însă ca una ce este fată de împărat, şi ca una ce trebuie să fi săvârşit nelegiuirea cu un om, carele şi acela trebuie să piară, acel om să fie fiul văduvei, deoarece fata nu vrea să spuie pe adevăratul nelegiuit, şi pentru că sfatul împărăţiei nu poate să-l ghicească. Cum hotărâră, aşa şi făcură.

Împăratul porunci, şi numaidecât se aduse un boloboc mare; puse de-l smoli şi, băgând într-însul pe fata de împărat cu fiul văduvei, porunci de înfundă bolobocul bine, şi îl dete pe Dunăre.

Pe când însă dogarii înfundau bolobocul, una din roabele fetei de împărat, mai miloasă la inimă, se strecură prin calabalâc şi le dete pe sub ascuns o copaie de mere, două azime şi un fedeleş cu apă. Noroc că nu o văzu nimeni.

Se duse butoiul pe Dunăre trei zile şi trei nopţi, fără a se opri undeva. Merindea din butoi se isprăvise. Biata fată îşi plângea nevinovăţia cu nişte graiuri de-ţi rupea băierile inimei, iară bietul băiat, şi el nevinovat ca şi dânsa, o mângâia şi nu o lăsa să-şi piarză nădejdea de la Dumnezeu. Când, ce să vezi dumneata? A patra zi, dis-de-dimineaţă, bolobocul se loveşte de un buştean şi se sparge. Pasămite bolobocul ajunsese la margine, adus fiind de talazurile Dunării, şi-l ciocni de buşteanul pe care tot apa îl dase la margine.

Ieşiră deci la uscat dosădiţii* de ei, şi dară mulţumită lui Dumnezeu că le-a scăpat zilele, şi-i făcu să mai vază o dată lumina.

Apucară pe o potecă şi intrară într-un bunget de pădure. Aci o luară apoi pe o pârtie, şi merseră, şi merseră, până ce văzură că se deschide o poieniţă. În astă poieniţă deteră de nişte case foarte frumoase, bătătura cărora era câmpul cu florile. Toate lucrurile în această casă erau cu şart**. Nimic nu lipsea. Toate catrafusele îşi aveau vătaful lor şi nimic nu era nerostuit. Când voiai ceva, era destul numai să porunceşti şi îndată se făcea. Aci era în adevăr: pune-te masă, ridică-te masă.

Trecură mulţi ani de la această întâmplare. Împăratul îşi uitase de fiica sa. Fata de împărat şi fiul văduvei se învoiseră şi se însoţiseră. Niciunul din amândoi nu s-a căit mai în urmă pentru aceasta. Vezi că el în viaţa lui nu alunecase până atunci, era curat, cum îl făcuse mă-sa; şi pe fata împăratului o găsise acasă. Copilul cu care era însărcinată fata când o goni tată-său se născu, şi se făcuse un băiat de să nu te înduri de el. Iară ei petrecând bine îşi uitaseră de necazurile cele trecute. Puterea lui Dumnezeu îi ocrotea şi-i ferea de rele. Atâta numai că p-acolo nu se vedea nici pui de om. Parc-ar fi fost la sfârşitul pământului.

Într-una din zile, împăratul, tatăl fetei, plecă la vânătoare. El se încumetă a răzbi mai înăuntrul pădurei decât altă dată. Şi, din vânat în vânat, el se rătăci. Orbăcăi în sus, căută în jos şi peste poteca pe care să iasă la lumină nu putea să dea. Se luase de gânduri. Când, iacă dă în poieniţa cu casele. Văzu şi casele. El se minună când văzu aşa casă frumoasă într-o astfel de sălbăticime de pădure. De voie, de nevoie, trebui să se ducă acolo, căci ochii nu-i dase în geană de nu ştiu cât timp.

Mai întâi îşi trimise sluga care nu se despărţise de dânsul nici cât ai scăpăra. El se întoarse şi spuse împăratului că este primit a găzdui acolo cu dragă inimă.

---

* dosădit – amărât, necăjit

** şart – rost, rânduială

Intrând împăratul, îşi trimise sluga la bucătărie să-i frigă două potârnichi din cele ce vânase el. După ce aşeză potârnichiile în frigare şi le puse la foc, acolo le uită: căci ce văzu şi auzi îl buimăcise.

Toate lucruşoarele vorbeau în casa aceea, până şi oalele şi vătraiul.

La vatra aceea erau două oale puse la foc. Aceste oale se certau. Sluga împăratului auzi cu urechile sale cum se ciorovăiau aceste oale.

— Fă buzato, dă-te la o parte că tu ai fiert destul.

— Ba, dă-te tu mai la o parte, scurto ce eşti, că au fiert şi maţele din tine.

Şi căscând gura la dânsele, sluga uită şi potârniche şi tot. Când se deşteptă sluga împăratului, friptura se făcuse scrum.

Se bocea biet şi se tânguia de-i plângeai de milă. Fata împăratului îl linişti spuindu-i că o să roage pe împăratul să-l ierte pentru această greşeală.

Apoi trimise şi pofti pe împăratul în casa cea mare. Aci, stând de vorbă, stăpânul casei porunci să se puie masa. Rămase împăratul stâlpit când văzu masa viind singură, talerele, lingurile şi celelalte tacâmuri cu vătafii lor şi le aşezau careşi pre unde. Veniră bucatele şi mâncară. După ce sfârşiră de mâncat şedeau la vorbă, când în loc de a se strânge masa, văzură că lingurile încep a sălta pe masă. Vătaful le suduia, dară ele nu ascultau de cuvântul lui. Împăratul nu băgă de seamă, căci vorbea cu fiul gazdei, un copilandru dezgheţat şi sfătos, de te trăgea inima să stai cu dânsul de vorbă.

Atunci gazda, ca să facă pace, zise:

— Nu se poate ca împăratul să fi făcut o asemenea faptă.

— Că n-are la cine altul să fie, răspunse vătaful lingurilor. Trebuie să-l căutăm.

— Nu mai trăncăni, îi mai zise gazda. Aide, ridică masa şi te cară de aci.

Auzind împăratul cele ce se vorbiră, ceru să fie căutat, ca să-şi iasă din bănuială, căci el nu se ştia vinovat.

Atunci, trăgându-i încălţămintea, îi căzu lingura pe care o căutau din cizma împăratului.

Pasămite gazda se vorbise cu vătaful lingurilor ca să-i joace renghiul ăsta.

Împăratul se făcu ca sfecla de roşu de ruşinea ce păţi şi zise încâlcindu-se de ciudă:

— Arată-ţi, Doamne, minunea ta! Nu ştiu la sufletul meu de niciun furt. N-am băgat eu lingura în cizmă.

— Cum nu ştii dumneata, zise şi gazda, despre lingură, asemenea nu ştiu nici eu până în ziua de azi cu cine am făcut copilaşul ăsta.

Atunci, cunoscându-se, se îmbrăţişară şi se iertară unul pe altul.

Fata de împărat mulţumi apoi împăratului că i-a dat Dumnezeu în gând de a pus în boloboc împreună cu dânsa pe junele cu care ea s-a însoţit mai pe urmă; căci el s-a îndrăgostit de dânsa, a iubit-o şi a îngrijit-o ca pe o soţie credincioasă.

Împăratul nu ştia cum s-o mai mângâie, cunoscându-i nevinovăţia. Lăudă şi pe soţul ei pentru buna sa purtare de grije, şi cu toţii împreună se întoarseră la scaunul împărăţiei, dând mărire lui Dumnezeu că nevinovăţia a ieşit dasupra ca untul de lemn.

Iară eu încălecai p-o şea etc.

Povestit de un oborean din Bucureşti, muncitor la presa mecanică de tipografie.

HOŢU ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat mare şi puternic. Abia la vremea căruntеţei dobândi şi el un copil. Bucuria lui fu nespusă când se văzu şi el tată, şi toată împărăţia lui fu veselă dimpreună cu dânsul, căci acest împărat era bun, drept şi temător de Dumnezeu. Pentru aceasta, el făcu mult bine poporului său. Şi toţi într-un gând şi într-o glăsuire deteră mărire Domnului că s-a îndurat a le da un moştean al împărăţiei.

Acest împărat puse de gând ca pe fiul său să-l dea să înveţe toate meseriile şi toată procopseala cărturarilor.

Fiul împăratului creştea într-o lună cât alţii într-un an. Când fu de opt ani, părea că este de optsprezece.

Dacă văzu aşa, tată-său, împăratul, îl dete la carte; după ce învăţă filosofia şi citirea pe stele de la cei mai iscusiţi dascăli, îl dete la cel mai meşter vraci, de învăţă şi meşteşugul leacurilor.

Văzând tată-său, împăratul, că fiu-său are ţinere de minte grozavă şi ia în cap uşor cele ce i se arată, se umplu de mulţumire sufletească, căci Dumnezeu îi dase un copil tocmai după gândul său.

Învăţând el toată cartea, împăratul a început a trimite pe fiu-său din cetate în cetate să înveţe toate meseriile. Cum auzea că în cutare cetate este câte vrun meşter mai dibăci şi că acea meserie nu se află pe la dânsul, îndată îl trimitea să înveţe şi acea meserie.

Astfel umblă fiul împăratului din ţară în ţară, ca şi un pribeag, până ce învăţă toate meseriile de pre pământ. Şi întorcându-se la palaturile tatălui său, socotea că acum s-a sfârşit; are să se strângă de pre drumuri.

De bucurie că are un fiu aşa de procopsit şi de iscusit, tatăl său făcu o masă mare, unde chemă pe toţi împăraţii, vecinii lui, ca să le arate fiul său procopseala.

Însuşi fiul împăratului porunci la bucătari şi le arătă cum să facă bucatele. Mesenii nu ştiau cum să mai laude gustul acestor bucate. Când, iată că vine şi fiul împăratului la masă. Se chefuiră, deci, şi ştii, vorba ăluia, vorba vorbă aduce, începură împăraţii a-şi povesti despre judecăţile şi dreptăţile ce făcuse fiecare în împărăţia sa. Între altele, unul spuse că se va căi cât va trăi el, pentru că a osândit pe un om drept, învinovăţit fiind că ar fi furat nişte lucruri, pe când altul a fost hoţul, precum se dovedi mai în urmă.

Cum auzi împăratul care dedese ospăţul, se întoarse către fiul său şi zise:

— Ştiu că, dacă un împărat voieşte să fie drept şi adevărat stăpânitor supuşilor săi, trebuie să ştie toate meseriile, ca să cunoască prin însuşi ochii săi păsurile fiecăruia. De aceea, fătul meu, te-am dat să înveţi toate meşteşugurile. Nu mi-a venit în gând că şi hoţia este un meşteşug. Aceasta îţi rămâne să mai înveţi, după care te vei face un împărat ca Solomon împărat şi cum altul nu va mai fi pe lume.

— Ii! tată, răspunse fiul de împărat, carele se ruşină şi se roşise ca o sfeclă, cum de mă osândeşti astfel ca pe un vinovat de codru?

Şi sculându-se de la masă, se duse unde se duse el, şi se întoarse numaidecât, peste aşteptarea tuturor, cu o slugă a lui credincioasă, aducând nişte scânduri, stinghii, drugi, odgoane şi pânze. Cu aceste se apucă, ajutat de sluga lui, de clădi un fel de foişor.

Gătindu-se foişorul, se urcă într-însul şi, învârtind nişte şuruburi şi nişte vârtejuri la nişte meşteşuguri ce avea acest foişor, începu a pluti în vânt şi, pe când se tot urca, el îşi luă ziua bună de la toţi cei de faţă, cari rămăseseră cu gurile căscate şi cu ochii bleojdiţi la dânsul. Mumă-sa cât p-aci era să-i vie rău de inimă rea; dară îşi ţinu firea.

După ce îl pierdură din ochi, mesenii se sculară şi se împrăştiară ca puii de potârniche, nemaivoind a adăoga mâhnirea împăratului, care se vedea de pe faţă că era prea mare.

Fiul împăratului, după ce călători câtva timp prin văzduh, prinse a se coborî. Ce să vezi dumneata? Orânda îl duse a se lăsa tocmai dinaintea unei cocioabe de bordei sărăcăcios.

Era seara. Bătu la uşă. Cei dinăuntru, o pereche de oameni jigăriţi, întrebară:

— Cine e acolo?

— Om bun, le răspunse fiul de împărat. Deschideţi, că sunt un călător.

Îi deschiseră. Când intră în bordei, el băgă de seamă că muierea aruncase ceva sub pat.

— Dară ce vânt te aduce pe la noi?

— Sunt strein. Acum am sosit din alte împărăţii. Rogu-vă să mă găzduiţi.

— Bucuros, cu ce vom putea.

— Foarte vă mulţumesc, le mai zise el. Nu vă va fi degeaba. Dară de ce vă stinghiriţi din lucru? Lucraţi, nu vă opriţi pentru mine. Am băgat de seamă că făceaţi ceva când am venit!

Muierea vru să îndruge câteva minciuni. Dară bărbatul îi luă vorba din gură şi zise:

– Să-ţi spunem drept. Dumneata eşti oaspetele nostru, şi crez că nu ne vei da pe mâna stăpânirii. Eu sunt hoţ. Meseria aceasta nu mai are căutare, de când împăratul a pus nişte slujbaşi ai dracului de straşnici şi de aspri pentru unii ca noi. Abia ne mai ţinem zilele, cu câte o găină sau altă pasăre ce putem să ciordim de pe ici, de colo. Şi tocmai jumulea o gâscă nevastă-mea când ai venit d-ta.

— Tocmai ce căutam şi eu. Dumnezeu m-a adus la voi. Scoateţi gâsca de sub pat şi face-vă-ţi meşteşugul. De azi încolo sunt al vostru. Mă bag ucenic la d-ta să mă înveţi acest meşteşug.

Şi până jumuli şi găti gâsca, fiul împăratului ieşi afară, îşi strânse foişorul, desfăcându-l din toate încheieturile, şi-l puse bine, unde să nu dea nimeni peste dânsul.

Se puseră, deci, la masă şi se chefuiră, până ce cocoşii începură a vesti că vine alba în sat.

A doua zi se înţeleseră ei la cuvinte, şi fiul de împărat rămase sub ascultarea hoţului, ca să înveţe meşteşugul de la dânsul.

— Tot meşteşugul este, zise hoţul într-una din zile, să ciordeşti, fără să te prinză cineva; să buzunăreşti şi pe dracul, fără să te vază nici pui de om sau de altă gadină; să n-apuce să cază şi tu să găseşti; orice ţi s-o părea că nu este pus bine de altul, tu să iei şi să păstrezi; marghiolia, vicleşugul, îndrăzneala, isteţimea, şotia şi cu tot neamul lor să fie uneltele tale.

Fiul de împărat asculta şi băga la cap.

După trecere de timp, în care fiul împăratului se îndeletnicise la meşteşugul hoţiei, văzând el că lucrurile îi merg strună, zise:

— Meştere, când ai de gând să mă scoţi calfă?

— Când mi-oi fura ipângeaua* de pe mine.

După ce mai trecu, merseră într-o zi la vânat. Acolo în pădure, stând să facă popas, se tolăniră fiecare pe ce avea, la umbră de copaci şi la răcoare, ca să aromeze** oarecum. Hoţul îşi aşternuse ipângeaua.

Deodată hoţul auzi miercăitul unui iepure, ca şi când îl apucase ogarul. Se sculă, se uită prin prejur, şi nu vede nimic. Soţul (însoţitorul – *n. red.*) său, fiul împăratului, adormise, şi-i da nişte sforăieli de părea că mână porcii. Se culcă iarăşi.

Nu şezu mult, şi tocmai când era să-l fure şi pe el somnul, auzi încă o dată acelaşi miercăit şi cu totul p-aproape.

Odată sări drept în sus.

— Ce naiba, trebuie să fie ceva. Mă repez să văz ce drăcovenie să fie aceea.

Şi fiind un crânguleţ într-o depărtare cât arunci cu piatra, se duse într-acolo, de unde i se păru lui că vine miercăitul iepurelui.

Pe când se ducea hoţul, fiul împăratului se scoală binişor, şi pâş! pâş! îi ia ipângeaua frumuşel, o îndoieşte şi o ascunde într-o scorbură de copaci şi iarăşi se culcă.

Acestea le făcu el mai iute decât ai gândi.

Hoţul, dacă văzu că nu este nimic în crâng, dete tuturor răilor şi iepure şi tot, şi se întoarse să se odihnească. Când, ia ipângeaua de unde nu e. Se uită prin prejur, şi nici o frunzuliţă măcar nu se mişca. Fiul împăratului horcăia de socoteai că o să deştepte şi pe morţi.

---

* ipângea/ipingea – haină, manta bărbătească

** a aromi – a aţipi, a fi cuprins de un somn uşor

Bietul hoţ rămase ca lovit de trăsnet. Simţi că alt n-are cine să-i fi jucat renghiul acesta, decât ucenicul lui.

Se suci, se învârli, dete târcoale prejmetelor; ipângeaua nu e. În cele de pe urmă, după ce îl înecase necazul, se duse să-şi deştepte ucenicul.

Acesta dormea mort. Îl zgudui, îl scutură, ca de când începui să vă povestesc şi abia, abia se deşteptă.

Somnoros cum era, şi tot frecându-se la ochi, începu să se jeluiască, că n-are parte să doarmă şi el măcar un somn, şi că din pricina asta o să se ducă de la un asemenea stăpân, care nu-i dă răgaz cât ar aromi cineva.

Hoţul văzu că ucenicul lui are să-l întreacă, şi zise:

— Ia lasă astfel de vorbe, ci dă-mi ipângeaua, că acum eşti calfă, ai scăpat de ucenicie.

Când auzi fiul împăratului de unele ca acestea, se duse într-un suflet de-i aduse ipângeaua, şi legară amândoi tovărăşie pe bine şi pe rău.

Începuse a mişca binişor la meseria lor, de când se făcură tovarăşi. Vezi că fiul împăratului era mai ager de mână, mai isteţ şi mai îndrăzneţ.

Într-una din zile, feciorul de împărat se duse la vânat, ia aşa cam în dorul lelii, fiindcă n-avea altă treabă. Umblând el prin pădure, odată aude un grohăit de porc p-aproape de dânsul; căută şi, mai iute decât ai gândi, fu şi acolo. Când, ce să-i vază ochii? Un mistreţ cât toate zilele de mare prăvălise pe un flăcău tânăr la faţă, şi se silea a-şi descurca colţii din arcul flăcăului spre a-l sfâşia.

Fiul împăratului îşi scoase cuţitul de vânătoare şi, cu un curaj nemaiauzit, se repede asupra mistreţului, îi înfige cuţitul drept în ochi şi îl dă tumba peste cap, îi mai dă vro două lovituri bune în cap şi-l lasă mort acolo locului.

Făcu ce făcu şi aduse niţică apă în căciulă, stropi pe flăcăul care leşinase, şi îl mai învioră.

Acesta, când se deşteptă şi văzu pe izbăvitorul său, zise:

— Cere-mi oricât vei voi şi-ţi voi da, pentru această facere de bine.

— Bani au şi ţiganii, îi răspunse fiul de împărat, dară cinste nu. Să nu socoteşti că pentru bani am făcut ce am făcut eu acum pentru tine.

Se ruşină oarecum flăcăul cu pricina; dară mai prinzând limbă, îi spuse şiretenia, cum venise în vânătoare cu mai mulţi tovarăşi, cum zărise mistreţul şi se luase după

dânsul, şi cum nu-l lovise bine, şi el se năpustise asupra lui şi-l prăvălise de era să-l trimită pe lumea cealaltă.

Pasămite şi acesta era fiu de împărat, şi încă fiul împăratului locului aceluia.

Se împrieteniră şi se duseră la palaturile împărăteşti. Împăratul nu ştia cum să mulţumească streinului că i-a scăpat copilul de la moarte, îi dete voie ca să vie în palat oricând va voi, fiindcă el nu primi nicio altă răsplătire.

Streinul fiu de împărat, de câte ori mergea pe la împăratul, de atâtea ori el cerceta şi băga de seamă la tot ce era pe acolo.

După câtăva vreme, el zise odată tovarăşului său:

— Tovarăşe, mi s-a urât cu borfăşia, să facem şi noi o hoţie care să se mai simtă.

— Ce vrei să facem?

Iaca, să mai mergem şi pe la haznaua împărătească, că doară n-o fi foc.

— Da ce stai d-ta de vorbeşti, omule? D-apoi acolo, aoleo! ce de păzitori mai sunt!

— Noi să mergem pe unde nu sunt păzitori.

Se hotărâră, şi într-o noapte şi plecară. Ei îşi luară şi uneltele trebuincioase. Şi fiindcă fiul de împărat ştia toate meşteşugurile, el cunoştea şi zidăria. Se apucă şi, numai din două cazmale, scoase câteva cărămizi, cât putea omul să intre. Aceasta pe de la uliţă, pe unde nu păzea nimeni. El intră, umplu două căciuli cu galbeni şi ieşi. Apoi potrivi cărămizile la loc, ca să nu se cunoască pe unde au intrat.

Nu se poate spune bucurie ce avură când se văzură cu atâta căcălău de bani. Veniră acasă şi dormiră, ca şi când usturoi nu mâncaseră şi gurile nu le miroseau.

A doua zi mare vâlvă se făcu în oraş când se află că s-a spart visteria împăratului. Toţi se minunau şi se cruceau, nedumirindu-se pe unde să fi intrat tâlharii.

Nu mai puţin şi împăratul intră la chibzuiri, cum ar face să prindă pe aceşti hoţi cutezători.

Fiul împăratului, cel ce făcuse bosmaua, se duse ca totdauna pe la împăratul, se făcu şi el că se miră de atâta cutezare, şi zise:

— Cel ce a făcut o asemenea hoţie îndrăzneaţă nu se poate să nu mai vie măcar încă o dată.

Împăratul locului puse tot felul de paznici la visteria lui şi aştepta.

Hoţii, după câteva zile, când se mai potoli vâlva, veniră iarăşi, fiindcă se dedulciseră ca şi calul la tărâţe, scoaseră cărămizile şi fiul împăratului zise tovarăşului său:

— De rândul trecut am intrat eu; acum intră tu. Aşa mi se pare că cere dreptatea.

Tovarăşul n-avu ce zice, căci aşa era. Intră deci în hazna şi, fiind mai lacom, luă câţi galbeni putu el duce şi-i aduse tovarăşului la gaură. Acesta îi primi. Când să iasă şi el, hâţ! în sus, hâţ! în jos, se simţi că este prins în laţ, şi că nu poate ieşi. Fiul împăratului n-avea timp de pierdut, ce să facă? Se apucă şi el de-i tăie capul, îl luă cu dânsul şi p-aici ţi-e drumul.

Dară când ajunse acasă? aoleo! Unde era Dumnezeu să vază bocetele şi vaietele muierii, când îi arătă capul bărbatului ei? Ţipa de socoteai că o pune în ţeapă.

Fiul împăratului îi puse mâna la gură şi-i zise:

— Sst!, că ne-am topit. Să nu te auză cineva, că nu e bine de noi.

Şi după ce îi spuse toată şiretenia pricinii, o împăcă spuindu-i că-i lasă ei toţi banii ce au furat, şi îi mai făgădui că-i va aduce şi trupul bărbatului, ca să-l îngroape ca oamenii şi cu toată rânduiala.

Iară dacă se făcu ziuă, slujitorii împărăteşti găsiră trupul fără cap şi-l duseră la împăratul.

Acesta se da de ceasul morţii şi mai multe nu, cum de să nu prinză pe tâlhar viu, nevătămat.

Fiul împăratului se duse şi el pe la palat şi, auzind cele ce se plănuiau, se pregăti şi el a-şi ţine făgăduia ce dase nevestei tovarăşului său.

Sfătuind cei doisprezece boieri, socotiră cu mintea lor că tâlharii trebuie să fie cel puţin doi; că cel viu este peste poate să nu vie a lua şi trupul mortului. Găsiră, deci, cu cale a pune trupul cel fără cap în mijlocul pieţei, pe o schelă cu trei trepte, şi de jur împrejur slujitori împărăteşti, cari să păzească toată noaptea.

Aşa şi făcură.

Fiul împăratului, hoţul, se duse şi el de cumpără o mârţoagă de cal răpciugos şi bubos, şi slab, de era numai pielea şi osul, mai cumpără o odoroagă de căruţă şi un butoi de rachiu. Şi după ce încărcă căruţa, înhămă la dânsa rabla lui de cal şi o porni înspre locul unde era pus trupul mortului spre vedere.

P-aci prin prejur era o uliţă noroioasă. P-acolo avu poftă el a trece. Când, ce să vedeţi dumneavoastră, cinstiţi boieri? Unde mi se înnomoli a oţopină de cal, de nu mai putea nici picioarele să şi le mişte, necum să mai târască şi căruţul cu butoiul de rachiu. Hi! în sus, hăţ! în jos; să se mişte din loc calul, ba.

Şi unde mi-ţi începu a face o gălăgie, de credeai că s-a aprins târgul.

Căpetenia păzitorilor trimise pe unul să vază ce pacoste a mai dat peste nevoiaşul ăla de om, carele are de gând să scoale tot oraşul în gura lui.

Văzându-l păzitorul cum se nevoia a-şi scoate calul şi căruţa din noroi, i se făcu milă de el.

Fiul împăratului, cum îl văzu, îi zise:

— Du-te, neiculiţă, de mai adu vro câţiva oameni de-mi ajutaţi să ies din acest noroi, şi vă voi cinsti ca pe nişte oameni de treabă.

Îndată veniră mai mulţi păzitori, îi luară şi cal, şi teleguţă, şi butoi şi tot, pe sus, de-l scoaseră din glodul unde se nomolise.

El nu ştia cum să le mulţumească mai bine; îşi frământa mâinile de bucurie şi prinse a da cep butoiului. Le dete de bău cât poftiră, şi duse şi celor ce rămăseseră de pază pe lângă trupul mortului cel fără cap.

Nu trecu mult şi toţi păzitorii fură coprinşi de un somn soră cu moartea. Unde îmi mai sforăiau voinicii noştri de paznici, de pare că era cine ştie ce mare turmă de râmători. Pasămite rachiul din butoi era cu afion[*].

Fiul împăratului, cum îi văzu lungiţi şi trântiţi ca cine ştie ce blende, se apucă de-i dezbrăcă de hainele lor şi îi îmbrăcă în haine călugăreşti. Apoi, luând trupul mortului, se duse în treaba lui.

Când văzu femeia trupul, iară începu a se boci. El iară îi puse mâna la gură şi o opri de a face zgomot, căci, de se va afla, nu va fi bine de ei. Ea tăcu după ce văzu că nu e glumă, şi primi şi cea mai mare parte din suma furată. În chiar aceeaşi noapte, ei se puseră şi îngropară mortul.

Când se deşteptară păzitorii şi se văzură îmbrăcaţi în haine călugăreşti, nu puteau crede celor ce li se arată. Se mai frecară la ochi, se mai uitară, şi văzură că aşa este. Cel ce se deşteptase mai întâi se duse la tovarăşul de lângă dânsul şi, începând a-l înghioldi, îi zise:

— Moş călugăraş, moş călugăraş, ce cauţi tu aci?

— Dară tu, călugăre, ce cauţi? îi răspunse.

Atunci toţi deodată începură a răcni unul la altul:

— Ce cauţi aci, călugăre? arătându-se cu degetul.

---

[*] afion – opium, narcotic

Şi se făcu o tulburare şi o răscoală între dânşii, de nu-i putea da nimeni de căpătâi. Ei! tocmai târziu se dezmeticiră şi se dumiriră că omul cu rachiul de astă-noapte n-a fost lucru curat.

Dară când îmi văzură că trupul lipseşte? atunci, atunci; unde îmi începură o ceartă şi o hălălaie între dânşii, de-ţi venea să-ţi iei câmpii. Se învinovăţeau ca dracii unii pe alţii.

— Ba că tu eşti de pricină.

— Ba că tu ne-ai făcut să bem rachiu.

— Ba că tu ne-ai îndemnat să ne ducem să-i ajutăm.

— Ba că tu ai fost cel dintâi care ai băut.

Toate erau cum erau. Dară cum şi când s-au călugărit ei? Şi cum să se înfăţişeze ei la împăratul?

N-avură încotro. Aşa se duseră.

Împăratul se luă cu amândouă mâinile de barbă când văzu că vine la dânsul o ceată de călugări. El nu ştia, vezi, cine sunt şi ce vor.

Când află că sunt paznicii lui, unde mi-l umflă un râs d-alea cu lacrămi, şi râse până ce se strâmbă.

Paznicii, biet, deteră în genunchi şi-şi cerură iertare. Ei spuseră toată şiretenia.

Îi iertă împăratul de vro osândă, chipul; dară intră la mai mare grije. El se temea ca nu care cumva acest hoţ atât de iscusit să nu-i ia şi domnia. Nu mai chemă sfatul împărăţiei, fiindcă începuse a-l cam bănui şi pe dânsul, ci îşi frământa cugetul, ca ce ar face să puie mâna pe hoţ, spre a-i face de petrecanie.

Hotărî dară, el cu mintea lui, ca să iscodească şi pe mari şi pe mici, să ispitească şi prin boierime şi prin prostime, ca doar, doară va ajunge să puie mâna pe un aşa tâlhar vestit care îl pusese pe aşa gânduri negre.

Pentru aceasta puse să se gătească un ospăţ înfricoşat, la care pofti numai boierime neaoşe. La acest ospăţ fu poftit, fără doar şi poate, şi fiul de împărat cel strein.

La ziua hotărâtă se adunară toţi oaspeţii. Veseliile se întinseră până noaptea târziu. Căci, după ce se sculară de la masă, se puseră pe joc. Şi trage-i la danţuri, la hori, la brâuri până ce, când se deşteptară, ajunseseră pe la cântatul cocoşilor de miezul nopţii.

Când să se spargă adunarea, împăratul veni la mijloc şi zise cu grai cam poruncitor:

— Boieri dumneavoastră, noaptea este înaintată, şi ca să nu se întâmple cuiva vreo meteahnă de la niscaiva duhuri necurate, ori făcători de rele, eu am găsit cu cale

în mintea mea să mâneţi aci până la ziuă. Cămara este mare; vă încape pe toţi. Alături de aci este cămara fiicei mele. Fiţi fără grije şi vă repauzaţi de ostenelile danţului şi săltărilor din astă noapte. Domnul să privegheze asupra voastră a tuturor.

Aşa zise împăratul, şi aşa trebuia să se facă. Că hâr, că mâr, pace; zisa împăratului nu se putea deszice.

— Vai, de mine, tată, cum să mă culc eu cu uşa descuiată, alături cu cămara unde au să doarmă atâţia bărbaţi streini? zise fata tatălui său.

— Nu numai atât, fata mea, dară încă să fii cu lumânarea stinsă şi să ai la îndemână niţel muc de lumânare. De va veni cineva la tine, tu să-l mângâi cu mâna pe obraz, rugându-l să mai stea; şi mângâindu-l să-l mânjeşti niţel cu muc de lumânare, şi aceasta, draga mea copilă, cu atât mai mult trebuie să o faci, cu cât ea este pentru mântuirea împărăţiei.

Pasămite împăratul umbla să prinză pe hoţ prin viclenie. Asta fu chemarea boierilor la ospăţ. Căci, îşi zicea împăratul, de va fi dintre boieri un asemenea om isteţ, trebuie să fie şi îndrăzneţ. De nu va fi dintre boieri, apoi, tot cu tertipuri, prin tagma prostimei să-l caut.

Hotărârea împăratului se puse în lucrare întocmai. Se culcară toţi cu totul şi adormiră. Numai pleoapele fetei de împărat nu putură da în gene, câtuşi de cât.

Fiul de împărat cel hoţ, nici el nu adormi măcar cât ai da în cremene. El îşi tot răsucea mustaţa şi se încumetea, duce-se-va or ba? Iară când fu cam pe după miezul nopţii, când şi apele dorm, se sculă binişor, se uită pe la soţii săi, cari toţi dormeau bumbeni, şi pâş! pâş! trecu în cămara fetei de împărat, o sărută şi se întoarse apoi să se culce şi el.

Fata împăratului îşi făcu dresurile cum o învăţase tatăl său, împăratul.

Hoţul, până a nu se culca, se duse la doniţă să bea niţică apă, căci îi era sete. Uitându-se în doniţă, el văzu că pe obrazul lui din stânga sunt nişte pete negre. În cămara unde dormeau oaspeţii împăratului lumînarea arse toată noaptea.

— E! aşa mi ţi-a fost povestea? zise el încetişor, stai măi, dară, să-ţi arăt eu cu cine ai a face.

Şi cu inima tâcâindă, şi umblând mai uşor decât o pisică când pândeşte la şoareci, luă muc de lumânare şi mânji pe toţi oaspeţii cari dormeau, pe obraz, la fel cu mânjitura lui de pe faţă, apoi se culcă şi el.

Împăratul se sculă mai de dimineaţă decât toţi. Şi în revărsat de ziori vine prin cămara unde dormeau oaspeţii, spre a se uita la dânşii, nu care cumva este vreunul din ei mânjit după cum îşi povăţuise fata.

Când colo, ce să-i vază ochii? Toţi erau mânjiţi. Speriat, se duse într-un suflet în cămara unde dormea fie-sa; şi cu grai neliniştit zise fie-sei:

— Bine, frate dragă, toţi te-au sărutat?

— Ba nu, tată, unul numai a venit, pe care l-am mânjit după cum mi-ai poruncit dumneata.

— Şi-l cunoşti?

— Ba nu, căci era întunerec.

Împăratul îşi muşcă buzele. Apoi porunci păzitorilor să nu lase pe niciunul din oaspeţi care ar voi să plece.

După ce se făcu ziuă bine, veni împăratul iarăşi în mijlocul oaspeţilor şi zise cu glas mare:

— Boieri dumneavoastră, hoţul care a tulburat o ţară prin iscusinţa, măiestria şi isteţimea lui, şi care mi-a răpit odihna sufletului meu, se află în mijlocul domniei voastre, şi îl rog să se dea pe faţă; pe făgăduiala mea de împărat că nu-i voi face nimic.

Toţi boierii începură a-şi scutura hainele şi a se lepăda ca de satana de o astfel de năpastă, zicând:

— Departe de noi o astfel de bănuială. Noi nu ştim la sufletul nostru nicio faptă neomenoasă să fi săvârşit, nici cu ştiinţă, nici cu neştiinţă.

— Acum nu este vorbă nici de ocară, nici de pedeapsă. Totul este să se dea pe faţă, şi mă jur pe viul Dumnezeu şi pe stema mea de împărat, că nu numai nu-i voi face nimic rău, dară încă îi voi da pe fata mea după dânsul.

Atunci ieşi în faţă streinul fiu de împărat şi zise:

— Eu sunt.

Păru mult bine împăratului când îl văzu. Iară el îşi ceru voie să iasă afară, şi se jură pe cuvântul lui de cruce de voinic că se va întoarce înainte de nămiezi.

Împăratul crezu şi-i dete voie. El se întoarse, cu mai mulţi oameni însăxănaţi cu bucăţelele foişorului său. Şi acolo de faţă cu toţii, aşeză fiecare lemnişor la îmbucătura lui şi clădi foişorul din nou. Apoi, viind înaintea împăratului, îi sărută mâna, şi ceru ca soţia lui, fata împăratului, să se urce cu dânsul în foişor, ca de acolo să mărturisească cine este şi ce a făcut.

Împăratul primi.

Cum se suiră în foişor, fiul împăratului prinse a întoarce vârtejele; şi, pe când foişorul începu a se sui în slavă şi a pluti în aer, el zise cu grai lămurit:

— Să ştiţi că sunt fiu de împărat, că mi-a fost dat să-mi fur nevasta, ceea ce şi făcui, şi că acum mă duc la împărăţia tatălui meu.

Astfel vorbind, foişorul se urca mereu până când se pierdu din ochii tuturor, ce rămaseră cu gurile căscate uitându-se la dânsul.

Iară dacă se coborî la palaturile tatălui său şi-şi arătă cartea de meşter de hoţie, precum şi nevasta ce-şi aduse tot prin furtişag, se înveseli tatăl său şi, coborându-se din scaun, înălţă pe fiul său, zicând:

— Ştiu acum că are să se ducă pomina de domnia fiului meu peste ţară. Ştiu că popoarele au să ştie şi ele acum ce este dreptatea, căci a fi bun domnitor şi drept, trebuie să ştii totul.

După ce se înscăună, trimise sol la socrul său cu carte prin care îi spunea că s-a urcat în scaunul tătâne-său, şi mult se bucură acel împărat de norocul ce dase peste fie-sa.

Iară eu încălecai p-o şea şi v-o spusei dumneavoastră aşa.

Comunicat în 1874 de un farmacist militar bucureştean din garnizoana de la Iaşi, unde şezu mai mulţi ani.

LUCEAFĂRUL DE ZIUĂ ŞI LUCEAFĂRUL DE NOAPTE

A fost odată ca niciodată etc.

Au fost odată un împărat şi o împărătească; ei nu făceau copii; umblaseră pe la toţi vracii şi vrăjitorii, pe la toate babele şi cititori de stele, şi toţi rămaseră de ruşine, căci n-avură ce le face. În cele din urmă se puseră pe posturi, pe rugăciuni şi milostenii; când, într-o noapte, Dumnezeu văzând râvna lor, se arătă împărătesei în vis şi-i zise:

— Rugăciunea voastră am auzit-o şi vei face un copil cum nu se va mai afla pe faţa pământului. Mâine să se ducă împăratul, bărbatul tău, cu undiţa la gârlă, şi peştele ce va prinde să-l găteşti cu mâna ta şi să-l mâncaţi.

Nu se făcuse încă bine ziuă şi împărăteasa se duse la împăratul şi-l sculă zicându-i:

— Împărate! scoală c-a sosit alba în sat.

— Dar asta, răspunse împăratul, ce ai astăzi să mă scoli aşa de noapte; nu care cumva vrăjmaşii au călcat hotarele împărăţiei mele?

— Din mila lui Dumnezeu, de nici unele ca astea n-am auzit; dară am visat iaca ce...

Şi-i spuse visul.

Împăratul cum auzi, sări din aşternut, se îmbrăcă, luă undiţa şi se duse la pârâu gâfâind. Aruncă undiţa şi nu trecu mult, şi văzu pluta undiţei mişcându-se. Trase undiţa; când, ce să vezi? un peşte mare, cu totul şi cu totul din aur. Doară că nu-i căzu leşin de bucurie. Darămite când îl văzu împărăteasa? Ea fu şi mai oleoleo.

Găti împărăteasa singură cu mâna ei peştele şi mâncară. Ea îndată se simţi însărcinată.

Roaba care ridică masa văzu pe talerul împărătesei un os de peşte şi o bătură gândurile să sugă acel os, ca să ştie şi ea gustul bucatelor gătite de împărăteasa.

Cum supse osul, se simţi şi ea însărcinată.

După nouă luni născu împărăteasa, ziua, un copil frumos, frumos, ca un îngeraş. Peste noapte născu şi roaba un copil, aidoma cu al împărătesei, încât nu aveau deosebire unul de altul. Cum era copilul împărătesei era şi al roabei. Semănau, cum se zice, ca două picături de apă.

Fiului de împărat i s-a dat numele de *Busuioc,* iară fiului de rob, *Siminoc.*

Crescând împreună şi făcându-se mari, i-a dat la carte, şi învăţau într-o zi cât învăţau alţi copii într-un an. Când se jucau ei în grădină, împărăteasa se uita cu drag la dânşii de pe fereastră.

Se făcură mari. Ei semănau atât de mult, încât nu cunoştea nimeni care este fiu de împărat şi care de rob. Boiul lor era mândru, amândoi aveau pe vino-ncoace, vorba lor era vorbă cu lipici şi amândoi erau voinici, nevoie mare.

Într-o zi se hotărâră să meargă la vânătoare. Împărăteasa se tot ciudea cum să-şi cunoască pe fiul său: fiindcă şi feţele şi îmbrăcăminţile fiind la fel, de multe ori nu putea să deosebească pe unul de altul. Se gândi să facă fiului său un semn. Îl chemă şi, prefăcându-se că îi caută în cap, îi înnodă două viţe de păr, fără să ştie el.

Apoi plecară la vânătoare.

Alergară zburdatici prin câmpiile înverzite şi se zbeguiau ca mieluşeii; culeseră la floricele, se udară de rouă, priviră fluturii cum săltau şi săreau din floare în floare, cum albinele culegeau ceara şi adunau mierea, şi se desfătară foarte mult. Apoi merseră la fântână, băură apă de se răcoriră şi priveau cu nesaţiu cum se lasă cerul în depărtare pe pământ, şi ar fi dorit să meargă până la sfârşitul pământului, să vază cerul din apropiere, sau măcar până vor da de locurile acelea unde pământul este ca piftia.

Apoi intrară în pădure. Când văzură frumuseţile pădurilor, rămaseră cu gurile căscate. Vezi că ei nu mai văzuseră d-alde astea de când îi făcuse mă-sa. Când bătea vântul şi se mişcau frunzele, ascultau la fâşâitul lor şi li se părea că împărăteasa umblă târând după sine rochia cea de mătase; apoi se aşezară pe iarba fragedă, la umbra unui copaci mare. Aci se puseră a cugeta şi a sfătui cum să înceapă vânătoarea. Ei, nici una, nici alta, voiau să vâneze tot lighioni sălbatice.

Păsărelele, cari alergau împrejurul lor şi se puneau pe crăcile copaciului, nici nu le băgau ei în seamă; lor le era milă să-şi puie mintea cu ele; dară le plăcea să le asculte ciripind. Păsărelele parcă băgaseră şi ele de seamă una ca aceasta, şi nu se sfiau, ba încă cântau de se spărgeau; iară privighetorile trăgeau la geamparale numai din guşe, ca să fie mai dulce cântarea lor. Şi aşa, stând ei aci şi sfătuindu-se, pe fiul împăratului îl apucă o moliciune de nu putea sta în sus şi îşi lăsă capul în poala lui Siminoc, rugându-l să-i caute niţel în cap, până va aromi el.

După de îi căută ce-i căută, Siminoc se opri şi zise:

— Ce este asta din capul tău, frate Busuioc?

— Ce să fie? Ştiu eu de ce mă întrebi, frate Siminoc?

— Iaca văz, răspunse Siminoc, că două viţe de păr în capul tău sunt înnodate.

— Cum se poate? zise Busuioc.

Aceasta supără atât de mult pe Busuioc, încât se hotărî să plece în lume.

— Frate Siminoc, zise Busuioc, eu mă duc în lume fiindcă nu pot să pricep de ce mama mi-a înnodat părul când mi-a căutat în cap.

— Măi, frate Busuioc, îi răspunse Siminoc, vino-ţi în fire şi nu mai face una ca asta. Căci dacă împărăteasa ţi-a înnodat părul, nu crez să o fi făcut cu vreun gând rău.

Busuioc însă a rămas nestrămutat în hotărârea sa şi când şi-a luat rămas bun de la Siminoc, i-a zis:

— Na, frate Siminoc, batista asta. Când vei vedea pe dânsa trei picături de sânge, să ştii că sunt mort.

— Să-ţi ajute Dumnezeu, frate Busuioc, să nimereşti cu bine; dară eu încă o dată te rog, pentru dragostea mea, să rămâi, să nu mai pribegeşti pân lume.

— Peste poate, răspunse Busuioc.

Apoi se îmbrăţişară şi Busuioc plecă; iară Siminoc rămase de se uita galeş după dânsul până îl pierdu din ochi.

Siminoc se întoarse acasă şi povesti părinţilor toate cele ce se întâmplaseră.

Împărăteasa nu mai putea de inimă rea. Îşi frângea mâinile şi plângea, de să ferească Dumnezeu. Dară n-avu ce-şi face capului, şi se mângâia oarecum văzând pe Siminoc.

După câtva timp, acesta scoase batista, se uită la dânsa şi văzu trei picături de sânge. Atunci zise:

— I!, a murit frăţiorul meu. Mă duc să-l caut.

Şi luându-şi merinde, plecă după dânsul să-l caute. Trecu prin oraşe şi sate, străbătu câmpiile şi codrii, merse, merse, până ce ajunse la o căsuţă. Acolo întâlni pe o bătrână şi întrebă de fratele său. Bătrâna îi spuse că se făcuse ginere al împăratului din acea parte de loc.

Ajungând la palaturile împăratului aceluia, cum îl văzu fie-sa, socoti că e bărbatu-său, şi alergă întru întâmpinarea lui. El zise:

— Eu sunt fratele bărbatului tău; am auzit că a pierit din lume, şi am venit să aflu de căpătâiul său.

— Eu nu crez una ca asta, zise fiica de împărat. Tu eşti bărbatul meu, şi nu ştiu de ce te prefaci aşa acum. Au doară credinţa mea a fost pusă la cercare şi eu te-am amăgit?

— Niciunele din acestea nu este. Ci eu îţi spui în cuget curat, nu sunt eu bărbatul tău.

Ea nu voia să crează cu niciun chip. Atunci el zise:

— Dumnezeu să-şi arate dreptatea. Pe cine nu va fi drept din amândoi, să-l cresteze sabia care stă în cui.

Şi îndată sabia sări şi crestă pe fată la deget, şi atunci crezu şi ea. Apoi găzdui după cum se cuvenea pe Siminoc.

A doua zi el află că Busuioc se dusese la vânătoare şi nu se mai întoarse. Încălecă deci şi el pe un cal, luă ogari şi plecă după frate-său, în partea locului pe unde se dusese acesta. Merse ce merse şi ajunse în pădure; acolo se întâlni cu Muma-Pădurii.

Cum o văzu, se luă după dânsa, şi dă-i goană. Ea fugea, el după dânsa, până ce Muma-Pădurii văzând că n-are încotro, se sui într-un copaci înalt şi acolo scăpă.

Siminoc descălecă şi el, priponi calul, făcu focul, scoase merindele şi începu să mănânce lângă foc, aruncând şi ogarilor câte ceva.

— Aoleo! cum mi-e de frig, zise Muma-Pădurii, îmi clănţănesc dinţii.

— Dă-te jos, îi răspunse Siminoc, de te încălzeşte la foc.

— Mi-e frică de câini, zise ea.

— Nu te teme, că nu-ţi fac nimic.

— Dacă vrei să-mi faci bine, mai zise ea, na o viţă din cosiţă şi leagă-ţi câinii.

El puse viţa de cosiţă pe foc.

— Uf! Ce greu miroase, zise Muma-Pădurii, cosiţa ce ţi-am dat-o şi pe care tu ai pus-o pe foc.

— Ai te cară de aici, îi răspunse Siminoc, şi nu mai spune la nimicuri. Iaca unul din ogari a dat cu coada prin foc, s-a pârlit niţel şi d-aia miroase greu. Dacă ţi-e frig, dă-te jos şi vino de te încălzeşte; dacă nu, tacă-ţi fleoanca şi mă lasă în pace, nu mă tot supăra.

Atunci ea crezu, se dete jos, şi alăturându-se de foc, zise:

— Mi-e foame.

— Ce să-ţi dau să mănânci? Iaca ia ce-ţi place din ceea ce am dinainte.

— Eu voi să te mănânc pe tine, zise Muma-Pădurii, găteşte-te!

— Ba te voi mânca eu pe tine, răspunse Siminoc şi asmuţi câinii la dânsa ca să o sfâşie.

— Stăi, zise Muma-Pădurii, opreşte câinii să nu mă sfâşie, că ţi-oi da pe frate-tău, cu cal şi cu ogari cu tot.

Siminoc opri câinii; atunci Muma-Pădurii icni de vro trei ori şi dete afară dintr-însa pe Busuioc, calul şi ogarii; iară Siminoc îşi asmuţi ogarii şi o făcură mici fărâmi. Deşteptându-se Busuioc, se miră cum de vede pe Siminoc aci şi-i zise:

— Bine ai venit sănătos, frate, dară mult am dormit.

— Puteai tu să dormi mult şi bine, dacă nu eram eu. Apoi îi spuse toată şiretenia de la despărţirea lor până acum.

Busuioc bănuind pe Siminoc că s-o fi îndrăgostit cu femeia lui, nu voi să-l crează când acesta îi mărturisi adevărul, spuindu-i că nici prin gând nu i-a trecut una ca asta vreodată. El se făcu dârz, începând a-şi teme nevasta. Şi aşa puindu-i gând rău, se învoi cu Siminoc ca să se lege la ochi, pe ei şi pe caii lor, apoi să încalece, să le dea drumul, şi unde i-o scoate să-i scoată.

Aşa făcură. Când Busuioc, auzind un geamăt, opri calul, se dezlegă la ochi, se uită, şi Siminoc nicăiri. Pasămite el căzuse într-o fântână şi înecându-se, n-a mai ieşit d-acolo.

Busuioc se întoarse acasă, îşi ispiti nevasta, şi ea spuse ca şi Siminoc. Apoi ca să se încredinţeze şi mai bine de adevăr, zise şi el săbiei să sară din cui şi să cresteze pe cel vinovat. Sabia sări şi-l crestă pe dânsul la degetul cel mare.

Se tângui el, se jeli, plânse cu amar că pierduse pe Siminoc; se căi că se prea iuţise, dară toate fură în deşert, că n-avu ce-i mai face. Atunci, plin de obidă şi de durere, nici el nu mai voi a trăi fără frate-său, ci legându-se iarăşi la ochi, precum şi pe cal, încălecă şi-i dete drumul în pădurea în care pierise fratele său. Alergă calul ce alergă, şi, bâldâbâc! dete în fântâna în care căzuse şi Siminoc, şi acolo îşi sfârşi zilele şi Busuioc, şi de atuncea a răsărit luceafărul de ziuă, fiul împăratului, Busuioc, şi luceafărul de noapte, fiul roabei, Siminoc.

Iară eu încălecai p-o şea etc.

Povestit la 1874 de Leonida Tănăsescu din Bucureşti, şezător în mahalaua Dudesculuí.

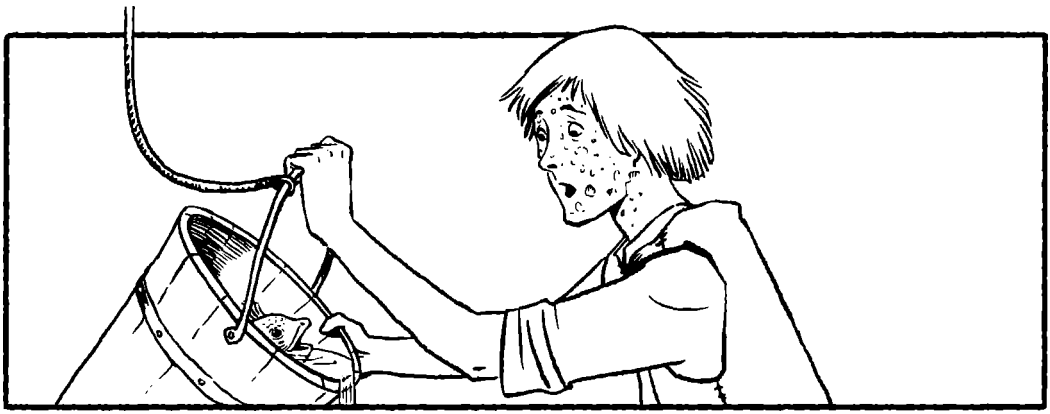

BĂIATUL CEL BUBOS ŞI GHIGORŢUL

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un băiat. El, de la naşterea lui, se pomenise bubos. Ce n-a făcut el ca să se cureţe de bube? dară în deşert. Băieţii la joc şi fetele la horă îl huiduiau şi fugeau de dânsul ca de o lepră.

Şi fiindcă n-avea încotro, şi el, biet, îşi înghiţea amarul, şi răbda. Nici tu joc, nici tu veselie, nici tu dezmierdare. Se uita cu jind la ceilalţi băieţi şi flăcăi, cum unii se încurau jucându-se, cum alţii se zbeguiau cu fetele, şi râmnea la dânşii.

În toate zilele se ducea el la un puţ de aducea apă pentru casă. Drumul însă îi era pe la curtea împărătească. Într-o zi, când scoase apă văzu în ciutură un ghigorţ. Bucuria lui, că o să aibă în ziua aceea legumă mai deosebită. Când, ce să vezi d-ta? peştele începu să-i vorbească:

— Flăcăule, aruncă-mă iară în puţ, şi nu-ţi face păcat cu mine, că mult bine ţi-oi prinde şi eu vrodată.

Băiatul se minună de asta; cum de să vorbească un peşte?! Simţi el că trebuie să fie aci la mijloc ceva năzdrăvan şi-i dete drumul în puţ.

Fata împăratului nu voia cu niciun chip să se mărite. Ce nu făcu bietul tată-său, ce nu drese ca să-şi dea fata la casa ei, dară ca s-o înduplece, ba. Ei nu-i da inima să-şi lege capul cu niciunul din peţitorii ce veneau să o ceară, deşi toţi erau împăraţi şi fii de împăraţi.

Băiatul cel bubos însă de câte ori trecea cu cofa la apă şi ea era la fereastră, vedea că îi tot râde. El nici că se gândea că pentru dânsul se punea la fereastră, şi că îl pândea până ce trecea, ci socotea că aşa este ea de felul ei cu zâmbetul pe buze. Pasămite fata împăratului, ori că cunoscuse că el o să fie un om frumos, ori că o trăgea aţa ca spre ursitul ei.

Azi aşa, mâine aşa, până ce într-o zi, îl chemă de vorbi cu el. Să se prăpădească băiatul de ruşine când văzu că pe dânsul îl cheamă! Se făcu roşu ca sfecla, se zăpăci până într-atâta de nu ştiu deocamdată să zică nici două boabe legănate. Atât de mult se fâstâcise el.

Apoi ţiindu-şi firea şi luându-şi inima în dinţi, dete nişte răspunsuri de merse fetei tocmai la inimă.

Vezi că şi vorba lui ca şi a fetei era vorbă cu lipici, dragul neichii; fetei îi tâcâia inima nu-i tâcâia, dară lui ştiu că-i tâcâia de sta să-i iasă afară din piept. Şi dintr-acel minut, nu ştiu ce făcea el, nu ştiu ce dregea, că se pomenea, fără voia lui, trecând pe la curtea împărătească, ia aşa, numai ca să treacă.

El îşi uitase de peşte. Acum îşi aduse aminte de dânsul, şi ducându-se la puţ într-o zi, se uită înăuntru şi zise:

— Peşte, peştişor, ghigorţule dragă, mi-ai zis că ai să-mi prinzi bine odată, odată; rogu-te, scapă-mă de bubele astea uricioase şi împuţite.

N-apucă să sfârşească vorba bine, şi ce să vezi dumneata? odată îi căzură bubele, şi rămase curat şi luminat, ca un pui de brad.

Când l-a văzut fata de împărat aşa mândru şi frumos, nu s-a mai putut opri, şi l-a sărutat. Vezi că inima îi da brânci către dânsul, şi se bucură, nevoie mare, că pusese ochii pe un aşa boboc de flăcău.

Ea frumoasă de pica, el frumos ca un bujor, văzu că sunt numai buni de a se lua în căsătorie, şi ducându-se la împăratul, tatăl său, îi zise:

— Tată, eu mi-am găsit logodnicul. Nu ştiu dacă ţie îţi place ori ba, dară mie îmi sfârâie inima după dânsul.

— Cum se poate să-mi faci tu astă ruşine, fata mea? Unde ai mai auzit tu ca o fată de împărat să ia de bărbat pe un fluieră-vânt, golan şi fără niciun căpătâi?

— Tată, poate să fie sărac, poate să fie golan, cum zici d-ta, dară este om de omenie, deştept şi apoi mie îmi place. Eu am să trăiesc cu el. Pe el îmi zice inima să-l iau. Dacă nu vei voi să mă însoţesc cu el, să ştii cu hotărâre că pe altul nu iau, o dată cu capul.

Dacă văzu tatăl fetei, împăratul, că fie-sa pusese piciorul în prag şi nu voia nici în ruptul capului să ia pe altul de bărbat, mi i-a luat binişor pe amândoi, i-a băgat într-o butie şi i-a dat pe gârlă.

Ei începură a se boci şi a plânge de mi ţi se rupeau rărunchii. El, biet, nevinovat, păţea necazul după urma fetei împăratului, căci el nici nu-i bătuse capul, ba nici că visa că o să ia de nevastă pe fata împăratului.

Văzând însă că cu boceala nu o scoate la niciun căpătâi, se ruşină singur de sine, cum de să se arate el, cruce de voinic, aşa puţin la inimă când se întâmplă de caz în nevoie, şi începu a se gândi, ca ce ar face să scape de primejdie.

Când, odată îi veni în gând ghigorţul.

— I!... zise, ghigorţule drăguţ, acum să te văd! Mi-ai dat dovezi de năzdrăvănia ta. Ştiu că poţi multe. Scapă-mă de nevoia în care am căzut.

Abia îi ieşi din gură vorba cea din urmă, şi, ce să vezi dumneata? dintr-o păcătoasă de butie, unde mi se făcu un palat, de nici împăratul, tatăl fetei, nu avea aşa palat bogat şi împodobit cu de toate frumuseţile lumii. Atâta numai, că butia ajunsese la mare, şi acest palat acolo se înfiinţă.

Mai gândi o dată băiatul cel bubos la ghigorţ şi dori ca palatul să se strămute într-o pădure.

Dorinţa lui se împlini numai cât te ştergi la ochi.

Dar aşa palat măiestru nici că s-a mai văzut, măre. Toate lucruşoarele dintr-însul erau puse la rânduiala lor şi toate îmi vorbeau ca nişte năzdrăvane.

Ei acolo au făcut nunta. Faţă la nuntă au fost: fiarele pădurii, copacii cei măreţi, floricelele cele frumoase, pasările văzduhului şi stelele cerului împreună cu sânta lună.

Trăiau acolo ei ca în sânul mumei lor. Unde să auzi la dânşii ceartă! ferita sântuleţul să vezi la dânşii neunire. Căci diavolul vrajbei nu cuteza să-şi vâre coada între ei.

Şi aşa petrecând ei, căsătoria lor fu binecuvântată cu un copilaş, ce se născu împlătoşat cu un piept de aur. Mumă-sa, fata împăratului, cum îl văzu aşa, se sperie, şi îi şi puse gând rău.

Dară fiind rodul pântecelui său, îi fu milă să-i facă de petrecanie. Se duse deci de-l puse într-un pom nalt şi îl năpusti* acolo.

Venind ursitoarele, ele ursiră pe copil că va ajunge om mare; că va ridica tulpina din care ieşise mă-sa, la mare mărire; că hrana i-o va aduce o pasăre; că va întâmpina un zabrac** bun de la ai hrănitoarei sale, din care va scăpa cu faţă curată; apoi că va fi povăţuit de o altă pasăre.

Şi în adevăr, chiar de a doua zi începu a veni un vultur în toate zilele, şi a-i aduce de mâncare.

În vremea aceasta, împăratul, tatăl fetei, plecase în vânătoare cu o mulţime de curteni, slujitori şi vânători. Şi vânează ici, vântează colea, se depărtase de oamenii săi, pe nebăgate în seamă. Cum, cum, el se rătăci, rămâind numai cu credincerul său. E! ce te faci tu acum? căci seara se apropie, şi loc de repaus nu este, şi casă de găzduit nici pomeneală.

Tot bâjbâind ei prin amurg, deteră peste palaturile băiatului celui bubos. Cum ajunseră, descălecară, şi voind să lege căpăstrul calului de propteaua porţii, aceasta îi înfruntă, zicându-le:

— De, mă, neghiobilor, da ce, aici legaţi voi caii? locul cailor este la grajd.

Împăratul rămase stâlpit de mirare. Şi apoi îi veni şi cu ruşine cum el, împăratul, să fie mustrat de o proptea.

Şi, tot strângând pumnii şi dinţii de necaz, se plimba de colo până colo pe dinaintea porţii, ca să se mai răcorească niţel şi să-şi astâmpere necazul.

Bubosul văzu de pe fereastră că tot umblă pe dinaintea porţii nişte oameni, lucru ce nu mai văzuse el de când intrase în butie, coborî scara palatului şi veni la poartă de pofti pe aceşti călători înăuntru şi-i ospătă ca pe nişte oameni de omenie şi rătăciţi.

Stăpânii palatului cunoscură pe împăratul, dară el nu-i cunoscu pe dânşii, vezi că nici nu-i trăsnea lui prin cap ca ei să mai trăiască.

---

* a năpusti – a părăsi

** zabrac – primejdie

Împăratul nici n-avea vreme să se minuneze de ceea ce văzu în acele palaturi. N-apuca să privească cu băgare de seamă la lucrurile ce mergeau singure şi-şi făceau slujba, şi sta să asculte la altele cari vorbeau şi se îmbărbătau una pe alta la lucru. Masa se puse în linişte şi cu bună rânduială. Toate îşi aveau vătaful lor: tacâmurile mesei, trăncănăile de la bucătărie, aşternuturile, măturile de casă şi de curte, grajdurile, curtea, toate erau cu rânduielile lor.

După ce ospătă ca un împărat, a doua zi plecară vânătorii cei rătăciţi. Găsind o potecă ce îi scoase la luminiş, de unde cunoscură drumul, împăratul plecă la curtea lui cu hotărâre desăvârşită a pune gonaci cari să afle ale cui erau palaturile acelea din coprinsul împărăţiei sale, şi despre care nimeni nu-i povestise nimic. El avea de gând ca să poruncească mai apoi să i-l aducă lui acolo.

Vulturul urma a hrăni copilaşul lepădat de mă-sa şi pus în copaci, carele creştea repede ca o floare, până ce într-o zi se ţinu vulturoaica după dânsul să vază unde tot vine el. Când privi ceea ce făcea, îşi zburli penele de pe dânsa şi puse gând rău copilului. Ea se ascunse şi stete acolo până ce plecă vulturul.

Cum se duse el, vulturoaica veni la copil şi cu pliscul începu a ciocni în pieptul copilului, ca să-i mănânce rărunchii. Pieptul fiind tare, pentru că era, cum zisei, de aur, nu-l putu sparge aşa lesne. Copilul, cum simţi ciocniturile vulturoaicei, întinse mânuşiţele, parcă l-ar fi învăţat cineva, apucă pe vulturoaica de gât, şi strânse, şi strânse, până ce o sugrumă şi căzu jos moartă.

Atunci şi copilul, coborându-se din copaci, o apucă razna pe câmp. În cale se întâlni cu un cocor. Cum îl văzu, se împrieteni cu el. Cocorul dând peste o aşa bunătate şi frumuseţe de copil, nu se mai îndură a se dezlipi de dânsul, şi trăiau împreună în cuibul lui. Găsind o carte pe unde colinda cocorul, o aduse băiatului, şi acesta învăţă să citească şi să scrie.

După ce se mai mări băiatul, cocorul îl învăţă a face o luntre, cu care se plimba pe apă. El lua oameni cu dânsul în luntre, cu care se învăţa la mânat. Mai târziu el îi şi întrecu la meşteşugul de a mâna luntrea şi îi plimba şi pe dânşii.

Plimbându-se el aşa pe apă, a zărit palaturile tatălui său. A cercetat ce era aceea şi a aflat că acolo trăieşte o pereche de oameni. El s-a dus să facă cunoştinţă cu dânşii. Acolo, din una, din alta, se dară în vorbă şi despre copii, şi află că el este copilul lor.

După aceasta părinţii îl rugară să rămâie cu dânşii. El nu voi, vezi că ursita lui îl trăgea în altă parte.

Se puse în luntre şi ieşi la lume. Aci dacă ajunse, dete peste palaturile împăratului, tatăl mă-sii.

Cum îl văzu împăratul, nu ştiu ce parcă îi zicea să ia în nume de bine pe acest june. Iar lui, fără să ştie de ce, îi tâcâia inima de bucurie. Vezi că, măre, sângele apă nu se face, şi rubedenia la rubedenie trage ca acul la magnet.

El intră în slujbă la împăratul. Şi isprăvile ce aduse împărăţiei prin iscusinţa lui, făcură pe împărat să aibă pe acest tânăr mai de aproape al său.

Fiind tot pe lângă împăratul, şi văzând adesea pe fata împăratului, căci după surghiunirea fetei celei mari, dobândise împăratul altă fată, îl bătu gândurile să se întinză până la dânsa şi nu greşi, căci şi ea pusese ochii pe dânsul. Într-o zi se încumese a-i face cu mustaţa, dară cam cu sfială; ea se uită galeş la dânsul. Azi aşa, mâine aşa, până ce într-o zi merseră amândoi înaintea împăratului, dădură în genunchi, mărturisiră că sunt îndrăgiţi, şi se rugară de împăratul să-i căsătorească.

Împăratul, carele ştia de patarama celei dintâi fete, nu se împotrivi nicio cirtă* de timp, ci ştiind şi pe băiat deştept şi ager la minte, puse de le făcu un pui de nuntă de ştiu că s-a dus pomina.

Apoi fiind şi bătrân, se coborî din scaunul împărăţiei şi îi urcară pe dânşii, cari domniră cu omenie câte zile avură.

Şi încălecai p-o şea etc.

Comunicat la 1877 de A. B., născut în Bucureşti, elev în an II, din şcoala militară de la Iaşi.

* cirtă – clipă

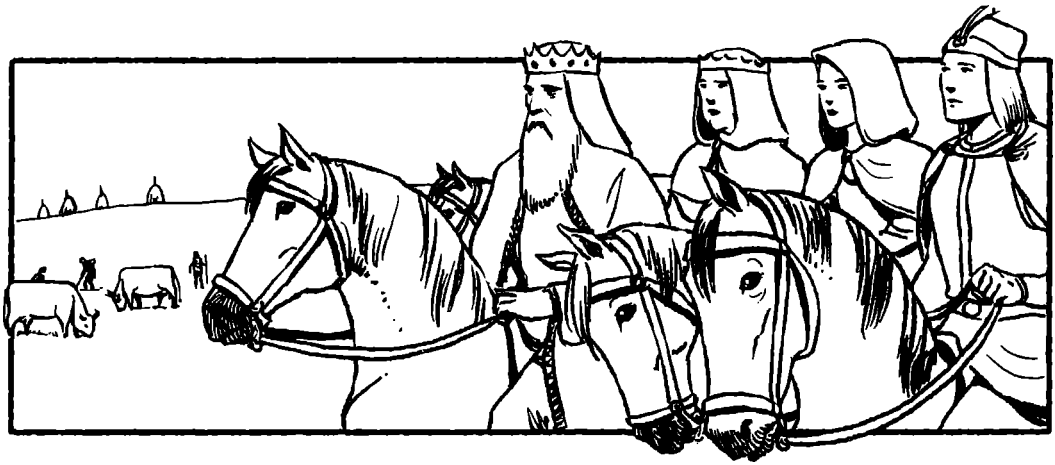

MĂZĂREL ÎMPĂRAT

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un calendroi*. El era sărac lipit, de n-avea după ce bea apă. După ce umblase toate ţările, se întoarse acasă mai cu minte. Frecat prin multe nevoi în străinătate, el dase cu capul de pragul de sus, trecuse şi prin ciur şi prin dârmon. Ar fi voit să se apuce şi el de vro treabă, dar n-avea capital.

Într-una din zile găsi trei boabe de mazăre. După ce le ridică de jos, le puse în palmă, se uită la dânsele, cugetă lung, apoi râzând, zise:

— De voi pune aste boabe în pământ, la anul am o sută; de voi pune apoi cele o sută de boabe, voi avea o mie; de voi pune şi acea mie, voi avea cine ştie cât. Urmând apoi tot aşa, prin chipul acesta voi ajunge bogat. Ca să grăbesc însă a veni bogăţia şi mai curând, lasă că ştiu eu ce să fac.

Se duse, deci, la împăratul şi-l rugă să poruncească în toată împărăţia să-i aducă buţi în care să-şi pună mazărea.

* calendroi – om sărac, necăjit

Împăratul, când auzi că-i trebuie atâta sumedenie de buţi, crezu că este putred de bogat. Împăratul se încredinţă şi mai mult că poate să fie bogat, după ce intră în vorbă cu dânsul. Ce e dreptul, că era şi bun de gură: tăia la lavre şi palavre de gândeai că-i ies din gură mărgăritare.

Spuse împăratului ce a văzut prin ţări străine, spuse cum este acolo, spuse câte în lună şi în soare, de rămăsese împăratul cu gura căscată la dânsul. Iar dacă văzu că atâta se miră împăratul de spusele lui, îl luă gura pe dinainte şi mai spuse că are palaturi, în alte ţări, turme cu vite şi alte avuţii.

Împăratul dete crezământ povestelor calendroiului; apoi îi zise:

— Văz că eşti îmblat, ştii multe, eşti isteţ şi ţanţoş, dacă ai voi, eu bucuros ţi-aş da pe fie-mea după tine.

Se căi calendroiul că spuse atâtea prăpăstii împăratului, nu ştia cum să scape acum de propunerea împăratului. Dară, după ce se gândi câtva, îşi luă inima în dinţi şi zise:

— Primesc cu bucurie, luminate împărate, gineria ce-mi dai, şi mă voi sili să-ţi arăt că sunt vrednic de dânsa.

Se făcură pregătirile trebuincioase, şi peste puţin o nuntă d-alea împărăteştile se întinse în curtea palaturilor. Apoi rămase acolo.

Trecu o săptămână, trecură două, trecură mai multe săptămâni, şi nici pomeneală nu mai era de mazăre şi de bogăţii. În cele după urmă împăratul începu a se cam căi de fapta ce făcuse, dară n-avea ce-şi face capului; iară ginerele împăratului pricepuse după purtarea ce aveau cu dânsul boierii şi slujitorii împărăţiei, că ei îl cam luau peste picior despre avuţiile lui.

Îi crăpa obrazul de ruşine. Cu toate astea el tot plănuia, se frământa cu firea cum ar face să scape de ponosul acesta, încât nici noaptea nu putea dormi. Într-o dimineaţă, în revărsat de zori, plecă, fără să-i prinză de veste cineva. Se duse până ieşi la o câmpie. Mergea şi se gândea, fără să ştie unde o să ajungă. Deodată îi iese înainte un om roşcovan şi îl întrebă:

— Da' unde te duci, măi vericule, aşa pe gânduri şi trist, de pare că ţi s-au înecat corăbiile pe mare.

El îi spuse toată şiretenia pricinei şi ce caută. Atunci omul cel roşu îi zise:

— Dacă te-oi scăpa eu de pacostea ce a căzut peste tine ce-mi dai?

— Ce mi-i cere, răspunse el.

— Noi suntem nouă fraţi, răspunse omul roşu, şi fiecare avem câte o ghicitoare. De ni le vei ghici, toată averea noastră, a ta să fie; iară de nu, cel dintâi copil ce vei face să fie al nostru.

Bietul ginere al împăratului, prăpădit de ruşine, măcar că nu-i venea la socoteală, dară primi, cu nădejde că poate până va naşte copilul, va găsi pe cineva care să-l înveţe iară ce să facă.

După aceea merse de-i arătă toate turmele şi cirezile de vite ce avea omul cel roşu şi palaturile lui ce nu erau departe de acolo. Apoi învăţă pe văcari, pe porcari, ciobani şi argaţi, cum să răspunză când i-o întreba cineva ale cui sunt vitele.

Se întoarse ginerele împăratului acasă şi spuse că a doua zi îşi va lua femeia şi se va duce la casa lui. Pe drum însă când se întorcea din câmpie, ginerele de împărat se întâlni cu un unchiaş. Văzându-l aşa bâtrân şi neputincios, avu milă de el şi voi să-l miluiască cu ceva. Unchiaşul nu primi, dară se rugă să-l ia în slujbă, că mult bine i-a prinde. El îl primi.

Împăratul de bucurie, când auzi că ginerele său voieşte a se duce la ale sale, porunci să se facă gătire mare ca să-l petreacă cu cinste împărătească.

A doua zi toată curtea împăratului era plină de boieri, de ostaşi şi de fel de fel de slujitori. Toate lucrurile de drum le punea la cale unchiaşul ce intrase în slujbă la ginerele împăratului; el zicea că este vătaful de curte al lui Măzărel împărat şi toată lumea îl lăuda pentru bărbăţia, vrednicia şi nepregetul lui.

Împăratul era cu multă voie bună şi împreună cu împărteasa, cu Măzărel împărat şi cu femeia lui porniră către moşia ginerelui său. Argatul cel bătrân mergea înainte şi punea la rânduială tot ce trebuia să se facă. Numai bietul Măzărel împărat era ofilit şi fără curagi de parcă l-ar fi opărit cineva cu apă fiartă. Gândul lui era la ghicitori, cum să le dezlege.

Merseră ce merseră şi ajunseră în câmpie. Aci era o livadă de ţi-era dragă lumea să priveşti; dincolo o dumbravă ca un rai. Pândarul cum îi văzu ieşi la drum şi stă cu căciula în mână.

— Ale cui sunt moşiele astea, prietene? întrebă împăratul.

— Ale lui Măzărel împărat, răspunse pândarul.

Împăratul însă se îngrăşa de bucurie; credea că în adevăr gineri-său nu era un calic. Mai merse ce merse şi dete peste o sumedenie de turme de tot soiul de vite,

şi pe toţi argaţii d-a rândul îi întrebă ale cui sunt şi toţi răspunseră că ale lui Măzărel împărat.

Iară dacă ajunseră la palaturile celor nouă zmei, se minună împăratul de măiestria lor. Fiecare lucru era cu rânduiala lui. La poartă fură primiţi de muzică şi se cântau nişte cântece cum nu mai auziseră ei. Pe dinăuntru palatul era împodobit numai cu pietre nestimate. O masă d-alea înfricoşatele li se pregăti în pripă, şi luară câte niţel vin d-alea nemuritoarele.

După ce ură împăratul toate fericirile fiilor lui, se întoarse la cetatea sa, râvnind la lucrurile şi bogăţiile ginerelui său. Măzărel împărat însă se topea de grijă.

Seara veni. Unchiaşul zise domnului său:

— Stăpâne, după câte ai putut să vezi de când te slujesc, socotesc că te-ai asigurat de credinţa mea. Acum îţi spui că sunt în stare să-ţi fac şi alte slujbe mai mari.

— Spui drept, bătrâne? zise Măzărel împărat.

— Nu te îndoi niciun minut, stăpâne. Un lucru te mai rog: în noaptea asta să mă laşi să dorm într-un colţişor, după uşe măcar, în odaia unde vă veţi culca; apoi te sfătuiesc să nu răspunzi niciun cuvinţel oricărui te va chema pe nume şi oricât de mare s-ar face zgomotul.

— Aşa să fie, zise Măzărel împărat.

Şi aşa făcură...

După ce se culcară şi se stinse lumânarea, un zgomot surd ca de o vijelie ce se apropia se auzi.

Apoi o voce răguşită şi aspră zise:

— Măzărel împărat! Măzărel împărat!

— Ce pofteşti? răspunse unchiaşul.

— Nu te chem pe tine, zise, pe Măzărel împărat îl strig.

— Totuna este, răspunse unchiaşul; stăpânu-meu doarme. Este obosit.

Atunci un zgomot de o mulţime de glasuri se auzi ca şi cum se gâlcevea cineva. Apoi iarăşi se auzi vocea dintâi strigând:

— Măzărel împărat! Măzărel împărat!

— Ce este? răspunse iarăşi unchiaşul.

— Ce a fi una?

— Una este Luna, răspunse bătrânul.

— Tu eşti, Doamne?

— Crăpi, drace.

După aceea se făcu un vuiet de socoteai că este iadul afară. Apoi altă voce zise:

— Ce a fi Două?

— Doi ochi în capul omului bine văd.

— Tu eşti, Doamne?

— Crăpi, drace.

— Ce a fi Trei?

— Unde sunt trei fete mari în casă, coada să nu-ţi bagi.

— Tu eşti, Doamne?

— Crăpi, drace.

— Ce a fi Patru?

— Carul cu patru roate bine îmblă.

— Tu eşti, Doamne?

— Crăpi, drace.

— Ce a fi Cinci?

— Palma cu cinci degete bine te izbeşte.

— Tu eşti, Doamne?

— Crăpi, drace.

Atunci se auziră din nou nişte zgomote ca de tunete şi de trăsnete; se cutremurau casele şi parcă sta să se cufunde pământul. Se auzi iarăşi strigând pe Măzărel împărat, care se făcuse mititel şi nici nu sufla. Tăcea mâlc. Bătrânul îi răspunse şi de astă dată.

Apoi o altă voce zise:

— Ce a fi Şase?

— Fluierul cu şase găuri bine răsună.

— Tu eşti, Doamne?

— Crăpi, drace.

— Ce a fi Şapte?

— Unde sunt şapte fraţi să nu te amesteci în trebile lor.

— Tu eşti, Doamne?

— Crăpi, drace.

— Ce a fi Opt?

— Plugul cu opt boi bine răstoarnă ţelina.

— Tu eşti, Doamne?

— Crăpi, drace.

— Ce a fi Nouă?

— Unde sunt nouă fete mari, casa rămâne nemăturată.

— Tu eşti, Doamne?

— Crăpi, drace.

Măzărel împărat, care auzise toate astea, nu putu să doarmă toată noaptea, măcar că se făcuse linişte de puteai auzi o muscă, şi aşteptă ziua ca mortu' colacul.

A doua zi când se sculă, ia pe unchiaş de unde nu e. Ieşi afară; când, ce să vază? Nouă leşuri crăpate de oameni roşii, pe care le dete corbilor de le mâncară.

Apoi, mulţumind lui Dumnezeu că l-a mântuit şi l-a scăpat de ruşine, un glas dulce s-a auzit, zicând:

— Mila ce ai avut de săraci te-a mântuit. Fii totdeauna milostiv.

Încălicai pe-o şea.

FATA DE ÎMPĂRAT ŞI PESCARUL

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un pescar, nici prea, prea, nici foarte sărac; el era june, cu mustaţa răsucită ştii, colea, şi chipeş. De câte ori trecea el cu peşte pe la curtea împărătească, fata împăratului trimetea să-l cheme, cumpăra de la el peşte, şi-i da bani de zece ori cât făcea peştele lui.

Pescarul nostru se spurcase la bani; el, de câte ori avea ceva peşte bun şi proaspăt, trecea pe la curtea împărătească şi nu era ziuliţă lăsată de la Dumnezeu în care să nu cumpere fata împăratului peşte, când trecea p-acolo pescarul.

Într-una din zile fata împăratului, când îi plăti peştele ce cumpărase, îl cam strânse de mână, iar pescarul se făcu roşu ca sfecla, puse ochii în pământ, după ce se uită şi el la dânsa cu o căutătură mângâioasă, fiindcă înţelesese că-i dă pricină.

Intră apoi în vorbă cu dânsa şi se feri a nu zice ceva prostii.

Altă dată când luă fata împăratului peşte, el aduse vorba cam pe departe, şi dete fetei împăratului să înţeleagă că a priceput-o, şi că focul ce-l arde pe dânsul nu este mai prejos decât al ei.

În alt rând, întinzându-se la vorbă, fata împăratului află de la dânsul că era flăcău, şi pe lângă aceasta ei îi plăcură mult răspunsurile lui cele isteţe; şi cum era de nurliu, prinse dragoste de dânsul fata împăratului; atunci îi dete o pungă cu bani ca să-şi cumpere un rând de haine bune, şi îi zise apoi să vină la dânsa să-l vadă.

După ce-şi luă haine ca de boier şi se îmbrăcă cu ele, pescarul veni să le arate fetei împăratului. Ea cât p-aci era să nu-l cunoască, fiindcă şi umbletul lui cel ţanţoş şi boiul lui semăna a boier mare.

În cele mai de pe urmă, ea nemaiputând să ţie focul ce avea la inimă îi spuse că vrea să-l ia de bărbat.

Pescarul cunoştea şi el că nu prea e de mutra lui aşa bucăţică şi nu-i venea să crează ceea ce auzea cu urechile şi vedea cu ochii, dară după ce îl încredinţă fata împăratului că nu-i vorbeşte glume, primi şi el, cam cu îndoială şi ruşinos, ce e drept.

Împăratului nu-i prea venea la socoteală căsătoria aceasta dară, fiindcă-şi iubea fata, numai una fiind la părinţi, se înduplecă la rugăciunile ei. Fata mai dete o pungă de bani pescarului, şi-i zise să-şi ia alte haine şi mai frumoase. Pescarul se întoarse cu nişte haine muiate numai în fir; iar fata îl duse de-l arătă împăratului, care îi şi logodi.

Nu trecură multe zile şi le făcură o nuntă d-ale împărăteştile. Când se puseră la masă, le aduseră şi lor un ou cu zeamă, după lege, din care numai amândoi trebuiau să mănânce.

Fata împăratului, când voi să întingă el, îl opri zicându-i:

— Eu trebuie să înting întâi, fiindcă eu sunt fată de împărat şi tu un pescar.

Pescarul nu răspunse nimic; se sculă de la masă şi se făcu nevăzut. Mesenii, cari nu ştiau ce se petrecuse, se uitau unii la alţii şi se întrebau cu mirare ce să fie asta?, pentru că ei nu auziseră nimic despre ginerele împăratului că ar fi fost pescar.

Se căia fata şi-şi muşca buzele, şi-şi frângea mânele pentru nesocotinţa ei. Mâncă ce mâncă, dară pare că arunca la spate, căci nu-i mergea la inimă nicio îmbucătură.

Se duse dară, după masă, în odaia ei. Toată noaptea nu închise ochii, căci nici somnul n-o prindea, aşa de tristă era; şi cum avea gândul tot la dânsul se temea foarte să nu dobândească lipici. Focul ei era de ce să plece fără să zică măcar o vorbă.

A doua zi ea merse la împăratul şi-i spuse că se duce după bărbatul său să-l găsească; atât de mult o încinse dorul lui. Împăratul voi s-o oprească, dar ea nu-l ascultă şi plecă.

Umblă prin tot oraşul, căută în sus şi în jos, şi nu-l află nicăiri. Plecă dar din oraş în oraş şi-l află băgat slugă la un han.

Când îl văzu se duse drept la el şi începu să-i vorbească; dar el se făcu că n-o cunoaşte, întoarse capul încolo, nu-i răspunse nimic şi se duse la treaba lui.

Ea se luă după el şi-l rugă să-i vorbească măcar un cuvinţel, dară în zadar. Iar dacă o văzu stăpânul lui că din pricina ei se face zăticnire* la trebile ce făcea sluga lui, îi zise:

— Cum de nu-mi laşi sluga în pace să-şi sfârşească trebile? Nu vezi că e mut? Fă bine şi te cară d-aici, dacă eşti femeie de treabă.

— Nu este mut, strigă ea, acesta este bărbatul meu, care pentru o greşeală m-a lăsat şi a fugit.

Toţi oamenii din han rămaseră uimiţi, când auziră vorbele ei, care nu glumea; iar stăpânul hanului nu putea a crede una ca asta, căci, zicea el, nu se poate om să ştie să vorbească şi să ţie o săptămână întreagă fără să dea un cuvinţel; şi în adevăr toţi îl cunoşteau de mut, se înţelegeau cu dânsul prin semne şi-l iubeau pentru vrednicia lui.

Atunci fata împăratului făcu prinsoare cu toţii ca în soroc de trei zile să-l facă a vorbi, numai să aibă voie a fi cu dânsul, iară dacă nu, ea să fie spânzurată. Se făcură înscrisuri, le arătă la stăpânire şi rugă să le ţie în seamă învoiala lor. Tocmeala fiind făcută, sorocul de trei zile începu de a doua zi.

Pescarul nu ştia la început de aste istorii, dar apoi află; iar fata împăratului se ţinu mereu de capul lui.

— Dragul meu, îi zicea ea, tu ştii că eu sunt cea greşită, eu te-am ales pentru că te-am iubit; mă leg să nu mai fac asemenea greşeli; îndură-te de-mi vorbeşte numai un cuvânt şi mă scapă de ruşinea asta care mă omoară. Ştiu că ai drept să fii supărat, dară pentru dragostea noastră, iartă-mă!

Pescarul, întorcându-şi capul de către dânsa, da din umeri şi se făcea că n-o cunoaşte şi că nu ştie despre ce este vorba.

Trecu o zi, trecură două şi nu zise nici măcar bob. A treia zi, fiica de împărat se înfricoşă grozav, şi oriunde mergea mutul, ea îi tot ieşea înainte şi-l ruga să-i vorbească.

Pescarul, din partea lui, când simţea că-l pridideşte cu rugăciunile, fugea ca un sălbatec de dinaintea ei ca să nu-l podidească lacrămile, şi se făcea ca şi cum i-ar fi

* zăticnire – stânjenire, tulburare

fost inima sloi de gheaţă, iar ea nu înceta a-i face mii de rugăciuni de ar fi înmuiat chiar şi inimile fiarelor sălbatice.

În sfârşit trecură trei zile şi pescarul nu zise nici măcar cârc.

Toată lumea se mira de astă întâmplare. Nu era altă vorbă în acel oraş decât despre argatul cel mut de la han şi despre fata cea frumoasă şi gingaşe, care, ziceau oamenii, s-a amăgit, semuind pe mut cu altcineva şi singură s-a nenorocit.

A doua zi spânzurătoarea era gata. Se adunară deci toţi cu totul ca să vază sfârşitul istoriei. Oamenii stăpânirei fură chemaţi la faţa locului şi siliţi, fără voia lor, a pune în lucrare ceea ce coprindea învoiala ce făcuseră.

Veni gâdea şi o chemă la osândă, căci nu izbutise a împlini legăturile la care singură se îndatorase; iară fata se întoarse încă o dată şi suspinând se mai încercă a înmuia inima pescarului, dară în deşert. Dacă văzu şi văzu că nu e scăpare, îşi lăsă părul despletit pe spate şi începu a se jeli de să ferească Dumnezeu!, încât şi lemnele şi pietrele plângeau de mila ei. Astfel merse către locul osândei. Iar oamenii, cu mic cu mare, lăcrămau pentru dânsa şi nu puteau să-i ajute întru nimic.

Dacă ajunse la spânzurătoare, plină de nădejde, se mai uită la mut, care venise şi el cu gloata de oameni, şi care sta ca un nesimţitor, şi îi zise:

— Dragul meu bărbat, scapă-mă de moarte; tu ştii dragostea mea pentru tine, nu mă lăsa să mor ruşinată! Zi numai o vorbă şi voi fi mântuită; iar el dădu din umeri şi se uita anapoda peste câmpii.

Gâdea stătea cu laţul în mână; doi slujitori o urcară pe scară şi gâdea îi puse laţul de gât. O clipeală de ochi şi fata era să fie moartă. Dară, tocmai în minutul când era să-i dea drumul şi s-o lase atârnată, pescarul întinse mâna şi strigă:

— Ho! Ho! Staţi!

Toată lumea încremeni; lacrămi de bucurie curseră din toţi ochii celor care erau de faţă, iar gâdea scoase laţul de la gâtul fetei.

Atunci pescarul uitându-se la fată, îi zise de trei ori:

— Îmi mai zici pescar?

— Iartă-mă, scumpul meu bărbat, se grăbi fata a-i răspunde, o dată am zis şi chiar atunci din greşeală; mă făgăduiesc a nu-ţi mai zice.

— Daţi-o jos, căci aceasta este femeia mea. Şi luând-o de mână, plecară la casa lor.

După aceea trăiră în fericire, şi trăiesc şi până în ziua de astăzi, dacă n-or fi murit.

Încălecai p-o şea etc.

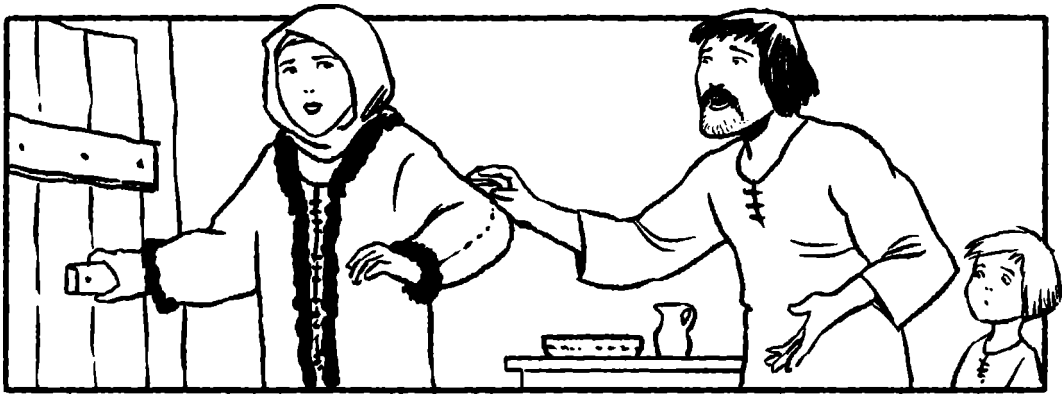

GLASUL MORŢII

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un om, şi el în toate zilele se ruga lui Dumnezeu ca să-i dea bogăţie. Rugăciunile sale cele multe şi dese găsiră pe Dumnezeu, într-una din zile, în toanele cele bune, şi-l ascultă. Ajuns bogat el dorea să nu mai moară; şi aşa hotărî să se ducă din ţară în ţară să caute a se aşeza acolo unde va afla că nu mor oamenii. Se găti de drum, spuse şi femeii sale gândul lui, şi porni.

În fiecare ţară unde ajungea întreba de cumva mor oamenii pe acolo, şi îndată pornea înainte, dacă i se răspundea că mor şi pe la dânşii. În cele din urmă ajunse la o ţară unde i se spuse că nu ştiu ce va să zică aceea a muri. Călătorul, plin de bucurie, întrebă:

— De ce, dară, nu e gloată mare la voi, dacă nu mor oamenii?

— Nu e gloată mare, vezi bine, i se răspunse, că din când în când vine cineva şi cheamă pe câte unul şi cine se duce nu se mai întoarce.

— Şi văd oamenii pe acela care îi cheamă? mai întrebă el.

— Cum să nu-l vază?! i se răspunse.

Atunci el nu se putu mira destul de prostia acelor oameni cari se duc după acela care îi cheamă, când ştiu bine că rămân acolo unde îi ducea el; se întoarse la casa sa, îşi luă toată averea, femeia şi copiii şi merse de-şi aşeză locuinţa acolo unde nu mor oamenii, dar pe cari îi cheamă un oarecine, şi cine se ducea după acel oarecine nu se mai întorcea, cu hotărâre nestrămutată că el şi cu ai săi să nu se ducă niciodată după oricine i-ar chema.

Aşa, după cum se aşezară şi îşi tocmiră toate trebile puindu-le la bună rânduială, îşi povăţui femeia şi p-ai săi să nu se ducă cu niciun chip după oricine ar veni să-i cheme, dacă voiau, zicea el, ca să nu mai moară.

Se puseră dară pe trai şi o duseră într-una vreo câţiva ani.

Când într-o zi, pe când se aflau cu toţii veselindu-se în casa lor, femeia sa deodată începu a striga:

— Viu acum! Viu acum! şi îşi căuta scurteica cu iuţeală prin casă.

Omul nostru sări şi el îndată, puse mâna pe dânsa, o opri şi începu să-i facă imputări, zicându-i:

— Astfel asculţi tu poveţile mele? Rămâi aici dacă vrei să nu mori.

— Nu vezi tu cum mă cheamă ăla? Mă duc să văz ce vrea, şi mă întorc numaidecât; şi se zbătea să scape din mâinile bărbatului ei, ca să se ducă.

El o ţinu cu putere, şi izbuti să pună şi zăvoarele la toate uşele casei. Ea, dacă văzu aşa, zise:

— Lasă, bărbate, că acum nu mă mai duc.

Bărbatul, socotind că şi-a venit în sine din nebunia sa, o lăsă; dară nu trecu mult, şi femeia se repezi la una din uşile cele mai apropiate, o deschise în grabă şi ieşi cu iuţeală, iară bărbatul său se luă după dânsa ş-o apucă de scurteică, tot povăţuind-o să nu se ducă, căci nu se va mai întoarce. Ea lăsă mâinile în jos, cam îndărăt, se îndoi niţel de mijloc, smuci şi scurteica alunecă de pe umeri şi rămase în mâinile omului, care încremenise uitându-se după ea cum fugea cât putea şi striga:

— Viu acum. Viu acum.

După ce n-o mai văzu, venindu-şi în sine, omul nostru intră în casă zicând:

— Dacă eşti nebună şi ai poftă să mori, du-te cu Dumnezeu, că eu n-am ce să-ţi fac; destul ţi-am spus să nu te duci după nimeni, oricine te-ar chema.

Mai trecură zile, zile multe, săptămâni, luni, ani, şi pacea în casa lor n-a mai fost niciodată turburată. Când, ca după obicei, el se afla la bărbier să se radă într-o zi, prăvălia fiind plină de lume, tocmai când era cu clăbucul pe barbă, strigă:

— Nu viu mă, nu viu.

Bărbierul şi ceilalţi oameni înmărmuriră. El iarăşi, uitându-se spre uşă, zise:

— Ci înţelege o dată, şi du-te de acolo, că nu viu.

Mai târziu zise iară:

— Du-te de acolo, mă, dacă vrei să scapi cu faţa curată, că îţi spui de o mie de ori că nu viu.

Şi cum parcă ar fi stat cineva la uşă şi l-ar fi chemat mereu, se necăjea şi se ciudea că nu-i da pace. În cele din urmă, se repede şi ia briciul din mâna bărbierului:

— Adu încoa, zise, să-i arăt eu lui ce va să zică a mai supăra oamenii.

Şi o tuli pe uşe în fuga mare, după acela ce zicea el că îl chema şi pe care nu-l vedea nimeni, afară de dânsul. Bărbierul, biet, ca să nu-şi piarză briciul, se luă şi el după dânsul. Omul fugi, bărbierul după dânsul; ăla fugi, ăsta după dânsul, până când ieşiră afară din oraş şi acolo puţin mai înainte omul dete într-o prăpastie de unde nu mai ieşi; astfel încât fără voia lui se duse şi el ca toţi după acela ce-i chema.

Bărbierul, întorcându-se fluierând a pagubă, povesti la toţi ce se întâmplase, şi se dete sfară în ţară că oamenii cari se duceau şi nu se mai întorceau intrau în acea peşteră, fiindcă până atunci nimeni nu ştia ce se făceau oamenii cari se duceau după acela ce-i chema.

Când se porniră gloatele spre locul mâhnirei să vază prăpastia nesăţioasă, care tot înghiţea la oameni şi nu se mai sătura, nu mai găsiră nimic, parcă de când lumea fusese tot loc şes, şi de atunci oamenii începură să moară şi pe la dânşii ca în toată lumea.

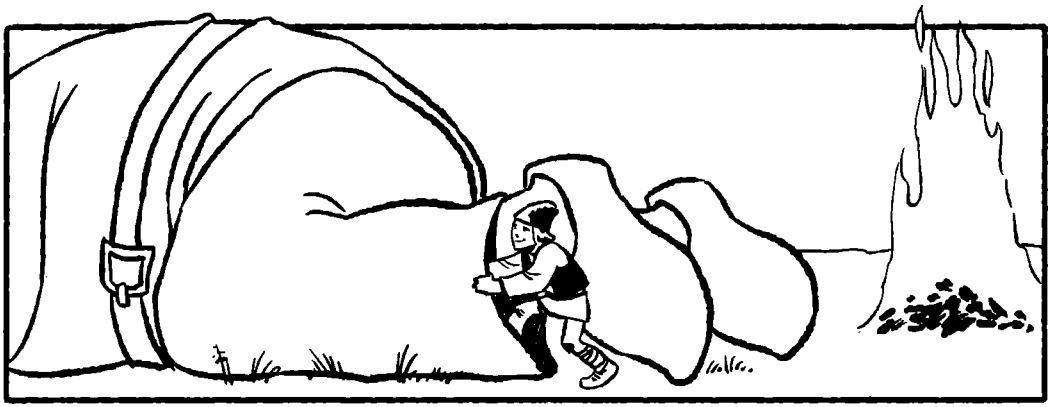

MOGÂRZEA ŞI FIUL SĂU

A fost odată un pui de român; el n-avea nici tată, nici mumă. Tot rămasul de la părinţi era pus subt epitropie*. Nemaiputând suferi el mustrările nedrepte ale epitropilor, se duse în lume şi apucând pe o potecă, care îl scoase într-o poiană departe, se duse cale lungă să-i ajungă.

Acolo înserând şi neavând unde adăposti, se urcă pe o moviliţă şi se uită în toate părţile ca doar va zări vreo lumină încotrova; şi după multe căutări văzu licărind abia o schinteioară de foc şi o luă într-acolo. Merse, merse, noaptea jumătate şi ajunse la un foc mare, mare foarte. Împregiurul acelui foc văzu că dormea un om mare cât un uriaş. Ce să facă? Ce să dreagă? După ce se gândi puţin, se băgă pe cracul nădragului acelui om, şi mase noaptea acolo.

A doua zi când se sculă omul acela văzu cu mirare pe băiatul nostru cum căzu din cracul nădragului său.

— Dar tu, mă? zise el.

— M-ai făcut în astă noapte, tată, răspunse băiatul.

* epitropie – tutelă

— Dacă este aşa, mai zise omul cel mare, să-mi paşti oile şi eu ţi-oi da de mâncare; dară să bagi bine de seamă, să nu treci hotarul, că este prăpădenie de tine.

Îi arătă cu mâna până unde ţinea moşia lui şi îi zise apoi:

— Pasă cu Dumnezeu.

Băiatul păscu oile toată ziua, şi când se întoarse seara, găsi focul făcut şi ajută omului să mulgă oile.

După ce sfârşi, şezură la masă, şi pe când mâncau, întrebă pe omul cel mare:

— Cum te cheamă pe tine, tată?

— Mogârzea, răspunse omul cel mare.

— Mă mir cum nu ţi-a fost ruşine să şezi singur aici în pustietate.

— Tu te miri fără cuvânt. Dară nu ştii că ursul nu joacă de voie?

— De, asta aşa e, mai zise băiatul; dară te văd tot trist şi fără voie bună, spune-mi povestea ta, tată.

— La ce te-ar folosi să ştii lucruri ce pot să te întristeze şi pe tine?

— Fie, voi să ştiu şi eu. Tu nu-mi eşti tată? Oare că mă ai acum pe mine, socoteşti că-ţi va fi în deşert?

— Ei bine dacă este aşa şi voieşti, iată istoria mea:

Eu, precum ţi-am spus, mă numesc Mogârzea; sunt fecior de împărat, şi am plecat la lacul de lapte dulce, care nu este departe de aci, ca să mă însor cu o zână. Auzisem că acolo sunt trei zâne. Dară norocul mi-a stat împotrivă: căci nagodele de iele deteră peste mine şi-mi luară inima, şi de atunci m-am aşezat aici şi mă hrănesc cu oiţele mele pe moşioara asta, fără să mai am poftă la ceva, fără să mă pot veseli un minut măcar sau fără să pot râde şi eu o dată.

Pustiile de iele sunt aşa de gâlcevitoare, încât nu sufere pe nimeni să treacă peste hotarul lor care să rămâie nepedepsit. De aceea te sfătuiesc să fii cu luare aminte, ca să nu păţeşti şi tu ceva.

— Bine, bine, lasă pe mine, tată, zise băiatul, şi se culcară.

Când se lumină de ziuă, băiatul se sculă şi plecă cu oile. Nu ştiu cum, nu ştiu de ce, dar lui nu-i venea la socoteală să vază livezile cele frumoase ale ielelor, şi el să-şi pască oile pe uscătura moşiei lui Mogârzea.

A treia zi, pe când sta la umbra unui copaci şi cânta din fluier, căci era meşter a zice din fluier, o oaie se dezghină din turmă şi intră în livezile cele înflorite ale

vecinilor; după dânsa alta, după asta alta, şi când băgă de seamă mai multe oi apucaseră de trecuseră hotarul.

El, tot cântând din fluier, se duse să abată oile ce lăsaseră turma; dară deodată se văzu faţă în faţă cu trei fete zburdalnice, că-l opresc şi încep a juca împregiurul lui.

Dacă văzu băiatul cum merge treaba, îşi puse şi el puterile şi cântă cu foc, iară ele jucară până seara.

— Acum, le zise el, dacă voiţi să vă cânt mâine mai cu foc, lăsaţi-mă să mă duc, că i-a fi foame lui bietul Mogârzea.

— Noi te lăsăm, ziseră ele, da' să ştii că de nu vei veni, nu scapi nepedepsit de noi.

Se învoiră deci ca mâine să vie d-a dreptul cu oi cu tot să le cânte, şi se întoarseră fiecare la ale sale. Mogârzea se miră cum de sporeşte laptele, şi nu se linişti decât numai după ce-i spuse că n-a călcat hotarul. Mâncară şi se culcară.

Băiatul nu aşteptă să se lumineze bine, şi din albul zilei plecă cu oile drept în livezile ielelor. Cum începu să cânte cu fluierul, ielele fură aci, şi jucară, şi jucară până înde seară, când atunci băiatul se făcu că scapă fluierul din mână şi că din greşeală calcă peste el şi îl sparge.

Să-l fi văzut atunci cum se tânguia şi cum îşi frângea mâinile şi plângea că şi-a pierdut tovărăşelul; ţi s-ar fi făcut milă de el. Chiar ielele se înduioşară şi făcut (sic!) începură să-l mângâie.

— Nu-mi e de altceva, zise el, ci pentru că aşa fluier care să zică cu foc nu mai găsesc, căci el este din inimă de cireş de şapte ani.

— Noi avem un cireş în curte, şi e tocmai de şapte ani; dacă vrei, aideţi să-l tăiem şi să-ţi faci un altul.

Se duseră cu toţii, tăiară cireşul, şi de teamă ca să nu i se strice inima când îl va despica, le rugă ca să pună cu toate mânele.

Deci, după ce dete cu toporul şi făcu crăpătura cât să le intre degetele, le zise să pună şi ele mânele ca să-l despice numai cu puterea braţelor, ca să nu ajungă ascuţişul toporului la inima lemnului. Atunci ele, proastele, băgară degetele, stând d-o parte şi de alta a lemnului.

Apoi le zise:

— Trageţi! Pe dată scoase toporul şi le prinse degetele în crăpătura lemnului.

În zadar se rugară ele să le scape de acolo; în zadar îi spuseră că le vine leşin de durere, căci el nu voi să ştie de făgăduielile cele frumoase şi mari ce-i spuneau ele, ci rămase rece ca piatra.

Atunci el le ceru inima lui Mogârzea.

— Du-te că e pe fereastră într-o sticlă, ziseră ele.

După ce o luă întrebă cum să o puie la loc; iară ele îl învăţară, crezând că le va scăpa din nevoie.

— Multă lume veţi fi chinuit voi, făcând-o să sufere în toată viaţa durerile morţii; răbdaţi şi voi o noapte că doar nu s-o face gaură în cer.

Apoi plecă cu oile şi inima lui Mogârzea; iară ele se boceau de ţi se rupea inima de milă.

Cum ajunse acasă, Mogârzea începu a-l ţine de rău pentru că a fost prea întârziat. Drept răspuns băiatul îi zise să se culce pe spate, şi el suindu-se pe pieptul lui, se sălţă de câteva ori; când, câlc!, ieşi dintr-însul inima de putrigai ce-i lăsaseră ielele, îi dete de înghiţi pe a lui, îi astupă gura şi nasul cu mâinile lui, îi dete de bău apa ce era în sticlă, şi îl obloji cu un plastur ce luase de la iele.

N-apucase să-l lege bine, şi odată sări în sus ca o căprioară, zicând:

— De vei fi sau nu fiul meu, ce vrei de la mine pentru binele ce mi-ai făcut?

— Să-mi spui încotro este lacul de lapte, cum să fac ca să iau de soţie una din cele trei zâne care sunt acolo, şi să fiu fiul tău pentru totdauna.

Primi cererile băiatului, se puseră la masă, fără să se mai mire de ce dau oile atâta lapte, se înveseliră în chiote, în cântece şi în jocuri toată noaptea.

Dacă văzură că i-a apucat ziua nedormiţi, hotărâră să se ducă împreună să vază păcălitura ielelor; ceea ce şi făcură. Mogârzea cum le văzu, luă copaciul la spinare cu ele cu tot, şi plecă la împărăţia tatălui său, care se umplu de bucurie când îl văzu voios ca mai-nainte, iară el arătă pe mântuitorul său ce venea în urma lui cu oile.

Toţi de toate părţile mulţumeau băiatului pentru isteţia lui şi pentru că a scăpat pe Mogârzea de nevoia în care căzuse. Trei zile ţinură veseliile la palat.

După ce trecură aceste zile, băiatul chemă pe Mogârzea la o parte şi-i zise:

— Eu voi să plec, fă bine de-mi spune încotro este lacul de lapte dulce, şi de va vrea Dumnezeu, nădăjduiesc să mă întorc cu femeie.

Mogârzea se încercă mai întâi să-l oprească; dară după ce văzu că în zadar îşi sparge capul cu dânsul, îi spuse ceea ce şi el auzise, căci nu putuse vedea nimic din cauza ielelor.

Băiatul îşi luă fluierul şi ceva merinde de cale, plecă şi se duse, se duse, trei zile de vară până-n seară şi ajunse la lacul de lapte, care era pe moşia unei zâne. A doua zi dis-de-dimineaţă începu a cânta cu fluierul pe marginea lacului. Când, ce să vezi? Unde ieşi o zână frumoasă cu părul cu totul şi cu totul de aur, şi îmbrăcată cu nişte haine mândre cum nu mai văzuse el; la soare te puteai uita, dar la ea nici cât, şi începu a juca. Băiatul rămase încremenit cu ochii bleojdiţi la ea; iar zâna dacă văzu că nu mai zice din fluier plecă. A doua zi, iar aşa făcu. Când a treia zi, tot cântând, se cam apropia de ea, care nu băga de seamă jucând, şi deodată se repezi, o luă în braţe, o sărută şi-i smulse trandafirul de la cap.

Ea dete un ţipăt şi apoi începu a se ruga de el să-i dea trandafirul, dar el nu voi. Plângeau lemnele şi pietrele de jalea ei, cum se bocea şi se ruga. Apoi, cum a pus trandafirul la pălăria lui, dânsa se ţinea după dânsul. Dacă văzu şi văzu că nu este chip să-l înduplece a-i înapoia trandafirul, se învoiră ca să se ia. Apoi se duseră la Mogârzea de-i cunună împăratul şi rămaseră acolo. Iar în luna lui mai în toţi anii se duceau la lacul de lapte de-şi scăldau copiii ce făceau.

După moartea împăratului, Mogârzea împărţi pe din două împărăţia cu mântuitorul său.

Încălicai etc.

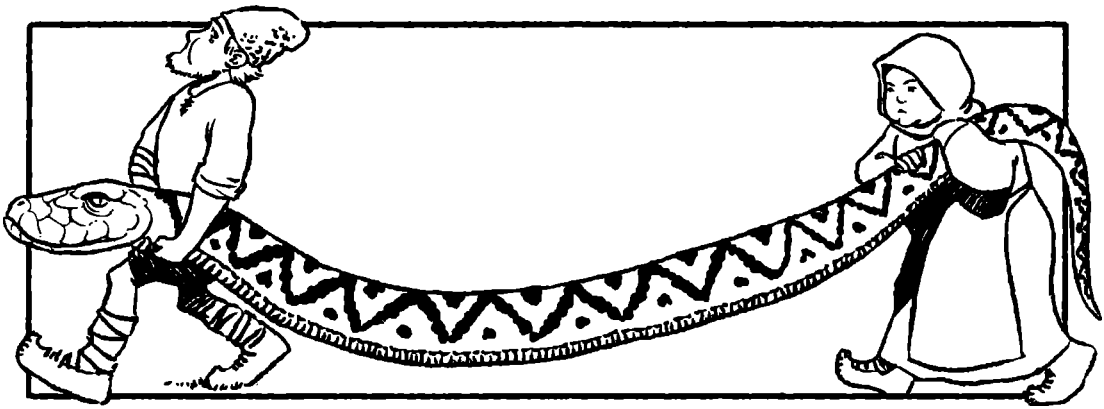

ÎMPĂRATUL ŞERPILOR

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar mai povesti etc.

A fost un unchiaş şi o mătuşe. Ei ajunseseră la sărăcie, cheltuind tot ce aveau după sufletul lor spre a dobândi un fiu, dară în deşert.

Acum, la vreme de bătrâneţe, se hotărâră şi ei să iasă pe câmpie, şi orice vor găsi, să-l ia să-l crească ca pe fiul lor. Deci într-o dimineaţă, porniră amândoi pentru acest sfârşit: atât de mare era dorul lor să aibă un copil.

Găsiră un pui micuţ de şarpe, îl luară, îl aduseră acasă, îl puseră într-o ţeavă de trestie şi îl culcară între dânşii.

Tot ce puteau agonisi şi dânşii, cheltuiau pentru hrana fiului lor. Şarpele crescu până ce într-o zi crăpă ţeava, îl puseră într-un mosor, îngrijirea şi hrana cea bună ce-i dau făcură pe şarpe să crească repede şi plesni şi mosorul.

Îl puseră într-un putinei, şi aşa nu lipseau a-l culca între dânşii.

După ce mai trecu câtva timp, într-o dimineaţă auziră crăpând şi putineiul. Atunci unde ieşi din el şarpele şi le zise:

— Vă mulţumesc, tată şi mamă, de îngrijirea cea bună ce mi-aţi dat. Fără voi, poate, aş fi pierit. Acum să faceţi bunătate să mă duceţi de unde m-aţi luat.

Bătrânii nu se cam îndurau de el. Se făcuse un şarpe aşa de frumos cum nu mai văzuseră ei. Solzii lui erau ca de aur. Ochii străluceau în capul lui ca nişte pietre de rubin, îl sărutară şi pe o purte şi pe alta, şi îi răspunseră:

— Dar bine, dragul nostru fiu, tocmai când credeam să avem şi noi o mângâiere la bătrâneţele noastre, tocmai atunci ne părăseşti? Noi credeam că numai moartea ne va despărţi de tine.

— De aceea vă zic să mă duceţi de unde m-aţi luat, ca să vă pot fi de folos. Şezând aici cu voi, viaţa mea este în joc.

Cuvintele lui erau aşa de mieroase încât nu se putură opri de a nu-l asculta.

Îl duseră, deci, de unde l-au luat, moşul ţiindu-l de cap şi baba de coadă.

Cum îl puseră jos, se ridică în coadă, fluieră o dată cu aşa putere încât răsunau câmpiile, apoi plesni din coadă. Şi întorcându-se către unchiaş şi babă, le zise:

— Să nu vă speriaţi de ce veţi vedea.

N-apucă să sfârşească bine vorba, şi unde se porniră din toate părţile şerpii ca frunza şi ca iarba, cari veneau la chemarea împăratului lor şi i se închinară. Dacă văzu însă că moşul şi baba se cam pierd cu firea, făcu un semn şi toţi şerpii porniră de pe unde veniseră.

Atunci el zise bătrânilor:

— Luaţi ogarul acesta, care venise o dată cu şerpii, şi-l culcaţi între voi, şi îngrijiţi-l întocmai cum mi-aţi făcut mie. Până acasă să nu-i ziceţi: *Ogar, fă treaba a mare*. Şi când veţi fi în vreo nevoie, veniţi aici, fluieraţi şi îndată voi veni să vă dau orice ajutor.

După ce se mai sărutară şi plânseră, se despărţiră. Bătrânii se bucurară oarecum, dacă văzu că o să aibă cu ce să se mai mângâie.

Pe drum când se întorceau nu se putură ţine de a nu încerca ce putere vor avea asupra ogarului vorbele ce li le spusese şarpele. Se opriră şi ziseră:

— *Ogar, fă treaba a mare.*

Unde mi-ţi începu ogarul a lăsa dintr-însul la galbeni, de nu mai ştiau unde să-i puie. Luară cât putură şi ce nu mai putură lua lăsară acolo şi plecară acasă plini de bucurie pentru darul ce căpătaseră.

Dacă ajunseră acasă, îl îngrijiră şi-l culcară între ei în pat cum le zisese şarpele. Apoi a doua zi, se duseră la un argintar şi se tocmiră să îmbrace pe ogar în argint. Ziseră şi ei argintarului cum le spusese şi lor şarpele.

Argintarul vru să cerce şi el, ca şi dânşii, ce însemnau vorbele alea. Şi dacă văzu minunea cea mai nemaipomenită, se duse de cumpără un alt ogar pe care îl îmbrăcă

în argint şi la ziua otărâtă l-il dete. Unchiaşul plăti ca un om de treabă, aduse ogarul acasă şi-l culcă între dânşii cu dragostea cu care culcase şi pe şarpe.

După ce sfârşiră banii şi îi zise şi ogarului ăstuia cum zisese celuilalt, el nici nu se tulbură. Îi mai zise o dată, nimic. Atunci se hotărâră a se duce la şarpe să-i spuie că ogarul nu-i mai ascultă.

Şarpele cum auzi de una ca asta le dete o puică şi le zise să o îngrijească ca şi pe ogar şi să o culce cu dânşii.

Se întoarseră acasă şi, a doua zi când se sculară, găsiră în aşternut un ou de aur. Găina ouase. Se bucurară ei şi de acest dar; apoi vândură oul cu preţ şi îşi târguiră cele trebuincioase.

În toată dimineaţa, când se sculau găseau câte un ou de aur în aşternut. După câteva zile se duseră iarăşi la argintar ca să le îmbrace găina în argint. După ce se tocmiră, îi ziseră să nu o culce între ei.

Argintarul dacă văzu că găina face ouă de aur, fiindcă el o culcase în pat, tocmai cum zisese moşul şi baba să nu facă, cumpără o altă găină, la fel cu aceea şi le-o dete îmbrăcată în argint.

Unchiaşul şi de astă dată plăti asemenea, luă găina ce-i dete argintarul şi o duse acasă. A doua zi, în loc de ou de aur găsiră altceva.

Se duseră iară la şarpe. Îi spuseră cum că de marea dragoste ce aveau pentru darurile lui se duseseră şi cu ogarul şi cu găina la un argintar să le îmbrace în argint şi cum că, după ce le-a îmbrăcat, ogarul nu-i mai ascultă şi găina nu mai făcu ouă de aur!

Şarpele pricepu ce drăcie se joacă aci. Le dete un reteveiaş şi le zise:

— Na această bâtă mică, să o duceţi să o îmbrace şi pe aceasta în argint. Dar să nu-i ziceţi: *Sări, măciucă, dă, borbolino*. Însă dacă la vreo întâmplare de-i veţi zice şi veţi voi să nu mai simţă de dânsa, să-i strigaţi: *Oprea, nebuno!*

Unchiaşul şi mătuşa n-avură răbdare până acasă, ci chiar pe drum vrură să încerce ce minune va face şi măciuchiţa când i-o zice cum i-a învăţat şarpele. N-apucară să sfârşească bine vorbele şi unde începu să-i croiască cum se cuvine. Atunci ei îndată o domoliră prin celelalte vorbe ce îi învăţase şarpele şi tocmai atunci cam începură a pricepe şi ei că cu argintarul nu e lucru curat.

Ajungând acasă şi odihnindu-se puţin, se duseră îndată la argintar să le îmbrace reteveiul în argint. După ce se tocmiră ca şi de alte daţi, îi ziseră:

— Noi îţi plătim cât ne-ai cerut, jupâne argintar, dară ne rugăm să nu-i zici: *Sări, măciucă, dă, borbolino!*

— Vai de mine! Cât despre asta n-aveţi grije. Noi ne cunoaştem muşteriii. N-avem noi a face pentru întâia oară cu d-voastră.

N-apucară să facă nici zece paşi după ce ieşiră, şi argintarul, nerăbdător să vază ce minune o mai face şi bâta, îi zise:

— *Sări, măciucă, dă, borbolino!*

Abia sfârşi de zis, şi unde începu reteveiul a le-nmuia ale oase de-i băgă în năbădăi. Sărea pe spinările tuturor câţi se aflau în casă ca o altă aia năzdrăvană. Da într-înşii ca la fasole. Îi pisăgea şi îi cotonogea de nu ştiau unde se mai aflau. Chilomane, ţipete, de voie, şi reteveiul să stea, ba. Îi răzbise în bătăi. Dau să iasă din casă să alerge după unchiaş; dară unde putea cineva să puie mâna pe clanţa uşei, căci în vipia ameţelei uitaseră că ferestrele sunt deschise. În cele după urmă, un ucenic d-abia izbuti a ieşi pe fereastră, dete fuga după unchiaş şi mătuşe pe care îi ajunse după urmă, le spuse şiritenia şi tot ce păţiră şi îi rugară să se întoarcă înapoi şi să-i mântuiască din nevoie.

Când îi văzu argintarul, le zise:

— Veniţi mai iute, oameni buni, de ne scăpaţi de pacostea asta, care ne-a dăulat* în bătăi, că vă vom da ce ne-aţi cere.

— Noi nu-ţi cerem alta decât ceea ce ne-aţi luat cu nedrept.

— Vă dau, vă dau, săracul de mine, numai scăpaţi-ne de urgia asta ce căzu pe capul nostru.

Atunci unchiaşul zise încet:

— *Oprea, nebuno!*

Îndată măciuchiţa se opri şi veni de se puse în mâna bătrânului. Iar argintarul, bătut, făcut măr, îi dete ogarul şi puica.

Unchiaşul plăti şi de astă dată omeneşte, cât tocmise ca să-i îmbrace reteveiul în argint. Dar o luă acasă împreună cu ogar şi cu găină.

Măciuchiţa rămase însă neîmbrăcată, căci nu mai voi moşul să o dea; iar el îi întoarse ogarul şi găina ce i le dase argintarul schimbate.

Au mai trăit multă vreme unchiaşul şi baba în fericire, şi mai în toate zilele se duceau în câmp de vedeau pe şarpe. Nu li se mai întâmplă însă nimic.

Încălecai p-o şea etc.

---

* a dăula – a deşela, a istovi, a slei de puteri

SUFLETUL

A fost odată ca niciodată, când ar fi nu s-ar mai povesti etc.

Au fost odată doi muncitori. Prietini din copilărie, orice găseau de muncă lucrau împreună, şi niciodată nu se despărţeau. Şi ca să nu şeadă fără treabă, nu se codeau la niciun fel de muncă; puneau mâna şi la una şi alta, numai să nu se lenevească. Dacă într-un loc nu găseau de muncă, ei se duceau în altă parte. Şi la câmp, şi în oraş ei munceau la orice le ieşea înainte, numai să trăiască cinstiţi şi cu frica lui Dumnezeu. Mergând odată pentru muncă la un sat, şi fiind timpul frumos şi noaptea răcoroasă, merseră, merseră până în revărsat de ziuă. Ajunseră într-o poiană verde şi frumoasă, cu fel de fel de floricele, se puseră a se odihni şi a trage câte un pui de somn, mai cu seamă că erau şi obosiţi de drum.

Pe unul dintr-înşii, cum puse capul jos, îl fură sântul; celălalt însă, nu ştiu cum, nu ştiu de ce, dară nu-l putea fura somnul, nici cât ai da în cremene. Se întoarse pe o parte, se întoarse pe alta, să adoarmă nicidecum; strânse ochii cât putu, şi cu toate acestea nu fu putinţă nici măcar a aromi; parcă ar fi fost cu ochii în soare. Dacă văzu şi văzu, se puse şi el pe brânci cu coatele pe pământ şi capul rezemat de mâni, şi privea la tovarăşul său cum dormea de dulce.

Era jumătate de oră de când privea el astfel; când deodată se scoală în sus şi rămâne cu gura căscată, văzând un porumbel alb care zbura pe d-asupra omului adormit, şi pe care nu-l băgase în seamă până aci. Şi fiindcă era aşa de jos, crezu că ar putea să-l prinză cu mâna, dară unde!, că porumbelul cât de blând se părea a fi, avea aripi, bată-l nevoia, şi zburând mai cât colea, se puse jos. Omul nostru se ia după dânsul; porumbelul zboară mai-nainte, şi tot astfel trecură livada cu floricele şi cu iarbă verde, până ajunse la un crânguleţ. Acolo dete peste o căpăţână de cal pe care ploaia şi soarele o albiseră ca osul de fildeş. Porumbelul întră pe gură, şi sări afară prin locul ochilor, mai întră şi ieşi de mai multe ori; apoi, ieşind, se scuturâ şi părea a se veseli; luă iară drumul ca mai-nainte, zburând cât colea şi uitându-se la om ca şi cum i-ar fi zis: „vino după mine"; şi merse, şi merse până la o măgură, unde porumbul se înălţă până în slava cerului de nu-l mai putea vedea. Omul nostru se gătea a se întoarce, crezând că norii au luat pe porumbel, când deodată îl văzu că se coboară în jocuri, iute ca o săgeată; şi luă drumul înapoi până la tovarăşul ce rămăsese dormind. Aci, se puse pe fruntea lui şi pieri. Atunci se culcă şi omul nostru, şi îndată adormi, parcă l-ar fi lovit cineva cu muchea în cap. După ce îşi făcură povara de somn, se sculară şi se găteau a-şi urma calea, când omul pe fruntea căruia se pusese porumbelul zise:

— Ce vis frumos am visat!

— Ce vis? Şi ce ai văzut? zise celălalt.

— Dădusem cu mâna în foc. Se făcea că eram pe o câmpie frumoasă şi plină de flori. După ce am îmblat câtva, am ajuns la un palat numai de marmură. Am intrat acolo, şi aşa de bine ce-mi părea, ca şi cum ar fi fost al meu. Am intrat pe uşă, m-am preumblat prin toate odăile. Săream pe ferestre şi iară intram. Erau acolo nişte scaune şi paturi numai de mătase. Oglinzi mari cu cercevele de aur, păreţii poleiţi, şi părea că era al meu. Cu toate astea nu ştiu de ce, dară trebuia să plec. După ce am mers o bucată bună de drum prin iarba verde şi naltă, care da un miros de te îmbăta, am ajuns la o movilă mare şi am intrat într-însa printr-o crăpătură. De pe cele ce vedeam, mă aşteptam să văz cine ştie ce minuni, când colo nu găsii decât un chiup* d-alea marele şi vechi şi muced, de nu-ţi venea să pui mâna pe el. Apoi mi-am luat inima în dinţi şi am zis: fie ce-o fi; şi am ridicat capacul; când colo, ce să vezi? Jăratec. Am băgat prin buzunări, am luat în căciulă, am luat cât am putut să duc, dar nici pomeneală nu era să se golească chiupul. Şi nişte bani, numai de aur; şi străluceau de-ţi luau ochii.

* chiup – vas mare de lut în formă de amforă

Am plecat şi l-am lăsat aşa cu gând să te găsesc şi pe tine, ca să mergem să-l golim; ştiu că eram rupt de osteneală; m-am întors pe la palat, dară n-am mai intrat în el, fiindcă mă grăbeam; am ajuns de unde plecasem, apoi nu-mi aduc aminte ce am mai făcut şi m-am deşteptat.

Pe când acesta îşi spunea visul, celălalt zâmbea. Apoi după ce sfârşi de spus îi zise:

— Mă vere, ceea ce n-ai putut să faci tu singur, aidem să facem amândoi. Vom merge să luăm banii. Ce zici tu?

— Da' ce, mă, nebun eşti tu? Ce bani să luăm? Eu îţi spusei că am visat, şi tu, tronc, te pomeneşti vorbind. Dar de unde să iei banii?

Tovarăşul său îi vorbi aşa de serios încât îl încredinţă şi primi să meargă cu el, dară cam cu îndoială, şi cam ciorovăindu-se.

Porniră, deci, tot pe drumul ce apucase porumbelul, şi, ba că a fi una, ba că a fi alta, ba că tunsă, ba că rasă, ajunseră la căpăţâna de cal, şi o arătă cu degetul celui ce visase, zicându-i:

— Iată palatul tău de marmură în care ai îmblat şi atâta te-ai veselit.

Omul cu visul se uită cam cu coada ochiului la tovarăşul său, şi se gândi: „El este nebun sau îşi râde de mine." Până a nu apuca să mai zică ceva, se luă după tovarăşul său care pornise înainte; el era foarte hotărât a nu mai asculta pe tovarăşul său, dacă şi-ar râde de dânsul mai mult, spuindu-i astfel de minciuni, şi a se despărţi de dânsul.

Mai merseră însă ce merseră şi ajunseră în poalele movilei. Apoi omul zise celui ce visase:

— Aci este.

— Ce este?

— Ei bine, comoara... Dar, ia stai: ce-om găsi, pe jumătate.

„Totul, dacă vrei!" era să zică; dară, luându-şi seama, începu la glumă:

— Ei bine, pe din două; nu suntem noi tovarăşi la muncă?

Nu făcură zece paşi în crăpătură şi dădură peste chiupul cel vechi, muced şi mâncat de rugină. Până a nu se atinge de dânsul, se uitară unul la altul şi începură a râde de bucurie. În sfârşit ridicară capacul şi rămaseră înmărmuriţi când văzură că chiupul era plin cu vârf numai cu bani de aur, şi fiindcă erau oameni de omenie împărţiră frăţeşte şi se legară între dânşii a fi tovarăşi până la moarte.

Încălecai p-o şea etc.

BĂRBATUL CEL HARNIC

A fost odată un flăcău, singur la părinţi. Tot satul îl iubea pentru vrednicia şi isteţia lui. Când îşi punea în gând să facă vreo treabă se făcea luntre şi punte şi trebuia să izbutească.

Viindu-i şi lui vremea să se însoare, mumă-sa îl duse la o fată pe care i-o colăcise o peţitoare. Cum o văzu îi plăcu, şi hotărâră şi nunta.

Toţi oamenii şi femeile care cunoşteau vrednicia flăcăului se grăbiră a veni să spuie, mume-sei şi lui, că fata pe care voieşte a o lua de soţie este o leneşă de tânjeşte pământul sub ea. Flăcăul, în loc să se tragă înapoi, el se înfipse şi mai mult, şi nunta se făcu.

De a doua zi chiar de nuntă, flăcăul aduse cele trebuincioase casei şi plecă la lucru. Mumă-sa, ca totdauna scutură, deretică, mătură, găti, şi la prânz aşteptă cu masa pusă.

— Cine a lucrat azi, mamă? zise el cum veni.

— Noi amândoi, mamă, răspunse ea.

— Amândoi să mâncăm, zise el; şi aşa şi făcură, fără să se mai uite împregiur, ca şi cum n-ar mai fi fost nimenea în casă.

Femeia lui, care rămase toată ziua ghemuită în colţul patului, văzu şi tăcu. Seara făcu asemenea. Femeia se culcă cu maţele chiorăind, nădăjduind că a doua zi va fi mai fericită, şi că-şi va scoate din capete.

A doua zi se petrecu ca şi ziua trecută.

A treia zi însă, până să vie junele din piaţă, femeia începu a strânge aşternutul, după cum făcuse soacră-sa ieri, şi o întrebă:

— Aceasta ce fac eu, maică, lucru este?

— Lucru, maică, lucru, răspunse bătrâna.

— Vezi, maică, asta nu m-au învăţat acasă.

După ce plecă la lucru junele, mumă-sa se apucă să facă treabă, ca în toate zilele. Din partea sa, juna soţie se dete jos din pat, încinse şi ea un şorţ, şi începu pe lângă bătrână a tăia ceapă, a spăla carnea, apoi a mătura; şi de câte ori făcea câte ceva, tot întreba:

— Dar asta treabă este, maică dragă?

— Treabă, măiculiţă, treabă, îi răspundea bătrâna.

— Vezi, maică, mama pe mine nu mă lăsa să fac nimic din toate astea, fiindcă, zicea ea, că mă ostenesc, că mi se strică mâinile, dar nu văz să fie aşa greu.

— Nu e greu de făcut, maică, numai uite, să ţii regula cea mai aspră în tot ce vei face. De pildă: ai luat tigaia, tingirea şi ai gătit, îndată să le speli, împreună cu vasele ce vor rămânea de la masă murdare şi să le pui la locul lor, aşijderea să pui să facă şi slujnica când vei avea; rufele să le ţii la bună rânduială: să le dai spre purtare pe rând. Aşa cu ciorapii, şi cu toate albiturile. Curăţenia şi o regulă bună te va face să aibi totdauna puţin de lucru. Fiecare lucru să-şi aibă locul său de cum ai umblat cu el şi ai isprăvit treaba, pune-l la loc, spălat şi curat. Hainele, de cum ai venit de undeva, scutură-le şi le pune la locul lor. Niciodată să nu zici: lasă că treaba asta o fac mâine. Astfel făcând, vei avea toate lucrurile curate şi când vei avea trebuinţă de ceva, n-o să-l mai cauţi, ci o să te duci d-a dreptul să-l iei de la locul lui, şi o să vezi că are să-ţi rămâie timp să şi lucrezi, să te şi plimbi, şi cu toate astea toate treburile d-tale au să fie regulate.

La prânz, când a venit tânărul, mumă-sa i-a apucat înainte şi i-a zis:

— Fiul meu, azi toţi am lucrat.

— Toţi să mâncăm, mamă, zise el vesel.

Femeia, care văzuse că cine nu lucrează în casă la ei nu mănâncă, puse bunăvoinţă, ascultă pe soacră-sa şi în puţin avu o mare bucurie când vecinele se mirau de fericita ei schimbare şi de aplecarea ce avea pentru orice se numea regulă. Ea din parte-i mulţumea soacrei sale care a scăpat-o de atâta ruşine ce suferea.

Când se da în vorbă cu soacră-sa despre ale casei, îi mai spunea că: mumă-sa, când se ducea undeva, încuia uşa şi o lăsa să şază pe la vecini până venea ea, numai să nu facă nimic, să nu deretice ca să nu se bolnăvească, fiindcă ea a fost crescută numai în bumbac, şi spuse fără sfială că iubea mai mult pe soacră-sa decât pe mă-sa care o făcuse să poarte ponosul satului.

Îşi iubi bărbatul, din toată inima, care îi răsplăti cu aceeaşi iubire; ea ajunse să fie arătată cu degetul în sat; şi toţi lăudau pe bărbat pentru că ştiuse să întoarcă lucrurile înspre bine şi îl fericeau că dăduse peste pământ bun.

BABA CEA ÎNŢELEAPTĂ

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat; el avea o împărătească tânără şi frumoasă, frumoasă, ca un boboc de trandafir. Într-una din zile îi soseşte un sol pentru trebile împărăţiei, chiar fiul unui alt împărat arap. Acesta, văzând pe împărăteasa cea frumoasă, se aprinse de dragoste pentru dânsa. El îi puse gând rău. Ca să poată izbuti în dorinţele sale, el se întoarse după câtva timp şi se băgă fecior. Şi azi una, mâine alta, făcu ce făcu şi cât p-aci să dea pe împărătească în cap, cu toate că ea se ţinea cât putea.

Într-acestea, o babă cerşetoare începuse a cam mirosi ceva şi îşi puse în gând cum să facă să scape pe împărătească a nu da de ruşine.

Într-o zi se puse la poarta împărătesei şi sta acolo. Din când în când se tot ducea de se uita la paserile din curte şi iarăşi se întorcea la poartă.

Văzând-o împărăteasa şi crezând că ea cere de milă, îi trimise câţiva bani cu o servitoare; ea nu voi să primească, ci zise să spuie împărătesei că ea a venit pentru altceva iară nu să ceară de pomană.

— Dacă împărăteasa va voi, zise ea, voi fi gata a mă închina cu slujba.

Îndată se întoarse servitoarea şi aduse răspuns că împărăteasa o pofteşte sus. Cum intră se închină şi zise:

— Să trăieşti mulţi ani, preafrumoasă împărătească, am auzit că paserile din bătătura curţii măriei tale nu vorbesc şi m-am minunat; am venit însămi să mă încredinţez despre aceasta şi am văzut că aşa este. Dacă vei pofti, eu mă însărcinez să fac a vorbi toate paserile câte le ai. Ale mele toate vorbesc.

Auzind împărăteasa că paserile ei nu vorbesc, dară ale acelei femei sărace vorbesc, n-a voit să se lase mai jos, şi îi zise:

— Babo, dacă tu zici că paserile tele vorbesc, ceea ce n-am mai auzit, şi dacă te legi a învăţa şi p-ale mele să vorbească, ce ceri de la mine pentru această faptă minunată?

— Eu nu cer nimic, răspunse baba; ce te vei îndura măria ta, aceea să-mi dai, şi după ce te vei încredinţa de adevăr.

— Bine, zise împărăteasa. Dacă vei face precum zici, te voi răsplăti împărăteşte; iară de nu, teme-te de urgia împărătească.

Se învoiră şi baba plecă. A două zi toate paserile din curtea împărătească erau în curtea babei.

Nu după multă vreme, împărăteasa, plină de nerăbdare, voi să afle ce s-a făcut cu paserile şi trimise de chemă pe babă.

— Ei, babo, ce fac paserile, au început să vorbească?

— Să trăieşti, preafrumoasă împărătească. Ele abia au început să gongurească. Nădăjduiesc ca peste puţine zile să şi vorbească.

Împărăteasa crezu şi o lăsă să se ducă, după ce îi mai zise să îngrijească bine de ele şi să le facă a vorbi desluşit.

După ce plecă baba, împărăteasa tot plănuia cum să facă împăratului plăcere când va vedea paserile vorbind.

Nu trecură multe zile şi baba se înfăţişă cu faţa speriată.

— Ce este, babo? Ce ai de eşti plină de spaimă? Au ai păţit ceva?

— Nu, preafrumoasă împărătească, n-am păţit nimic; dară ceea ce am auzit de la paseri mi-a băgat groaza până la măduva oaselor.

— Ce este? Ce ai auzit? Spune mai curând! Nu cumva paserile au început să vorbească?

— Da, au început şi vorbele lor mi-e teamă să nu facă a cădea mai multe capete. Păreţii p-aici n-au urechi?

— Spune, spune, mai curând, că nu ne aude nimeni!

— Preafrumoasă împărătească, răspunse baba, raţele aleargă de colo până dincolo, şi nu încetează d-a face zgomot zicând:

Împărăteasa mac, mac, mac,
Mult iubeşte pe-un arap.

— Mint, afurisitele, se grăbi a răspunde împărăteasa. Dacă el mă iubeşte, ce stric eu?

— Curcanii, mărită împărătească, mai zise baba, se îmflă în pene şi răţoindu-se, strigă:

Chiau! Chiau! Chiau!
Ştiu şi eu,
Ştiu şi eu.

— Şi ei mint, ticăloşii. Dacă este aşa, să zic împăratului să-l gonească ca să nu port ponosul.

— Gâştele, începu iară a spune baba, ele sunt mai cu minte. Să vezi d-ta cum îmblă printre raţe şi curcani cu aripile şi gâtul întins spre a-i face să tacă şi le zic:

S! S! S! Tăcere, tăcere.
Cine spune multe piere.

— Aşa este, babo. Poruncă împărătească: ai să tai toate raţele şi curcanii, să nu le mai aduci aci.

Dete babii o pungă cu galbeni pentru această slujbă.

A doua zi chiar, împărăteasa rugă pe împăratul să gonească pe arap din slujbă, fiindcă nu-l poate suferi. Nu slujeşte bine zise ea şi apoi îi era scârbă să mai ia ceva din mâna lui.

Împăratul ascultă rugăciunea împărătesei, pe care o scăpă de ispită. lar împărăteasa porunci ca puful de la gâşte să nu se mai lepede ci să fie întrebuinţat la aşternutul ei.

Încălicai etc.

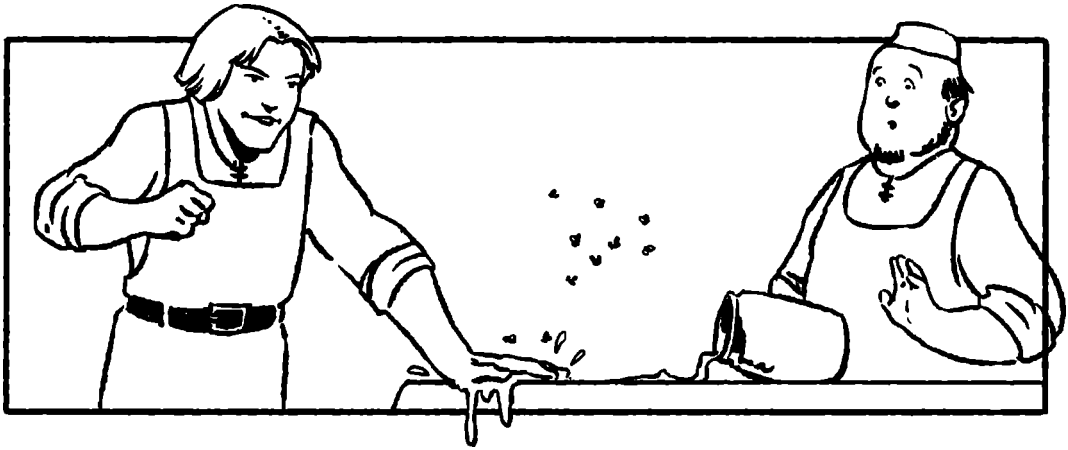

BOGDAN VITEAZUL

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un om, de meseria lui cizmar; el ştia să lucreze bine, dară era aşa de leneş încât tânjea pământul subt el. Acest cizmar se numea *Nea Bogdan*. Altminteri era deştept şi isteţ; pustia de Sărăcie dejugase la casa lui şi cucoana Lenea îşi făcuse cuib la dânsul. El avea o spuză de copii şi nevastă cari, aşteptând la mâna lui, leşinaseră de foame. Ei trăiau într-o cocioabă de casă ce sta să cază pe dânşii.

Într-una din zile, pe când umbla tăind câinilor frunză, se tot gândea şi se socotea cum ar face, cum ar drege, să scape şi el de strigoaica de lipsă. Acasă nu cuteza să se ducă cu mâinile goale, căci liota aia de copii şi leşinătura de nevastă, cum îl vedeau, îi ieşeau înainte şi îi cereau pâine.

Începuse şi lui a i se cam urî tot zicându-le că odată, odată o să le aducă să aibă a da şi altora.

Dus pe gânduri şi din socoteală în socoteală, ajunse bietul la o prăvălie, fără să ştie cum, unde erau grămădite o mulţime de muşte pe o masă pe care se vărsase

nişte miere. Cum văzu muştele, vru a-şi scoate necazul pe ele, dete o dată cu palma şi omorî o mulţime de muşte. Plecând de acolo, zise râzând:

— Am să fiu bogat.

Îşi lăsă casa în ştirea lui Dumnezeu şi se duse, se duse, până ce ajunse la puţul unor zmei. Aci se culcă după ce scrise pe ghizdurile puţului: „Eu sunt Bogdan viteazul, care, din o lovitură, omor sute de suflete."

Nu trecu mult şi iată veni un zmeu cu burduful să ia apă. Dacă văzu scrisoarea pe puţ, el înţelese că omul care doarme trebuie să fie vrun mare voinic, că d-aia scrisese el acolo aşa, ca să nu-i strice nimeni somnul.

Zmeul sta pe gânduri şi nu cuteza să ia apă de teamă să nu se scoale voinicul; dar când îşi aduse aminte că îl aşteptau fraţii, îşi făcu el o socoteală: de s-a deştepta voinicul, foc; de s-or supăra fraţii, pârjol.

Ce să facă? Se suci, se întoarse, şi dacă văzu că n-are încotro, îşi luă inima în dinţi şi începu să strige, mai de cât colo, încet şi cu sfială:

— Nea Bogdane! Nea Bogdane!

Nu-i răspunse nimeni nimic. Mai stătu niţel, se mai apropie oleacă, să vază nu care cumva este mort? Aşi, unde?! Că el sforăia ca un cal, aşa de bine ştia să se prefacă.

Strigă zmeul încă o dată, dar puţin mai tăricel.

Nea Bogdan, care nu dormea, se sculă repede în sus şi cu glas răstit, zise zmeului, frecându-se la ochi:

— Cine a îndrăznit să-mi strice somnul?

Zmeul sări înapoi cu groază, apoi îi zise:

— Nea Bogdane, aici e moşia noastră, şi dacă te-a adus Dumnezeu la noi, apoi aide să ne prindem fraţi până la moarte; vino să trăieşti cu noi, şi ştiu bine că şi fraţilor mei o să le placă prietenia ce legăm.

Nea Bogdan se prefăcu că nu primeşte, se cam codea şi tot răstit vorbea; apoi, cam înduplecându-se, zise cu glas mai moale:

— N-o da dracul să vă ispitiţi norocul a-mi face ceva, ştrengarilor, că nu se alege nici praful de voi.

— Nu, Nea Bogdane, apoi, ce fel? Aşa ne socoteşti pe noi?

După ce se înfrăţiră, zmeul luă apă de la puţ şi merse cu Nea Bogdan la casa lor.

Cum îl văzură zmeii, parcă le dete un fier ars pân inimă, mai cu seamă după ce auziră de vitejia lui. Se luară cu binele pe lângă dânsul.

La ei acolo era obicei ca fiecare să facă slujba casei cu săptămâna. Deci, venind şi rândul lui Nea Bogdan, îl trimiseră zmeii cu burduful la apă. Burduful era aşa de greu, încât el abia îl ducea gol. Ce să facă ca să nu rămâie de ruşine? Se întoarce acasă, ia o sapă şi, viind din nou la puţ, s-a apucat să sape împregiurul lui.

Văzând zmeii că prea întârziază Nea Bogdan, trimiseră pe unul dintr-înşii după el, care se sperie când îl văzu că sapă.

— Da, ce faci acolo, Nea Bogdane?

— Ia, sap, zise Nea Bogdan, ca să aduc puţul cu totul în curte; căci voi, proştilor, vă osteniţi în toate zilele de aduceţi apă şi atâta minte n-aţi avut până acum să vă scutiţi de astă muncă deşartă.

— Lasă, Nea Bogdane, zise zmeul, că aducem noi apă; nu mai strica puţul; îl avem de la moşi, de la strămoşi.

— Apoi dacă e vorba aşa, îi răspunse Nea Bogdan, eu nu sunt nebun ca voi să merg totdauna la apă.

Luă zmeul burduful cu apă şi pe Nea Bogdan dasupra şi se întoarse acasă.

Frica zmeilor se adăogă când auziră că Nea Bogdan a voit să aducă puţul în curte şi nu le cam venea la socoteală a trăi cu dânsul la un loc. Veni timpul când să se ducă şi la lemne în pădure. Ei aveau obicei de aduceau câte un copaci, şi cată să facă şi Nea Bogdan aşa, d-a frăţie.

Se duse, deci, în pădure, se uită în dreapta şi în stânga, copacii erau mari şi nici pomeneală nu era să fi putut să aducă vreunul la spinare, începu iar cu viclenia: se apucă să jupoaie la coaje de copaci şi să lege pom de pom de giur-împregiurul pădurii.

Zmeii, dacă văzură că iar zăboveşte, pricepură că trebuie să le mai facă vreo boroboaţă; trimiseră după dânsul pe unul din ei, care se puse pe gânduri când îl văzu.

— Da' ce faci, Nea Bogdane?

— Ce tot lemne, lemne? răspunse el. Ia, voi să aduc pădurea lângă casă spre a nu mai fi lipsă de lemne; voi atât de nătărăi aţi fost, încât n-aţi avut atâta cap să faceţi un lucru aşa de mic.

Crezu zmeul astă minciună şi zise:

— Lasă, Nea Bogdan, că aducem noi lemne. Nu voim să stârpim pădurea asta, fiindcă o avem de la moşi, de la strămoşi.

Luă zmeul un copaci şi pe Nea Bogdan dasupra şi se întoarse acasă.

Zmeii, când auziră una ca asta, le intră vulpea în sac. Ar fi voit să desfacă frăţia cu Nea Bogdan, dar nu ştiau cum să se dezbere de dânsul. Ţinură deci sfat printr-ascuns de dânsul şi hotărâră să-l omoare; mai ales că el nu făcea nimic în casă: se pusese ca scaiul pe capul lor, şedea ca un trântor şi poruncea numai.

Ca să nu simtă Nea Bogdan de cele ce puseseră ei la cale, umblau pe lângă dânsul ca pe lângă o bubă coaptă. El însă tot furios, şi cu atât se purta mai aspru cu dânşii, cu cât vedea că ei îmblă pe lângă dânsul tot cu binele.

Într-una din nopţi zmeii puseră la cale să-l piardă. Nea Bogdan, nu ştiu ce făcu, ce drese, că înţelese gândul cel rău ce-i pusese; şi fiindcă altă putere n-avea, voia să scape cu faţa curată; dacă a întrat în horă trebuia acum să joace.

Se apucă dară şi puse tăietorul de lemne în aşternutul lui, îl înveli cu velinţa, şi în vârful tăietorului puse căciula lui, să semene ca şi cum ar dormi el acolo; apoi se trase d-o parte, să vază ce are să se întâmple.

Zmeii pe la miez de noapte veniră numai în vârful degetelor, nici nu răsuflau, şi cu un topor: poc!, una în capul lemnului, mai poc!, mai poc!, încă vro două.

— Na! ziseră ei, porc de câine ce eşti! Ce, tu socoteai că te joci cu noi?

Apoi fugiră în casă, se culcară şi dormiră fără grije.

Nea Bogdan luă tăietorul şi-l dete afară; se culcă, dară nu putu să doarmă de frică. Când era aproape să lumineze de ziuă, pe când cântă rândunica, intră în casă la zmei şi le zise, făcând o gură cât toate zilele de mare:

— Bună dimineaţa, măi fraţilor, da' ce, tot mai dormiţi? Nu vedeţi c-a sosit alba în sat?

Se îngroziră zmeii când îi auziră glasul şi săriră drept în sus.

— Da' ce ai, Nea Bogdane, de te-ai sculat aşa de dimineaţă? îl întrebară ei.

— Nu ştiu ce naiba astă noapte m-a cam pişcat la cap. Ţânţari să fie, ori nu ştiu ce, şi d-aia mi s-a speriat somnul şi m-am sculat.

Zmeii intrară în grozile morţii când auziră de la Nea Bogdan că loviturile lor de topor la el erau nişte pişcături de ţânţari.

Trecu câtva timp şi pare că le sta în gât zmeilor; ei cată oricum să-l piardă. Nea Bogdan mirosi iară cam ce papară i se găteşte şi viclenia lui întrecu p-a zmeilor.

Câteva nopţi d-a rândul Nea Bogdan puse iarăşi tăietorul în aşternutul lui; iară zmeii într-o noapte, pe când şi apele dormeau, puseră de fierse în clocote o căldare mare cu apă, şi pâş!, pâş!, în vârful degetelor, de nu-i simţea nici pământul, veniră

şi turnară odată căldarea peste aşternutul lui Nea Bogdan. Apoi, după ce se culcară, îşi ziseră: „De astă dată nu credem să fi mai scăpat de moarte blestematul ăla de tâlhar."

Nea Bogdan însă, dis-de-dimineaţă, veni la dânşii şi le zise:

— Măi, fraţilor, voi dormiţi şi vă umflaţi de somn, şi mie mi-aţi dat odaia plină de purici, de n-am putut toată noaptea să mă odihnesc.

Zmeii înmărmuriră când auziră că opăreala lor lui i se părea puricărie. Cu toate astea ei tot cugetau cum să scape de el; şi într-o noapte, veniră la aşternutul lui câteşitrei cu paloşele în mână şi tot deodată deteră zicând:

— Na şi na şi mai na! Încă una. Apoi se duseră.

Nea Bogdan, după ce dete tăietorul iarăşi afară, se duse la dânşii în albul zilei şi începu a se gâlcevi cu dânşii. El zicea:

— Astfel ne-a fost tocmeala? Măi, fraţilor, voi m-aţi adus ca pe fratele vostru, şi apoi mă lăsaţi să dorm într-o odaie unde sunt toate lighionile adunate. Astă noapte iar nu m-am putut odihni: ciorile ştie, lipitori, şerpi, năpârci, ori nu ştiu ce, îmi tot îmblau rece pe la gât. Mă faceţi, blestemaţilor, să vă dau afară din casa voastră.

Zmeii cu vorbă bună îi ziseră:

— La dracu' încolo, Nea Bogdane, că te-ai trecut, atâta ne mai trebuie acum: după ce n-ai adus nimic, după ce tot ce este al nostru este şi al tău, apoi vei să ne şi goneşti. Dacă ţi s-a urât cu noi şi vrei să te duci la casa ta, noi nu te oprim; dară te rugăm să mai stai până să ne batem cu Caz împărat, că iată ne calcă hotarele şi s-a sculat asupra noastră cu război.

Nea Bogdan nu voi să se arate că e fricos şi nu merge bucuros la bătălie, de teamă să nu simtă că este slab şi să-l omoare, ci rămase, cu toate că ar fi voit mai bine să scape de dânşii cu un ceas mai nainte.

Se puseră la cale toate pentru bătălie şi porniră. Lui Nea Bogdan însă, pentru că-l credeau mai viteaz decât dânşii, îi deteră un cal cu aripi ce-l aveau de moştenire de la părinţi.

Cum ajunseră la locul de luptă, zmeii care mai de care se întreceau şi-şi arătau puterea; iară Nea Bogdan se ţinea cu amândouă mâinile de coama calului care zbura pe dasupra oastei şi striga:

— Caz! Caz!

Pierduse şi ruşine şi tot.

Caz împăratul, socotind că-l caută înadins ca să-l omoare, se temu să nu se lase drept asupra lui şi să-l prăpădească, şi o tuli d-a fuga. Oastea lui făcu ca dânsul şi zmeii rămaseră biruitori.

Se întoarseră acasă cu mare bucurie, şi mulţumind lui Nea Bogdan că i-a scăpat de nevoie, se hotărâră a-i da orice va cere numai să scape de dânsul. Apoi vorbind între dânşii:

— Adevărat, mare viteaz este mă, zicea unul.

— N-ai văzut tu, mă, că el n-a voit să se lupte în rând cu noi? El cum a ajuns acolo, nici una, nici două, el cu Caz împărat voia să se lupte, zicea al doilea.

— Aşa este, mă, răspundea al treilea, şi cum se ţinea de bine pe cal, când zbura şi căuta pe Caz împărat.

Lui Nea Bogdan îi mai veni inima la loc când îi spuseră ceea ce hotărâseră ei. Se învoiră să-i dea un burduf cu galbeni şi să i-l ducă acasă.

Pe drum Nea Bogdan mergea înainte ca să arate drumul şi suflarea şi răsuflarea zmeului îl împingea şi îi trăgea înapoi. La întrebarea ce i-a făcut zmeul de ce merge înainte şi se tot întoarce, el îi răspunse:

— Merg înainte ca să caut drumul; mă întorc ca să văz să nu care cumva să mă înşeli şi să fugi cu burduful.

Când era aproape de casă, zise Nea Bogdan să stea zmeul la un loc ce-i arătă, ca să se ducă să vadă pe unde este drumul mai drept. El se repezi acasă, dete copiilor câte o custură în mână şi-i învăţă ce să zică când va veni cu zmeul. După ce se întoarse şi spuse zmeului că a găsit drumul, plecară. Pe drum arătă zmeului de departe casa lui care era învelită cu scoarţă de copaci.

— Cu ce este învălită casa ta? întrebă zmeul.

— Cu piei de zmei, răspunse Nea Bogdan.

Când auzi zmeul, se înfricoşă şi mai tare, şi prinse milă de pielea lui mai mult decât totdauna.

Cum ajunseră acasă toţi copiii ieşiră afară cu custurele în mâni şi strigară:

— Aş mânca carne de zmeu, tată! Aş mânca carne de zmeu!

Iar zmeul trânti burduful în bătătură şi p-aci ţi-e drumul. Şi întorcându-se la fraţii săi spuse ce păţi. Apoi se veseliră cu toţii că au scăpat de o lichea ce-i supăra. Se veseli şi Nea Bogdan cu ai săi că a gonit sărăcia din casă.

Încălecai etc.

ÎNTÂMPLĂRILE LUI PĂCALĂ

Păcală se însurase de aproape doi ani. Şi-a făcut şi el rândul ca oricare, în fine scăpase de ponosul de flăcău unguresc. Nu se mai temea că o să vie fetele să-i spargă oalele a doua zi de lăsatul secului de brânză. Cum, cum, el era mulţumit de femeia lui. Cât pentru dânsa, vom vedea la vale întrucât a putut fi mulţumită şi ea de dânsul. Istoria aceasta îmbla din gură în gură de peste sute de ani. Mulţi zic că s-a petrecut pe timpul când era lupul căţel, sau mitropolitul unter-ofiţer. Adevăr este sau ba, nu ştiu să vă spun pozitiv; cum am cumpărat-o, aşa o vânz.

* * *

— Măi, Păcală, iată, se face târg, du-te de cumpără şi tu ceva pentru casă, îi zise nevasta.

La întoarcerea sa, îi spune ce a păţit:

— Am cumpărat, nevastă, un ac şi, neavând cum să-l aduc, l-am pus într-un car cu fân. Când ne-am despărţit, nu l-am mai găsit.

— Nebun eşti tu, mă? Dară acul se putea înfige la piept, în haine, că nu era vro treabă mare.

— Lasă, nevastă, că aşa am să fac.

A doua zi veni de la târg iară cu mâinile în buzunar:

— Nevastă, am făcut precum mi-ai zis tu şi n-am izbutit mai bine. Să mai asculte cineva altă dată la gura muierilor. Am luat un fier de plug, şi l-am tot înfipt în haine până le-am sfâşiat, uite, cum le vezi pe mine. Unde să stea fierul de plug acolo; a căzut şi l-am lăsat şi eu locului.

— Dar bine, mă, smintit ai fost? Fierul de plug se putea lua la spinare, iar nu înfipt ca un ac.

— Ai dreptate, nevastă, la spinare, nu e aşa? Ei bine, aşa am să fac.

A treia zi se întoarce de la târg şi aruncă înaintea femeii un ogar mort.

— Dară ce mai este şi aceasta, bărbate? îl întrebă femeia speriată.

— La spinare. Nu mi-ai zis tu să-l iau la spinare? Ei, iată aşa am făcut. Să lăsăm că m-a muşcat, de este vai de pielea mea; şi dacă nu-l apucam bine de gât mă făcea numai sânge, dară iată că a murit.

— Mă!, da' nevoiaş român ai mai fost. Când să-ţi vie ţie minte, mă? Apoi bine, frăţiorule, eu ţi-am zis de fierul de plug să-i iei la spinare. Cât pentru ogar, trebuia să-l fi legat de gât cu o funie sau altceva, să-i fi dat ceva de mâncare, şi să-l fi chemat: Cuţu! Cuţu!, ori Grivei! Grivei!

— Ei vezi, la asta nu m-am gândit, nevastă; lasă că aşa am să fac.

A patra zi femeia se vede chemată de vecine spre a-i arăta natângia bărbatului ei, de care râdea tot satul. El venea târând după sine o jumătate de porc ce cumpărase şi pe care o legase de gât cu o funie, îi tot arunca câte o bucăţică de pâne şi striga:

— Cuţu! Cuţu! Grivei! Grivei!

— Dară ce prostii mai sunt şi astea, bărbate? Te-ai făcut de râs în sat cu neghiobiile tale. Am ajuns să nu mai pot scoate capul în lume de ruşinea ta.

— Aşa, vezi bine, după ce mă înveţi să fac câte nagode toate, apoi tot tu eşti cu gura mare. Am făcut aşa cum mi-ai zis tu.

— Mâine este ziua din urmă de târg. Mă voi duce dară tot eu să târguiesc cele ce ne sunt de trebuinţă pentru casă. Tu vei face în locul meu treaba casei. Până mă

voi întoarce tu vei scălda copilul şi-l vei adormi, vei face azimă, vei bate putineiul, vei mătura şi deretica prin casă, precum fac eu.

* * *

— Dară ce va să zică harababura asta prin casă, bărbate? Iacă eu am adus tot ce ne trebuie. Tu nici pentru un dereticat n-ai fost vrednic.

— Adică ai vrea să zici că am făcut puţin? Să mă ierţi. Am frământat coca pentru azimă, am măturat prin casă şi, ca să fac mai multe trebi deodată, am legat putineiul de gât, aşa încât să se poată bate, umblând în sus şi în jos. Nenorocire numai că, plecându-mă să pui azima sub ţest, s-a vărsat putineiul peste dânsa. Apoi am scăldat copilul. Ca să fac însă şi astă treabă am făcut focul pe vatră, am pus căldarea, am cercat apa cu făcăleţul, şi când am crezut că e bună am turnat-o în albie şi am băgat copilul de l-am scăldat. Dar eu de un lucru mă mir. Cum, tu, care zici că e nevoie mare de capul tău, cum tu, zic, n-ai băgat de seamă că copilul avea o bubă în cap? Vezi de aceea plângea copilul întruna şi n-avea somn. Ia te uită acum de vezi ce frumos doarme.

Să-ţi spui şi ce am făcut de am descoperit aceasta. Cum am băgat copilul în albie să-l scald, a început să ţipe de te lua groaza. Am băgat de seamă că capul copilului era moale lângă creştet şi mi-am închipuit că acolo trebuie să fie vro bubă coaptă. Nu m-am înşelat. Ştii tu, câtă materie am scos de acolo cu îndreaua? Cum am spart buba, a adormit şi doarme dus şi acum încă.

— Vai de mine şi de mine! Mi-ai omorât copilul, netotule. Să te duci de la mine; căci pâine şi sare p-un taler cu mine nu mai mănânci.

Şi biata femeie îşi smulgea perii de desperare.

Pe când copilul ieşea mort pe o uşe spre a fi dus la înmormântare, Păcală ieşea pe alta cu o uşe în spinare, partea ce i se cuvenise din avutul lor, spre a se duce în lume, ori încotro l-or duce ochii.

* * *

— Să dea Dumnezeu să faceţi grâu cât uşa aceasta, zise el unor oameni ce arau şi pe care îi întâlni în drumul său.

Bunii ţărani, cari nu avuseseră nici în clin, nici în mânecă cu dânsul, ba nici nu-l cunoşteau cine este, se simţiră atinşi de acest blestem. Şi ca să aducă pe Păcală în stare să-şi dea cuvântul pentru cele ce zisese, îl dară niţel ţurcava.

— E, bine, verişcanilor, ce vă făcui eu de mă trântirăţi?

— Aşa se zice, mă, când dă cineva peste oameni lucrând la câmp?

— Dară cum? Păcatele mele, învăţaţi-mă!

— Ia, să zici, dacă vei, să dea Dumnezeu spor şi îmbilşugare, ori berechet, să burduşiţi pământul de grâu, sau să taci din gură, dacă nu vrei să zici ceva, iar nu să blestemi.

— Bine, bine, lasă că aşa am să zic de aci înainte.

* * *

Tocmai aşa şi zise, când, din întâmplare, întâlni nişte oameni ducând la biserică un mort.

Lumea care era adunată se închină de nesocotitele lui vorbe, îl luă la trei parale şi-i dădu o păruială straşnică.

— Dar bine, oameni buni, de ce mă bateţi? Dacă n-am zis bine, învăţaţi-mă!

— Aşa? Ei iaca să zici, dacă vrei, Dumnezeu să-l ierte. Să dea Dumnezeu să nu mai moară. Să mergi apoi la groapă să dai ţărână peste dânsul. Dacă nu voieşti să zici ceva, taci din gură, treci pe lângă dânsul ca un om de omenie; nu trebuie însă să zici ca să burduşim pământul de morţi.

— Aşa voi zice, săracul de mine.

* * *

— Dară ce treabă ai tu, mă, cu porcul meu, de îl împli de ţărână şi îi zici Dumnezeu să-l ierte? zise omul ce întâlni Păcală.

Şi unde mi-l luă pe ăl Păcală al meu la buşeli, măcelarul care junghiase porcul, şi unde mi-l răsuci de câteva ori, de mi-l zăpăcise în buchiseli.

— Ia stăi, jupâne, de ce mă dai aşa val-vârtej; ce ţi-am greşit? Dacă nu-ţi place ce ţi-am zis, învaţă-mă, că eu ascult.

— Iaca, să zici şi tu, dacă vrei să te afli în vorbă: să-l mănânci sănătos cu nevasta, cu copilaşii tăi; să vă lingeţi buzele. Dacă nu vrei să zici nimic, cată-ţi de treabă.

— Aşa voi zice, sărăcuţ de maica mea.

* * *

Nici una, nici două, când întâlni în calea sa Păcală un om pe care neputinţa îl silise să se dea pe câmp d-o parte, îi zise din cuvânt în cuvânt toate vorbele ce-l învăţase măcelarul.

Omul nostru îl ia la refec şi-i dete după ceafă vro câţiva pumni de ceia înghesuiţii de-i muie gârbiţa, zicându-i:

— Ce ai tu cu mine, mă, nici nu mă cunoşti, nici nu te cunosc. Glumă între noi nu este. Şi apoi cum îndrăzneşti să-mi pomeneşti de nevastă şi de copii?

— Ei, vai de mine, învaţă-mă, frăţiorule, cum să zic altă dată, ca să nu mă mai încarc de Doamne ajută.

— Să nu zici nimic rău, dacă vrei să scapi cu faţă curată. Ori dacă vrei să intri în vorbă, să-l ţii de rău dacă va face ce am făcut eu, sau să-i dai cu huideo. Asta este cel mai mult ce poţi să faci.

— Lasă-mă, că aşa am să zic de aci înainte.

* * *

Plecând şi de aici Păcală, cei dintâi oameni ce întâlni fură doi inşi ce se băteau. De cum îi văzu, începu a le da cu huideo.

Cei doi oameni, supăraţi de purtarea lui Păcală către dânşii, îşi lăsară socotelile a şi le descurca altă dată, şi-l luară la fătuieli.

— Na, na, şi iar na, să te învăţăm noi a te mai alega de oameni care nu ţi-au făcut nimic.

— la staţi, verişcanilor, că eu n-am voit să vă zic nimic rău, aşa m-a învăţat şi pe mine. Spuneţi-mi dumneavoastră cum ar fi trebuit să zic.

— Să nu fi zis nimic. Sau dacă voiai să faci pace, să te fi pus între noi şi cu vorba, că: „Ce faceţi oamenilor? Şade rău, s-a strâns lumea de vă priveşte; este ruşine să vă bateţi în mijlocul drumului. la împăcaţi-vă, că e şi păcat să fiţi învrăjbiţi, înţelegeţi-vă cu binişorul!"; apoi să fi cătat să ne desparţi; iar nu să ne dai cu huideo.

— Aşa voi zice, vai de păcatele mele.

* * *

Făcut tobă de bătăi, Păcală întâlneşte doi câni muşcându-se. Nici una, nici alta, el se duse drept la dânşii şi face şi zice din cuvânt în cuvânt ceea ce îl învăţaseră cei doi oameni cari se băteau. Câinii, cari nu voiră să ştie deloc de morala lui Păcală, îl luară la tărbăceală şi unul de o parte, altul de alta, îi dară un frecuş de l-o pomeni cât va trăi. Oamenii din sat, văzând că se îndârjiseră câinii, alergară cu toţii şi făcură scăpat pe bietul Păcală, care se hotărî a cumpăni bine învăţăturile ce i se vor da de aci înainte, înţelese, însă cam târziu, că a se lua după gura lumii este a da în prăpastie.

Până nu se loveşte cineva cu capul de pragul de sus nu vede pe cel de jos.

RĂVĂŞELUL SPÂNULUI

A fost odată într-un sat un om care avea un fecior. El în toate zilele şi întotdauna învăţa şi povăţuia pe fiul său ca să se ferească cât va putea să nu aibă a face cu spânii.

Fiu-său, un flăcăiandru, viu, ştii ca spirtul şi deştept, învăţase toată treaba câmpului, şi lucra el în locul tătâne-său, iară bătrânul se odihnea.

Într-una din zile văzând că li se sfârşise mălaiul şi făina, ceru voia de la tată-său să se ducă la moară cu un sac de grâu, până una alta, şi apoi, după ce se va întoarce să vază a-şi face provizia pe toată iarna. Până să plece, se cam înmurgise; tânărul nostru plecă; iar tată-său avu grijă şi astă dată de a-i zice:

— Vezi, fătul meu, să nu macini unde vei vedea vreun morar spân.

Şi fiindcă în marginea satului erau trei mori la rând, flăcăiandrul pusese în gând să meargă la una din trei ca să macine. Se duse, deci, la moara dintâi care era în calea sa. În uşa morii, un spân îl întâmpină, zicându-i:

— Vino la noi, măi, vere, să-ţi măcinăm.

— Nu, zise băiatul, fiindcă tata mi-a zis să nu macin unde voi vedea un morar spân.

Pornind mai-nainte, merse ce merse şi dete de moara a doua. Aci, ca şi la cea dintâi îi ieşi înainte un spân, îi zise ce i-a zis şi celălalt spân; iară el, fluierând şi

minunându-se de întâmplarea că dă tot de spâni, nu voi să macine, şi porni la moara a treia.

Cum ajunse şi aci, încă un spân îl aştepta în uşa morii, şi-i zise:

— Măi, verişcane, vino la noi să-ţi măcinăm.

— Apoi, vericule, îi răspunse el atunci cam cu necaz, dacă toată lumea a spânit, sunt silit să macin aici la tine, fiindcă iată a înnoptat, şi trebuie să mă şi întorc acasă până o ieşi luceafărul porcilor; uite-te colo, luceafărul de seară a început a asfinţi.

Intră, deci, în moară, şi turnă în coş. lară spânul îi zise:

— Aici, la noi, băiete, este obicei ca, din făina care iese întâi, să se facă o turtă, şi cine o spune mai mare minciună, a lui să fie turta.

— Dacă astfel vă este obiceiul, zise băiatul, aşa să fie.

Spânul făcu un foc mare în mijlocul moarei, şi puse apa să dea în crop, după aceea se apucă de turtă: turnă apă, apă multă; puse făină, făină multă; mai turnă apă, apă multă; mai puse şi făină, făină multă; şi tot puse până se isprăvi toată făina, şi făcu o turtă cât toate zilele de mare.

Făcându-se spuză, jerui focul şi puse turta să se coacă.

— Acum, zise spânul, să spunem câte o minciună, până s-o coace turta, şi aşa, începi tu, băiete.

— Ba începi tu, spânule, zise flăcăiandrul.

— Ba începi tu, băiete.

— Ba începi tu, spânule.

În cele mai de pe urmă începu spânul să spuie:

— Tata era herghelegiu, zise spânul, şi mă trimetea adesea să-i păzesc caii. Într-una din zile, pe la nimez, mă dedei cam d-o parte la umbra unui copaci; când mă pomenii, ia caii de unde nu-s. Apucai la vale, apucai la deal, caii nu sunt. În sus, în jos, ajunsei la marginea mării. Aci, văzui un vrej de dovleac, gros cât o altă aia, o luai şi eu la sănătoasa pe vrej să văd unde m-o scoate, când băgai de seamă că trecusem marea şi pe celălalt mal în vârful vrejului o namilă de dovleac cât Ţarigradul de mare. Mă dusei până la dânsul, dară, ce să vezi! Dovleacul era putred şi găurit dedesuptul vrejului. Intrai înăuntru să văz nu carecumva caii ar fi intrat în dovleac. Căutai încoa, căutai încolo pân dovleac, caii nu sunt nicăiri. Mai dedei un ocol pân colţuri, şi când, în cele după urmă, găsii caii care se adăpostiseră sub o sămânţă a dovleacului; îi scot afară şi-i iau la refec. Acasă era să mă bată tată-meu, pentru

că întârziasem, dară m-a iertat, după ce îi spusei şiritenia istoriei. Acum spune şi tu băiete, să vedem.

Şi pe când zise asta întoarse şi turta care se copsese pe o parte.

Flăcăiaşul nostru, românaş dezgheţat, pricepu ce îmbla spânul; dară nu-l lăsă să se sfinţească, şi tuşind de vreo două ori, începu şi el zicând:

— Tată-meu era stupar, cinci albine n-aveau loc în stupii lui, şi mă trimitea cu ele să le pasc. Într-una din zile, o vijelie groaznică îmi răspândi albinele. După ce încetă vijelia, îmi caut albinele pân toate locurile, şi le găsesc; dară două lipseau. Ce să fac? Acasă nu puteam să mă întorc, că-mi era frică de ciurică. Trimit cele trei albine acasă, şi eu plec să caut albinele fugite. După ce am cutreierat toată ţara, găsesc albinele la un ţăran care le prinsese şi le pusese la jug, de-şi arase tot câmpul. Iau albinele de la dânsul cam cu mârâială, şi voi să mă întorc acasă, când bag de seamă că albinele se cam stricaseră la ceafă de jug. Atunci iau o frunză de nuc şi le şterg puţintel; dară în ceafa lor văz deodată crescuţi doi nuci mari, care şi făcuseră roade. Băieţii de prin sat, văzând nucile, li se scurgeau ochii şi începură a arunca cu bulgări, până ce, când am ajuns acasă se făcuse acolo sus în nuci un pământ de arat aşa de frumos încât îţi rămânea inima la dânsul.

Văzând tată-meu aşa câmp, urcă plugul şi ară. După ce a semănat, crescu un orz înfricoşat de-ţi era dragă lumea să te uiţi la el. Dacă văzu tată-meu că orzul era bun de secerat, se urcă cu câţiva argaţi ca să-l secere. Seceră într-o parte, seceră în alta, până când iată iese un iepure din orz, şi p-aici ţi-e drumul. Tata aruncă cu secera după el, şi se înfipse dasupra coadei. Iepurele fugi, tata după el, până când văzu că iepurele umbla să sară jos; atunci îi dete o gură, căci acum nu-i mai era de iepure ci îi era de seceră. Sărind iepurele îi căzu secera şi cu ea împreună căzu şi un răvaş; tată-meu luă răvaşul şi îl citi.

— Ce zicea în răvaş, zise spânul nerăbdător să vază sfârşitul povestei, căci trecuse de miezul nopţii.

— Zicea, răspunse flăcăiaşul, că: „Spânul mai mult să nu îmble cu şoalda, că turta e a băiatului.“

Un pocnet se auzi de răsună toată moara. Spânul plesnise de necaz că-l păcălise românaşul, iară băiatul luă turta şi se duse acasă.

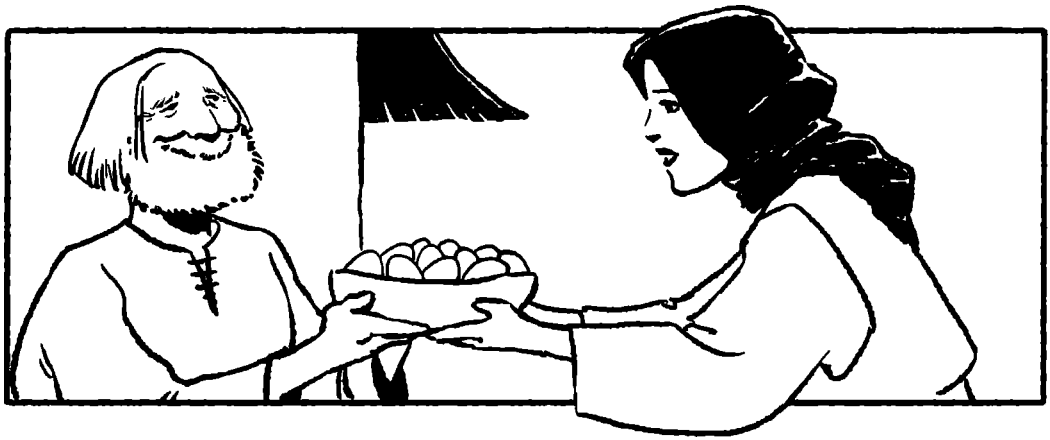

MOŞ-LĂCUSTĂ

A fost odată un unchiaş. El se chema Lăcustă. Din pricina lui se făcuse vestit satul în care şedea: sfară se dăduse în ţară că Moş-Lăcustă ghiceşte mai bine decât o vrăjitoare. El nu punea oala goală la foc, nuieluşe de alun nici că se pomeneau pe la dânsul, el nu cetea pe stele şi nu scotea pe dracul din apă ca să-l întrebe câte ceva: Moş-Lăcustă nu-şi vânduse sufletul Satanei, nici nu-şi bătea capul cu ştiinţa, şi totuşi ajunsese să se vorbească de numele lui peste nouă mări şi peste nouă ţări, căci era dibaci să ghicească şi să facă pe oameni mai adesea să-şi găsească lucrurile ce pierdeau.

Rareori putea cineva să vază pe Moş-Lăcustă umblând ziua prin sat. Noaptea, deşi umbla până-n revărsat de zori, dară se ferea să nu fie văzut, nici simţit de oameni. Şi dacă venea nescine la dânsul dis-de-dimineaţă să-l întrebe de câte ceva, trebuia să mai aştepte puţin, fiindcă Moş-Lăcustă este obişnuit a se scula târziu.

* * *

— Moş-Lăcustă, astă-noapte mi-a pierit văcşoara din coşar. Dumneata ştii că asta ne este toată avuţia. Ia caută în cărticica dumitale de vezi: nu spune ceva de dânsa?

— Vino mâine de dimineaţă, îi răspundea Moş-Lăcustă, şi dacă voi afla ceva bun îţi voi spune. Totuşi fii pe pace, vaca ta nu poate să fie pierdută.

A doua zi biata văduvă, căci văduvă era care venise la Moş-Lăcustă să-l roage a-i ghici despre vacă, aducea ghicitorului ce putea şi ea după sufletul ei: câteva ouă, vrun pui sau niţel mălai, mulţumindu-i din toată inima, şi spunând că nu ştie cum s-a întors vaca, căci dimineaţa a găsit-o în coşar.

* * *

— O pereche de bouleni am avut şi eu, Moş-Lăcustă, păcatele mele, şi nu ştiu cine mi i-a furat ieri când eram la plug. Fă bine, moşicule, te rog, şi cată în cărticica dumitale de-mi spune unde să fie ei?

— Ce smintit eşti tu, mă? Dară de lângă tine cum se poate să ţi-i fure?

— Apoi de, Moş-Lăcustă, mă dasem niţel la umbră, săracul de mine; când m-am deşteptat, ia boii de unde nu-s, am rămas cu carul în drum!

— Aşa ţi se cade; când se duce cineva la muncă, nu se culcă, că noaptea este destul de mare de la mila lui Dumnezeu. Dară ia stai, ţine-ţi firea, nu te pierde; adu zece bani şi mă fac eu luntre şi punte ca să nu-ţi pierzi vitele. Cartea-mi spune că trebuie să fie închişi în oborul satului C...; au făcut o mare stricăciune prin holde. Dacă te vei duce tu, nu scapi nici cu cămaşa de pe tine.

Nu apunea soarele, şi bietul om avea boii în bătătură.

* * *

Moş-Lăcustă se deprinsese din copilărie a sta deştept pe când ceilalţi dormeau. Era un şmecher de nu-i dai de căpătâi: cunoştea pe oamenii buni de mână numai după ochi, şi-şi alegea tovarăşi pe sprânceană. Ei aflaseră un fel nou de negoţ. Iaca de ce putea să ghicească: soţii lui puneau mâna pe câte ceva, îl ascundeau şi înştiinţau îndată şi pe Moş-Lăcustă. El, bun de gură şi palavragiu de frunte, putea spune păgubaşilor unde se află lucrul pierdut... pentru un dar de nemic. Aşadară omul nu rămânea păgubaş de ceea ce pierdea, iară tovărăşia era în câştig, fiindcă nu băgase niciun capital în marfă.

Dar dacă se întâmpla ca vreun înţestat să nu voiască a face aliş-veriş la prăvălie, apoi lucrul cel pierdut se schimba pe bani tocmai pe unde cu gândul n-ai gândi, şi aceasta era tot în folosul tovărăşiei.

* * *

Trei trămişi domneşti se arată la casa lui Moş-Lăcustă într-una din zile.

— Moşule, vestea despre numele tău a ajuns până la vodă. Măria-sa ne-a trămis să te aducem la curte, ca să ghiceşti cine să-i fi furat piatra cea mare de smarand din coroana domnească.

— Dară bine, fraţilor, vodă n-are destui cititori de stele, cari să-i ghicească? Tocmai un biet unchiaş ca mine găsi să-i facă astă treabă, eu care îmi ţin zilele de azi până mâne? Cum o să ghicesc eu un lucru aşa de mare?

Moş-Lăcustă se mai codi, se mai suci, se mai întoarse; dară îi pieri pofta de scăpare, văzând că oamenii stăpânirii nu glumesc când sunt trămişi spre slujbă, îl rădicară cu nepusa în masă şi îl duseră la curtea domnească.

* * *

— Moşule, îi zise vodă, mi-a pierit nestimata ce împodobea coroana mea. Toată lumea zice că eşti un ghicitor bun. Ia caută şi spune-mi unde aş putea să găsesc giuvaerul furat.

— Mare lucru ceri de la mine, măria-ta. N-am ghicit de când sunt aşa lucru scump. Cărticica mea îmi spune numai despre lucruri mici la preţ; măria-ta ai nimeri-o mai bine, dacă te vei duce la niscaiva zodiaşi sau la vreo vrăjitoare.

— De azi în trei zile cer să afli unde se va fi găsind piatra mea cea nestimată, căci dacă nu, unde-ţi stau picioarele, îţi va sta şi capul. Aci la curtea mea s-a gătit pentru tine o cămară, unde vei avea tot ce-ţi va trebui.

* * *

Trist şi pe gânduri, intrase la grije moşul, îşi frământa mintea, şi nu ştia cum să facă să scape de beleaua asta. Deodată întră la dânsul un slujitor domnesc, care-i aducea de ale mâncării. Moşul se uită înfipt asupra lui, şi după ce cumpăni din ochi cât îi plăteşte pielea, măsurându-l de sus până jos, zice: *unul*, cu gând să vază câţi slujitori de casă are vodă, şi apoi după ce îi va cântări, să se hotărască pe cine să căşuneze.

Asemenea făcu şi cu cel ce-i aduse cina zicând: *doi*.

Moşul se ruga la toţi sfinţii şi se făgăduia a le aprinde lumânări şi de a da acatiste de-l vor scăpa din astă nevoie.

A doua zi când îi aduse prânzul, făcu ca şi la ceilalţi, zicând: *trei*.
La cină nu zăbovi şi zise: *patru*.

* * *

Slujitorii domneşti ţinură seara sfat.

— Ce vom face noi, zise unul, dacă moşul ne va da pe mâna lui vodă? Avem să putrezim în ocnă, şi încă de vom scăpa numai cu asta!

— Eu nu mai cutez să-i duc de mâncare, zise altul. Are nişte ochi ca de drac: se uită la om parcă vrea să-l cumpere. Nu e lucru curat cu moşul ăsta! Mie mi se pare că are pe spiriduş.

— Că bine zici tu, mă! zise altul. Se uită la om parcă să-l soarbă. Eu cum am intrat şi mi-am aruncat ochii la dânsul, am încremenit în loc. Apoi, când am văzut că m-a cunoscut a fi şi eu amestecat în furtul acesta şi că mă pune la număr, parcă m-a bătut Dumnezeu.

— Dară glasul lui, zise un al patrulea, te bagă în grozile morţii. Iaca, eu când am auzit că mă pune la număr, după ce m-a descoperit că şi eu fac parte din ceată, p-aci, p-aci eram să caz jos. Tremuram ca varga.

— Dacă este aşa, zise altul, să mergem la dânsul, mă, şi să-i mărturisim tot adevărul...

— Ba încă, mai zise unul, să ne şi rugăm de el să ne scape de belea.

Mustrarea de cuget şi faima cea mare a moşului îi făcură să-şi piarză cumpătul. Frica de a fi descoperiţi şi gândul de ce au să pătimească în urmă îi aduse la hotărârea de a se mărturisi.

* * *

A treia zi moşul văzu că intră la dânsul şapte slujitori domneşti. El, crezând că-i aduc vro poruncă domnească, i se făcuse inima cât un purice. Când, ce să vezi dumneata? Unii îi aşezau masa pentru prânz, iară alţii îi dară în genunchi.

— Iartă-ne, moşicule! Păcatele ne-au împins de am săvârşit o aşa faptă necuviincioasă. Noi am furat piatra nestimată. Suntem şapte inşi cari ştim de dânsa. Ţi-am adus-o dumitale. Fă cum vei şti, numai scapă-ne, rugămu-te, de urgia lui vodă. Cum ai venit aici, noi am simţit că o să ne ghiceşti, şi d-aia am apucat înainte de am venit să ne mărturisim la dumneata.

— Vedeam eu, zise moşul, că voi sunteţi băieţi de treabă. N-am voit să vă părăsc la vodă, căci vă aşteptam să mi-o aduceţi. Dară frumoasă-i piatra, mă! Aţi ştiut voi, pişicherilor, pe ce să puneţi mâna!

* * *

Pe vremea aceea doamnele erau de faţă dimineaţa când se da de mâncare paserilor din curte; la cuhnie* nu se făcea nimic fără ştirea doamnei; doamna sta la lucru cu fetele din casă.

Curtea dinapoi a lui vodă gemea de paseri de casă. Moşul porunci slujitorilor să aleagă curcanul cel mai mare şi mai însemnat şi să-i vâre piatra pe gât.

Slujitorii făcură întocmai precum le zisese unchiaşul şi veniră de-l înştiinţară de toate semnele curcanului.

* * *

Spre seară Moş-Lăcustă fu adus înaintea lui vodă.

— Ei moşule, astăzi sunt trei zile împlinite. Ia spune-mi descoperirile tale.

— Am citit cărticica, măria-ta, din scoarţă până în scoarţă. N-am găsit însă într-însa nimic, care să-mi descopere un furtişag aşa de mare.

— Hoţia este tot hoţie, îi zise vodă. Ori fură cineva un ou, ori fură un bou.

— Cu toate astea, după chitirile ce am făcut între deosebitele furtişaguri, împrejurări şi locuri de ascuns, dau cu socoteală că piatra măriei-tale trebuie să se afle într-un loc cald. Acel loc cald pare a fi acoperit cu fulgi şi a se muta din loc în loc, de unde înţeleg că trebuie să fie înghiţită de vreo pasere. Ai paseri în curte?

— Şi încă multe, răspunse vodă.

— Să mergem acolo.

Vodă porunci găinăresei să aducă, spre a trece pe dinaintea lor, toate găinile, claponii, raţele, gâştele şi alte paseri de casă. Moşul, la fiecare rând de paseri, se uita ţintă la dânsele şi părea a se gândi; apoi printr-un semn poruncea să le dea la o parte.

Veni şi rândul curcilor. Pe acestea zicea moşul că are să le cerceteze cu mai mare băgare de seamă, ca unele ce din firea lor au tragere de inimă către lucrurile sclipicioase, pe cari le înghit cu lăcomie.

---

* cuhnie – bucătărie

Cercetară pe fiecare în parte, în cele din urmă puse mâna pe curcanul ale cui semne i le făcuseră cunoscute hoţii.

— Acesta să se taie, zise Moş-Lăcustă.

Porunca lui se împlini îndată, şi în guşa curcanului se găsi piatra nestimată spre marea mirare a lui vodă, carele nu putea pricepe cum să stea atâtea zile piatra în guşa curcanului.

Cu toate palavrele moşului, vodă rămase la îndoială şi cugetă să-l pună şi la alte cercări.

* * *

— Moşule, zise vodă a doua zi faţă cu mai mulţi boieri adunaţi la curtea lui, am primit un plocon. Ghici ce este în sacul acela?

Înmărmurit de teamă, moşul, neştiind ce să răspunză, zise din întâmplare:

— Aiti! A intrat vulpea în sac!

— Bată-te sănătatea, moşule, zise vodă râzând, cum ai făcut de-ai ghicit?!

Vânătorii curţii prinseseră o vulpe vie, nevătămată şi o aduseseră lui vodă plocon într-un sac.

După-amiazi preumblându-se vodă prin grădină cu moşul după dânsul, era cu voie bună că-şi găsise piatra nestimată. Deodată se răpede şi prinde un gândac din iarbă.

— Ghici ce este aici, moşule? zise vodă, arătându-i pumnul în care ţinea gândacul.

Moşul o băgase pe mânecă de frică: lui îi era teamă să nu i se descopere vicleniele.

— Ei, Lăcustă, Lăcustă, zise moşul cu grai milogit, ai umblat cât ai umblat, dar aci ţi s-a înfundat!

Vodă aruncă lăcusta din mână, căci o lăcustă prinsese. Se miră oarecum de dibăcia lui de a ghici; apoi a doua zi, încărcat de daruri domneşti, îl trămise de unde îl adusese.

* * *

Moşul era vesel că a scăpat cu faţa curată, dară cătă cum să se lase de ghicit. Desfăcu tovărăşia ce avea cu oamenii săi şi începu a lucra pământul ce-şi cumpărase. Se gândea şi se răzgândea cum să facă să se uite numele lui de ghicitor. În zadar spunea verzi şi uscate celor ce veneau să le ghicească, căci aceştia stăruiau şi nu-i

dedeau pace. Dacă văzu şi văzu, pregăti lucrurile aşa cum să scape de o meserie, care putea să-l aducă la peirea capului.

Într-una din zile plecă la câmp cu femeia, copiii şi argaţii. El îngrijise a lua cu dânsul fără să ştie cineva, tot ce avea mai bun, cum şi ochişorii de vulpe ce-i adunase într-o pungă. N-apucă să dejuge şi văzu venind la dânsul doi săteni strigând:

— Sări mai iute, Moş-Lăcustă, sări, că-ţi arde casa!

— Aoleo, daţi fuga, oameni buni! zise el, daţi fuga de-mi scăpaţi cartea de ghicit.

Se duse şi moşul, dară alene. Când ajunse, casa era copleşită de văpaie, iară sătenii, cu toată hărnicia ce puseseră, nu putură să-i scape cartea de ghicit. Moş-Lăcustă nu se văita de alta, decât de carte. Fără carte, el nu mai ghici nimănui, dară putu apoi să trăiască în largul lui.

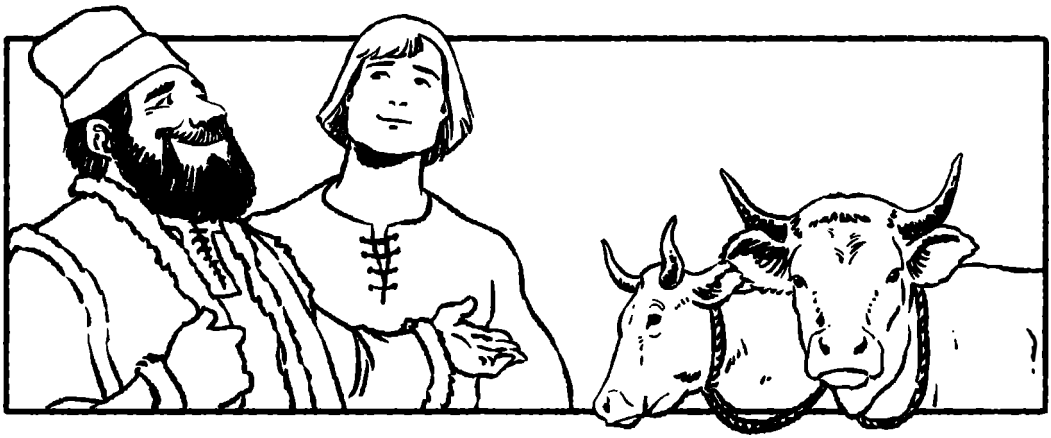

TĂLERUŞ

A fost odată ca niciodată etc.

Au fost odată un unchiaş ş-o babă. Unchiaşul avea un băiat de la nevasta dintâi, şi baba o fată de la bărbatul dintâi. Calul dracului de babă nu putea să vază în ochi pe băiatul unchiaşului. Într-o zi ea îi zise:

— Bărbate! Dacă nu ţi-oi duce băiatul de aci, pâine şi sare pe un taler cu tine nu mai mănânc.

— Da' unde să-l duc, nevastă? Lasă-l să mai crească şi l-om da la casa lui.

— Eu asta ştiu, asta-ţi spui. Alege.

Unchiaşul, dacă văzu că n-o scoate la capătâi cu baba, zise băiatului:

— Dragul tatei, tu mă vezi că sunt bătrân. Nu mai pot munci atâta cât să n-am trebuinţă de ajutor. Mumă-ta nu voieşte să te mai vază pe aici. Du-te şi tu unde te va milui Dumnezeu, de-ţi scoate pâinea de toate zilele; şi dacă va voi Cel-de-sus, voi veni să te văd câteodată când voi putea.

— Văz şi eu, tătişorule, că mama asta vitregă n-are ochi să mă vază şi nu ştiu de ce. Eu n-am ieşit din cuvântul ei; am făcut tot ce mi-a zis, însă e în zadar; nu mă poate suferi. Mă duc, tată, unde mă va povăţui Dumnezeu, şi voi munci. Mi-oi scoate

eu pâinea de toate zilele, că doar nu sunt cruce de voinic aşa de florile mărului. Când vei putea, tată, vino de mă vezi, că uite simţ că o să mă usuc de dorul dumitale.

— Pasă cu sănătate, dragul tatii, şi Domnul să-ţi ajute.

— Să ne vedem sănătoşi, tătuţule!

Şi bietul băiat ieşi din casa părintească cu lacrămile pe obraz. Merse ce merse, se întâlni cu un om bogat şi se bägă pe dânsul să-l slujească.

Şapte ani a argăţit. Stăpânul a rămas mulţumit de dânsul. Când iată că-l apucă dorul de tată-său de nu se putea ţine pe picioare. Atunci el spuse stăpânului său că se duce a-şi vedea părinţii. Domnul lui îi zise:

— Băiete, şapte ani ai argăţit în curtea mea. Mie îmi place cum ai slujit. Au doară nu-ţi mai place ţie pâinea mea, sau că în altă parte-ţi dă mai mult, de vei să te duci de la mine?

— Ba nu, stăpâne. Dar vezi, mi s-a făcut dor de acasă, şi parc-aş mai voi să mai văz o dată pe tata. Dacă socoteşti că mai am să iau ceva, mă rog să-mi faci socoteala.

— Bine, băiete, slugă cu sila nu se poate ţine. Tu nu te-ai tocmit când ai intrat la mine. Dară spre răsplata slujbelor ce mi-ai făcut, te las să-ţi alegi din cirezile mele două vite mari şi zece mici.

Când auzi băiatul că atâta i se face să mai ia, lui i se părea că-şi râde de dânsul şi zise domnului său:

— Stăpâne, mi-ai spus că ţi-a plăcut cum te-am slujit, acum de ce vrei să râzi de mine?

— Ce, nu te mulţumeşti de simbria ce-ţi dau?

— Ba nu, stăpâne, dară ştii că eu nu m-am tocmit cu dumneata, ci să-mi dai ce te-o lăsa inima. Dacă este adevărat cele ce-mi spuseşi adineaura, apoi mie mi se pare că e prea mult, afară numai dacă nu ai voit să-mi vorbeşti în dodele.

— Eu n-am voit să te batjocoresc, băiete, căci n-am avut de ce; tu te-ai purtat cinstit şi ai slujit cu credinţă şi aşa am socotit eu cu mintea mea că sunt de-ajuns vitele ce ţi-am zis să-ţi alegi. Şi am zis să-ţi alegi tu, ca să-ţi arăt şi mai mult că am fost mulţumit de tine.

Când auzi băiatul una ca asta, nu mai ştiu ce să facă de bucurie, mai cu seamă când se gândea că prin munca lui câştigase atâtea vite.

Se duse deci la cirezi şi la turme, se uită în sus, se uită în jos, şi se mira ce fel de vite să-şi aleagă.

El nu voi să aleagă din vitele de frunte, fiindcă el nu credea că slujbele lui fac atâta. Nu voi iarăşi să aleagă din cele de coadă, căci nu-l lăsa inima. Alese dară din cele de mijloc. Aşa făcu şi la vitele cele mari. Aci însă, nu ştiu cum, nu ştiu ce fel, dar ochii lui căzură tronc pe un bou, care şi el se uita la băiat, cam galeş. Luă dar acest bou şi o vacă.

Acum, nici una, nici alta, el puse în gând să se ducă la părinţi, încredinţat că mumă-sa nu a să se mai uite la dânsul chiondorâş.

Îşi luă ziua bună şi plecă.

Pasămite boul era năzdrăvan; dară băiatul nu ştia. El îi puse numele Tăleruş.

Ajunse acasă.

Tatăl său murea şi învia de bucurie, când îşi văzu copilul care crescuse şi se făcuse un flăcăiandru de-ţi era dragă inima să priveşti la dânsul, ş-apoi era şi cuminte. Dară baba, odoroaga dracului, se ţinea ca Neaga reaua de capul lui, ca o zgripţoroaică ce era.

Aşezându-se lângă tată-său îi da ajutor la toate trebile câmpului şi se ducea şi cu vitele la păscut. Era de mare folos casei.

Când se ducea cu vitele să le pască, mă-sa îi da câte o turtă; dară ea era făcută din cenuşa din vatră şi nu o putea mânca. Ce să facă şi el? La vremea prânzului, în loc să mănânce şi el ca toată lumea, se punea la umbra câte unui copaci, şi-şi plângea ursita; nu-i venea însă a spune tatălui său, ca să nu le facă netrai.

Acasă n-avea ziulică albă; la câmp n-avea niciun tovarăş, şi aceasta îl făcea să fie searbăd, gânditor şi fără veselie.

Într-una din zile, pe când plângea de foame, şi pe când mâncaseră şi cei ce-şi pierduseră boii, se trezi cu Tăleruş că-i vorbeşte, zicându-i:

— Stăpâne, nu mai fi trist, leapădă turta aia de cenuşă la naiba, şi ia-mi cornul cel din dreapta, şi mănâncă şi bea ce vei găsi acolo.

— Măi, Tăleruş, îi răspunse băiatul, să nu fii şi tu vro nagodă drăcească. Unde s-a mai auzit ce spui tu, şi unde s-a mai pomenit bou să vorbească?

— Ascultă ce-ţi spui eu. Te văz băiat de treabă şi mi s-a făcut milă de tine că-ţi pierzi tinereţile plângând. Cearcă ce-ţi zic eu şi vei vedea că va fi bine de tine.

Şi aşa a şi fost.

Băiatul luă cornul din dreapta de la Tăleruş. Când colo, ce să vezi? Scoase o pâine albă ca zăpada şi un pahar de vin de-ţi lingeai buzele.

Mâncă şi bău.

Cotoroanţa bătrână băgă de seamă că de la o vreme încoace băiatul se împlineşte la faţă, că este voios, şi toate alea le face bucuros. Unde să-l vază lâncezind din zi în zi, cum credea ea, acum îl vede dând înainte. Pricepu că Tăleruş trebuie să fie de pricină, fiindcă prea vedea pe băiat îngrijindu-l mai mult decât pe celelalte vite.

Cum să facă ca să afle ce mănâncă el în pădure şi ce face? Trimise pe fie-sa după el pe subt ascuns, şi îi zise să-l păzească şi să vază ce face el când se duce cu vitele la păşunat.

Fie-sa se luă după băiat, fără să ştie el, îl pândi, văzu tot, se întoarse la mă-sa şi-i zise:

— Mamă, ce am văzut eu astăzi, nu e de povestit.

— Nu care cumva ai întâlnit pe Muma-pădurei?

— N-ai ghicit, îi răspunde fata.

— Au ai văzut vrun zburător, vrun zmeu sau vrun balaur?

— Aş! Ferească Dumnezeu.

— Ori s-a luat după tine vrun flăcău frumos, bogat şi cuminte?

— Unde-i pomana aia? Dară degeaba, să te pui şi în picioare şi în cap, tot nu poţi ghici.

— Apoi spune-mi ce ai văzut şi nu mai trăncăni.

— Mamă, boul fratelui meu vitreg este năzdrăvan.

— Nu-ţi spuneam eu că trebuie să fie ceva cu afurisitul ăla de bou?

— Apoi să fi văzut tu, mamă, cum îl lua de gât şi cum îl săruta când pe o parte şi când pe alta, parcă, zău, îmi da şi mie inima brânci. Apoi la nămezi, cum îi luă cornul din dreapta şi cum scoase dintr-însul nişte pâine albă şi bine coaptă şi nişte vin; şi apoi cum mânca frate-meu de parcă i se băteau lupii la gura lui. Îţi spui drept că-mi lăsa gura apă când l-am văzut cu ce poftă mânca. Dară ceea ce m-a pus mai mult pe gânduri, fu când am văzut pe bou vorbind. Am rămas cu gura căscată şi cu ochii bleojdiţi la ei.

— Ei bine, i-oi veni eu de hac.

Baba puse gând rău boului, şi zor nevoie pe unchiaş să taie boul şi mai multe nu. Toată noaptea îl cicăli. Bietul unchiaş îi spuse că boul nu este al lor, ci al fiului lor; că este frumos, şi că odată, odată are să le fie de folos.

Dară cine îl asculta? Ea se ţinu de câra lui şi nu se putu până nu-l făcu să se hotărască a-l tăia.

Băiatul, din norocire, era deştept şi auzi tot.

Cum se făcu ziuă, se duse la Tăleruş spre a-l ţesăla şi curăţa, cum făcea totdauna, începu să plângă şi îi spuse ce i se gătea.

Boul îi zise să stea pe prispă afară când l-o goni ca să-l prinză, spre a-l duce la tăiere, şi când o trece pe lângă locul unde va sta el, să sară iute pe dânsul.

Aşa făcu. Boul, după ce scăpă de la moarte, se duse cu stăpâne-său într-o pădure, aşa de frumoasă cum nu mai văzuse băiatul. Acolo îşi făcură ei colibă şi trăiau ca şi în sânul mă-sii; căci deteră peste nişte livezi cu iarba de nu se vedea omul dintr-însa, iarbă bună de păscut, totdauna verde şi în floare.

Odată când şedea el dinaintea colibei vesel şi zicând din fluier, iar boul era la păscut, veni la dânsul un taur cât toate zilele de mare şi gras de plesnea pielea pe el.

— Pentru ce ai venit tu aici, mă băiete, cu Tăleruş al tău, de-mi bei apa şi-mi mănânci iarba? îl întrebă.

— N-am ştiut că asta este moşia ta, răspunse băiatul. Tăleruş m-a adus aici.

— Să-i spui dară să vie mâine de dimineaţă la podul de aur să se bată cu mine.

După ce zise aceasta, se duse.

Venind seara, boul găsi pe băiat trist ca niciodată.

— Dară ce ai, stăpâne, de eşti aşa opărit? îi zise boul.

— Ce să am? răspunse băiatul, iaca am dat de şugubină.

Şi îi spuse tot ce îi zisese taurul.

— Lasă, stăpâne, nu mai purta grijă de asta, că e purtată ea de mine.

A doua zi dimineaţa boul lăsă pe băiat la colibă; iară el plecă la podul de aur, şi se bătu cu taurul, se bătu până ce-l băgă sub pod, şi se întoarse acasă, viu nevătămat.

După două zile veni un alt taur, dară nu aşa de mare ca acel dintâi, zise băiatului tot ceea ce îi zisese şi celălalt, şi chemă pe Tăleruş să se bată cu el la podul de argint.

Ca şi la întâia oară găsi pe băiat trist şi plângând; îl linişti ca şi atunci, şi merse de se bătu cu acel taur, şi-l băgă şi pe acesta subt pod.

Peste câteva zile veni un alt taur, dară acesta era slab, jigărit, urât, găinăţat de ciori şi pipirnicit, şi zise băiatului:

— Cine ţi-a dat voie, ţie, băiete, să vii aici cu Tăleruş ăla al tău să-mi beţi apa şi să-mi prăpădiţi iarba din livezi?

— Ce-ţi pasă ţie? îi răspunse băiatul, cam în dorul lelii.

— Dacă mie nu mi-o păsa, dară cui să-i pese, răspunse taurul? Care din amândoi vă veţi încumete să se lupte cu mine, să vie mâine la podul de aramă.

— Fii pe pace, îi răspunse băiatul cu nepăsare, că vom veni.

Când se întoarse Tăleruş de la păscut seara, îi spuse toate cele ce se petrecuseră şi cu o veselie nespusă.

— Veselia ta nu e bună, stăpâne, răspunse boul, acum mi s-a împlinit şi mie. Taurul ăla, răpciugos şi uscat, are să mă răpuie. Tu să stai de faţă, mâine, la lupta noastră, căci pe tine nu te las să te lupţi cu el, pentru că eşti tânăr, eşti fraged şi ai să mai vezi multe pe lumea asta. Când vei vedea că o să mă răpuie şi să mă bage subt pod, tu să te repezi şi să-mi iei cornul din stânga şi să nu-l deschizi până nu vei ajunge acasă la tine.

Când auzi băiatul una ca asta unde îl podidi un plâns de nu se mai putea opri. Şi atâta inimă rea avu cât toată noaptea nu putu să doarmă.

A doua zi dis-de-dimineaţă se duse cu Tăleruş la podul de aramă. Acolo îi aştepta taurul cel jigărit.

Se luară la luptă. Şi se luptară, şi se luptară, până către nămiezi. Când boul aducea pe taur, când taurul aducea pe bou; apoi se luptară în coarne şi nu se putea dovedi niciunul pe altul. Iară când fu cam pe după nămiezi, boul slăbea în putere; şi unde mi-l aduce odată taurul, şi când să-l dea sub pod, se repezi băiatul şi-i luă cornul din stânga.

Plânse ce plânse băiatul acolo la pod, dară dacă văzu că Tăleruş al său nu mai iese de subt pod, şi că înamurgeşte, plecă şi el cu cornul său şi cu rărunchii zdrobiţi de mâhnire.

Mase noaptea pe o moviliţă.

A doua zi, îl înteţi foamea. El crezu a găsi în cornul ce luase de la Tăleruş ceva de mâncare şi-l deschise.

Când, ce să vezi dumneata? Unde ieşi o mulţime nenumărată de cirezi şi turme de fel de fel de vite. Cum să le ducă el acasă? Aci trebuia o spuză de argaţi ca să le dea de seamă. Se uita pe câmp, şi cât îi lua ochii nu vedea decât vite de ale lui. Ce să facă el acum? Acasă nu le putea duce. În corn nici pomeneală nu mai era de a le băga. Se puse şi el şi începu a plânge cu foc şi cu amar.

Pe când se tânguia, iată că vine la dânsul un balaur şi-i zise:

— Ce-mi dai tu mie, mă băiete, să-ţi bag eu toate aceste vite în corn la loc?

— Jumătate dintr-însele să fie ale tale, răspunse băiatul.

— Puneţi pofta-n cui, îi zise balaurul. Altceva voi eu.

— Ei spune, şi voi vedea.

— Să iau de lângă tine să mănânc, când ţi-o fi lumea mai dragă, lucrul ce vei iubi tu mai mult.

Băiatul, fără să-şi dea seama de ce face, se învoi.

Balaurul trosni şi plesni din coadă de trei ori şi băgă toate cirezile în corn. Apoi băiatul luă cornul şi se duse la tată-său, pe care îl găsi singur, căci baba şi fie-sa nu se ştie ce se făcuseră; pieriseră din casă.

Când văzu unchiaşul pe fiu-său flăcău, cât p-aci era să se piarză de bucurie, dară se ţinu bine. Fiu-său deschise cornul şi dodată toată câmpia şi locurile de primpregiur se umplură de vite, încât toţi se mirau.

— Toate aste vite sunt ale tale? îl întrebă bătrânul.

— Toate, tată. Ce să facem cu astă sumedenie de vite?

— Să alini necazurile văduvelor şi săracilor, răspunse bătrânul.

Băiatul ascultă pe tată-său. Şi nu era ziulică lăsată de la Dumnezeu în care să nu facă câte un bine la cei ce aveau trebuinţă de ajutor.

Ajunsese ca în partea locului să nu rămâie nici pui de sărac.

Vestea se duse până la curtea împărătesei despre bogăţia şi milosteniile ce făcea fiul unchiaşului. Şi fiindcă împăratul avea o fată foarte înţeleaptă şi frumoasă, trimise peţitori la fiul unchiaşului.

Băiatul, când auzi că împăratul îl cere de ginere, se miră. Apoi, chemat fiind la curtea împărătească, el se duse şi se purtă cu multă cuviinţă şi înţelepciune, încât împăratul nu se căi nicidecum că pusese ochii pe dânsul.

Fata împăratului se îndrăgosti după dânsul, fiindcă era frumos, mândru şi român dezgheţat.

Apoi după ce se învoiră între dânşii, făcură o nuntă de se duse vestea în ţară.

Tatăl băiatului era şi el pe acolo. După ce se sfârşiră jocurile şi veseliile de la nuntă şi se duse fiecare pe la casele lor, unchiaşul, după obiceiul rămas din bătrâni, puse pe masă în cămara unde era să se culce ginerele cu mireasa, o pâine albă ca faţa lui Hristos. Apoi se duse şi el de se culcă.

Peste noapte se pomeni ginerele împăratului cu balaurul că vine şi pune o falcă în pragul de sus şi alta în pragul de jos al uşii, zicând flăcăului că vine după legătura

ce au avut, şi el să-i dea să mănânce pe ceea ce se află lângă dânsul pe care o iubeşte ca pe ochii din cap.

Fiul unchiaşului, care şi uitase de astă legătură, nu ştia ce să facă. Nu-i venea să se repează la balaur să-l omoare, fiindcă ştia că aşa le fusese învoiala, şi pentru că şi tată-său îi spusese de mai multe ori că pe unde iese cuvântul iese şi sufletul. Nu se îndură iarăşi să lase pe iubita lui să o mănânce balaurul.

Pe când se frământa cu firea cum ar face ca nici cuvântul să-şi calce, nici pe mireasa lui să o dea, pâinea de pe masă începe a sări şi a zice:

— Hei! Balaure, pe mine m-a semănat, am crescut, m-a tăiat cu secera, m-a legat snopi şi am răbdat, rabdă şi tu şi du-te în smârcurile mărilor.

Balaurul sta şi aştepta. Pâinea iarăşi zise:

— După aceea m-a băgat în arie, m-a călcat caii, m-a vânturat şi m-a dus la moară, rabdă că şi eu am răbdat, şi du-te ca să nu-ţi mai auzim de nume.

Balaurul tot aştepta şi-i jucau limbile în gură ca fulgerile. Ginerele şi mireasa tăceau mâlc. Pâinea iarăşi zise:

— Apoi m-a măcinat, şi după ce m-a adus acasă, m-a cernut, m-a frământat cu apă, m-a băgat în cuptor şi m-a copt de era să-mi plesnească ochii, şi am răbdat; rabdă şi tu, balaur blestemat, plesnir-ai!

Pocnetul ce se făcu când crăpă balaurul fu aşa de mare încât toţi cei din palatul împărătesc se deşteptară. Când veniră acolo, ce să vezi? O dihanie de balaur plesnit şi spintecat. Şi aşa era de mare încât toţi se speriară.

Luară deci mortăciunea şi o duseră afară din cetate, dând-o corbilor. Apoi ginerele povesti împăratului toată şiritenia pricinii. Când auziră oamenii palatului, toţi mulţumiră lui Dumnezeu că şi-a arătat minunea de le-a scăpat cu faţa curată, în piele şi oase, pe fiii împărăteşti.

Apoi trăiră în pace şi linişte, făcând bine pretutindeni, şi or fi trăind şi astăzi de n-or fi murit.

Iară eu încălicai p-o şea şi v-o spusei aşa.

O lingură scurtă pe la nasul cui ascultă.
Un crâmpei de fus, în gura cui a spus.

Povestit de un mărginaş de pe la Obor.

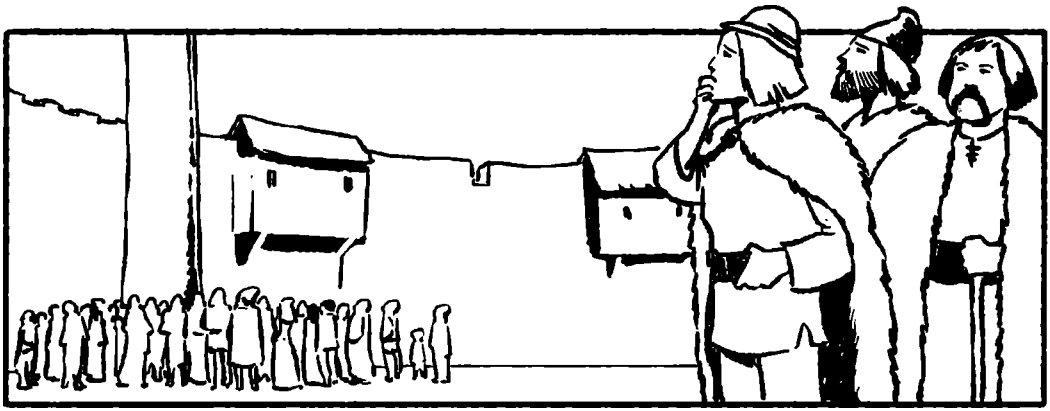

PICIUL CIOBĂNAŞUL ŞI POMUL CEL FĂRĂ CĂPĂTÂI

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat mare care era lăudat de toată împărăţia lui, pentru că era om de treabă, cu frica lui Dumnezeu şi drept. El se bucura în domnia lui de pace şi de belşug. Toţi împăraţii, vecinii lui, râvneau la fericirea sa şi a supuşilor săi. El nu se mulţumea cu una cu două, ci voia să vază cu însuşi ochii lui, să se încredinţeze prin sine însuşi despre cum merg trebile împărăţiei. La el nici pomeneală nu era să se ia după gura unuia şi altuia, ci singur cerceta nevoile supuşilor săi.

Toate le ştia, toate le vedea, şi îndrepta lucrurile cum să meargă bine. Un lucru numai îl cam posomora. În mijlocul grădinei lui era un pom nalt, nalt de nu i se vedea vârful. El nu ştia ce fel de poame face pomul lui, fiindcă nimeni nu cutezase să se urce în el. Trunchiul era neted şi aluneca ca gheaţa. În cele de pe urmă voi să ştie şi despre pomul ăsta ce roade face şi cât este de nalt.

Dete sfară în ţară şi puse pristavi prin toate satele şi cetăţile ca să facă ştiut tuturor oamenilor, că aceluia care se va găsi să se urce în copaciul din grădina împărătească şi să-i aducă poame, îi va da jumătate împărăţia şi pe fie-sa de nevastă.

Nu trecu mult şi se adună mulţimea după mulţime care voia să se urce în copaci. Şi înşişi fiii de împăraţi veniră să facă încercare.

Cercară o zi, cercară două, cercară nouă, dară niciunul nu se putu sui. Cei ce se încumetară mai mult nu ajunseră, suindu-se, nici până la vântul turbat.

În ziua a noua către seară trecură trei ciobani din întâmplare. Ei, văzând mulţimea aia de oameni la curtea împăratului, se opriră şi ei să caşte gura. Când, unul din slujitorii împăratului îi pofti să intre şi ei. După ce le spuse pentru ce se adunase lumea, şi ce va căpăta cel ce va face vreo izbândă, intrară şi ei în grădină. Ei nu voiau o dată cu capul să-i crează lumea că sunt numai nişte căscăunzi. Se apucă deci cel mai mare dintre ei să se urce şi el. Se urcă ce se urcă, dară se lăsă jos. Se urcă cel mijlociu, dară şi el se lăsă jos. În cele din urmă, cel mai mic, care se chema Piciu, fiindcă era cam scund şi firav, se încumetă şi dânsul, dară îl opriră ceilalţi doi. Piciul nu se lăsă ci, după ce se uită la copaci şi cruciş şi curmeziş, ce-i veni lui, ceru să-i dea nouă colţuri de prescură, nouă pahare de vin şi nouă barde. Împăratul porunci ca numaidecât să i se dea. După ce le primi şi le aşeză în dăsaga lui, Piciul îşi scuipă în palme, zise: „Doamne ajută“, şi se agăţă de copaci.

Încrucişă mâinile şi picioarele pe dânsul şi încet, încet, mergea înainte. Mulţimea de jos zgâia ochii la dânsul; iară el nu se descoragea, ci tot în sus căta şi se urca mereu. Nu trecu mult şi oamenii de jos nu-l mai văzură. Piciul se urca mereu ca un voinic. Când ajunse la vântul turbat, scoase o bardă, o înfipse în copaci bine şi se puse pe dânsa să se odihnească niţel. Scoase apoi un colţ de prescură de îl mâncă şi un pahar de vin de îl bău. După ce prinse niţică inimă, iară începu să se urce, dară mai cu greutate, căci vântul turbat îi muia puterile. Atunci mai scoase o bardă, se mai odihni niţel, mai mâncă un colţ de prescură şi mai bău un pahar de vin, şi iarăşi începu să se urce. Şi tot astfel făcu până isprăvi toată merindea ce avea lângă dânsul. După ce scăpă, cu chiu cu vai, de vântul turbat, se urcă mai lesne, fiindcă copaciul începu a avea crăci. Se urcă, se urcă, se urcă, până ajunse către vârful copaciului. Când acolo ajunse pe alt tărâm.

Aci dacă ajunse, ce văzu se spăimântă. Văzu un câmp mare, mare de nu i se zărea marginea şi în ţelină. Pomii altfel făcuţi de cum erau cei de pe tărâmul de unde venise el. Buruienile nu semănau deloc cu cele ce cunoştea el. Nici pui de om nu se simţea p-acolo. Se uită în sus, se uită în jos, ba la dreapta, ba la stânga, nimeni.

Ce să facă el? Unde să se ducă? Vru să se întoarcă înapoi, dară nu mai găsi locul pe unde venise, începu să se înamurgească. Iară el n-avea niciun căpătâi. Merse ce mai merse, şi zări de depărtare un fel de coşar, făcut astfel cum Dumnezeu să-l facă coşar.

De voie de nevoie se duse într-acolo. Pasămite acolo era tărâmul Ghesperiţei. Când iată că se pomeneşte cu dânsa dinaintea lui.

— Cine eşti tu, îi zise Ghesperiţa, carele ai cutezat să calci pe pământul meu?

— Eu mă numesc Piciul, răspunse ciobanul înspăimântat de parcă i-ai fost luat pânza de pe ochi, iacă păcatele m-au adus p-aici.

— Vezi tu câmpul ăsta, îi mai zise Ghesperiţa, în noaptea asta să-l ari, să-l semeni, să aduni secerişul, să macini, apoi să-mi faci un cuptor să-l arzi şi mâine, când m-oi scula, să-mi dai pâine caldă să mănânc, dacă vrei să scapi cu sufletul în tine.

Apoi Ghesperiţa se duse să se culce.

Piciul se puse pe un plâns de ţi se rupea inima de mila lui. El vedea că este peste poate de a face ceea ce i se poruncise. Plângea şi se tânguia aşteptându-şi sfârşitul.

Pe când se socotea pierit de pe faţa pământului, deodată se arată înaintea lui o fată frumoasă, frumoasă, încât, uitându-se la dânsa, îşi uitase necazurile.

— De ce plângi, băiete? îi zise fata.

— Cum să nu plâng şi să nu mă tânguiesc, răspunse Piciul, ca şi cum s-ar fi trezit din somn, Ghesperiţa, iacă, iacă, iacă ce mi-a poruncit să-i fac până la ziuă. Aş face; dară mărturiseşte şi tu dacă este prin putinţa omenească una ca asta. D-aceea plângeam când ai venit tu; nu ştiu însă cum se făcu, că de când te văzui, pare că-mi mai veni niţică inimă.

— Lasă, nu te mai boci, că se vor face toate. Aşteaptă-mă niţel că viu îndată.

Ea se duse şi după puţin veni cu un bici în mână. Plesni de trei ori şi îndată o spuză de necuraţi se arătară strigând:

— Ce porunceşti, stăpână?

— Să-mi araţi locul care îl vedeţi, cât pe colo, aşa ia, zise arătând cu mâna un ocol foarte mare, să-l semănaţi, să-mi adunaţi secerişul, să-l măcinaţi şi până în ziuă să fie pâine caldă coaptă în cuptorul ce-l veţi face tot în astă noapte. Aide, duceţi-vă de v-apucaţi de lucru.

Apoi se întoarse către Piciul şi-i zise:

— Acum, pune căciula într-o parte şi te du de te culcă, că treaba se va face.

— Aşa va fi, dară uite, nu-mi vine să mă culc până n-oi afla cine eşti tu, pe care Dumnezeu te-a trimis întru ajutorul meu.

— Ei, băiete, să nu dea Dumnezeu să mai păţească şi alte fete ce am păţit eu. Ghesperiţa avea un fecior. Ca şi dânsa de rău şi slut, nu ştiu cum m-a văzut în ogradă la părinţii mei, pentru că eu sunt de pe tărâmul celălalt, şi se vede că i-am plăcut. Aveam părinţi şi un voinic de frate de se dusese vestea în lume de el. Într-o zi pe când dam mâncare păsărilor în bătătură, mă pomenesc deodată apucată de supţiori şi ridicată în sus. Am dat un ţipăt de s-au speriat toţi. Pasămite fiul Ghesperiţei mă apucase şi se urca cu mine în sus. Cum auzi frate-meu, ieşi afară cu arcul în mână, ochi, şi când dădu drumul săgetei, lovi drept în coastă pe fiul Ghesperiţei. Nici vorbă nu e că muri; dară nici pe mine nu mă lăsă jos, ci mă dete în mâna mă-sii care ne aştepta pe ăst tărâm. Mă-sa, de părere de rău că şi-a pierdut feciorul, m-a oprit pe mine în locul lui. Altminteri nu trăiesc rău, dară când mi-aduc aminte de părinţi şi de frăţiorul meu, mi se topeşte inima de dor. Dară tu cum ai ajuns aici?

Piciul îi spuse şi el toată şiritenia pomului pe care se urcase şi îi făcu cunoscut că lui îi zicea Piciul.

După aceasta se duse fiecare să se culce.

În zori de zi se sculă Piciul şi se duse la câmp. Rămase înmărmurit de cele ce văzu. Tot câmpul era numai otavă. Câteva şire de paie aşezate la o margine a câmpului. La cealaltă margine un cuptor cât toate zilele de mare era încă ars şi o mulţime de pâini, coapte gata, erau făcute grămezi, grămezi, alături cuptorului. Pe când încă se mira de astă minune, iată Ghesperiţa venea de se dârdâia pământul.

— Dă-mi degrabă să mănânc, că sunt licnită de foame, zise ea.

Piciul începu a-i arunca câte o pâine în gură şi ea le înghiţea pe nemestecate. Şi tot câte una, câte una, până se isprăviră grămezile.

— Ai avut noroc, zise Ghesperiţa lui Piciu; acum, până mâine de dimineaţă să-mi faci pe coasta aia ce se vede colo o vie; să-mi pui butaşi de viţă, să se prinză, să facă struguri, să-i culegi, să-i calci, şi vinul să fie şi pus în buţile pe care le vei face tot până mâine. Căci de unde nu, te mănânc ca p-un pui de vrabie.

Ea se duse, iară Piciul se puse pe gânduri. Şi tot gândindu-se, unde îl podidi un plâns de se înduioşau până şi lemnele şi pietrele de mila lui. Când veni iară fata şi îl văzu, îi zise:

— Ci ţine-ţi firea, mă, nene Piciule, fii bărbat! Ce naiba plângi ca o muiere? Vezi că sunt şi eu pe aici. Ce ai mai păţit iară?

El spuse tot ceea ce îi zisese Ghesperiţa să facă. Fata aşteptă până se culcă Ghesperiţa şi iarăşi se duse de aduse biciul, plesni de trei ori, şi veniră necuraţi ca frunza şi ca iarba de mulţi. Le porunci ce trebuia să facă. Apoi se întoarse către Piciu şi-i zise:

— Acum poţi să pui floare la ureche şi nici capul să te doară, că treaba se va face.

Când veni Piciul în revărsat de zori, rămase cu ochii stâlpiţi la ceea ce văzuse. Toată coasta era o vie mare care se culesese. Aracii erau făcuţi glugi prin vie. La cramă buţile pline. Prăştina pusă în tocitori. Linul spălat şi pus la locul lui cu hârdaiele, curătoarea şi pâlnia.

Pe când se crucea şi se mira de o astfel de minune, iată că Ghesperiţa venea ca o vijelie.

— Dă-mi să beau, zise ea, cu un glas răstit de te îngheţa de frică.

Îndată Piciul trase cepul de la o butie unde Ghesperiţa puse gura; după ce se sfârşi butia, trase cepul de la alta, apoi de la alta, până ce goliră toate buţile.

— Ah, fecior de lele ce mi-ai fost, îi mai zise ea. Ţi-a slujit norocul, că te mâncam eu fript. Acum mâine până în ziuă să găsesc un iepure albastru gătit. Să-l prinzi din miile de iepuri ce se află în codrul ăla de pădure. Iepurele să fie nici trecut de fript, nici cu mustul crud în el. Auzitu-m-ai? Căci de unde nu, nu mai auzi tu cucul.

Zise şi se duse ca o furtună.

Când auzi porunca asta şi ameninţarea ce-i făcu, i se tăie inima bietului Pici, şi cât p-aci era să-i vie rău. Dară fata veni îndată şi-l îmbărbătă, zicându-i:

— Nu te credeam aşa slab de înger, Piciule, lasă la pârdalnicu', că prea te-ai trecut! Două lucruri destul de grele ţi-am ajutat să faci, şi pentru asta d-a treia atâta ai pierdut curagiul, încât pare că ai voi să-ţi faci seamă singur. Nu ţi-am spus că eu sunt p-aici? Şi că până voi trăi eu să n-aibi grije de nimic?

— Aşa este. Toate aste mi le-ai zis. Dară de astă dată nu ştiu cum, nu ştiu de ce, dară ai întârziat mai mult ca altădată să vii. Iată, a plecat soarele înde seară şi tu d-abia acum te arăţi.

— Vezi că, răspunse ea, Ghesperiţa a cam mirosit că eu îţi dau ajutor, şi a ascuns biciul. Unde mai-nainte îl ţinea sub căpătâi, de astă dată s-a culcat cu el în braţe.

Noroc că a fost ajunsă de vin. Am aşteptat să adoarmă bine. Altfel nici că l-aş fi putut lua.

Apoi îl învăţă ce trebuia să facă.

Plesni din bici şi ea se făcu un armăsar de mânca foc. Se duseră în pădure şi începură a bate codrul, încât toate fiarăle ieşiră la câmpie. Când credea ea că trebuie să fi prins Piciul vrun iepure d-ăi albaştri, veni la dânsul. Dară el dormea cu sforoitele. Îl sculă şi îi zise:

— Eu alerg şi fac totul pentru tine, şi tu dormi ca un buştean. Iată, au ieşit toate fiarăle din pădure. Nu ştiu de va mai fi rămas vreuna.

— Frate dragă, răspunse Piciul, nu ştiu ce ciorele de piroteală m-a apucat. Uite, mi se moleşea trupul, mâinile îmi cădeau în jos şi ochii mi se închideau fără voia mea. M-am ţinut eu, m-am opintit să stau în sus, dară a fost degeaba toată munca mea.

— Acum nu este altă scăpare, mai zise fata, decât să te ţii cu sânul la pârleazul ăla de colo. Eu m-oi duce, voi mai bate codrul prin toate colţurile şi prin toate cotişurile. Tu, cum vei vedea vrun iepure, să te aţii cu sânul, să-l prinzi, căci altfel suntem pierduţi de pe lumea asta albă.

Se duse. Mai bătu şi răzbătu codrul. Nu mai rămase nicio lighioană. Mai alergă şi cruciş şi curmeziş, şi tocmai într-o cotitură înfundată mai rămăsese un iepure albastru. Cum îl văzu, îl luă la zbârnog. El fugi, calul după dânsul, până ce îl aduse la pârleaz. Piciul se aţinea cu sânul deschis şi cât p-aci era să-l scape. Când sări pârleazul iepurele, Piciul, de unde şedea pe vine cu sânul deschis, deodată se ridică în picioare. Iepurele speriat, ţâşt!, tocmai în sânul lui Piciul. Iară el strânse sânul, băgă mâna şi-l prinse viu, nevătămat.

După ce îl învăţă ce trebuie să facă, fata luă biciul şi se duse să-l aştepte cât mai colea.

Piciul jupui iepurele, făcu un foc cumsecade, şi puse iepurele să se frigă. Când era fript gata, îl scoase din frigare, îl luă de picioarele de dinapoi şi pâş, se duse, până a nu se face ziuă bine, în coliba unde dormea încă Ghesperiţa şi o dată o lovi peste ochi cu iepurele fierbinte. Apoi zbughio la sănătoasa. Se duse de întâlni fata care îl aştepta.

Fata, făcându-se armăsar prin puterea biciului, luă pe Piciul călare, şi fugi, şi fugi, ca să scape de urgia Ghesperiţei.

Ghesperiţa, dacă se deşteptă din lovitura ce-i dase Piciul cu iepurele fript, se miră şi ea de aşa tare lovitură, de îi scăpăraseră ochii. Se sculă iute şi trimise pe bărbatu-său să-i prinză vii, nevătămaţi.

El se găti numai cât te-ai freca la ochi şi se luă după dânşii călare pe un cal mai bun, care mergea ca vântul.

Când era aproape ca să-i ajungă, fata zise lui Piciu:

— Ia uită-te, Piciule, înapoi, şi să-mi spui ce vezi, că, uite, au început să mi se împaiănjeneze ochii.

— Ce să văz? Ia o întuneceală vine după noi ca vântul.

Atunci fata, după ce îl învăţă ce să facă, se prefăcu în nişte clăi cu grâu şi cu mei, pe lângă care umblau nişte găini; iară Piciul într-un pândar bătrân, bătrân, cocoşat de bătrân.

Cum ajunse aci, bărbatul Ghesperiţei întrebă pe moş:

— Moşule! Moşule! Ce, n-auzi, măi, moşule?

Piciul se uita în jos, se făcea că nu-l vede, nu-l aude, şi tot gonea găinile de la clăile cu grâu şi mei.

— Uşi, bată-vă scârba, zicea el.

— Măi moşule, mai zise bărbatul Ghesperiţei, scuturându-l de mână, n-ai văzut p-aici trecând un băiat ş-o fată?

— N-am văzut, răspunse el, uşi!... Am văzut şi n-am văzut... uşi! Mânca-v-ar fripte ăl de vă are. Zicea şi în faţă-i nu se uita.

Dacă văzu că nu poate afla nimic, se întoarse îndărăt şi spuse Ghesperiţei că a fost după dânşii o bună cale, dară că n-a putut să dea cu mâna de dânşii.

— Du-te, zise Ghesperiţa cu mânie, şi numaidecât să mi-i aduci techer mecher, că am să-i sorb într-o lingură.

Fata, cum văzu că bărbatul Ghesperiţei se întoarse îndărăt, se făcu iară cal şi cu Piciul călare, fugi, fugi şi iară fugi, până ce îi zise:

— Ia te uită înapoi, Piciule, că am început să pierd văzul. O ceaţă mi s-a pus pe ochi. Şi să-mi spui ce vei vedea.

— Ce să fie? O negură s-a luat după noi şi vine ca gândul de iute.

Dacă auzi aşa fata plesni din bici şi se făcu o biserică, veche, veche, cu muşchiul crescut pe dânsa de trei degete şi cu pragul de piatră tocit de tot. Iară Piciul un

călugăr bătrân, bătrân de-şi ridica pleoapele ochilor cu surcelele. Citea, citea şi nu mai isprăvea.

Cum ajunse bărbatul Ghesperiţei aci, descăleca şi intră în biserică. Văzând pe călugăr, se dete pe lângă dânsul şi-i zise:

— Moş călugăraş, moş călugăraş, măi moş călugăraş, n-ai văzut tu p-aici trecând un băiat cu o fată?

Piciul nu-şi ridica ochii de pe carte. Citea şi se ruga. În cele mai de pe urmă, dacă văzu că nu-i dă pace, îi răspunse:

— Am văzut, n-am văzut. Aliluia... Frumuseţe, tinereţe, aliluia. Dumnezeu şi gândul meu. Aliluia... P-aicea belea, în veci n-ei vedea. Aliluia...

Iară dacă văzu că n-o scoate la căpătâi cu călugărul, bărbatul Ghesperiţei se întoarse îndărăt.

— N-am dat, frate, peste niciun băiat, zise el.

— Nimic, nimic n-ai întâlnit în cale? întrebă Ghesperiţa.

— Ba am întâlnit o biserică veche cu muşchiul de trei degete pe dânsa, cu pragul tocit, şi un călugăr într-însa, bătrân de-şi ridica pleoapele cu surcelele şi spunea alandala din gură.

— Ăia erau, nemernicule, îi răspunse Ghesperiţa; de ce n-ai pus mâna pe ei?

Se cătrănise de mânie Ghesperiţa de nu-şi găsi loc. Apoi încălecă ea pe nişte piuliţe, şi să te ţii, pârleo!, după dânşii.

— Ia uită-te înapoi, nea Piciule, zise fata, şi spune-mi ce vezi, că mă încălzeşte de nu mai pot merge.

— Ce să văz? Ia o văpaie şi o vâlvotaie, ce vine peste noi, de ţi se face părul măciucă.

Atunci fata plesni din bici şi se făcu un heleşteu mare şi adânc, iară Piciul un răţoi frumos, care înota.

Cum ajunse Ghesperiţa, zise către răţoi, care înota prin mijlocul heleşteului:

— Răţoi, răţoiaş, vino mai la margine să te întreb ceva.

— Întreabă-mă, îi răspunse răţoiul, că aud eu şi de aci.

— Vino, zicu-ţi, că te sorb cu apă cu tot.

— Ba aia să n-o faci, că îndată vei plesni, când tu apa vei sorbi.

Ghesperiţa nu mai putu să-şi potolească mânia şi se puse să înghită eleşteul dintr-o sorbitură. Sorbi ce sorbi, dar pe răţoi nu-l ajunse, şi îndată plesni.

Fata se făcu iar fată, plesni cu biciul în patru părţi şi tot tărâmul Ghesperiţei s-a făcut o rodie; ei se pomeniră deodată în curtea împăratului de unde se urcase Piciul; iară pomul, ia-l de unde nu e, pierise, ca şi cum n-ar fi mai fost.

Cum îi văzură împăratul şi curtenii împăratului, îi luară în nume de bine, cunoscură că fata era fiica unui împărat vecin, căruia îi dară de ştire despre venirea fie-sei.

Împăratul voind să se ţie de vorbă zise lui Piciu:

— Fătul meu, trebuie să ştii că pe unde iese cuvântul, iese şi sufletul; deci, fie-ţi cunoscut că eu sunt gata să mă ţiu de făgăduiala ce ţi-am dat când ai început să te urci în pom, dacă vei voi şi tu.

— Prealuminate împărate, răspunse Piciul arătând la pieptul său, să nu socoteşti că n-am şi eu ceva colea. Dară dreptatea cere ca să împart bunele de pe lumea asta cu aceea cu care am împărţit şi relele. Dacă nu era fata ce vezi eu eram să fiu de mult pe lumea cealaltă.

— Bine, băiete, mai zise împăratul. Dacă este aşa, o parte din împărăţia mea ţi-o dau ţie, pentru vrednicia ce ai arătat. Eu îţi voi fi naş, şi cununia cu fata ce ţi-ai ales va fi peste câteva zile.

Tocmai atunci iată că sosi şi împăratul, tatăl fetei, cu fiu-său, un voinic de român de-ţi era dragă lumea să te uiţi la dânsul. Când auzi el cele ce hotărâse împăratul, zise:

— Şi eu dau o parte din împărăţia mea acestui român verde ce mi-a scăpat fata de la robie.

Apoi fiul împăratului şi cu fata celuilalt împărat plăcându-se, se făcură deodată două nunţi.

Nu se pot spune veseliile ce au fost la cununiile lor. Dară după săvârşirea nunţilor s-au dus fiecare la ale sale, trăind în fericire şi astăzi de n-or fi murit.

Încălecai p-un tăciune
Şi spusei o minciună.

Povestit de o cusătoreasă din Bucureşti.

ÎMPĂRATUL CEL FĂRĂ-DE-LEGE

A fost odată ca niciodată; că de n-ar fi nu s-ar mai povesti; de când făcea plopşorul pere şi răchita micşunele; de când se băteau urşii în coade; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau înfrăţindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci şi nouă de oca de fier şi s-arunca în slava cerului de ne aducea poveşti:

De când se scria musca pe părete
Mai mincinos cine nu crede.

A fost odată un împărat şi, murindu-i împărăteasa, vru să ia de soţie pe fiică-sa. Această copilă pe care mă-sa o crescuse numai în bumbac, cum se zice, şi în leagăn de mătase, era din firea ei bună, milostivă şi mai presus de toate darnică şi cinstitoare de părinţi.

Mă-sa o învăţase să asculte de poruncile părinţilor, iară mai vârtos de poruncile lui Dumnezeu. Ea crescuse în frica Domnului şi se făcuse cu de zece părţi mai frumoasă decât mă-sa. Poate că d-aia şi tată-său poftise a o avea de soţie.

Când auzi ea de la tată-său voinţa lui cea necuviincioasă, se pierdu de ruşine. Puse mâna la gură, îşi muşcă buzele şi rămase ca trăsnită din cer. Apoi mai viindu-şi în fire, zise tatălui său:

— Tată, mama m-a învăţat să ascult de poruncile părinteşti. Dă-mi răgaz de trei zile şi-ţi voi da răspuns la porunca d-tale de azi.

— Aşa să fie, răspunse împăratul tatăl fetei. De azi în trei zile să te înfăţişezi înainte-mi cu răspunsul tău de primire, căci altfel nu scrie bine de tine.

Iară dacă veni fata în cămara ei, se puse pe un plâns, de să ferească Dumnezeu! Căzu în genuchi şi se rugă cu foc şi cu obidă, ca s-o lumineze Dumnezeu întru răspunsul ce va avea să dea împăratului, tatălui ei.

Când se împliniră cele trei zile, ea se înfăţişă la tatăl său cu hotărâre de a nu săvârşi o nelegiuire ca aceea şi zise:

— Tată, ca să-ţi pot da răspunsul cerut, să-mi dai o piele de urs proaspăt jupuită, şi apoi un răgaz de alte trei zile.

— Să se împlinească voinţa ta, fata mea, răspunse împăratul.

Şi dete poruncă vânătorilor împărăteşti să vâneze un urs, să-l jupuiască şi să împlinească cererea fetei.

Făcându-se şi aceasta, împăratul aştepta cu nerăbdare ceasul însoţirei sale cu fie-sa.

Aceasta, dacă dobândi pielea de urs, se înţelese cu o fată din casă, cum s-o îmbrace în pielea cea de urs şi să fugă.

Aflând împăratul că vrea să fugă fără să-i dea niciun răspuns, unde se supără, de se făcu foc şi catran de mânie, şi porunci să-i taie mâinile, spre osândă pentru neascultarea poruncii.

Porunca împăratului se împlini îndată şi ea rămase ciungă şi slută.

Împăratul credea că aşa fără mâini nu va mai avea fie-sa poftă să fugă, şi o lăsă să se mai gândească. Ea însă, pândi şi într-o noapte tot îşi împlini ceea ce pusese în gând.

Se îmbrăcă deci în pielea ursului şi pe când şi apele dormeau, pe la miez de noapte, o şterse din casa tatălui său şi se duse, şi se duse, până nimeri în grădina unui alt împărat, vecin cu tatăl său.

Se opri acolo deocamdată, ca să se socotească în ce parte de pământ să pribegească până s-o prăpădi, mai bine decât să facă o aşa nelegiuire.

Şi stând ea acolo ascunsă, i se făcu foame; mâncă deci din poamele acelei grădini.

Poslujnicii* împărăteşti băgară de seamă că lipsesc din poame, şi se puseră să pândească pe hoţ.

Stătură ce stătură şi numai iată că în puterea nopţii se pomenesc cu ursul venind să-şi astâmpere foamea. Ei dădură cu săgeţile. Biata fată leşină când se văzu că e pândită de oamenii împărăteşti şi vânată ca p-o fiară sălbatecă.

Oamenii crezând că au omorât ursul, se apucară să-l jupuiască, dară tocmai când ei şi începură a-şi arăta meşteşugul, fata se dezmetici din leşin oarecum şi, întinzând piciorul, i se văzu condurul cusut cu fir şi cu mărgăritar. Poslujnicii rămaseră înlemniţi de mirare; apoi o luară şi o duseră înaintea împăratului.

Împăratul se cruci ca de altă aia, când văzu că scoate din pielea de urs un bujor de fată, albă ca şi crinul, frumoasă ca o floare şi cu mâinile tăiate.

O întrebară, o cercetară cine este şi de unde vine.

Ea spuse că este o nenorocită care vine de departe; dară nu spuse nici a cui fiică este, nici de unde vine, nici de ce a fugit de la părinţi.

Fiul împăratului, cum o văzu, o îndrăgi şi o şi luă de nevastă, aşa ciungă cum era, după ce îi deteră voie părinţii lui.

Biata fată da mulţumită Domnului că a scăpat-o de pribegie şi că şi-a găsit şi ea norocul, făcându-şi rândul ca fiecare om aici pe pământ. Se apucă şi dânsa cu toată inima de rostul casei.

Fiul de împărat, soţul ei, o iubea ca pe ochii din cap şi se uita la dânsa ca la un cireş copt. Vezi că şi ea, măre, lasă că era frumoasă de pica; dară avea apucături bune. Vorba ei era vorbă cu lipici, şi unde punea ea cuvântul prindea loc, nu altceva.

Într-astea, tat-al fetei află de norocirea ce dase peste fie-sa, şi nu ştia cum să facă să o piarză pe ea, de teamă ca să nu spuie ceva şi să-l dea de ruşine. Puse deci oameni şi întinse mrejile ca să prinză în ea pe credincerul de la împăratul, bărbatul fiicei sale. Nu-i trebui mult, şi lucrurile se puse la cale. Acum îi purta sâmbetele.

Fiind la război fiul împăratului, soţia sa i-a născut un drăguţ de copilaş, frumos ca un soare. Muma împăratului nu mai putu de bucurie de aceasta; ea scrise carte fiului său, spuindu-i ce copil frumos a dobândit, şi o dete credincerului ca să o ducă la stăpânul său.

Procletul se duse cu cartea pe la împăratul cel zăcaş, carele, deschizând cartea şi văzând cele scrise, se apucă şi scrise el altă carte, în care zicea că împărăteasa

* poslujnic/posluşnic – slujitor, slugă

a născut un căţel. O pecetlui şi o dete credincerului ca să o ducă stăpânului său. Nici că e de trebuinţă să mai spunem ce daruri frumoase a căpătat. Asta rămâne la mintea omului să o judece.

Când a ajuns credincerul cu cartea, fiul împăratului era vesel, că tocmai câştigase o bătălie însemnată.

Şi cum era voios, îndurarea fiind nelipsită din inima lui, scrise carte înapoi la mumă-sa, zicându-i că, deşi soţia lui, împărăteasa, i-a născut un căţel, să urmeze a o îngriji ca şi până acum, pe dânsa şi pe născutul ei, până se va întoarce el.

Credincerul primi scrisoarea şi, întorcându-se, dete iarăşi pe la împăratul tatăl fetei şi îi arătă cartea. Acesta se miră mult de înţelepciunea şi bunătatea de inimă a împăratului celui tânăr, ginerele său.

Opri cartea la dânsul şi scrise el altă carte la muma împăratului celui tânăr, prin care îi poruncea ca, în minut când va primi cartea, fără nicio zăbavă, să ia copilul şi pe muma lui, să-i puie pe o claie cu fân şi să le dea foc.

Când văzu muma împăratului cartea, nu-i venea să crează ochilor celor ce citi ea acolo. Mai citi o dată, ba mai citi şi a doua oară, şi văzu că este aşa. Ce să facă ea? Să asculte porunca împăratului şi să dea pierzării o aşa bunătate de copilaş şi pe muma lui cea nevinovată, nu o lăsa inima. Să nu asculte de porunca împărătească, nu se putea; căci nu voia ca tocmai ea, mumă de împărat, să se arate călcătoare de poruncile împărăteşti. Ce să facă dară? Sta şi nu se domirea deloc, deloc.

În cele mai de pe urmă, la un fel trebuia să facă; chemă pe împărăteasa cea tânără, şi-i citi cartea. Aceasta începu a plânge cu lacrămile cât pumnul, şi zise:

— Împărătească şi maica mea, dacă restriştea mi-a fost să fiu prigonită, mă las în voia lui Dumnezeu, facă din mine ce va voi El. Dară fiindcă nu mă ştiu cu nimic vinovată la sufletul meu şi, fiindcă mai ştiu că eşti un suflet al lui Dumnezeu, te, rog cu cerul, cu pământul să nu mă dai pierzării, ci dă-ne drumul să ne ducem unde vom vedea cu ochii. Ceea ce ne va fi orânda, aceea vom păţi.

Se înduioşă împărăteasa soacră de rugăciunile nurorei sale, şi legându-i o desagă dinainte, îi puse copilaşul acolo; şi legându-i o desagă la spinare, îi puse merinde pe câteva zile şi o lăsă să se ducă în ştirea lui Dumnezeu.

Credincerul împărătesc vedea toate aste nemaiauzite necazuri ce căzuseră pe biata împărătească cea tânără şi pare că i s-ar fi făcut şi lui milă, dară nu-l lăsa dracul

de inimă să puie măcar un cuvinţel spre uşurarea pedepsei ce suferea biata împărătească cea nevinovată, din pricina lui, suflet de câine.

Şi aşa însăxănată cum era biata împărătească cea tânără, răzbătu văile, orbăcăi prin păduri şi prin desişuri, văietându-se şi tânguindu-se. Se gândea şi se răzgândea unde să se ducă, unde să se adăpostească, şi de dus se ducea mereu, dară se uita cu jale înapoi.

Când, dete peste o apă limpede şi curată ca vioara. Ea îşi aduse aminte că nu-şi scăldase copilaşul de multă vreme. Stătu acolo şi, cu boantele cum putu, desfăşe copilul şi voia să-l spele. Ea nu băgase de seamă că de ceea parte a apei steteau doi bătrâni. Scăldându-şi copilaşul, îl scăpă pe gârlă. Atunci ea, voind să se arunce după copil, ca să-l prinză, îşi ridică ochii şi zări pe cei doi bătrâni. Pasămite erau Dumnezeu şi cu sfântul Petru. El făcu semn împărătesei să-şi bage boantele în gârlă, şi dacă le băgă, îi crescură mâinele la loc şi-şi scoase pruncul din apă. Atunci ea, prin semne, arătă bătrânilor mulţumirile sale pentru bunătatea ce îi făcuseră şi se închină lor. Aceştia deteră copilului darul ca orice va dori, să i se împlinească dorinţa.

Apoi împărăteasa s-a tot dus prin pădure până ce a ajuns la o casă. Acolo era o fată mare care i-a primit cu bucurie. Ea le zise:

— Bine aţi venit sănătoşi! De când vă aştept; iată aici aveţi de toate, intraţi şi stăpâniţi în pace.

Şi îndată s-a făcut nevăzută. Pieri de pare că intrase în pământ.

Bărbatu-său, întorcându-se de la război, se miră cât un lucru mare când văzu că nu iese nimenea întru întâmpinarea lui. Căci mumă-sa nu mai cuteza să dea ochi cu dânsul de frică.

Ajungând la palaturile sale, grăi către mumă-sa:

— Cum, nici femeia, nici nimenea nu-mi iese înainte? Nici măcar căţelul ce mi-a făcut nevasta nu iese să mă latre?

— Ce vorbă este asta, fiul meu? răspunse împărăteasa soacră. Femeia ta ţi-a născut un drag de copilaş ca un îngeraş, dară eu nu înţeleg urgia ta asupra lor de să-i pedepseşti cu moartea. În ce oare i-ai găsit vinovaţi?

Atunci i-a povestit cum i-a fost milă să omoare nişte suflete nevinovate şi cum le-a dat drumul de s-au dus unde îi va mâna mila Domnului.

Când auzi împăratul de unele ca acestea, se întristă până în rărunchi şi trimise îndată cercetaşi prin toate locurile ca să-i caute şi, vii sau morţi, să-i aducă cu cinste înapoi.

Nimeni n-a fost cu putinţă să dea de urmele lor.

Trecuse multă vreme la mijloc şi împăratul nu se putea mângâia nicidecum.

În cele din urmă, plecă însuşi ca să-i caute. Şi umblă el în sus, umblă în jos, sui munţi, coborî văi, trecu şesuri, orbăcăi prin bungete de păduri, o bună bucată de vreme, dară deşartă i-a fost osteneala. Şi tocmai când nu se mai aştepta că va putea să-i găsească, nimeri în pădurea unde era casa în care trăiau ei. Bag seamă că Dumnezeu i-a îndreptat paşii într-acolo.

Nu făcu drum ca de când mă apucai să vă povestesc basmul, şi merse drept la casa cea cu minunea şi ceru să-l găzduiască.

Împărăteasa cea tânără, cum îl văzu, îl cunoscu, dară el nu o cunoscu pe dânsa, că era îmbrăcată prost. Ea primi să-l găzduiască, ca pe un rătăcit.

Peste noapte, când dormea împăratul, nu ştiu cum făcu el, că-i scăpă mâna şi sta atârnată afară din pat. Împărăteasa trimise pe fiu-său să i-o ridice, zicându-i:

— Du-te, maică, de ridică mâna tătână-tău.

Copilul ascultă şi se duse de-i ridică mâna. Dară se mira cum de-i zice mă-sa că acela este tată-său, ea care până atunci nu-i spusese nimic că are şi tată.

A doua noapte iară aşa:

— Du-te, maică, de ridică mâna tătână-tău.

Copilul se supuse şi-i ridică mâna, fără a cârti câtuşi de cât.

Robul împăratului, care auzise, îi spuse cele întâmplate şi împăratul se miră.

A treia noapte împăratul se făcu că doarme, şi iarăşi îşi lăsă mâna să-i atârne în jos din pat.

Împărăteasa, fără a şti că el nu doarme, zise fiului său:

— Du-te, maică, de ridică mâna tatălui tău.

Copilul nu se mai putu opri şi întrebă pe mă-sa:

— De unde şi până unde, mamă, îmi este acesta tată? Tu niciodată nu mi-ai spus că am tată.

— Aşa este, fătul meu, nu ţi-am spus, pentru că nu era trebuinţă, ca să nu mai suferi şi tu amarul cât am suferit eu. Astăzi când este trebuinţă, iată că îţi spui.

Copilul ascultă şi de astă dată pe mă-sa, se duse de ridică mâna tatălui său.

A doua zi, împăratul povesti cum s-a întâmplat de a rătăcit p-acolo şi ce căuta. Apoi uitându-se mai cu băgare de seamă la împărăteasă, o cunoscu că ea este cea căutată, numai se miră cum de ea are mâini, pe când el o ştia fără de mâini.

O întrebă şi ea îi spuse toată întâmplarea. Se bucurară şi dară mărire lui Dumnezeu că s-au mai întâlnit încă o dată. Atunci împăratul îşi îmbrăţişe copilul şi se gătiră cu toţii să plece la împărăţia lor.

Când fură să iasă din casă, se arătă iarăşi fata cea mare ce-i întâmpinase la venire, şi le zise:

— Cale bună, soţi credincioşi. Şi să nu uiţi, Făt-Frumos, darul ce ai dobândit când ai fost scăpat de la înecare.

Atunci îşi aduse aminte şi împărăteasa, căci ea de atunci şi uitase, şi spuse fiului său.

Apoi cu toţii se întoarseră la palaturile împărăţiei lor.

Credincerul împăratului află de la rob ce dar are fiul împăratului. Acum el, nu era destul că scăpase până aci de nu păţise nimic, nu era destul mişelia ce făcuse, acum îşi puse în gând cum să facă să ia şi darul copilului, cu gând că atunci nu se va mai putea descoperi necredinţa lui, se luă cu binişorul pe lângă copil şi-l tot viclenea.

Într-o zi când se aflau ei amândoi prin grădină, credincerul zise băieţandrului:

— De ce nu zici să se facă acum nişte palaturi frumoase în mijlocul mării, şi noi să fim în ele?

Băiatul, nevinovat, zise şi îndată se şi făcu.

Apoi îi mai zise:

— De ce nu zici să vie fata împăratului turcesc?

Băiatul zise şi, cât ai zice „mei", ea fu acolo.

Acum credincerul adăugă:

— De ce nu zici să se îndrăgostească cu mine?

— Nu zic, răspunse băiatul.

Băiatul, fără să-şi dea seama de cuvintele sale, i-a venit aşa să grăiască.

— Aşa! Nu-i zici să se îndrăgostească cu mine? Apoi o arunc în mare.

— Fă ce vei voi, răspunse copilul.

El, nemernicul, o şi aruncă în mare şi ea se înecă. Apoi linguşindu-se pe lângă băiat, iar îl rugă:

— De ce nu zici să vie fata împăratului rusesc?

Băiatul zise şi fata veni.

— De ce nu zici să se îndrăgostească cu mine?

— Asta nu pot zice.

Era ceva la mijloc de nu putea băiatul să grăiască toate vorbele ce-l punea procletul de credincer să spuie.

— Aşa faci? Apoi o arunc în mare.

— Voia la tine ca la vodă.

Şi becisnicul de credincer o aruncă şi pe aceasta în mare şi se înecă şi ea.

După ce-mai trecu ce mai trecu, luă pe băiat cu şoşele, cu momele, şi iară se rugă:

— De ce nu zici să vie fata împăratului nemţesc?

Băiatul zise şi fata veni.

Acuma credincerul lăsă pe băiat, şi se luă cu binele pe lângă fată, ca să nu păţească ca şi cu celelalte, într-o zi îi spuse fetei ce dar are băiatul, şi se vorbi cu dânsa cum să-l omoare, cum să-i scoată inima, şi cum s-o mănânce amândoi, ca să dobândească ei acel dar.

Însă mâna lui Dumnezeu priveghea asupra băiatului, ca nici vântul să nu mi-l bată.

Fata împăratului nemţesc, numai gândindu-se la această mişelie, i se făcea părul măciucă în cap de groază. Ea se gândea: „Cum să omor eu o aşa bunătate de flăcăiandru, el nu mi-a făcut nimic, ba încă mă poate scoate şi pe mine din mâna astei iezme fără suflet."

Şi găsind vreme cu prilej, se alătură de băiat şi pe subt ascuns îi zise:

— De ce nu gândeşti tu acuma să fim lângă mă-ta?

— Ba mă gândesc, răspunse băiatul.

Şi, cum gândi, se şi pomeniră cu toţii lângă muma băiatului, fără să se arate cine sunt ei.

Tată-său, de bucurie că i-au venit musafiri neaşteptaţi, făcu un mare ospăţ, la care chemă pe toţi vecinii împăraţi.

Flăcăiandrul începuse a simţi că-i tâcâie inima când se da pe lângă fata împăratului nemţesc şi primi să o slujească la masă. El crescuse acum şi se făcuse aşa de frumos, de-ţi era drag să-l priveşti şi ochii de la el să nu-i mai iei.

Când fu ospăţul, el aducea cele de trebuinţă îmbrăcat cu o cămaşă cu mânecile largi, de i se vedeau mâinile albe ca şi caşul până în coate şi cu doi trandafiri la pălărie. Când zâmbea el, zâmbea şi soarele.

Împăratul turcesc şi împăratul rusesc şedeau la masă trişti. Cum văzură însă pe Făt-Frumos zâmbitor şi cu trandafiri la pălărie, le mai veni şi lor niţică faţă şi inima li se bucură. Ei cerură de la Făt-Frumos câte un trandafir.

Flăcăul numaidecât îşi luă pălăria din cap, se duse la dânşii şi îi rugă să-şi aleagă care le place.

Fiecare şi-a ales câte unul.

Apoi le zise:

— Din aceste flori să se facă fetele ce s-au înecat şi să poftească şi ele la masă.

Şi îndată, ca din senin, se pomeniră mesenii cu fetele împăratului turcesc şi împăratului rusesc că vin la masă.

Bucuria ce simţiră părinţii lor când le văzură nu se poate spune. Iar mesenii se deteră chefului. Muma băiatului murea şi învia de bucurie că-şi cunoscu copilaşul.

Fata împăratului nemţesc spuse toată şiritenia, cum curgea firul pricinei cu credincerul.

Apoi, chemat fiind la judecată credincerul, el mărturisi că împăratul, tat-al fetei, l-a măglisit* prin bani şi fel de fel de daruri, ca să facă ceea ce a făcut.

Şi chemând şi pe acest ticălos de împărat la judecată, tot sfatul găsi că sunt vrednici de grea osândă. Tot atunci s-a descoperit şi muma băiatului a cui fată este şi tot ce a păţit după urma tatălui său.

Atunci flăcăul ridică glasul şi grăi:

— Acel tată fără suflet, fără frică de Dumnezeu şi fără ruşine de oameni, urs să se facă.

Şi îndată, ca printr-o minune, urs se şi făcu, şi începu să mormăie.

Apoi cuvântă:

— Acel credincer, vânzător de domnul său, căruia îi mânca pâinea, ogar să se facă.

Şi îndată, cât ai clipi din ochi, ogar se făcu şi începu a lătra.

Şi d-atunci, măre, a rămas de ogarul latră pe urs, dar la el nu se dă.

Iar eu privind cu ochii bleojdiţi de mirare la cele ce se întâmplaseră,

Mă uitasem cu gura căscată,
şi mi-o astupară c-o prună uscată.
Şi încălecai pe-o lingură scurtă,
Mai mincinos e cine nu ascultă.

Povestit d-un unchiaş din satul Grid.

---

* a măglisi – a ademeni, a momi

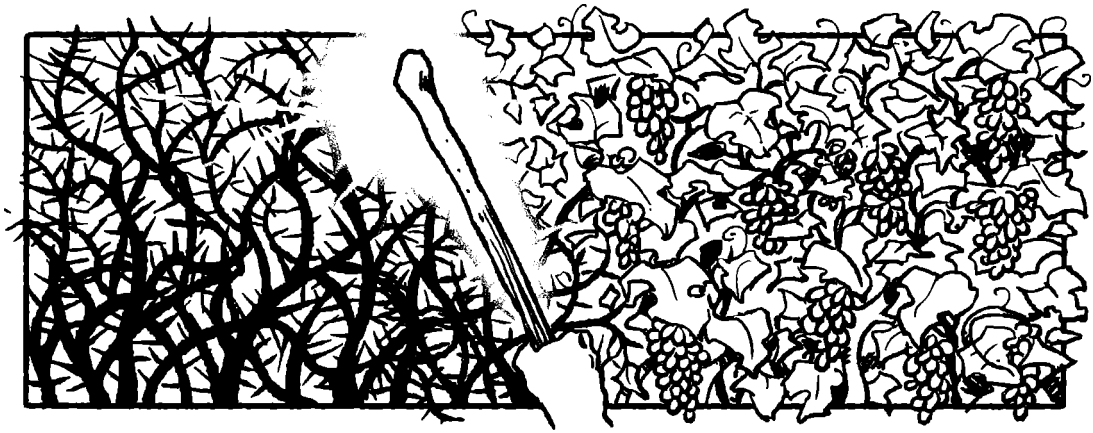

CEI TREI FRAŢI SĂRACI

A fost odată ca niciodată etc.

Au fost odată trei fraţi. Şi nerămâindu-le nimic de la părinţi, fiindcă şi ei fuseseră săraci, au plecat în lume ca să se căpătuiască.

Mergând pe drum şi ajungând la un loc unde li se făcea calea în cruci, hotărâră să facă popas. Cel mai mic zise:

— Iată, fraţilor, suntem rupţi de oboseală şi pocâltiţi de foame, aidem la fântâna ce se vede în răscruci, să mâncăm şi să ne odihnim niţel.

— Aş! Să nu ne punem la râspântie, că trec oameni mulţi, zise cel mijlociu.

— Fugi d-acolo! răspunse cel mai mare; cum să stăm noi la fântână să îmbucăm câte ceva, căci n-avem noi din destul, dară de vor mai trece niscai călători şi se vor abate să ne ceară şi ei.

— Ce staţi de vorbiţi, fraţilor? Nu va trece nimeni, şi chiar de va trece cineva şi va năzui la noi, de acolo de unde e, de unde nu e, i-om da şi lui o cojiţă uscată, să o moaie şi el în apă cum facem şi noi.

Se învoiră cu toţii şi poposiră acolo. Stând ei şi mâncând şi povestind, iaca se pomenesc cu un unchiaş că se abate pe la ei.

— N-aveţi, nepoţilor, vro coaje de pâine să-mi daţi şi mie? îi întrebă moşul, că uite, sunt călător şi lihnit de foame.

— N-avem, moşule, pentru noi, dară încămite să mai dăm şi la ăi călători, răspunse fratele cel mai mare.

— Apoi, de, moşicule, nici noi n-avem, dară de acolo de unde o fi, de unde n-o fi, ia şi d-ta de mănâncă, zise fratele cel mai mic.

Şi mâncară cu toţii, şi plecară iarăşi cu toţii la drum.

Mergând ei aşa şi povestind câte nagode toate, veselindu-se, deodată stătu moşul în cale şi îi întrebă:

— Ce aţi vrea să aveţi, flăcăilor?

— Eu aş vrea să am, răspunse fratele cel mare, o vie la marginea unui drum, şi cui o trece pe acolo să-i dau struguri să mănânce, şi o bărdăcuţă de must să bea.

— Eu aş vrea să am, răspunse şi fratele cel mijlociu, o turmă de oi, şi să pui târla la marginea drumului; cui o trece pe acolo, să-i dau lapte şi brânză, iară pe la soroace, să tai şi câte un miel.

Şi răspunzând şi fratele cel mic, grăi:

— Eu voiesc să mă însor, să iau o fată gând la gând, adică ce-oi gândi eu să gândească şi dânsa; şi să facem o casă la capul unui pod peste o gârlă, şi pe oricine va trece pe acolo, să-l spălăm şi să-l îmbăiem, să-l punem la căldură, şi să-i dăm şi de mâncare.

— În mare grijă mă băgaşi, măi băiete, îi rosti şi unchiaşul.

Şi tot aşa mergând ei şi vorbind, ajunseră până într-un loc mărăcinos unde moşul dete cu băţul în care se răzima, şi îndată se făcu o vie lucrată şi curată de-ţi râdea inima uitându-te la ea. Apoi luă de mână pe fratele cel mare, i-o arătă şi-i zise:

— Asta ţi-e via; stăpâneşte-o sănătos.

Fratele cel mare nu mai putea de bucurie. Mulţumi unchiaşului de bunătate şi rămase acolo.

Ceilalţi plecară cu toţii împreună. Mai merseră ce merseră şi ajungând la un loc cu pietriş, dete iarăşi cu băţul, şi se făcu o turmă de oi grase, lânoase şi lăptoase. Şi arătându-i-le fratelui celui mijlociu, grăi:

— Rămâi stăpân pe ele, băiete.

El rămase locului, după ce mulţumi unchiaşului. Iară acesta cu fratele cel mai mic plecară mai departe. În cale îi rosti şi lui:

— De, băiete, ce să facem noi acum? Unde să găsim noi gând la gând? Totuşi vom afla-o noi; dară cam cu greu, şi cu depărtare.

Şi merseră, şi merseră, până ce ajunseră drept la ceea ce căutau ei, căci moşul ştia unde se află fată precum cerea flăcăul.

Cum intrară în casă, văzură că alţii veniseră acolo în peţit şi se puseră la masă. Moşul se rugă să-i lase şi pe dânşii a prânzi cu toţii împreună.

Gazda îi primi. Pe când mâncau, din una din alta se dară în vorbă. Şi ştii că vorba, vorbă aduce. Spuse şi moşul că a plecat să-şi însoare băiatul.

— Ai nimerit cam târziu, moşicule, zise logodnicul care venise mai întâi.

— Fie şi târziu, numai să nu vie cineva în sec.

— Noi am şi aşezat cu fata, rosti logodnicul.

— Noi ne vom ruga de gazdă să ne primească să mânem şi noi aici astă-seară, şi pentru care din doi flăcăi se va face vreo arătare, a aceluia să fie fata.

— Cu dragă inimă v-aş primi, răspunse gazda; dară vezi bine, moşicule, că n-am loc unde să vă căpătuiesc pe toţi.

— Nu te teme, nepoate, mai grăi moşul. Noi ne ghemuim într-un colţişor, fără să aducem nicio stingherealã.

Primi gazda şi-i ospătă pe toţi. Seara se învoiră ca amândoi logodnicii să înfigă câte un toiag în pământ, şi al cui va fi de dimineaţă înfrunzit, acela să ia fata. Flăcăul ce venise mai-nainte săpă o groapă şi puse un toiag pe care îl tăie dintr-un pom, căci nu putu altfel, fiind pământul foarte uscat; înfipse şi fratele cel mai mic, ce venise cu unchiaşul, toiagul în care se sprijinea moşul, însă numai cu mâna, fiindcă al lui intră mai lesne, ca unul ce şi toiagul era destul de uscat. Apoi se culcară.

Când se sculară a doua zi, deteră fuga afară să vază toiegele. Se minunară toţi când li se arătă că toiagul logodnicului ce venise mai întâi înţelenise aşa cum îl pusese de cu seară, iară al băiatului ce venise cu moşul nu numai că înfrunzise, dară şi înflorise. Se mai mirară o toană când se încredinţară că acest toiag este de alun.

Atunci moşul zise logodnicului ce venise mai întâi:

— Până nu te vei vedea cununat, băiete, să nu te crezi însurat. Să ţii minte vorba mea şi să nu te făleşti înainte de izbândă.

Acel logodnic se întoarse deşert, căci acum şi fata mai bine voi să ia pe flăcăul ce venise cu moşul decât pe dânsul.

Făcură nunta şi apoi moşul îi duse la un cap de pod, şi le rostui şi lor acolo un coprins după pofta inimii băiatului. Şi, plecând unchiaşul într-ale sale, le zise:

— Stăpâniţi sănătoşi, băieţi, şi să vă fiţi îngăduitori unul altuia.

Trecuseră doi ani la mijloc. Moşul mai luă un prieten d-al lui şi veni să vază pe cei trei fraţi, ce fac ei? Ţinu-se de cuvânt?

Merse întâi la fratele cel mare, şi trase la dânsul.

— Bună ziua, nepoate, îi ziseră unchieşii.

— Mulţumim d-voastră, călătorilor.

Pasămite el nu-i cunoştea; căci unchiaşul ce îi făcuse bine se schimbase cu totul la faţă şi la ţoale.

— N-ai avea mă, nepoate, niţel vin, ori niscai struguri ceva, să ne dai şi nouă, că uite suntem stătuţi de drum?

— Apoi, de, moşule, când aş sta să dau la toţi drumaşii, nu s-ar alege nimic de munca mea.

— Bine, nepoate, răspunse moşul. Dacă este aşa, să rămâie iarăşi crâng şi mărăcini, precum a fost.

Şi îndată via pieri ca o nălucă. Atunci văzu şi fratele cel mare greşeala ce făcuse; dară n-avu ce face, căci aşa le fusese cuvântul, să dea la călătorii ce vor năzui la dânsul. Încrucişe şi el mâinile şi începu a fluiera a pagubă.

Moşul nu mai zise nici două boabe legănate, ci plecă înainte.

Ajungând şi la fratele cel mijlociu îi cerură şi lui ceva de mâncare.

Nici el nu-i cunoscu, şi le răspunse:

— De, tătuţilor, când oi căta tuturor drumeţilor, aş rămânea cu degetul în gură, şi tot n-aş putea mulţumi pe toţi.

— Bine, nepoate, din nimic a venit, nimic să se facă, zise unchiaşul şi ameninţă cu toiegelul asupra târlei, şi într-o clipă se făcu pietriş, precum fusese şi mai-nainte de parcă nu fusese zdravănă.

Ciobanul rămase cu ochii bleojdiţi şi cu inima frântă de mâhnire. Iară unchieşii fără a mai zice nici bleau, îşi cătară de drum şi merseră, şi merseră, până ce ajunseră şi la fratele cel mic.

Până a nu sosi la pod, unde dete Dumnezeu o ploaie mare şi o răceală de clănţăneau dinţii în gură la oameni, şi se făcu un noroi de se-nomolea cine umbla pe câmp.

Apoi dete un soare cald şi un vântişor de zbici cărarea oleacă. Şi aşa plini de noroi şi uzi la piele, ajunseră unchieşii la un căpătâi de pod.

Fratele cel mic, cât fu vremea rea de credeai că o să potopească Dumnezeu pământul, el şezuse la capătul podului de pândă, ca să vază să nu treacă vrun călător, fără să-l găzduiască şi să nu-l cerceteze dacă are trebuinţă de ceva.

Iară după ce dete soarele, se dete şi el niţel şi adormi. Soţia lui se pusese la celălalt cap de pod şi pândea şi ea acolo.

Cum ajunseră unchieşii şi-l văzură pe el dormind, trecură pe lângă dânsul binişor şi înaintau spre a trece podul. Soţia lui îi văzu, şi îndată începu a striga la dânsul. El se pomeni în chiotele femeii şi odată sări drept în sus. Şi văzând pe unchieşi, dete fuga la dânşii, se rugă de iertare că nu-i simţi când trecuseră, îi luă, îi duse în casă, puse de le spălă ţoalele, îi îmbăie frumuşel şi le dete altă îmbrăcăminte uscată şi curată. Apoi le puse masa şi şezură cu toţii să mănânce.

Pe când se ospătau, unul din unchieşi deschise vorba:

— Nu te îngreuiezi, nepoate, cu atâta sârguinţă ce-ţi dai cu primirea de oaspeţi?

— Apoi de, tătuţule, n-am de ce să mă îngreuiez. Tot ce vezi aici nu este al meu. În dar a venit, în dar dau şi eu. Şi apoi omul de omenie este dator să se ţie de cuvânt. Aşa m-am făgăduit să fac şi aşa voi face până ce voi putea. Urmând astfel văz că darul lui Dumnezeu este în casa mea. Belşug şi berechet de voie. Şi călătorul nu se duce deşert de la noi.

— Dară, toate bune. Însă s-ar putea ca unii călători să se întinză a cere şi ce nu poţi să dai.

— Pot să ceară din tot ceea ce văd la noi cu ochii, căci, îţi mai spusei, nimic nu este al meu.

În vremea aceasta iată că vine în casă d-a buşele un copilaş grăsun şi frumuşel de-ţi râdeau ochii când te uitai la el. Acesta era copilaşul, întâiul lor născut.

Unchiaşul cu pricina, carele şi de astă dată se schimbase la faţă, fără să-l cunoască cineva, ori să bănuiască măcar că ar fi fost el care făcuse bine celor trei fraţi, zise:

— Nepoate, eu aş pofti niţică friptură din copilul ăsta al vostru.

Când auziră una ca asta amândoi soţii îşi aruncară ochii unul la altul, se întâlniră şi se umplură de lacrămi. Iară femeia zise:

— Bărbate, să nu se zică de neştine că aceea ce a poftit din casa noastră nu i s-a dat; ne-am făgăduit înaintea lui Dumnezeu să dăm tot până la cămaşe oaspeţilor

noştri, să dăm şi trup din trupul nostru, pentru ca să nu rămâie jos cuvântul ce-am dat şi să ne ruşineze Dumnezeu când ne va lua socoteala de faptele noastre, fie numele lui lăudat.

— Aşa eram să zic şi eu, femeie, îmi pare bine că suntem gând la gând.

Unchiaşul se înduioşi, văzând îngăduinţa lor, inima cea bună, statornicia cugetelor lor de a mulţumi cu desăvârşire pe oaspeţii ce primesc spre a-i găzdui. El le zise:

— Văz că cuptorul vostru este destul de cald. Lăsaţi că mă duc eu să bag copilul să se frigă.

Şi fără a mai aştepta cuvânt din gura lor, se scoală de la masă unchiaşul, ia copilul, se duce cu dânsul şi, suflând în cuptor, îl băgă acolo şi veni apoi la masă.

După ce mai trecu ce trecu, unchiaşul zise:

— Femeie, du-te de scoate copilul din cuptor.

Când se duse muma copilului cu inima zdrobită, dară cu gândul că nu şi-a călcat cuvântul dat lui Dumnezeu, se sperie ce văzu când trase capacul de la cuptor. Copilaşul ei era viu, nevătămat, cuptorul rece, şi o femeie care strălucea ca soarele îl mângâia. Şi neputând ţine ochii ţintă la cuptor, căci o orbise lucirea, pe dibuite, îşi luă copilaşul în braţe mai frumos decât fusese mai-nainte şi îl aduse la masă. Înmărmuri şi bărbatu-său când îl văzu.

Tocmai se sculaseră unchieşii de la masă. Cel mai bătrân le zise, după ce îşi luară toiegele în mână şi erau gata de călătorie:

— Voi sunteţi oameni de omenie, vă uniţi în gânduri şi în cugete. V-aţi ţinut de vorbă, veţi fi fericiţi. Daţi, daţi mereu ca şi Cel de sus să vă dea necontenit. Rămâneţi cu bine!

Şi plecară. Pasămite erau Dumnezeu cu Sfântul Petru. Se uitară mult după dânşii cei doi soţi cu copilul în braţe, şi vedeau bine că unchieşii, deşi mergeau, dară nu atingeau pământul câtuşi de cât. Şi aşa mergând, odată veni un nor şi îi ridică pe amândoi în slava cerului. Iară ei rămaseră şi se bucurară în pace de toate darurile ce primiseră pentru milostenia lor.

Povestit la 1876 de Mihai Constantin, din comuna Bălăciţa, plasa Dumbrava, jud. Mehedinţi, soldat în reg. 1 de infanterie.

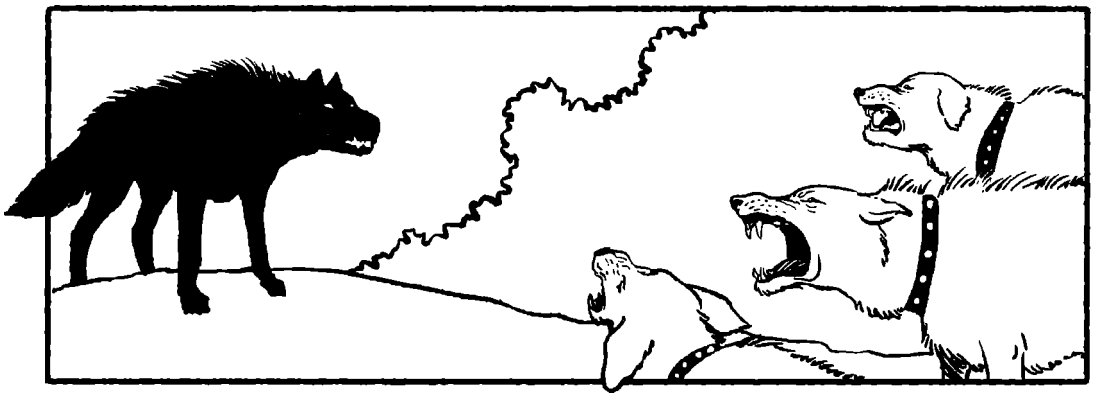

UN DIAVOL CA NEALŢII

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un cioban; şi el avea câteva oiţe, ce agonisise după o slugărie de nu ştiu câţi ani. Era, cum am zice, tocmai când să lege şi el gura pânzei.

De învărat, îşi învără el, bietul, oiţele; dară dând iarna peste dânsul, şi o iarnă grea, d-alea uscatele şi cu geruială mare, p-aci, p-aci era să o paţă. Nutreţul, ce bruma putuse şi el să adune, începu a se isprăvi; şi mai era mult până în primăvară; abia pusese mâna pe Bobotează. Hotărî dar să-şi mai scoaţă ale oiţe pe câmp să mai ciupească ici, colea, ale firicele de iarbă uscată ce se mai putea găsi rămase.

Aşa îmi şi făcu. Când într-o zi, fiind cu oiţele pe câmp, unde vede, măre, un lup cât toate zilele de mare, cu nişte ochi zgâiţi sclipind ca luceferii şi cu o limbă scoasă ce atârna într-o parte, viind asupra lui ca un turbat, şi lihnit de foame.

Ciobanul, nici una, nici alta, începu a striga:

— Uite, mă! Lupu', mă! Lupu', mă! Uideo! O! Şiau, Grivei; pe el, Butufei! Uiteo! Lupu', mă!

Lupul, cum auzi aceste huiduieli grozave, o dată se opri, şi fiindcă lupul văzu şi pe cioban arătându-i caţa* lui cea groaznică, o luă la sănătoasa înapoi, şi p-aci ţi-e drumul.

Ciobanul, dacă văzu că scăpă aşa ieftin, nu se mai luă după lup, ci îl lăsă în voia Domnului să se ducă nouă cu a brânzei.

Când, odată se pomeneşte lângă dânsul cu un om, şi de sub căciulă îi ieşeau vârfurile a două corniţe.

— Îţi mulţumesc, fârtate, că m-ai scăpat de jigodia aia de lup, că era să mă sfâşie.

— Cum? După d-ta alerga lupul pe care îl huiduii?

— După mine.

— Dară d-ta unde erai, că eu nu te-am văzut? Eu am crezut că vine să se dea la bietele mele oiţe.

— D-ta nu m-ai văzut; dară lupul mă vedea şi mă luase în goană. De nu erai d-ta, mă mânca lupul, căci stătusem de osteneală.

— Are haz lucrul ăsta.

— Are, da. Ce bine vrei să-ţi fac şi eu pentru binele ce şi tu mi-ai făcut?

— Ce bine să-mi faci, neiculiţă? Iaca, eu mă mulţumesc pe ce mi-a dat Dumnezeu, după munca mea, şi atâta tot. Dară pare-mi-se că eşti Necuratul, cu corniţele alea pe cap.

— Zi-mi Necuratul, zi-mi drac, zi-mi cum vei pofti. Un lucru trebuie să ştii. Îţi sunt datornicul tău cu viaţa. Când vei fi vrodată în vro mare nevoie, adu-ţi aminte că ai scos pe cineva din gura unui lup flămând, l-ai mântuit, şi gândeşte-te la mine, că într-o clipeală de ochi atunci şi eu sunt la tine. Eu mă numesc fratele Amvrosie.

Zise şi pieri ca o nălucă.

Pasămite diavolul ieşise din apă; căci la Bobotează, când moaie crucile în apă, toţi dracii ies din ape şi rătăcesc pe câmp, până ce trece sânţirea apelor. Şi nimeni nu-i vede, afară de lupi, cari se iau după dânşii, şi unde îi ajung, acolo le şi varsă maţele.

Ciobanul, bietul, rămase ca năuc; se uita în toate părţile ca un zăpăuc; căci el ştia că vorbeşte cu cineva pe care îl vedea, şi acum deodată ia-l de unde nu e. Nu vedea împrejurul lui nici urmă de făptură omenească.

După ce fluieră de două, trei ori d-o aşa minune şi-şi făcu o cruce mare, prinse a-şi mâna oile către casă.

---

* caţă – băţ lung cu cârlig la vârf, cu care ciobanii prind oile

Nu spuse nimănui de astă întâmplare; căci îi era să n-ajungă de râsul satului, care poate nu l-ar fi crezut.

Şi fiindcă era om harnic, îi mergea treaba strună. Şi mai trecu ce mai trecu şi, găsind o creştină a lui Dumnezeu, se şi însură. Vezi dumneata, ei se îngăduiau, şi căsătoria le merse bine. După câtăva vreme, dobândiră şi un copilaş.

Şi aşa, ducând ei viaţă ticnită deodată auzi că a intrat tătarii în ţară. Se băjănări* satul unde trăiau ei, de nu mai rămase nici pui de om într-însul. Ciobanul nu rămase nici el mai pe urmă. După ce-şi duse muierea, copilul şi tot avutul în munţi, se întoarse să vază ce mai hala-bala este prin sat.

Când, iată o ceată de tătari dete preste el, şi-l luară rob. Mult prăpăd făcură atunci tătarii în ţară: tăiau, jăfuiau, pârjoleau şi jecmăneau, până ce prinseră de veste cei de la ţeft**. Iară dacă se porniră asupra lor, oastea cea alcătuită numai de pui de românaşi, care veneau, neiculiţă, ca zmeii, îi împrăştiară ca pe nişte lichele. Totuşi ciobanul rămase rob şi-l duseră la Crâm. Acolo îl puseră tătarii la fel de fel de slujbe grele. Mâncare îi dau pe sponci, iară chinuri şi bătăi de voie!

Bietul cioban răbda în piele, că n-avea încotro. Nădejdea lui era la Dumnezeu, că doar şi-o face vreo minune cu dânsul să-l scape de robie.

Timpul trecea şi bietul cioban argăţea ca un rob, fără ca să i se mai îndulcească traiul. Muncea, bietul, muncă jidovească şi repaos nu mai avea. După ce trecură vro câţiva ani, într-una din zile îl prinse o jale, de să ferească Dumnezeu, gândindu-se acasă, la nevastă şi la copilaş, şi la traiul său cel ticnit, şi-l podidi plânsul. El, pasămite, uitase că făcuse bine unui drac, şi că acesta îi făgăduise să-l scape de o mare belea.

El tot gândindu-se la munca tinereţelor sale, la agoniseala lui, se gândi, vezi bine, şi la necazurile şi greutăţile cu care îşi înmulţise turma de oi, şi atunci îşi aduse aminte şi de binele ce făcuse fratelui Amvrosie şi începu să râză şi zise:

— Ia te uită, mă, cum uitai eu? Dar unde o fi fratele Amvrosie acum?

N-apucă să-şi sfârşească vorba şi odată se pomeni cu cineva lângă dânsul, care îi zise:

— Te-ai gândit la mine; eşti în necaz, am venit să te scap.

— Nu glumeşti?

— Nici glumă, nici nimic. Nu mă cunoşti?

---

* a se băjănări/a se băjeni – a părăsi pentru o vreme casa, provincia sau patria din cauza asupritorilor

** ţeft – stăpânire

— Ba te cunosc. Nu eşti tu acela care mi-ai spus că te-am scăpat din gura lupului? Cela cu corniţele ieşite din căciulă, căruia i-am zis că seamănă a drac?

— Tocmai acela. Ce vrei de la mine?

— Să mă scapi de la robie, dacă poţi.

— Mai e vorbă? Pot, vezi bine; încalecă pe coada mea şi te ţine bine de mine, luându-mă în braţe pe dinapoi.

Şi îndată îşi ridică diavolul coada, iară ciobanul încălecă pe dânsa şi se ţinu bine, strângând pe dracul în braţe, de credeai că o să-l năbuşească.

Diavolul odată se urcă cu dânsul până în slava cerului, apoi, cât ai zice „mei", se coborî cu dânsul până în fundul mării.

Să se prăpădească bietul cioban! Când ieşi din fundul mării, p-aci, p-aci era să-şi dea sufletul; căci mai, mai, îl înecase apa ceea sărată. Scutură din cap, îşi trase sufletul cu sete, dară de lăsat nu se lăsa de trupul diavolului.

— Ei, cum ţi s-a părut prin fundul mării? îl întrebă fratele Amvrosie.

— Cum să mi se pară? Eram ca pierdut.

— Tot aşa eram şi eu când m-ai scăpat din goana lupului. Tu m-ai scăpat pe mine de la moarte. Trebuia şi eu să fac ca să te scap pe tine de la moarte. Eu voi să-mi plătesc, până într-una datoria.

— Bine, fie! Aidem acasă acum...

— Mai întâi să te ospătez.

Şi într-o clipă diavolul îl duse în nişte case gătite foarte frumos. Acolo descălică ciobanul.

Toate bune, toate frumoase. De un lucru nu se domirea ciobanul. Prea era arşiţă mare şi întrebă pe drac unde se aflau.

— La mine acasă, îi răspunse diavolul. Dară de ce este atât zăduf?

— Vezi că această casă este aşezată tocmai, tocmai sub iad; atât cusur are casa, dar încolo nu este aşa că este bună?

— Bine o fi; dară mai bine mi-ar fi să fiu la casa cui mă are. Răsuflu mai în voie pe lumea noastră cea albă. Aici parcă tot ceaţă şi negură este.

— Vei merge şi la casa ta; dară mai întâi să tragem o mâncare d-alea înfricoşatele.

Şi diavolul se-ntorcea numai într-un călcâi, alergând în sus şi în jos, şi pregăti o masă împărătească. După ce pofti pe cioban, şi acesta se puse la masă, începu a aduce fel de fel de bucate.

Nu ştia bietul cioban din care să ia mai întâi, căci mirosul bucatelor îl apuca de nas. Privirile lui însă se opriră mai cu seamă asupra tuturor felurilor de poame ce erau întinse pe masă. Luă şi el cu cumpăt din toate, zicând:

— Da' bine trăiţi voi aci, mă, sub iad!

— D-apoi cum socoteşti tu, mă? Avem belşug de toate. Un lucru ne cam aduce nemulţumire. Avem locaşuri multe, precum vezi, însă ne lipsesc suflete. Ne punem noi şi-n cap şi-n coadă că să înmulţim locuitorii, dar degeaba, loc tot este mult.

— Aşa o fi; ia mai spune-mi mie, ce drăcie mai este şi asta ce văd la voi? Masa voastră este încărcată ca la domni şi împăraţi; poame şi bucate de voie; nu văz însă holde deloc; iară pomii, ce bruma zăresc pe ici, pe colea, par a fi uscaţi; nici tu frunză, nici tu muguri; numai nişte crăci parc-ar fi pârjolite.

— Nici n-avem trebuinţă noi d-alde astea. Şi dacă vezi tu la noi atât belşug, el ne vine aşa mură-n gură, cum îi ziceţi voi. Mai toate pomenile, ce le faceţi voi pentru sufletele răposaţilor, ne vin nouă; căci cei ce fac, nu le fac cu toată inima. Ei de trufie le fac. Cu un gând dau, şi cu zece le hulesc. Şi apoi ştii tu că fudulia este partea noastră, şi cei stăpâniţi de fudulie ai noştri sunt.

— Toate ca toate; dar ştii tu, mă? Mi-e dor d-acasă.

— Tiu! Bată-te să te bată! Uitasem de una ca asta, cu întrebările tale. Tocmai e timpul să mergem, căci muierea ta, urându-i-se tot aşteptându-te, şi nemainădăjduind să te vază întorcându-te, a găsit să se mărite şi azi se face logodna.

— Aide mai iute, aşa te rog!

— Aidem, că tocmai se înserează.

Şi încălecând pe coada diavolului, ca de la rând, zbură dracul cu dânsul şi se opri de marginea satului de unde era ciobanul.

Când se văzu el în satul lui, ciobanul voi să se ducă într-un suflet la colibă să-şi vază nevasta şi copilaşul. Diavolul îl apucă de mânică şi-l opri.

— O! O! Stai, că nu merge treaba aşa, băiete.

— E, dar cum?

— Cine se pripeşte se pârleşte. Mai domol, mai domol, ia-te după mine şi să nu zici nici cârc! Lasă că pui eu la cale toate după rânduială.

Tăcu ciobanul mâlc şi se luă după diavol. Acesta merse binişor, pâş!, pâş!, intră în celar şi stătură acolo.

După ce se logodi muierea ciobanului cu logodnicul său se puseră la masă cu naşul şi cu alde peţitorii. Când începuseră a se chefui, ciobanul, bietul, nemaiputând răbda, voi să intre la dânşii.

— O! O! Stai, că nu merge treaba aşa, îi zise dracul, ţiindu-l de mânecă.

— Da' nu vezi, mă, că s-au logodit, şi acum s-au pus pe chef!

— Ba văz. Dară lasă că îi regulez* eu.

Atunci dracul îşi vârî coada între ei. Naşul uită că muierea ciobanului are să-i fie fină, şi o ciupi cam pe furiş. Logodnicul băgă de seamă, se turbură de mânie, şi unde mi ţi-i cârpi o palmă naşului, de credeai că a venit de la ciuperci. Şi din asta unde mi se încinse o zarvă şi o gâlceavă, de nu le mai da nici dracul de căpătâi. Şi unde mi se încăierară, şi unde mi se încâlciră de păr, de socoteai că se făcură una cu pământul. Pârcălabul satului veni numaidecât şi-i duse pe amândoi la gherlă.

Iară biata femeie a ciobanului începu a mi se boci şi a se văicăra, de să-i plângi de milă. Ea îşi aduse aminte de traiul cel ticnic ce avusese cu ciobanul, şi acum îl jălea că nici pe dânsul nu-l mai are, nici pe acesta cu care se logodise.

— Acum e timpul să intri, zise diavolul către cioban.

Acesta nu aşteptă să-i zică de două ori. Şi intrând în casă la nevastă-sa, cu dragoste şi cu inimă veselă, îi dete bună-vremea.

Biata femeie a ciobanului, cum îşi văzu bărbăţelul dinainte, nu mai putu de bucurie, şi da mărire lui Dumnezeu că a învrednicit-o să ajungă a-l mai îmbrăţişa o dată. Ciobanul îşi luă copilaşul în braţe şi ochii îi lăcrămară de veselie.

Şi fiind masa pusă, se aşezară şi chefuiră, cu drac cu tot, până despre ziuă. Când fu către cântatul cocoşilor, dracul se sculă de la masă şi zise:

— Eu mă duc acum, căci mă strânge în chingi. Nu mai pot să rămâi. Să ştii că m-am plătit de datorie. Să ne vedem sănătoşi.

— Ba să te duci în smârcurile mărilor! îi răspunse ciobanul.

Şi rămâind singură această pereche credincioasă şi dornică, trăiră o viaţă îngăduitoare şi liniştită până la adânci bătrâneţe.

Povestit de d. Petru Jeorjean, locuitor din Bucureşti.

* a regula – a pune în ordine, a aranja, a rândui

IOVIŢĂ, FĂT-FRUMOS

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat şi o împărătească. Ei n-avuseră parte de cele trei fiice ale lor, căci li le răpiseră nişte zmei. Nu se poate spune mâhnirea ce avu acest împărat când auzi de prăpădul copilelor sale. Ridică oaste mare şi purcese să bată pe zmei, ca să-şi ia fetele înapoi. Iară dacă ajunse până la marginea ţărei sale, chip nu era să înceapă bătălia, căci îi despărţea o apă mare. Puse, deci, să se facă un pod peste acea gârlă. Lucră trei ierne şi trei vere, dară podul să se aşeze ba! Căci ceea ce se lucra ziua, noaptea veneau dracii de zmei şi stricau tot. Ce să facă bietul împărat, căci i se frigea inima după copilele sale? Puse să se strige prin toată ţara că acela care se va găsi să descopere pe nelegiuiţii cari îi tot stricau podul şi chipul cu care va putea să-l înfiinţeze va dobândi daruri împărăteşti. Nimeni nu se bizuia la aşa ceva. Făgăduiala împăratului se mai mări; dară cine să se însarcine cu slujba nu se găsi.

Iară o babă chioară, şchioapă şi gârbovă veni şi se arătă împăratului, zicând:

— Mărite împărate, să-ţi ţie Dumnezeu zilele şi să-ţi fie faţa curată şi luminată! Tot mi-este mie viaţa o povară, mă voi duce să ispitesc şi să descopăr ceea ce măria-voastră doreşte să ştie.

— Dacă vei izbuti, îi răspunse împăratul, cinste împărătească vei avea şi daruri care să te scape de nevoi şi de ticăloşia ce a căzut pe capul tău.

— Voi face pe dracul în patru, numai să-mi izbândesc bărbăţelul pe care mi l-au răpus aceşti cârcotaşi de zmei, încă din tinereţe, şi ce o vrea Dumnezeu cu mine.

— Du-mi-te cu bine, îi mai zise împăratul, şi Dumnezeu fie-ţi în ajutor!

Râse împăratul de semeţia babei. El nu credea să facă ea vro ispravă, mai cu seamă că atâţia viteji nu se încumeseră a-i face această slujbă.

Baba, şontâc-şontâc, se duse şi, pe furiş, se ascunse într-o scorbură de copaci ce era p-acolo primprejur, pe unde ajunsese oastea împăratului de aşezase câteva bârne.

Cu moarte în sân şi sufletul ţiindu-i-se numai într-un firicel de aţă, ea sta acolo şi tremura ca varga. Tot aşteptând, frica ei creştea, îi tâcâia inima de parcă sta să-i sară din piept. Şi la atâtea ajunsese, încât îşi blestema ceasul când se semeţise a veni aci. Ar fi voit să fugă. Dară acum altă nevoie o pironi pe loc. Îi era frică să nu dea peste dânsa zmeii, căci o făceau una cu pământul.

Când, ce să vezi dumneata? Unde auzi, măre, un urlet, a vâjietură şi un chiloman de glasuri, de îngheţa sângele în om. Ea se făcu mititică într-un unghi şi lua aminte la toate mişcările şi vorbele zmeilor, căci zmeii erau cei care făceau acel zgomot drăcesc.

Dărâmară tot. Nu mai rămase niciun lemnişor în picioare. Apoi se adunară la sfat. Şi râseră cu nişte hohote îngrozitoare, de ţi se ridicau perii pe trup, şi-şi bătură joc de osteneala împăratului şi de neizbânda lui. Ziseră unii unele, alţii altele, iară un drăcos de zmeu tânăr şi fără doxă* la cap, muşcându-l şarpele de inimă, se scăpă şi el de spuse:

— Hei, măi fraţilor, zise către unul d-ai lor. Bine a zis cine a zis că până n-o arunca împăratul vrăjmaşul nostru năvodul să prinză mreana de aur, să o gătească şi să o dea neveste-sei, împărătesei, să o mănânce, nici că am gândul tatei că va putea întinde podul peste apa asta şi să vie să ne bată.

— Ia taci, măi tontule şi flecarule, ce tot stai tu de vorbeşti, mare lichea ai mai fost, gură de cârpă ce eşti! îi răspunse acela către care se îndreptase cu vorba şi răstindu-se la dânsul: Dară de va fi cineva primprejur care să te audă şi să te creadă că o fi aşa, ce ne facem noi?

— Dară cine cutează să se apropie de lucrul nostru? răspunse altul. Lasă băiatul în pace.

---

* doxă – minte

Şi ce e dreptul, nu ştiu cine ar fi putut să meargă la dânşii şi să se întoarcă teafăr, căci ei când vorbeau, hăuiau văile şi codrii. Toţi vorbeau deodată, cu nişte răcnete şi bolborosituri de-ţi lua auzul.

Biata babă, nu mai rămăsese inimă într-însa. P-aci, p-aci era să se ducă dracului de pomană. Atâta frică ce păţi ea în noaptea aia nu păţise de când o făcuse mă-sa.

În revărsat de zi, zmeii se duseră de unde veniseră. Baba sta ghemuită şi nu-i mai venea să iasă de unde se ascunsese. I se tot părea că vede zmeii sfădindu-se între dânşii. O apucaseră vedeniile, sărmana de ea, de frică. Chiar după ce-şi veni în fire, i se tot năluceau zmei, certuri şi câte nagode toate. În cele mai de pe urmă, îşi luă inima în dinţi şi ieşi din scorbură. N-apuca să facă un pas şi se uita în toate părţile, nu care cumva să o vază zmeii şi să o facă chisăliţă, una cu pământul.

Şi iarăşi, şontâc-şontâc, veni până la împăratul, scăpând cu faţă curată. Spuse împăratului ce văzu şi ce auzi. Împăratul îi dete avuţii şi o puse în cinste împărătească. Apoi, adunând pe toţi năvodarii cei mai iscusiţi din ţară, îi puse să dea cu năvodul. Cum aruncară năvodul, pare că fu un făcut, pescuiră numaidecât mreana cea de aur.

Luând împăratul mreana, o gătì însuşi cu mâinile lui şi o dete împărătesei, soţia lui ca s-o mănânce. Aceasta, cum o mâncă, simţi îndată a fi luat în pântece. Mare le fu mirarea când văzură o astfel de minune. Atunci împăratul amână bătălia şi se întoarse acasă.

După nouă luni, unde îmi născu împărăteasa un prunc ca un grăsun şi îi dete nume de Ioviţă, Făt-Frumos.

Din rămăşiţele de la masa împărătesei apucase de mâncă şi o căţea, şi fătă şi ea trei căţeluşi, unul mai frumos decât altul.

Creştea fiul împăratului într-un an cât creşteau alţii în trei. După ce se mai mări, îl puse la învăţătură şi numaidecât întrecu pre toţi procopsiţii din împărăţie; iară de viteaz era vai de lume! Cine putea să-i stea lui împotrivă? Cine să se puie cu dânsul? Nimeni nu i se putea asemăna.

Când se făcu de şasesprezece ani, întrebă el într-o zi pe mumă-sa de a mai avut fraţi.

Mumă-sa îi spuse că a mai avut trei surori, dară că le răpiseră zmeii.

Când auzi el de una ca asta, se făcu leu paraleu, şi spuse că se duce să le scape de la robie.

În deşert se împotrivi mă-sa ca să nu plece, căci îl vor prăpădi zmeii, el fiind încă un copilandru şi zmeii voinici încercaţi. În deşert rugăciuni, în deşert îi spuseră că mai era timp, căci nu vru să ştie de nimic, ci se pregăti de plecare.

Dacă văzură şi văzură că este peste poate de a-l opri din drum, tată-său şi mumă-sa îi dară bani de cheltuială şi haine de primeneală şi îl lăsară să meargă unde l-o trage pe el aţa; iară dânsul îşi luă câinii fătaţi de căţeaua ce mâncase din rămăşiţurile ce căzuseră din masa împărătesei şi plecă.

Plânse tată-său, se tângui mumă-sa când plecă el. Dară dânsul pare că nu-i vedea, nu-i auzea. Dete pinteni calului şi pieri ca o nălucă din ochii părinţilor lui.

Merse, merse, merse şi iară merse. Merse mai multe zile, zi de vară până în seară, până ce ajunse la soru-sa cea mare. El mergea ca pe ciripie*. Intră drept în curtea zmeului, unde întâlni pe soru-sa, şi o întrebă unde este zmeul.

Soru-sa, cum îl văzu, prinse milă de el. Îl cunoscu după port că este om din împărăţia tatălui său, şi apoi parcă îi zicea inima ceva. Vezi că, măre, sângele apă nu se face. Până a nu întreba de părinţi, ea îi zise speriată:

— Fugi, fugi mai iute, vai de mine, şi te ascunde undeva, să nu dea zmeul peste tine, că se face prăpăd mare.

— Au doară de florile mărului socoteşti că am venit eu p-aici? Unde este el acum?

— S-a dus d-azi-dimineaţă la vânătoare şi acum îl aştept cu masa pusă.

N-apucă să sfârşească bine vorbele şi se auzi un şuierat şi un tropot de cal. Venea, măre, spurcatul de zmeu ca un balaur turbat.

În pragul porţii îl întâmpină şi Ioviţă. Cum îl văzu zmeul, îl cunoscu şi păli. Se vede că ştia el ce ştia. Şi cum sta Ioviţă ţanţoş şi înfipt, zmeul pricepu că nu mai era loc de joc. Atunci îi zise:

— Cum vrei, Ioviţă Făt-Frumos să ne batem? În săbii să ne tăiem, în arcuri să ne săgetăm, în suliţi să ne împungem, ori în luptă să ne luptăm?

— Ba în luptă, că e mai dreaptă şi mai sfântă, răspunse Ioviţă.

Se apucară la luptă. Şi se luptară, şi se luptară, de socoteai că o să se cufunde pământul sub dânşii. Când aducea zmeul pe Ioviţă, când Ioviţă aducea pe zmeu, şi nu se puteau dovedi.

---

* a merge ca pe ciripie – a merge drept, fără ocolişuri

Aşa se luptară până către amurgul serii. Văzând Ioviţă că timpul trece, şi ca să nu-i fie munca deşartă, unde îşi adună toate puterile, strânse pe zmeu, neiculiţă, de-i ieşi limba din gură şi, aducându-l odată valvârtej şi trântindu-l, mi ţi-l răpuse ca pe el. Apoi îi reteză capul.

Aşa făcu şi cu ceilalţi doi zmei, la care se aflau celelalte două surori ale lui.

După ce îşi izbândi asupra răpitorilor surorilor sale, Ioviţă le adună la un loc şi le spuse că el este fratele lor. Atunci să fi văzut bucurie pe dânşii. Nu se mai săturau întrebându-l despre ce mai este pe acasă pe la dânşii, despre părinţi şi despre tot ce voiau ele să ştie.

Surorile lui Ioviţă îi spuseră că mai-nainte pe acolo trăia Calonfir, împăratul florilor, care avea o soră frumoasă, cuminte şi bună, încât s-o pui la rană şi să se vindece.

Ioviţă purcese spre Calonfir, împăratul florilor, şi, trecând prin câmpia cu sulfină, ajunse la dânsul, pe care îl găsi adormit sub un pom verde, stufos şi umbros, culcat pe pajiştea moale ca puful. Cum îl văzu, se culcă lângă dânsul.

Deşteptându-se Calonfir şi văzând pe Ioviţă culcat lângă dânsul, carele se făcea că doarme, odată sări în sus şi scoase paloşul. Când voi să-l taie, se gândi şi-şi zise: „Ce eram să fac? Dacă omul acesta avea vrun gând rău asupră-mi, el mă răpunea, cum mă găsise adormit. Bine că nu-mi încărcai sufletul cu un păcat."

Deşteptându-se Ioviţă, se împrieteni cu Calonfir şi mergeau amândoi adesea la vânătoare. Însă de câte ori trecea pe lângă un copaci mare, Calonfir se ofilea şi se întrista.

Într-o zi întrebă Ioviţă pe Calonfir:

— Ce-ţi este, frate, de te întristezi şi te ofileşti când treci pe lângă copaciul acesta?

— Când o fi să-ţi povestesc ceea ce mă întrebi tu, vericule, cată să-mi pregătesc toate de moarte, şi apoi să-ţi spui, răspunse Calonfir.

— Dară pentru ce să mori? îl mai întrebă Ioviţă. Au doară îţi este viaţa în mâna cuiva?

— Aşa, răspunse Calonfir.

— Măi, caută-ţi treaba, nu mai crede şi tu toate iresurile*! Spune-mi numai, şi lasă pe mine.

* ires/eres – minciună; credinţă în forţe miraculoase, supranaturale

Calonfir se încumese şi îi spuse istoria cu copaciul, cum mersese la vânat, ce făcu apoi şi ce păţi.

Atunci Ioviţă Făt-Frumos încordă arcul, îşi luă câinii şi porni şi el la vânat, făcând ceea ce auzise că făcuse şi Calonfir. Ca şi dânsul, el săgetă două turturele şi le puse să se frigă pe jăratecul de la două cară de lemne. Pe când le frigea, auzi, ca şi Calonfir, o gură care îi grăia:

— Ioviţă leagă-ţi căţeii, leagă-ţi boldeii, cu firul de păr ce-ţi dau eu, ca să mă apropii să mă încălzesc la focul tău, căci mult mi-e frig; îmi clănţănesc dinţii de mi-am muşcat limba.

— Vino şi te încălzeşte, îi răspunse Ioviţă, oricine vei fi tu. La focul meu se poate încălzi, fără teamă, oricine, numai să fie om de omenie.

Ca şi la Calonfir se dete Scorpia jos, căci o scorpie era aceea ce vorbea, însă Ioviţă fusese atât de înţelept de nu-şi legă câinii, cum făcuse Calonfir. Dându-se Scorpia jos, se apropie de foc şi se dete să-i mănânce friptura. Atunci Ioviţă îi zise:

— Fugi d-acolo, dihanie urâtă, nu te întinde la friptură, că te plesnesc cu dânsa peste ochi. Este destul loc unde te încălzeşti.

Ea nu ascultă. El o izbi cu friptura. Atunci ea sărind să-i soarbă inima, cum făcuse lui Calonfir, Ioviţă asmuţi câinii, cari săriră pe dânsa.

Scorpia credea că Ioviţă îşi legase câinii cu firul de păr ce-i dase ea, şi strigă:

— Păr, perişorul meu, să mi-i legi, să mi-i fereci, gurile să li le încleştezi.

Câinii, nici una, nici alta, o înhăţară bine şi o ţinură în loc.

Atunci, Ioviţă îi zise:

— Dacă voieşti să-ţi scapi zilele, dă-mi inima lui Calonfir.

— Nu este la mine, răspunse ea, ci la soru-mea, preste nouă mări, preste nouă ţări.

— Strig-o să vie şi să o aducă, căci, de nu, zic să te mănânce câinii de vie.

Văzând Scorpia că n-are încotro cârmi şi că nu este scăpare, o strigă. Să fi văzut, măre nenişorule, cum mai venea spurcata de soră a Scorpiei cu o falcă în cer şi cu una în pământ, de te prindeau răcori de frică. Ioviţă îi zise să vie mai încet şi să se facă mai mică, că, de unde nu, tocmai în inimă o săgetează, şi-şi întinse arcul. Ea se făcu mică, ca o vrabie şi strigă că inima lui Calonfir nu este la dânsa.

Atunci Ioviţă zise Scorpiei să spuie soru-sei să vie mai aproape să-i grăiască la ureche, căci nu prea aude. Sora Scorpiei crezu şi se apropie. Ioviţă asmuţi un câine, care puse gheara pe dânsa şi o înhăţă cu colţii.

— Spune-mi, fiară spurcată, unde este inima lui Calonfir?

— Aoleo! Îţi spui, îţi spui, numai zi câinelui să mă mai slăbească.

— Spune întâi şi apoi te voi scăpa.

— Inima lui Calonfir, zise ea, este la frate-meu, preste nouă mări, preste nouă ţări. Nu se poate lua decât omorându-l pe dânsul. Şi atunci, despicându-l, vei găsi în el un iepure, în iepure o turturică, în turturică o cutioară şi în cutioară inima lui Calonfir.

Cum auzi aşa, Ioviţă porunci câinilor şi le omorî pe amândouă. Le scoase apoi inimile, le fripse şi le dete câinilor să le mănânce. Acum trebuia să aducă şi inima lui Calonfir. Încălecă dară, şi se duse, se duse, iute ca năluca, şi fără a da măcar ochii în gene, trei săptămâni, până ce ajunse la fratele scorpiilor.

Cum îl văzu, îl chemă la luptă. Fratele scorpiilor era cam budulac, căci purta într-însul o greutate ce nu-l lăsa să fie sprinten, îl dovedi lesne şi, răpuindu-l, îl şi omorî. Apoi, spintecându-l, apucă iepurele de ureche şi-l spintecă şi pe dânsul. Scoţând dintr-însul turturica, puse mâna şi pe ea; o tăie şi găsi cutioara pe care o luă şi se întoarse într-un suflet la Calonfir. Şi deschizând cutia, scoase inima şi o dete stăpânului a cui era. Nu mai putea de bucurie Calonfir când se văzu iarăşi cu inimă. Sărea, râdea, juca.

Iară dacă văzu bucuria lui Calonfir şi pe dânsul om ca toţi oamenii, Ioviţă Făt-Frumos îi ceru de soţie pe soru-sa. Calonfir zise că nu atârnă de la dânsul aceasta, ci de la dânsa. El voieşte bucuros să aibă un aşa frate ca Ioviţă.

Mergând amândoi la sora lui Calonfir, fratele său o întrebă:

— Îţi place ţie, surioară, flăcăul ce ţi-am ales de bărbat?

— Dacă zici tu că este bun, frăţiorul meu, n-am niciun cuvânt să mă împotrivesc la hotărârile tale.

Ce femeie era aceea care să nu-i placă un aşa român verde, Făt-Frumos şi drăgăstos?

Se învoiră şi o luă. Sora lui Calonfir învăţă pe Ioviţă să ceară de la frate-său biciul lui cel năzdrăvan.

Calonfir, cam cu greu, dară pentru dragostea lui Ioviţă şi surorei lui primi cererea şi i-o şi împlini. El zise:

— Mi-ai dat viaţa, frate să-mi fii până la moarte, şi biciul acesta să ne fie mijlocitor al dragostei noastre.

Plânseră ei cu lacrămi fierbinţi când se despărţiră, Ioviţă, luând pe sora lui Calonfir şi biciul, se întoarse pe la surorile sale şi, trosnind asupra caselor fiecăruia din zmeii ce răpiseră pe surorile lui Ioviţă, se făcură nişte mere.

Cu surori, cu soţie, cu mere cu tot, se întoarse la tată-său şi la mumă-sa.

Când auziră părinţii că fiul lor se întoarce cu o aşa izbândă mare, îi ieşiră înainte cu toţi boierii cei mari, cu ostaşi şi cu poporani, deteră în trâmbiţe, şi în surle, şi în buciume când îi văzură. Iară când se întâmpinară, împăratul şi împărăteasa îşi îmbrăţişară copiii şi nurora şi merseră cu toţii la palaturile împărăteşti.

Ioviţă, plesnind din bici asupra merelor ce aveau surorile, o dată se făcură alte trei palaturi alături cu palaturile părinteşti.

Nu mai trecu mult şi Ioviţă unde mi-ţi trânti un pui de nuntă, şi ţinură veseliile trei zile şi trei nopţi în toată împărăţia.

Iară eu încălecai pe-o şa etc.

Povestit de un şcolar din clasele primare, şezător în mahalaua Duşumea din Bucureşti.

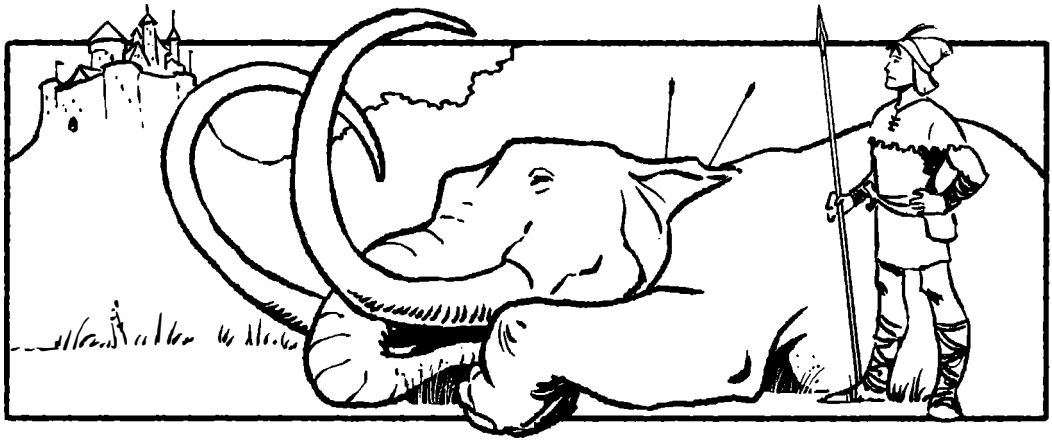

FIUL VÂNĂTORULUI

A fost odată ca niciodată.

A fost odată un vânător foarte meşter. El îşi pusese de gând a scoate din fiul său un vânător de să se ducă vestea; dară n-avu parte să-şi împlinească pofta inimii, căci muri, rămâind fiu-său mic.

După ce se făcu mai măricel fiul vânătorului, mumă-sa îl dete la carte şi la fel de fel de meşteşuguri; toată lumea se mira de isteţimea lui; dară el, crescând, era nemulţumit, fiindcă n-avea trişte*. Într-o zi se duse la moaşă-sa şi se plânse, zicând:

— Moşică dragă, iată m-am făcut mare, m-a dat mama la toate meşteşugurile, lucrez din zi până în noapte; pentru aceasta şi lumea mă omeneşte, văzându-mi hărnicia; dară eu nu pot să leg două într-un tei. M-am luat de gânduri. Muncesc cât zece, însă norocul se ţine după mine ca pulberea după câni.

— Nu te deznădăjdui, dragul moaşei, îi zise bătrâna; ai încă timp, lucrează ca şi până acum, şi nu te va lăsa Dumnezeu să piei; stăruieşte întru a fi om cinstit şi harnic şi odată, odată trebuie să-şi spargă dracul opincele.

* trişte – soartă

— Bine zici dumneata, moşică, şi nici eu n-am cugetat altfel vreodată, dară mi-e ciudă când văz atâţia trântori ajunşi şi trăind în largul lor.

— Niciodată, dragul moaşei, să nu râmneşti la al altuia ci totdeauna să te mulţumeşti pe ceea ce ai, căci ştie Dumnezeu ce face.

— Un lucru am să te întreb, dragă moşică, mai zise fiul vânătorului, şi te rog cu cerul, cu pământul să-mi spui drept.

— Bucuros, fătul meu, numai să-l ştiu.

— Ce meşteşug a avut tatăl meu?

— Tată-tău, dragul moşicăi, a fost vânător, şi încă o dată vânător. Nu era ziulică lăsată de la Dumnezeu în care el să se ducă la vânătoare şi să se întoarcă cu mâinile goale. Avea mare noroc la vânat. Câte lighioane sălbatice care făceau rău omenirei n-a stârpit el de pe faţa pământului! Dară şi multe păsărele a ucis, de care ţi-era mai mare jalea când te uitai la dânsele, aduse acasă. Dacă trăia el, pusese de gând a face din tine un vânător fără seamăn.

— Acum, moşică, să-mi mai spui un lucru. De ce mama nu vrea să-mi spuie d-alde astea, când o întreb?

— Fiindcă, dragul meu, meşteşugul ăsta este foarte primejdios. De câte ori n-a plâns mă-ta zile întregi, căci nu ştia de căpătâiul tatălui tău, când se ducea şi zăbovea prin păduri după vânat? De câte ori nu era cu inima sărită, când auzea că lighioanele sălbatice au mâncat pe câte un vânător! Da, asta este pricina de nu voieşte să-ţi spuie. Mă-ta te iubeşte ca pe ochii ei din cap şi nu voieşte nici în ruptul capului să te vază şi pe tine supus la toate relele vânătoriei.

— Aşa o fi, moşică. Dară de unde ştie cineva că mie nu mi-o fi scris în frunte să fiu vânător? Vezi dumneata, la munca pe care o muncesc eu, şi să nu văz niciun folos, trebuie să fie ceva!

— Mai ştii, păcatele! răspunse bătrâna cu mirare; după cele ce spui tu, pare că ai dreptate; şi apoi mie, mai-mai îmi vine să crez că aşa este.

— Dacă este aşa şi ai milă de tinereţele mele, spune-mi, moşică dragă, unde sunt armele tatălui meu?

— Nu ştie moşica, drăguţă, că ţi-ar spune.

— Învaţă-mă dară ce să fac şi cum să dreg ca să aflu.

— Numai mumă-ta ştie de căpătâiul armelor tătâne-tău. Ea de bunăvoie nu ţi le va da. Trebuie silită. Pentru aceasta, să te faci că eşti bolnav şi că răsari din somn. Când te va întreba ce ai de răsari, tu să zici că ai visat că te vei face sănătos dacă îţi

va da mă-ta să sugi pe sub talpa casei. Ea, fiindcă te iubeşte foarte, o să te asculte; şi când va băga ţâţa, să laşi talpa peste ea, căci atunci, de durere, îţi va spune tot.

Cum auzi, fiul vânătorului se duse acasă, făcu precum îl învăţase moaşă-sa şi află tot ce voi să ştie.

Nu se poate spune bucuria ce avu când găsi armele tatălui său. Le luă, le curăţă, dară nu-i venea îndemână să umble cu ele. După ce se înarmă bine şi se găti de vânat, se arătă mume-sei şi-i zise:

— Rămâi sănătoasă, mamă, şi să te găsesc cu bine.

— Mergi în mila Domnului, răspunse mumă-sa, dacă te trage inima să calci în urmele tătâne-tău. Însă un lucru am să-ţi spui, şi tu să asculţi, puiul mamei. Uite, în toate părţile să te duci după vânat, numai în pădurea fildeşilor nu, căci nu va fi bine de tine.

El plecă, hotărât în sine a asculta sfaturile mume-sei. Pe drum, el cugeta ca de ce fel de vânat să se agaţe. „De voi vâna, îşi zicea el, păsările mititele: privighetori, pitulice, scatii, sticleţi, lasă că nu va fi mare mană de câştigul meu, dară pădurile şi codrii vor rămânea mute, freamătul frunzelor tinere de primăvară va ajunge să n-aibă cu cine să se îngâne şi călătorul cu inima friptă de focul dragostei nu va mai avea unde să vie să-şi aline durerile. Lipsă de un aşa vânat, prin care să fac rău altora şi prin care să nu se poată cunoaşte vitejia unui român verde! De voi vâna iarăşi turturele, mierliţe, prepeliţe şi potârnichi, iarăşi nu va fi treabă mare, căci livezile înflorite şi pârâiaşele vor tânji din lipsa lor. Deci nu-mi voi pune mintea cu nişte pasări cari fac pe cei îndrăgostiţi să le fie dulce viaţa, când, şezând pe marginea unei gârliţe cu malurile smălţuite de floricele, ascultă şoaptele undelor, cari din când în când sunt amuţite de giugiulitul acestor gingaşe păsări. Şi fiindcă sunt plecat pentru vânat, voi vâna dară fiare sălbatice, cari fac tuturor rău, şi prin aceasta chiar se va vedea voinicia unui român."

Astfel cugetând şi mergând, se trezi, fără să ştie cum, tocmai în pădurea fildeşilor.

Aci dacă ajunse, vână pe cel dintâi fildeş ce întâlni. Îi luă pielea şi colţii şi plecă.

Întorcându-se, se întâlni în drum cu boierul cel mai credincios al împăratului, carele îl întrebă:

— Ce fel de piele este aia, prietene?

— Piele de aspidă*, îi răspunse fiul vânătorului cam peste picior.

* aspidă – şarpe veninos

— Nu mi-o vinzi mie?

— Măcar zece pungi de bani să-mi dai, nu ţi-o vând.

— Zece îţi dau, răspunse boierul.

— Măcar o sută să-mi dai, nu ţi-o vând.

— O sută îţi dau.

Apoi, dacă văzu şi văzu că nu voieşte să i-o vânză, îi zise:

— Fiule al vânătorului, o să te căieşti de ceea ce faci.

Dară fiul vânătorului îşi cătă de cale, nu voi să ştie de nimic, şi astfel ajunse acasă.

Mumă-sa se spăimântă când îl văzu cu pielea şi cu colţii de fildeş. Iară el spuse mă-sei cum se trezi în pădurea fildeşilor fără să voiască şi cum ucise pe cel dintâi fildeş ce întâlni.

După câteva zile, fiul vânătorului fu chemat la palat şi împăratul îi zise:

— Am auzit, fiu al vânătorului, că tu te-ai fi lăudat că poţi să-mi aduci oase de fildeş cât să-mi clădeşti un palat şi piei de aspidă cât să ajungă să-l învăleşti.

— Luminate împărate, răspunse fiul vânătorului, să-ţi fie faţa cinstită. Cine m-a pârât la măria-ta nu m-a pârât ca să mă crească, ci m-a pârât ca să mă prăpădească. Ci cu vrerea lui Dumnezeu mâine îţi aduc răspunsul.

Se duce deci la moaşă-sa, îi spuse toată şiretenia pricinei, cum adecă fusese la vânat, cum se întâlnise cu credincerul împăratului, ce vorbise cu el, şi în cele din urmă porunca împăratului, după pâra boierului ce-i purta sâmbetele.

Moaşă-sa îl povăţui ce trebuia să facă, apoi îi zise:

— Pasă cu Dumnezeu, dragul moşicăi, şi fii bărbat.

A doua zi, românaşul nostru se înfăţişă înaintea împăratului.

— Luminate împărate, zise el, se poate să se facă voia măriei tale, numai să-mi dai mână de ajutor.

— Orice vei cere, să se îndeplinească, zise împăratul.

— Ca să pot izbuti, răspunse fiul vânătorului, să duc la capăt bun porunca ce mi-ai dat, să trimiţi oameni d-ai măriei-tale să stârpească balta din pădurea fildeşilor, apoi să-mi dai o mie de buţi cu vin şi o sută cu rachiu.

— Cererea ta este ascultată, zise împăratul.

Apoi se deteră porunci peste porunci la ostaşii şi slujitorii împărăteşti să asculte pe fiul vânătorului în tot ce le va zice el, ca să poată săvârşi treaba cu care l-a însărcinat împăratul.

Balta se stârpi, şi în locul apei el turnă vinul din cele o mie de buţi şi rachiul ce se adusese; apoi trimise pe oameni la ale lor.

Fildeşii, viind la adăpătoare şi văzând că în loc de apă este altceva, se întoarseră; apoi răbdară o zi, răbdară două, mai veniră şi, dacă văzură că apa nu se schimbă, şi cum erau şi fripţi de sete, băură cu nesaţ şi toţi căzură morţi.

Atunci fiul vânătorului se puse de-i jupui, curăţă carnea de pre oase şi le aduse împăratului, carele îi dete un pumn de galbeni, şi plecă la casa mume-sei cu inima plină de bucurie.

După câteva zile, împăratul iarăşi îl chemă şi-i zise:

— Fiule al vânătorului, mi s-a spus de un oarecine că tu te-ai fi lăudat că poţi să aduci meşteri de la Nedeia cetate, să-mi zideşti un palat cum nu s-a mai văzut până acum, cu oasele astea de fildeş, şi să-l învăleşti cu pieile de aspidă ce mi-ai adus.

— Eu, preamărite împărate, răspunse fiul vânătorului, nici că mi-a trecut prin minte una ca aceasta. Dar, cu vrerea lui Dumnezeu, crez că voi putea arăta celor pârâtori ce poate românul când voieşte şi când are nădejde la Cel-de-sus. Mâine îţi voi aduce răspunsul.

După ce află de la moaşă-sa ce trebuie să facă ca să împlinească porunca împărătească, se întoarse a doua zi la împăratul şi zise:

— Preamărite împărate, ca să mă pot închina cu slujba ce mi-ai dat măria-ta, am trebuinţă de mila măriei-tale.

— Cere şi vei avea, răspunse împăratul.

— Să-mi dai, zise fiul vânătorului, o sută de corăbii cu sare.

— Să ţi se împlinească cererea, porunci împăratul.

Luând cele o sută de corăbii pline cu sare, fiul vânătorului plecă cu dânsele pe mare.

Acum nu-i mai părea rău de slujba ce-i dase împăratul. Bucuria lui era fără margini când se văzu pe mare, lucru ce nu mai văzuse de când îl făcuse mă-sa. Lui îi plăcea prea mult să se uite la corăbiile care mergeau la rând, ca cocorii. Sălta de veselie când vedea dimineaţa că soarele, ieşind din poarta raiului, se îmbăia în mare mai întâi şi apoi îşi făcea călătoria pe cer. Când vedea razele cele focoase ale soarelui că ies din apele mărilor, el se mira cum de nu clocotesc apele.

Seara, când luna se gătea şi se oglindea în apele mărilor, el se pierdea în fel de fel de cugete şi nu-şi putea da seamă de ce lumina lunei era aşa de searbădă şi de ce apa părea ca o gheaţă lucie.

Îi plăcea iarăşi să se uite noaptea la stele şi ar fi voit să ştie care este steaua împăratului cutare sau a cutărui boier; îi părea rău însă când vedea câte vro stea cum cade, fiindcă ştia că atunci trebuie să fi murit acela a cărui stea cădea.

Şi stând astfel pe gânduri, legănat de valurile apelor, adormea.

Acestea şi altele, despre care nici prin gând nu-i plesnea până ce nu călătorise pe mare, îl făceau să se silească a sfârşi slujba cât se poate mai bine.

După o călătorie lungă foarte, ajunse la Nedeia cetate.

Această cetate era vestită pentru meşterii ei care învăţaseră meşteşugul de la zâne, şi nu putea nimeni să intre acolo.

Fiul vânătorului, dacă ajunse, se coborî la uscat şi voi să intre în cetate; dară la porţi îl opriră ostaşii. Atunci el le zise:

— Duceţi-vă de spuneţi împăratului vostru că am venit cu o sută de corăbii cu sare.

N-apucă să sfârşească bine vorba, şi să te ţii, pârleo! Soldaţii într-un suflet alergară şi spuseră împăratului cele ce auziră.

La ei acolo se sfârşise sarea şi era o lipsă de sare de să ferească Dumnezeu.

Cum auzi împăratul acestea, porunci să-l aducă înaintea lui. După ce veni, îi zise:

— Omule, Dumnezeu te trimite cu sarea asta?

— Eu, luminate împărate, răspunse fiul vânătorului, am auzit că aveţi lipsă de sare, şi am venit să fac o mare înlesnire celor întrebuinţaţi.

— Cere de la mine cât vei pofti şi îţi voi da, numai să ne vinzi nouă sarea şi să nu te duci cu dânsa într-altă parte.

— Eu, mărite împărate, sarea n-o dau pe bani. Voi să fac schimb. O dau pe meşteri zidari cari să-mi facă un palat cum voi voi eu.

— Dorinţa ta se va împlini, măcar că până acum nimeni n-a putut să izbutească nu a lua oameni cu sine d-ai împărăţiei mele, dară nici să calce pe tărâmurile stăpânirii mele!

Apoi puse împăratul pristavi cari să spuie la lume că porunca împărătească este să se adune toţi meşterii zidari. Dacă se adunară, alese din ei fiul vânătorului vro două sute de meşteri, toţi pe sprânceană, ştii!, şi dete toată sarea împăratului, primind de la acesta şi mulţumiri.

Când se întoarse la corăbii, fiul vânătorului se miră când văzu că era o mulţime de ostaşi. El întrebă pe unul din ei:

— Pentru ce sunt adunaţi atâţi ostaşi aci?

— Păzim, i se răspunse, ca să nu plece corăbiile înapoi fără să ne dea sarea. Pe bani, pe schimb, pe orice, sarea trebuie să rămâie aci, căci ne prăpădim.

După ce descarcă sarea, se puse în corabie fiul vânătorului cu cei două sute de meşteri, îşi luă ziua bună de la împărat, căruia îi făgădui ca, îndată ce va sfârşi palatul de zidit, să-i întoarcă pe meşteri dacă ei vor cere; apoi plecă.

Şi cum era un vânt priincios pe mare, călătorind repede, se întoarse cu sănătate în ţara lui. Apoi puse de făcu palaturile ce poruncise împăratul şi, după ce isprăvi, trimise pe meşteri de unde veniseră; iară împăratul, dacă văzu că este gata palatul, nu mai putea de bucurie şi mulţumi pe fiul vânătorului cu câteva pungi de bani. Acesta se duse acasă la dânsul, voios că a scos la capăt bun slujba cu care fu însărcinat.

Nu trecu mult, şi împăratul iarăşi îl chemă.

— Fiule al vânătorului, îi zise împăratul, mi-a mai spus cineva că te-ai fi lăudat că poţi să-mi aduci o cracă verde din pomul care este în mijlocul raiului, care să-mi lumineze palaturile ce mi-ai făcut, noaptea ca ziua. Eu îţi poruncesc să-mi faci astă treabă, căci, de nu, unde îţi stau picioarele îţi va sta şi capul.

— Când oare va avea să-mi vie şi mie rândul a-ţi spune, preamărite împărate, ceea ce s-au lăudat unii şi alţii?

— Tu acuma fă ce ţi-am poruncit, şi apoi vom vedea.

— Eu nu m-am lăudat să fac una ca asta; dară mâine îţi aduc răspunsul, şi mă voi sili, de-mi va ajuta Dumnezeu, să scap şi de năpasta asta ce căzu pe mine.

După ce ceru sfaturile moaşe-sei, la care se tângui de asuprelele ce-i veneau de la credincerul împăratului, şi după ce aceea îl învăţă ce să facă, el merse la împăratul şi-i zise:

— Dacă împărăţia-ta voieşte să mă întorc cu sufletul în mine, să-mi dai o sută de corăbii cu bucate şi o sută cu carne, iar eu m-oi duce cu ele să-mi mai cerc norocul şi de astă dată şi, bun este Dumnezeu!, s-or sfârşi odată toate năpăstile şi s-or închide gurele care spun aşa minciuni gogoneţe!

Cum auzi împăratul de unele ca aceste, porunci ca numaidecât să se împlinească cererea lui.

Corăbiile se pregătiră, se încărcară, şi fiul vânătorului se puse într-una din ele şi plecă, luând calea către răsărit.

Călătorind, el nu se putea domiri cum merge treaba de se lasă împăraţii să fie purtaţi de nas de câte un nemernic de boier.

„Cum se poate, îşi zicea el, ca împăratul să fie atât de nătâng, încât să crează toate bârfele lepădăturelor? Ca să fie cineva împărat, trebuie să fie om frumos la minte, frumos la chip, cu înţelepciune şi cu dreaptă judecată; aşa spune şi moşica; aşa zice şi toată lumea. De ce dară se ia el după muşte? Nu ştie el că lingăii o să-l ducă pe calea pieirei? Dară nu va fi aşa. Împăratul nostru e bun. Nu trebuie lăsat pe mâini rele."

Lungă fu călătoria aceasta. Merse, merse, până ce ajunse la ţara porumbeilor. Acolo întâlni pe împăratul lor.

— Bine ai venit sănătos, îi zise împăratul; dar ce vânt te aduce pe la noi, omule?

— Bine v-am găsit sănătoşi, răspunse fiul vânătorului. Sunt trimis de împăratul meu să-i aduc o cracă verde din rai. Dacă ştiţi calea la rai, dă-mi pe cineva să mă ducă acolo, şi eu voi răsplăti ostenelele lor cu ce voi putea.

— Tu mergi să cauţi calea raiului, şi iei după tine atâtea corăbii! La ce ar putea să-ţi slujească ţie aceste catrafuse?

— Vezi că, răspunse fiul vânătorului, am luat cu mine lucruri de acelea cu care să ung osia ca să nu scârţâie roata. Merindele ce am în corăbii sunt de dat pe slujbe.

Cum auzi împăratul porumbeilor că are merinde, se luă cu binele pe lângă dânsul, fiindcă pe la dânşii era pe atunci o foamete groaznică, şi cu şoşele, cu momele, umbla să-l facă a nu se duce de la dânsul cu toate bucatele, ci voia să i le cumpere. Apoi dacă auzi că bucatele nu se dau pe bani, ci aceluia care îi va ajuta să ia o cracă verde din pomul din rai, porunci de se buciumă trei zile şi trei nopţi, şi se adunară o sumă de porumbei din toate unghiurile lumii.

— Care din voi ştie calea raiului să-mi răspunză, le zise împăratul lor.

— Eu ştiu, şi eu ştiu, ba şi eu ştiu, răspunseră mai mulţi deodată.

— Să mergeţi cu omul ăsta, să intraţi în rai, să rupeţi o cracă verde din pomul ce stă în mijlocul raiului şi să i-o daţi, că-i trebuie.

Fiul vânătorului dete în dar toate grăunţele din corăbiile cu bucate.

Când văzu împăratul porumbeilor atât buluc de hrană, nu mai ştia ce să facă de bucurie, căci seceta le stricase toate holdele.

Mulţumi fiului vânătorului, iară acesta, luându-şi rămas-bun, plecă cu porumbeii ce-i dăduse împăratul.

Pe drum, porumbeii îi ziseră:

— Ce vom face noi, căci avem a trece prin împărăţia vulturilor?

— Să nu vă fie teamă, căci m-am îngrijit eu de a le astupa gura.

— Totuşi, să ne ascunzi undeva.

— Vă voi ascunde, răspunse fiul vânătorului.

După ce mai călătoriră, cale lungă şi mai lungă, începură a se auzi croncăniturile vulturilor. Atunci el ascunse cum putu mai bine porumbeii.

După ce se apropie de hotarul împărăţiei lor, o negură de vulturi se arătă împregiurul corăbiilor şi, cătându-i price, croncăneau de mi-ţi împuia capul, zicând:

— Ce cauţi p-aici, fiule al vânătorului? Au venit-ai să ne vânezi, ori să ne stârpeşti neamul, sau să ne iai împărăţia? Dară nu ştii că nu vei mai scăpa cu viaţă din mâinile noastre? Ori şi dacă vei scăpa, n-ai să te întorci teafăr şi nepedepsit de noi!

— Staţi locului şi nu vă mai necăjiţi. Eu vin la voi ca prieten. Voi trece prin ţara voastră la treaba mea şi mă voi întoarce fără să mi se cletine un fir de păr măcar din cap. Nici n-am să vă vânez. Nici n-aveţi să mă pedepsiţi.

— Hâm! Dară miroasă a hoit p-aici pe la tine, mai ziseră vulturii şi se repezeau cu stolurile asupra corăbiilor.

— Astâmpăraţi-vă şi mă ascultaţi, le răspunse fiul vânătorului. Ştiam că vă aflaţi în lipsă şi v-am adus de mâncare. Pentru aceasta şi voi să mă slujiţi.

Prinse bucuros împăratul vulturilor, când auzi de una ca asta, şi dete poruncă vulturilor să stea careşi pe unde apucase.

Atunci fiul vânătorului spuse împăratului vulturilor că-i va da tot hoitul din corăbii dacă îi va da un vultur care să meargă cu dânsul şi să-i fie supus la ce-i va porunci.

Primind împăratul vulturilor de bine cele spuse, fiul vânătorului le dete hoitul din cincizeci de corăbii, iară vulturii se repeziră asupra lui ca nişte flămânzi calici.

După ce mâncară, luă fiul vânătorului un vultur şi merse înainte. Pe drum îl învăţă ce avea să facă. Îi mai spuse că el va sta cu arcul întins şi că-l va vâna de îndată ce se va abate de la poruncele lui.

Vulturul ştia de frica lui. El când zicea vorba, nu glumea. Într-acestea, ajunse aproape de grădina raiului. Dară cine se putea apropia de dânsa? Acolo nu era niciodecum noapte, căci pomul din mijlocul raiului lumina noaptea ca ziua.

Atunci fiul vânătorului zise vulturului:

— Am să dau drumul unui porumbel; tu să-l iei în goană, dară să nu te împingă păcatele să-i faci vreun rău, căci cu viaţă nici tu nu vei scăpa. Eu voi sta cu arcul întins,

urmărindu-te cu ochii; şi în clipa ce voi simţi că ai să-mi calci porunca, te voi lua la cătare şi-ţi voi trămite o săgeată d-alea înveninatele, de-ţi voi răpune capul. Ai auzit?

— Am auzit. Fii pe pace, voi face după cum îmi porunceşti.

Apoi spuse şi unui porumbel ce are să facă şi, dându-i drumul, acesta se urcă în slava cerului. Vulturul se luă după dânsul. Porumbelul coti în sus, coti în jos, ba la dreapta, ba la stânga. Vulturul după dânsul şi nu-i da răgaz. Porumbelul se mai dete într-o parte, se mai dete într-alta. Vulturul nu-l slăbea din goană. Dacă văzu şi văzu porumbelul, năvăli asupra raiului, zvâc!, şi intră înăuntru de se puse pe pomul din mijlocul grădinei, spre a se odihni. Îi tâcâia inima de frică, de sta să-i spargă pieptul. Vulturul nu putu să intre după dânsul, căci acolo nu se face vărsare de sânge. După ce se odihni niţel, rupse cu ciocul o rămurică din acel pom, se ridică în zbor şi veni de se puse pe umărul fiului de vânător.

Acesta, când văzu rămurica, parcă apucase pe Dumnezeu de un picior, aşa mare bucurie avu. Porunci numaidecât a lua corăbiile drumul înapoi, după ce ascunse iarăşi pe porumbel. Vântul fiind priincios, mergea ca gândul. Când trecu prin ţara vulturilor, le dete hoitul şi de la celelalte cincizeci de corăbii. Vulturii, năvălind asupra hoitului, ca orbii, nici nu prinseră de veste când plecă fiul vânătorului.

Iară când trecu prin ţara porumbeilor, lăsă locului porumbeii ce luase şi, luându-şi ziua bună de la împăratul lor, purcese către ţara lui, unde ajunse după o călătorie fericită.

Când auzi împăratul că s-a întors fiul vânătorului cu isprava făcută, trimise numaidecât slujbaşi şi-l aduse cu cinste la palat.

După ce se închină cu slujba, fiul vânătorului zise:

— Să trăieşti, luminate împărate! Dară se cădea ca în palaturile tale să se afle o astfel de sculă.

— Am ştiut eu de ce te-am trimis.

Şi aşezând rămurica în mijlocul palatului, nimeni nu putea să cate la dânsa, căci lumina ca soarele.

Atunci împăratul, de bucurie că la curtea sa sunt lucruri ce nu se află în toată lumea, strânse sfatul împărăţiei şi-l pofti să-i spuie cu ce ar găsi dânsul de cuviinţă să răsplătească slujbele făcute lui de fiul vânătorului. Sfatul într-un grai răspunse că n-ar greşi dacă l-ar gineri.

Împăratul primi de bun sfatul şi spuse fiului de vânător să se gătească de cununie.

Iară el, dacă auzi una ca aceasta, se închină împăratului, mulţumindu-i pentru răsplătirea cea înaltă ce-i da, apoi zise, faţă cu toţi boierii:

— Mărite împărate, eu am auzit pe cutare boier lăudându-se că el, de şi-ar atârna de gât un prostovol* şi s-ar arunca în Dunăre, ar putea să pescuiască pentru măria-ta pe împăratul peştilor, care este cu solzii de aur.

— Minte, măria-ta, răspunse acel boier, eu n-am zis niciodată nimic.

Acesta era boierul cu pricina, care tot pârâse pe fiul vânătorului.

Împăratul nu mai voi să asculte vorbele de îndreptare ale boierului, căci se îngreţoşase şi el de palavrele lui ce pe toata ziua îi toca, ci îi porunci să facă într-o clipeală de ochi ceea ce se lăudase că poate să împlinească.

Neavând încotro şi cu lacrămile în ochi cât pumnul, boierul acela fu nevoit a-şi lega un prostovol de grumazi se aruncă în Dunăre şi acolo rămase.

Iară fiul vânătorului se căsători cu fata împăratului. Şi atâta veselie se făcu la nunta lui, încât rămase de pomenire în toată împărăţia.

Şi încălecai p-o şea etc.

* prostovol – unealtă de pescuit formată dintr-o plasă conică, având la marginea exterioară greutăţi de plumb; formează în apă un soi de sac în care cade prins peştele

TATĂL, MAMA ŞI PUIUL DE LEU

A fost odată un împărat şi împărăteasa, câţi copii făcea, pe toţi îi omora împăratul, soţul ei. Împărăteasa se ruga cu lacrămi fierbinţi ca să-i lase măcar unul din copii, de la care să aibă şi ea o mângăiere la bătrâneţele sale; şi de câte ori se ruga ea despre aceasta, de atâtea ori îi răspundea el cu grai restit:

— Taci tu, nevastă, că nu ştii ce vorbeşti.

În cele mai de pe urmă, dacă văzu ea că cu lacrimele şi cu rugăciunile nu se poate înmuia inima de fiară a împăratului, bărbatului său, se alegă* de o rudă a împăratului, om bătrân şi cu multă înţelepciune, ca să-i vie în ajutor:

— Dumneata ştii, zise ea, ce este dorul de copii! Stăruie, rogu-te, pe lângă împăratul şi fă-l ca să-mi lase şi mie un copil, măcar douăzeci de ani. E destul îndârjirea cu care îmi omoară copiii. Mă face să nu ştiu ce să mai gândesc de dânsul.

— Fii pe pace, împărătească, zise bătrânul, mă voi duce, îi voi spune, şi nu-l voi lăsa până ce nu-mi va făgădui cele ce-mi ceri. Numai să mă laşi până îl voi găsi cu voie bună.

---

* a se alega – a insista pe lângă cineva, a se ţine de capul cuiva

Nu trecu mult şi bătrânul veni de-i spuse că împăratul se înduplecase a-i asculta rugăciunea de a-i lăsa un copil până la vârsta de douăzeci de ani, dară mai mult nu. Tot atunci află că împărăteasa este însărcinată nu ştiu pentru a câta oară.

Când auzi împărăteasa despre cuvântul cel bun ce-i dase împăratul, nu mai ştia ce să facă de bucurie. Porunci scutece, leagăn şi tot ce-i trebuia pentru creşterea copilului, cari fură gata din vreme. Trimise după vraci şi dascăli prin toate unghiurile ţării şi aduse pe cei mai buni. În sfârşit, ceasul naşterii sosi.

Ea se ascunse cât putu, ca să nu ştie împăratul când şi unde are ea să nască. Şi după ce născu un băiet, Făt-Frumos şi drăgăstos, îl dete pe mâna vracilor şi se duse cu dânsul de-l crescu într-o văgăună de munte, unde pui de om nu putea răzbate, ba nici chiar vânturile.

Acolo şezu copilul douăzeci de ani. Şi măcar că nu văzuse alt sufleţel de om, decât pe mă-sa şi pe vracii şi înţelepţii cari îl creşteau, el învăţă cu mult mai mult decât învaţă feciorii de împăraţi. Din firea lui fiind isteţ şi viteaz, apoi şi binefăcut la faţă şi la trup, mumă-sa se topea de dragul lui.

De câte ori mergea pe la dânsul, de atâtea ori el o întreba despre tată-său; iară ea îi spunea fel de fel de snoave şi schimba vorba. Niciodată nu-i zicea nimic despre tată-său, nici de bine, nici de rău.

Cu două zile înainte de a împlini fiul împăratului douăzeci de ani, mumă-sa, împărăteasa, veni la dânsul şi-i zise, fără a-i auzi cineva:

— Fiul meu, peste două zile tu vei împlini douăzeci de ani. Tată-tău nu te-a văzut până acum. Şi tu trebuie să te fereşti a vedea faţa tatălui tău, căci nu va fi bine de tine. Nu ştiu ce are el că-şi omoară copiii. Pe tine abia-abia cu mari rugăciuni şi cu mijlociri te-am scăpat până acum.

— Dară bine, mamă, ce am greşit eu împăratului, tatălui meu, ca să voiască el a mă răpune?

— Ştii prea bine, mamă dragă, că nu i-ai greşit nimic. Nici fraţii tăi cei ce erau să fie mai mari decât tine nu-i greşiseră nimic. Şi cu toate astea, din faşă i-a luat şi i-a jertfit, fără să aibă milă de ei măcar cât ar avea cineva de un pui de găină.

— Aş vrea, mamă, să mă întâlnesc eu cu el să ne înţelegem la cuvinte.

— Ba aia e vorbă! Tu să mă asculţi pe mine, dacă ţi-e voia să vezi lumina soarelui. Nici să te încerci a da ochi cu el! Iată, tu să te găteşti să ieşi mâine de mânecate în pădurea ce se vede, fără să ştie nici pui de pasăre despre aceasta. Acolo te voi aştepta

eu şi vom merge unde ne vor duce ochii. Numai aşa poate să scăpăm de urgia împăratului...

Împărăteasa pusese la o parte tot ce le trebuia pentru fugă. Cum se întâlniră a doua zi de dimineaţă, plecară şi se duseră, se duseră, se duseră, până trecură de hotarele împărăţiei şi ajunseră într-o pădure mare, mare, de se rătăciră printr-însa.

Fiul împărătesei, care nu ieşise în viaţa lui din peştera unde crescuse, căsca gura la toate alea şi mereu întreba pe mă-sa despre tot ce vedea:

— Ce este aceea, mamă, ce auz eu fâşâind aşa?

— Ce să fie, mamă? Iacă un vântişor care abia adie. El este sburdatec şi sboară pe dasupra ierbei. Vezi cum se clatină vârfurile floricelelor? În treacătul lui la toate le fură câte un sărutat. De aci apoi trece la pomi şi se strecoară printre toate frunzuliţele, le mângâie şi fuge. Ele oftează după dânsul şi ăsta este fâşâitul ce auzi tu.

— Ce frumoase sunt floricelele alea, mamă! Mă duc să le pup şi eu ca vântişorul ăla ce zici dumneata.

— Du-te, mămuşoară, şi dacă vei rupe câteva, fă-le mănuchi.

— Aoleo, mamă, da' ce frumos miroasă! zise fiul împăratului, după ce sărută mai multe flori. Şi să-ţi spui drept că mi-e milă să le rup, săracele!

Fiul împăratului se uitase cu totul, tot mirându-se când de copacii cei mari, pentru cari întreba pe mă-sa că tot aşa de mari au să crească şi florile ce miroasă aşa de frumos, când de cântecul păsărelelor, de ce nu se îndura să se depărteze de ele. Apoi când văzu un pârâiaş ce curgea lângă marginea pădurii, iarăşi mai întrebă pe mă-sa:

— De ce, mamă, copăceii cari sunt pe marginea apei acesteia sunt aplecaţi spre dânsa şi de ce păsărelele sunt mai multe aci decât aiurea?

— Auzi tu, dragul mamei, cum murmură apşoara aceasta în mersul ei? Ea şopteşte vorbe frumoase şi dulci în limba ei; păsărelele vin s-o asculte şi-i răspund iarăşi vorbe frumoase şi de dor pe limba lor cea păsărească; iară pomişorii de mult ce le plac vorbele acestea, ei se apleacă să-şi moaie rămurelele cele fragede în apă, semn că nici ei nu sunt nesimţitori.

Cu d-alde aste întrebări şi răspunsuri trecu ziua şi începu a se întuneca de seară. Acum băgă de seamă împărăteasa că n-au unde să mâie noaptea. Iar fiul ei dacă văzu pe mumă-sa speriată, o linişti zicându-i:

— Nu eşti cu mine, mamă? Lasă că mă duc eu să caut prin pădure vrun loc unde să ne adăpostim.

— Ţine icea, mamă, îi răspunse împărăteasa, de căpătâiul acestui fir de aţă. Şi după ce vei găsi vrun loc unde să mânem peste noapte, să te întorci după dânsul ca să nu te rătăceşti.

Şi în adevăr, împărăteasa între alte lucruri luase un ghem mare de aţă ca să aibă de lucru. De căpătâiul acestui ghem apucase acum fiul împăratului, când plecă să găsească vrun adăpost.

Nu umblă mult prin pădure şi fiul împăratului dete peste un palat frumos, frumos, şi cu porţile deschise. Acesta era palatul unor fraţi tâlhari, cari jefuiau prin pădurea de la mărul roşu. Ei erau şapte fraţi. Unul dintr-înşii însă era chior. Acesta venea din când în când de deschidea uşile palatului şi dereteca.

Intră, se uită prin toate părţile, şi pe nimeni nu văzu. Se bucură că l-a dus Dumnezeu să găsească un adăpost aşa de bun. Apoi se întoarse după firul de aţă la mumă-sa, care tremura de frică, văzându-se singură singurică în mijlocul unei astfel de păduri mari în amurgul serii.

Luă, deci, pe mumă-sa împărăteasa şi o duse în palatul acela. Când colo, ce să vezi? Găsiră porţile încuiate. Deocamdată li se păruse că nu e lucru curat. Dar, bizuindu-se în puterea sa, fiul împăratului scoase buzduganul, sparse cu el porţile şi intrară înăuntru. Apoi drese porţile cum putu, le încuie pe dinăuntru, se urcară în palat şi maseră acolo.

Fiul împăratului când văzu atâtea lucruri frumoase din acel palat, rămase uluit. El se mira cum de sunt atâtea lucruri cu cari se întrebuinţează omul şi tot întreba pe mumă-sa: la ce trebuie cutare şi cutare lucru, ce face omul cu cutare şi cu cutare?

După ce se deprinse fiul împăratului cu atâtea lucruri frumoase şi scumpe ce văzuse în palatul acela, începu a ieşi la vânat, căci inima îi zicea că el trebuie să caute cum să chivernisească casa.

Trecu o bucată de timp fără să se întâmple nimic. Ei se tot mirau cum de nu se arată stăpânul palatului. Când într-o noapte auziră că bate cineva la poartă.

Cum auziră, împărăteasa zise fiului său să se ducă să descuie, căci poate vrun nenorocit se va fi rătăcit prin pădure şi cere ajutor. Fiul împăratului ascultă şi se duse de deschise.

— Cine sunteţi voi şi ce căutaţi în palatul meu? zise noul venit.

Pasămite era chiorul care venise iarăşi ca să deretece şi să scuture.

— Rătăcind prin pădure, răspunse fiul împăratului, am dat peste acest palat singuratec, ne-am sfătuit eu şi mama că n-ar fi rău să mânem peste noapte aici, am intrat să ne adumbrim şi văzând că n-are stăpân, am rămas într-însul. Palatul este destul de mare, ne încape pe toţi, dacă vrei să şedem cu toţii.

Apoi merseră de se înfăţişară înaintea împărătesei şi se învoiră a şedea cu toţii.

Chiorul, cum văzu pe împărăteasa, îi puse gândul dracului şi se luă cu binele pe lângă fiul ei, care era un băiat bun, drept şi nevinovat, de să-l pui la rană şi se vindecă.

După câtva timp, el se dete pe lângă împărăteasa cu şoşele cu momele, iar împărăteasa începu a-l privi cu ochi galeşi. Numai li se părea că fiul împăratului le tot stă în cale.

Mai trecu ce mai trecu şi după ce-şi dară coatele, împărăteasa zise chiorului:

— N-ar fi bine să fim numai noi singuri aci? Să nu mai avem o mărturie care ne turbură pacea?

— Ba bine ar fi, răspunse chiorul; însă nu e păcat să se răpuie un aşa fecior gingaş şi chipeş?

— Eu nu zic să-l răpunem; dar să-l însărcinăm cu fel de fel de slujbe, doar de şi-o lua lumea în cap, şi cum este el isteţ şi de cu minte, nu se prăpădeşte ori unde ar fi.

— Bine zici. Aşa să fie.

— Ei, unde să-l trimitem? Ce să-i zic ca să ne facă?

— Iaca tu, împărătească, să te faci că eşti bolnavă şi să zici că ai visat că dacă fiul tău ţi-ar aduce lapte de leoaică, te însănătoşeşti.

Aşa se învoiră să facă şi aşa şi făcură.

Se întristă foarte mult fiul împăratului când auzi că mumă-sa este bolnavă. Apoi se pregăti a merge să caute lapte de leoaică.

A doua zi revărsatul zorilor îl apucă prin pădure. Se duse, se duse, se duse, până ce, după trei zile de treapăd prin văi şi dealuri, prin gloduri şi buşteni, ajunse la o peşteră, într-un colţ de pădure, cam sub munte. Acolo era vizuina unei leoaice, care avea trei pui. Din norocirea lui, leoaica dormea. Pui se zbenguiau primpregiurul ei. El intră în peşteră fără frică. Puii se dară pe lângă dânsul şi începură a-i linge mâinile, iară el îi mângâia. Şi fiindcă mâinile lui erau albe ca coala de hârtie şi moi precum catifeaua, ca unul ce nu muncea la pământ, leoaica nici nu prinse de veste când îi smulse niţel lapte. Până a nu se deştepta leoaica, el plecă de acolo; iar unul din puii leoaicei, cel ce era mai mare, se luă după dânsul.

Când îl văzură mă-sa şi chiorul viind cu lapte de leoaică şi cu un pui de leu după dânsul, se luară de gânduri.

După câtva timp, mumă-sa se făcu iarăşi bolnavă şi trimise pe fiul său să-i aducă cuib de ursoaică.

Se duse fiul împăratului şi cum făcu, cum drese, aduse niţel cuib de ursoaică. Puiul de leu însă nu se dezlipea de lângă dânsul nici cât ai îmbuca o dată. Pasămite puiul de leu era năzdrăvan, căci el îl învăţă ce să facă, ca să ia cuib de ursoaică.

Dacă văzură că nu s-a rătăcit, nici s-a dus în lume de grelele slujbe ce i se daseră, ci s-a întors cu bună ispravă, se sfătuiră împărăteasa şi cu chiorul să-l trimită să-i aducă mere din mărul roşu care era în mijlocul pădurii unde tâlhăreau fraţii chiorului.

Când auzi aşa fiul împăratului se întristă, dar nu-şi pierdu cumpătul. Nu se putea gândi destul ce este pricina de-l tot trimite la aşa slujbe grele. Lui nici prin minte nu-i da că vor să-l măture de pe acasă.

Porni dară să facă şi astă slujbă. Puiul de leu după dânsul. Dacă ajunse în pădure, dete peste tâlharii cari tocmai atunci jefuiau pe o fată de împărat ce trecea pe acolo cu roabele sale. Ţipetele astor femei îi făcură rău şi alergă într-un suflet ca să le scape de la robie şi ruşine.

Se luă la luptă cu tâlharii. El într-o parte, puiul de leu într-alta. Şi se luptară până ce răpuse pe tâlhari, şi-i lăsă morţi fără răsuflare.

Atunci fata de împărat îi zise:

— Cere de la mine ce vei voi, voinicule, şi eu voi ruga pe tată-meu să-ţi împlinească cererea.

Fiul de împărat, după învăţul puiului de leu, îi răspunse:

— Ceea ce cer de la tine, măiastro, este să zici împăratului, tatălui tău, să înfiinţeze un spital de orbi întru aducerea aminte de mine, şi tu, din când în când, să mergi să cercetezi pe bolnavi. Şi pentru ca să ne cunoaştem, dacă va da Dumnezeu să ne mai întâlnim, să-mi dai un semn.

Apoi, cerându-i inelul, fiul împăratului îl rupse în două, îi dete ei jumătate, şi jumătate îl opri el.

— Ăsta să ne fie semnul, zise voinicul fiu de împărat. După aceea se duse fiecare într-ale sale: fata de împărat la tatăl ei, iar fiul de împărat, după ce luă mere din mărul roşu, la mumă-sa.

Mumă-sa şi chiorul se îndulciseră la trai ticnit. Cum îl văzură, li se păru că a să cază cerul pe dânşii de ciudă şi de astă dată îi puseră gând rău.

— Să-i dăm otravă, să ne curăţăm de el, zise mă-sa.

— Ba să-i spunem verde în ochi că el nu mai are ce căta aci, răspunse chiorul.

— Ba să-l junghiem ca p-o oaie.

— Ba să-i scoatem ochii şi să-l dăm pe poartă afară.

— Aşa să fie, ziseră amândoi deodată.

Şi căutau timp cu prilej ca să-şi puie în lucrare nelegiuitul lor gând.

Pândiră o zi, pândiră două, pândiră mai multe zile d-a rândul, până ce într-o zi dete peste el dormind. Puiul de leu nu era acolo. Scoaseră amândoi câte un cuţitaş şi-i înfipseră în ochi.

Odată se deşteptă fiul împăratului pătruns de durere, răcni ca un leu şi sări în sus, dar chiorul şi cu mumă-sa îl luară în spate, îi făcură vânt pe poartă afară şi închiseră porţile.

Puiul de leu unde venea, măre, răcnind ca un leu şi se apropie de stăpânu-său, lingându-i mâinile şi picioarele.

Iar fiul împăratului, care ştia că n-a avut cine să-i facă acest rău decât mumă-sa şi chiorul, nu zise niciun cuvinţel care să atingă pe mumă-sa, ci tăcu şi se luă după puiul de leu, care îl trăgea de haină şi mergea înaintea lui, şi astfel se duse, se duse, până ce ajunse la spitalul ce înfiinţase împăratul, a cărui fată o scăpase el din mâinile tâlharilor.

Aci dacă ajunse, nimeni nu cuteza să se apropie de dânsul de groaza leului. Iar el zise:

— Nu vă temeţi, oameni buni, ci daţi-mi ajutor, că mor de durere.

Îl puseră în spital, dar puiul de leu nu se depărta niciun pas de lângă dânsul.

Cum auzi fata împăratului că este un orb în spital, după care se ţine un pui de leu, îi trecu un fier ars prin inimă; veni numaidecât să-l vază; puse pe toţi vracii cei mai vestiţi din lume să-l caute, dar giaba. Apoi, auzind că un vraci mare avea apă vie, trimise la dânsul cu mari greutăţi şi cheltuieli de-l aduse tocmai din fundul unei ţări măieștre, care cum veni, îl şi vindecă.

Apoi fata de împărat îl întrebă cum de se întâmplase de orbi; el îi povesti alte alea, ferindu-se a zice de mă-sa nimic.

În urmă, arătând jumătatea de inel, fata împăratului cunoscu pe voinicul, făcătorul său de bine, şi-l îndemnă să-i ceară mâna de la împăratul, tatăl său, care nu se lăsă a fi mult rugat, fiindcă auzise de voinicia lui.

Se cunună cu fata împăratului. Apoi împăratul, bătrân fiind şi văzând pe ginere-său că este isteţ, cuminte şi voinic, se coborî din scaunul împărăţiei şi-l puse pe el. Cât mai trăi împăratul, nu se căi de ceea ce făcuse cu acest Făt-Frumos şi drăgăstos; iar gloatele lăudau pe Dumnezeu că le-a dat un aşa împărat bun.

Chiorul, nu ştiu de ce se supără pe muma fiului de împărat, se puse de zidi o cămară fără nicio răsuflătoare şi într-însa închise pe împărăteasa ce-şi orbise copilul; iar el se duse de se prăpădi în lume, nemaiputând trăi fără fraţii lui.

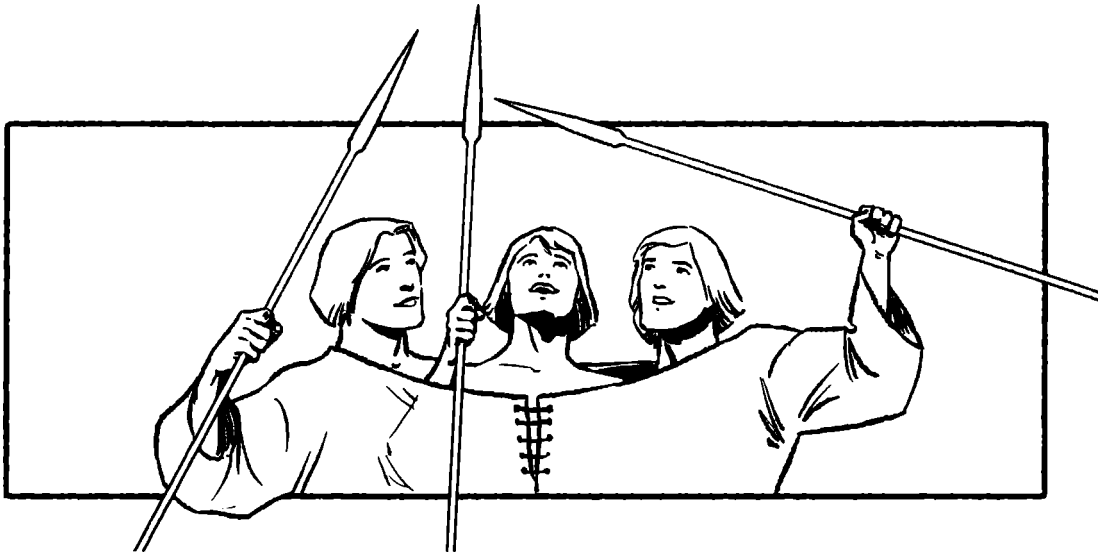

CEI TREI FRAŢI DORNICI

A fost odată ca niciodată etc.

Au fost trei fraţi. Ei rămaseră săraci de părinţi încă de tineri şi nici că moşteniseră de la dânşii ceva. Ei trăiau cu munca şi erau mulţămiţi cu ce puteau scoate din muncă. Toţi oamenii ce-i cunoşteau îi iubeau, pentru că erau băieţi cumsecade. Hainele pe dânşii, deşi proaste, dară erau spilcă. Să fi căutat cu lumânarea şi nu găseai pe ele nicio pată măcar. Pe dânşii nu-i vedea cineva niciodată prin cârciume. La ei nu se ştia ce este cearta, ci trăiau într-o unire şi frăţie de râvnea lumea la dânşii.

Venindu-le vremea să se însoare, se duceau şi ei pe la părinţii fetelor şi le cereau de neveste; dară totdauna se întorceau deşerţi, fiindcă nu se puteau învoi cu fetele. Dacă văzură şi ei că nu se pot însura, se hotărâră a se duce la vrăjitorul cel mai meşter de pe timpul acela, să le spuie ce drăcovenie să fie asta de nu se pot ajunge cu părinţii fetelor pe cari le cer ei. Aşa fiind, se găsi cu cale că fratele cel mare să meargă a găsi pe vrăjitor. Nu întârzie fratele cel mare şi află pe vrăjitorul cel meşter. Acesta îi spuse că să se ducă la vrăjitoarea Hârca, care şade într-o văgăună de munte.

— Aceea, zicea vrăjitorul, încheagă apele şi coboară stelele. Atât de meşteră este. Numai ea vă poate spune ce duhuri necurate vă stau împotrivă.

Dacă auzi aşa, fratele cel mare întinse piciorul la drum, şi merse, şi merse, până ce ajunse la Hârca vrăjitoarea. Iară dacă-i spuse ei toate păsurile lor, ea îi răspunse:

— Nu vă temeţi, băiete, că vă veţi însura şi voi, numai să ascultaţi sfaturile mele. Du-mi-te acasă; puneţi să vă facă o cămaşe în care să intraţi toţi trei fraţii; după ce vă veţi îmbrăca cu dânsa toţi deodată, să daţi cu suliţele în sus fiind într-acea cămaşe şi care unde o cădea din suliţele voastre, acolo vă sunt scrisele.

După ce se întoarse fratele cel mare acasă şi spuse tot ce auzise, făcură precum îi sfătuise cloanţa vrăjitoarea.

Suliţele fraţilor celor mai mari căzură în două curţi boiereşti şi se duseră acolo de-şi luară soţiele şi se veseliră. Iară suliţa celui mai mic căzu în marginea unui lac.

El se mâhni oleacă, gândindu-se că pe cine dracu să ia el din lac. Câteşitrei fraţii se vorbiră, cum să facă, cum să dreagă, ca să însoare şi pe cel mic. Găsirea lor cu cale fu că iarăşi fratele cel mare să meargă la vrăjitoarea să-i spuie toată şiretenia suliţelor lor.

Fratele cel mare, fără preget, porni la drum şi, găsind iarăşi pe vrăjitoare, îi povesti totul cum s-a întâmplat.

— Să ştii, dragul meu flăcăiaş, că scrisa fratelui vostru celui mic este fata împăratului din scursul apelor, în coadele mărilor; dară e greu de luat.

După ce-l învăţă ce să facă, fratele cel mare răspunse:

— Îţi mulţămesc, jupânească vrăjitoare; să ştii că ne vom duce şi după ursita fratelui nostru; şi dacă va da Dumnezeu să izbândim, noi nu te vom uita nici pe tine.

Întorcându-se acasă, povesti fraţilor săi toată şiritenia. Apoi se pregătiră şi plecară într-acolo, fratele cel mare adecă cu fratele cel mic, şi se duse, şi se duse, cale lungă depărtată, până ce, după o călătorie grea şi prin fel de fel de poticneli şi necazuri, ajunseră la scursul apelor, în coadele mărilor.

Acolo era un palat mare şi frumos, de n-avea seamăn pe lume. În acest palat era închisă fata împăratului, scrisa fratelui celui mic. Ziua o păzeau strejile împărăteşti la cele nouă uşi ale celor nouă turnuri ale palatului, pe unde trebuia să răzbată cine ar fi mers la dânsa; iară noaptea, pe lângă streji era încuiată cu nouă zăvoare şi nouă lacăte.

Din pricina aceasta nu putea răzbi până la ea nici pui de pasăre măiastră.

Bietul fratele cel mic se topea de dor după ursita lui. Dară cum să facă, ce să dreagă, ca să ajungă la dânsa? Iară dacă văzu fratele cel mare că frăţiorul lui se pierde cu firea îi zise:

— Fii mai inimos, nu te lăsa să te răpuie dorul, ca să nu dobândeşti lipici. Las pe mine, că nu de surda am mers eu la jupâneasa vrăjitoare. M-a învăţat ea ce să fac, ca s-o scot vie, nevătămată de unde este închisă.

Se dete de trei ori peste cap, zise vorbele ce-l învăţase vrăjitoarea şi se făcu un ţânţar. Şi pe sub seară începu a zizăi primpregiurul palatului. Cum se stinseră lumânările şi se culcară toţi în palat, el se strecură binişor pe găurica cheilor de la uşi şi ajunse la fată. Ea dormea. El se dete iarăşi de trei ori peste cap, se făcu om, o sărută în talpa piciorului şi-i zise:

— Nu te sărut în iubul meu, ci te sărut în iubul* frăţâne-meu celui mic, căci eşti scrisa lui.

Fata nu simţi. El se făcu iarăşi ţânţar şi ieşi afară precum venise.

A doua zi când veni tată-său ca să o vază, căci venea în toate zilele la dânsa, văzu că pe talpa piciorului ei se făcuse o pată neagră.

Se cătrăni împăratul de supărare când simţi una ca aceasta şi zise cu grai răstit:

— Cine a fost la tine astă-noapte, spurcato?

— N-a fost nimeni, tată, cine să fie? răspunse fata.

Apoi dacă întrebă străjile şi ele spuseră că n-au văzut pe nimeni, împăratul puse de le tăie capetele spre osândă că n-au păzit bine şi orândui alte străji.

A doua seară făcu acestora ceea ce făcuse şi celor dintâi, fiindcă zicea că nu păziseră bine.

Adevărul era că fratele cel mare iarăşi se făcuse ţânţar, intrase la fata împăratului şi o sărutase în capul pieptului, zicându-i:

— Nu te sărut în iubul meu, ci te sărut în iubul frăţâne-meu, căci tu eşti ursita lui.

Iară împăratul văzu pata cea neagră din capul pieptului ei.

Puind alţi paznici şi mai grozavi, împăratul le zise:

— Băgaţi bine de seamă să nu intre nimeni în palat, căci unde vă stau picioarele, vă vor sta şi capetele.

Iară ei răspunseră:

— Lasă pe noi, împărate, că nu se va strecura nici măcar un duh.

---

* iub – dragoste

Peste noapte mai veni încă o dată fratele cel mare şi, găsind-o iarăşi adormită, o sărută drept în gură, zicându-i:

— Nu te sărut în iubul meu, ci în acela al fratelui meu celui mic, căci tu eşti jumătatea lui şi mult se topeşte inima lui de dragoste către tine!

Fata odată se deşteptă. Dară el cu vorbe dulci îi spuse ce căuta acolo, zicându-i:

— De trei ani de când trepădăm şi ne batem capul cum să facem să ajungem a-ţi vorbi verde în ochi, că tu eşti scrisa frăţâne-meu, şi să ne înţelegem la cuvinte.

— Bine că m-ai găsit, dară n-o să pot să merg după dânsul, fiindcă pe mine mă păzeşte o pasere mare de pe casă ce se cheamă Dale şi are bici de foc. Totuşi să treacă pe la fereastră să-l văz şi eu.

Apoi se înţeleseră ei, cum să facă să treacă şi cum să-l vază. Iară fratele cel mare veni la cel mic şi-i spuse isprava ce făcu, punând la cale cele de trebuinţă ca să treacă pe la fereastra împărătesei.

A doua zi fratele cel mic luă la spinare o legătură cu fel de fel de bulendre, zicând că este negustor cu marfă şi plecă prin oraş. Şi trecu şi pe la fereastra împărătesei. Aceasta, după semnele ce-i spusese fratele cel mare c-o să aibă cel mic, pricepu că el o să fie şi trimise pe fetele ei din casă ca să târguiască ceva. Dacă veni, socotiţi că a târguit? Ferească sfântul! Ea s-a pus la vorbă cu dânsul şi cum graiul băiatului era cu lipici, fata împăratului începu a-l cam lua în nume de bine. Când plecă, fata îi zise:

— Să spui fratelui dumitale să mai vie pe la mine.

Când auzi fratele cel mare că fata îl pofteşte pe la dânsa, rosti:

— Ăsta este semn bun.

Ducându-se el la dânsa, fata îl întâmpină cu cuvintele:

— Mie îmi plăcu băiatul.

— Dacă-ţi plăcu, aide să chibzuim cum să te scăpăm de aici.

— Ascultă, răspunse ea. Alt chip nu este ca să scap de aici, decât să vă duceţi în muntele cela naltul ce se ridică până la nori, şi acolo pe pisc este un morman de pietre şi de buşteni; sub ele să săpaţi şi veţi găsi o cutie de plumb; în acea cutie este închisă o prepeliţă, pe care să o spintecaţi şi veţi găsi în inima ei trei gândăcei: aceştia sunt puterea lui Dale, pasere mare, care cu nemilostivire mă păzeşte să nu ies de aici. De cum veţi pune mâna pe aceşti gândăcei, să rupeţi piciorul la unul, căci Dale, pasere mare, se îmbolnăveşte. Apoi tata va trimite îndată după vraci. Voi să vă faceţi că sunteţi meşteri vraci.

Fratele cel mare ieşi de la împărăteasa şi luând şi pe fratele cel mic se duseră la munte. Găsi întocmai precum le spusese fata de împărat şi făcu întocmai precum îi învăţase ea.

Cum se întoarse în oraş, auzi că Dale, paserea mare, s-a fost îmbolnăvit şi îndată plecară şi, trecând pe la curtea împăratului, începură a striga:

— Vraci meşteri! Vraci meşteri!

Cum auzi împăratul că sunt nişte vraci meşteri veniţi de curând pe la curtea lui, trimise să-i cheme:

— Am auzit că sunteţi oameni procopsiţi, le zise împăratul, şi că tămăduiţi de toate patimele; căutaţi-mi pe Dale, pasere mare, şi faceţi-o sănătoasă, că eu vă voi da oricâţi bani veţi cere voi.

— Noi ne legăm, preamărite împărate, răspunseră ei, să-ţi însănătoşim paserea; dar nouă nu ne trebuie bani, ci să ne dai biciul ei de foc cel neadormit.

— Biciul nu vi-l dau. Cereţi altceva.

— Ai să te căieşti, răspunseră ei. Şi când ne vei mai chema, o să fie prea târziu.

Plecând ei de la curtea împăratului, omorâră un gândac şi Dale, pasere mare, se îmbolnăvi mai greu.

Iară dacă fură chemaţi a doua oară, le făgădui împăratul împărăţia jumătate, numai să-i tămăduiască paserea. Ei, gui-negui, una ştiau şi bună: să le dea biciul de foc cel neadormit.

Împăratul nu voi nici de astă-dată; iară ei dacă plecară, mai omorâră un gândac, şi paserea se îmbolnăvi şi mai rău.

Dacă văzu şi văzu împăratul că n-are încotro, îi chemă iarăşi şi de astă dată le dete biciul de foc.

Fraţii, cum puseră mâna pe bici, striviră şi gândacul ce mai rămăsese. Dale, pasere mare, muri. Iară ei odată plezniră din bici şi plecară casele fetei cu totul. Mergând pe drum, trei porumbei se puseră pe vârful caselor şi vorbeau. Fratele cel mare avea darul de a pricepe limba păsărească şi băgă în cap tot ce auzi.

Când ajunseră la ei acasă, pocniră iarăşi din bici şi palaturile fetei împăratului se opriră şi se aşezară într-un loc larg. Fratele cel mare sări îndată şi luă fata în braţe de o dete jos din car şi ea intră în palat.

Toţi oamenii se bucurară când văzură atâta mândreţe de fată şi de palaturi, şi toţi le urară bun-venit.

Se făcură toate gătirile trebuincioase pentru cununie. În ziua când fu a merge la cununie, sări iarăşi fratele cel mare, luă fata în braţe şi o urcă în car ca să meargă la biserică şi când ajunse iarăşi el o dete jos. Oamenii se uitau şi cârteau.

După ce se isprăvi şi cununia, când ieşiră din biserică, fratele cel mare voi iarăşi să ia fata în braţe ca să o urce în car. Dar lumea se împotrivi, zicând că aceasta este o nelegiuire, fiindcă este dreptul ginerelui a-şi urca mireasa în car şi a o aduce acasă.

Fratele cel mare nu se lasă, ci se repede, ia fata în braţe, o pune în căruţă, apoi cu glas mângâios zise în auzul tuturor:

— Oameni buni! M-aţi bănuit că voi să fac o nelegiuire. Dragostea ce am avut către fratele meu cel mic m-a împins la o faptă ce vi se pare nelegiuită. Noi am trăit frăţeşte, ne-am învoit şi am petrecut bine între noi până ne veni ceasul să ne însurăm. Niciodată nu s-a iscat nicio dihonie între noi. Mulţămită Domnului că ne-am văzut în cele din urmă fiecare cu casa şi cu masa noastră. Şi ca să piară ca fumul orice umbră de dihonie dintre noi fraţii, mă jertfesc eu pentru fericirea fratelui meu celui mic. Am darul de a înţelege limba păsărească. Când ne întorceam acasă cu logodnica frăţâne-meu, trei porumbei se puseseră pe palaturile ei şi ziceau: „Ferice de voi, ferice de cine v-a făcut pe voi, ferice de cine v-a împărechiat. Dară vai şi amar de voi toţi, dacă fratele ginerelui, până se vor întoarce de la cununie, nu va lua totdauna în braţe pe mireasă să urce şi să o dea jos din căruţă. Cine pricepe cele ce vorbim noi şi va spune vreodată cuiva acestea, să se facă stei de piatră în locul chiar unde va spune!“

Şi, minune! Într-o clipeală de ochi fratele cel mare se făcu un stei de piatră în uşa bisericei.

Toţi cei de faţă se umplură de groază şi de milă, dar n-avură ce mai face. Nunta plecă acasă, iară fratele cel mic rămase nemângâiat. Un an de zile nu putu el să zâmbească şi umbla d-a-ncâtelea ca să facă ce-o face să-şi scape fratele de la o aşa grea pedeapsă. Femeia lui rămase grea; dar bucuria nu mai găsi loc în inima lui.

Se duse deci de găsi pe vrăjitoarea ce-i învăţase cum să facă să-şi ia logodnica de la închisoarea unde era pusă şi spuindu-i şiretenia din fir în aţă o întrebă ce să facă să-şi mântuiască frăţiorul.

Ea îi răspunse:

— Cum vei ajunge acasă, o să-ţi iasă doica înainte cu copilul ce a născut femeia ta. Tu nici una, nici două, să tragi paloşul şi, fără măcar a te uita la rodul dragostei

tale, să-i tai capul. Cu sângele copilului să stropeşti steiul de piatră, căci fratele tău se va întoarce între cei vii.

Cum se întoarse acasă, se adeveriră zisele vrăjitoarei; căci femeia cum îl văzu de departe, trimise pe doică înaintea lui să-l întâmpine de bună-venire şi totodată să-i arate şi băiatul ce dobândise.

Doica îl întâlni tocmai dinaintea bisericii şi cu bucurie îi arătă copilul. El nici una, nici alta, trase paloşul odată şi vru să-şi taie copilul. Doica, speriată de ceea ce era să-i vază ochii, odată se feri şi, trăgându-se la o parte, lovi copilul cu capul de steiul de piatră din uşa bisericei şi, mânjindu-se de sângele ce curse din buba ce-i făcuse, însufleţi piatra şi se făcu iarăşi om.

Mare fu bucuria fraţilor când se văzură iarăşi faţă în faţă. Se întoarseră acasă săltând de veselie că-şi arătă Dumnezeu mila cu dânşii. Şi după ce povesti fratele cel mic tot ce făcuse pentru ca să-l învieze, se desfătară, lăudând numele Domnului şi întinse veseliile cari ţinură trei zile şi trei nopţi.

Nu uitară nici pe vrăjitoare, ci trimiseră numaidecât şi o aduseră şi pe dânsa. Şi trăiră toţi într-o dragoste, într-o unire şi într-o dezmierdare fără seamăn pe lume, ca şi mai-nainte, până ce se îndură Dumnezeu de le dete zile.

Iară eu încălecai pe-o şea etc.

Povestit de Mihai Constantin, din comuna Bălăciţa, plasa Dumbrava, jud. Mehedinţi, la 1876.

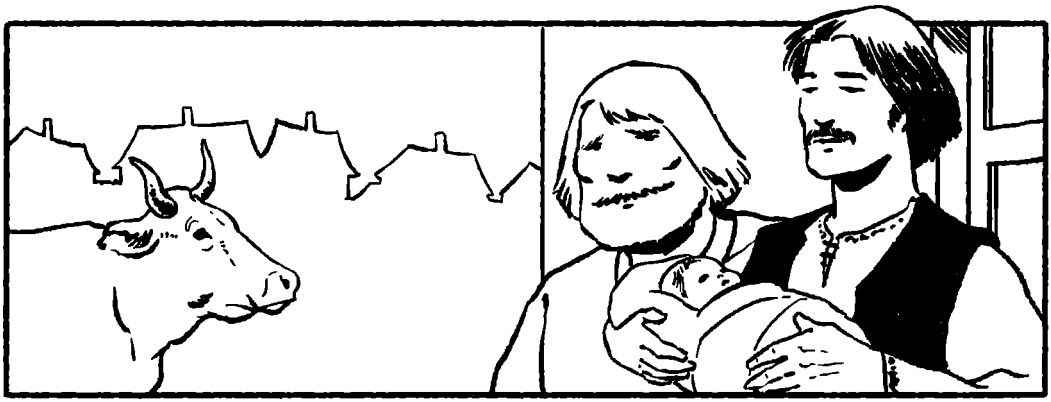

UN BASM MITOLOGIC

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un om foarte sărac. El avea mai mulţi copii şi toţi fără noroc. Toţi căpătară la botez, după obiceiul creştinesc, câte o vacă sau bivoliţă. Toate însă pieriră, care de boală, care mâncate de lupi.

Se ţinea norocul după dânşii ca pulberea după câini. N-aveau după ce bea apa de sărăcie. În cele din urmă, mai dobândi un copil. Pe acesta se hotărî a nu-l mai da să i-l boteze nimeni din vecini, ci, luându-l în braţe, începu a pribegi cu dânsul pe câmpii, că doar va da peste vrun drumeţ care să voiască a-l boteza. Şi ce o fi, să fie. Voia să cerce cum îi va merge şi cu un aşa naş.

Mergând el astfel, se întâlneşte cu un om bătrân; pasămite cu Sfântul Petru. Acesta, cum îl vede, îl întreabă:

— Unde te duci, omule, cu copilul acesta în braţe?

— Unde să mă duc, tată bătrânule? îi răspunse el. Iacă mă duc să vedem dacă nu găsesc vrun drumeţ care să voiască a mi-l boteza.

— Adă să ţi-l botez eu, tată.

Se învoiră şi numaidecât se duseră la o biserică învecinată şi-l creştinară, dându-i numele Petre. Drept dar de botez căpătă şi acest copil o vacă.

Cum se întoarseră acasă, deteră vacei numele de Bălaia. Din ziua aceea pare că norocirea desjugase în casa lor. Nu era lucru pe care să puie ei mâna şi să nu le iasă înde bine. Vaca Bălaia fătă şi fătă cu spor. Nu trecu mult, şi prăsilă din prăsilă, când se făcu băiatul măricel, se pomeni cu o cireadă întreagă. Unde să se mai apropie lupii de vacele lor?! Unde să mai dea boala în vite? Teaşi! Ferit-a sântuleţul! Din sărac lipit ce era omul cu copiii mulţi ajunse chiabur în sat, numai în norocul fiului său celui mic. Petre crescuse acum şi se făcuse mare. Într-una din zile, pe când îşi păzea cireada, se apropie Bălaia de dânsul şi îi zice:

— Stăpâne, iată am îmbătrânit. Mi-a sosit şi mie sfârşitul. Nu mă mai pot ţine pe picioare. După ce voi muri, să mă îngropi. Apoi să vinzi toată cireada. Numai pe boul cel galben şi pe cela ce va mugi după dânsul să-i opreşti, că mare bine are să-ţi prinză.

Petre o ascultă şi făcu întocmai precum îl învăţase vaca cea bătrână.

Nu trecu mult şi un om domnesc striga prin cetăţi şi prin sate că împăratul are un loc cu un fel de pământ ca plumbul. Cine se va găsi să-i are acel pământ într-o zi să ştie că are să ia pe fata împăratului de soţie, şi jumătate împărăţia; iară de unde nu, să ştie că i se va reteza capul.

Auzind şi Petre de unele ca acestea, se duse de spuse boului galben. Acesta îi răspunse:

— Du-te, stăpâne, de porunceşte la un ţigan meşter să-ţi facă un plug cu totul şi cu totul de oţel, căci eu şi cu tovarăşul Plăvan ne încumetăm să-ţi facem treaba.

Petre se duse şi porunci plugul. Când fu gata, îl luă, îl aduse acasă şi, înjugând la dânsul pe Galben şi pe Plăvan, porni la împăratul cel cu locul de plumb.

Cum ajunse la împăratul acela, se înfăţişă şi-i spuse la ce venise. Împăratul îi arătă locul şi-i mai zise încă o dată că, dacă nu-l va ara într-o zi, să ştie că unde îi stau talpele îi va sta şi capul.

Petre tăcu şi se apucă de lucru. Munci bine, vârtos. Când pe la namiezi, locul era p-aproape de sfârşit. Mai rămăsese o bucată. Se minună împăratul de puterea boilor lui Petre. Fata împăratului se vede că pusese ochii pe vrun alt flăcău, căci nu prea îi păru bine. Ori poate că voi să-l cerce, de se plăniseşte lesne, că se duce la dânsul

şi cu graiuri mieroase îl opri din lucru. Se deteră în vorbă despre una, despre alta, şi se aşezară pe iarbă verde la umbră. Şi acolo, şotura, potura, se uitară vorbind.

Fata împăratului luă capul lui Petre, i-l puse în poala ei şi începu a-i căuta în cap. El adormi, şi dormi un somn greu de nu se putea pomeni.

Atunci Galben, văzând că dă înde seară, că lucrul nu este sfârşit şi că stăpânu-său doarme bumben, întrebă pe Plăvan ce putere are el.

— Eu, răspunse Plăvan, când voi mugi, se aude peste nouă mări, peste nouă ţări. Dară tu?

— Eu, răspunse şi Galben, când voi mugi, se cutremură pământul.

Se învoiră deci să zbiere întâi Plăvan, ca doar s-o scula stăpânul lor.

Mugi bietul Plăvan, dară stăpânul lor să se pomenească, ba. Atunci unde se puse şi Galben şi când mugi se clătină pământul şi tocmai atunci se trezi şi bietul Petre. El sări drept în sus. Când văzu că a dat înde seară şi că locul nu este arat, cât p-aci era să mi-ţi răsucească de coadă pe fata împăratului. Dar văzu că nu este timp de a căta cuiva pricea. Înjugă boii repede, puse plugul pe brazdă şi începu să are. N-apucă să se însereze bine şi el sfârşi munca.

Împăratul n-avu ce mai zice, când îşi văzul câmpul arat. Îi dete cele făgăduite. Petre încărcă avuţiile, luă fata împăratului, şi porni cu dânsele acasă. Când, ce să vezi dumneata? Împăratului i se păru că prea este mult ceea ce-i dase pentru munca de o zi. El avea atunci la curtea sa un bivol nebun, care nu vrea să ştie nici de dracul şi de răul căruia o ţară se plângea. Pe acesta îl trimise împăratul după dânşii, ca să răpuie pe Petre şi să-i aducă fata înapoi. Cum simţi Galben că vine bivolul cel nebun după dânşii, ceru să-l desjuge. Petre îl ascultă.

Când iată că venea turbatul, nene, după dânşii, ca un vârtej. Atunci Galben se opri şi, ţiindu-i calea, bivolul dete în coarnele cele puternice ale lui Galben şi acolo îl ţinu boul cel voinic până ce nu mai rămase în el niciun pic de viaţă. Atunci îl dete corbilor.

Iară Petre se duse acasă cu toate avuţiile ce dobândise.

Apoi făcu o nuntă d-alea înfricoşatele, de se duse vestea.

Şi încălecai p-o şea...

Povestit de un oborean din Bucureşti.

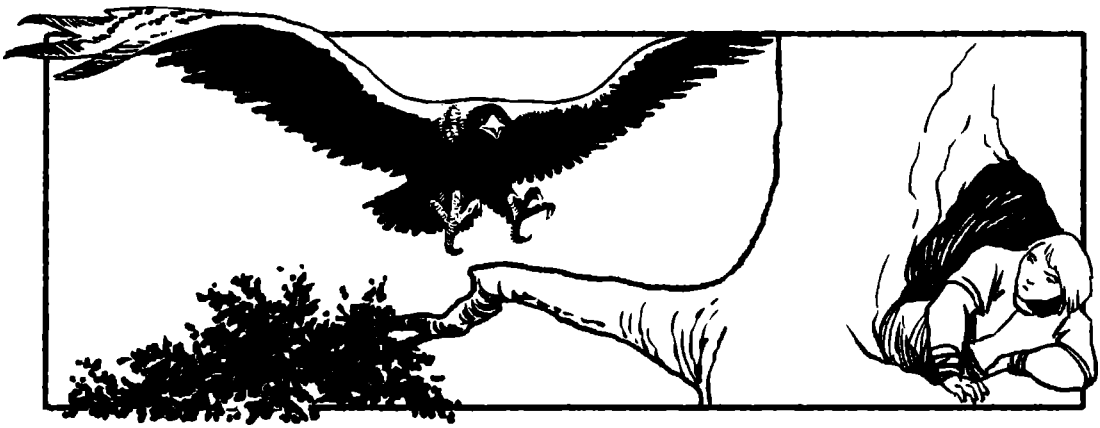

COMAN VÂNĂTORUL

A fost odată un om pre nume Coman. Tată-său fusese vânător şi el vânător se făcuse; căci meseria aceasta o moştenise de la tat-al lui tată-său. Acest Coman era om harnic şi voinic, nevoie mare! El nu ştia ce e aceea frică. Mânea nopţile singur singurel prin pădurile cele mai neumblate, când se ducea la vânătoare, şi se scula dimineaţa teafăr, de parc-ar fi dormit cine ştie în ce cămară, ferită de primejdii, şi cine ştie pe ce saltele moi.

El simţea că nevasta îi punea coarne. Dară nu putea s-o prinză. Ce nu făcu el? Ce nu drese? Şi ca să puie mâna pe dânsa, ba. Vulpea de nevastă-sa ştia să se ferească bine. Era o muieruşcă d-ale care zisese dracul şi se făcuse. Ea nu alegea: când cu popa satului, când cu pârcălabul, şi când cu ţârcovnicul, îşi râdea de bietul Coman, şi umbla să-l îmbrobodească de tot.

Coman, deştept, cum îl lăsase pe el Dumnezeu, nu se da netezului. Simţea el ce simţea, dară nu putea să o dovedească; că apoi ar fi ştiut el cum s-o ia la rapanghele. Pentru aceasta şi lui de multe ori îi venea să-şi ia lumea în cap, dară îi era necaz cum de să-l joace pe degete un cap de muiere.

Ca să-şi mai uite de ale necazuri, Coman se apucă de se ducea unde era primejdia mai mare. Pe el nu-l spăimântau nici stafii, nici vârcolaci, nici însăşi muma pădurii. La el nu era scris frică. Unde era pădurea mai mare, hălăciuga[9] mai deasă, unde auzea că sunt fiare sălbatece mai rele, el acolo se ducea în vânat. Şi nu că se întorcea numaidecât, teaşi! Ferit-a sântul! Şedea acolo cu zilele şi până nu făcea câte vro izbândă, nici că se gândea să se mai întoarcă acasă.

Aşa era Coman vânătorul. Vestea se dusese despre dânsul până şi pe la împărăţii. Şi totuşi nevastă-sa îi venea de hac! Îşi juca mendrele cum voia ea, dar mai cu seamă când lipsea d-acasă. Vedea el că lucrurile în casa lui merg anapoda, simţea că nevastă-sa şchioapătă, dară de!, ce-i faci necazului? Nu putea să prinză şoarecele la brânză şi pace.

Azi aşa, mâine aşa, până ce într-o zi află el că la curtea unui împărat s-a ivit o strigoaică care vine noaptea şi omoară câte o fată. Istovise de tot fetele din împărăţia aceea şi acum începuse a sugruma şi din fetele rudelor acelui împărat; mai auzise el că acel împărat se luase de gânduri, că tremura inima într-însul de groază când se gândea că o să vie şi rândul fetei lui, căci una era la părinţi, şi că făgăduise marea cu sarea celui ce va găsi să-i scape împărăţia de aşa pacoste ce căzuse peste dânsa şi pe dasupra îi va da şi fata de soţie. Multă lume se încercase să facă astă slujbă; dară rămaseră ruşinaţi, căci nu izbutiseră.

Tocmai acolo porni şi Coman ca să-şi încerce şi el norocul.

În drumul lui, ce să vezi d-ta? Dete peste o pădure mare, deasă şi întunecoasă de n-avea seamăn pe lume. Se cruci bietul om când văzu una ca asta. El ştia că prin partea locului nu fu pădure altădată, fiindcă mai umblase el p-acolo; de unde şi până unde acest bunget de nu-i putea da nimeni de seamă?

Dacă văzu aşa Coman vânătorul, ce se gândi el, ce se răzgândi, că numai iată se puse a cutreiera pădurea cruciş şi curmeziş, ca să cerce doară va găsi ceva vânat ca să şi îmbuce ceva, că îl cam ajunsese foamea, ori ceva bun de dus la împăratul.

Umblând el încoa şi încolo prin pădure, îl apucă noaptea. Şi mai dibuind şi mai orbăcăind p-acolo prin desiş, fără să vază măcar un pui de vrabie, dete peste o scorbură de copaci mare. Aci îşi făcu el culcuş pentru adăpostit şi să şi mâie noaptea. Abia se aşezase, când auzi un fâlfâit de pasăre; da' ce pasăre? Uriaş de pasăre, nu glumă!

[9] hălăciugă – tufiş, desiş de mărăcini

O pasăre cât toate zilele de mare, cu aripele întinse ca nişte pânze de corăbii şi se lăsa în jos încet ca o bleandă*.

Atunci Coman iese din scorbură, pune mâna pe acea pasăre uriaşă şi o apucă de gât. În aceeaşi clipă i se păru că aude un râs cu hohot. Se întoarce Coman să se uite dincotro vine râsul şi nu vede pe nimeni. Se uită Coman în dreapta şi în stânga, să vază cine râde; dară pasărea de gât n-o slăbi, nici cât ai da în cremene, ba însă strânse, şi strânse vârtos, până ce o omorî.

Cum bag de seamă, pasărea era vrăjită şi nu putea să o răpuie nimeni; d-aia şi ea râdea de Coman vânătorul când acesta puse mâna pe ea.

Coman nu ştia de una ca asta; dară ce-i veni lui în gând că o tăie bucăţele, bucăţele, făcu o groapă şi le puse acolo: un rând de bucăţele, un rând de pietre şi apoi iarăşi un rând de bucăţele şi iarăşi un rând de pietre şi tot aşa până umplu groapa.

El crezu că făcuse treabă, aşi! Să se culce pe urechea aia!

Şi ieşind din pădure, merse ce merse şi dete de o coştoroabă de colibă. Intră înăuntru şi acolo găsi o căzătură de muiere.

Când îl văzu, îi zise:

— Ei Comane, nu e bine de tine.

— Da' de ce, maică bătrânico?

— Isprava ce ai făcut nu este ispravă: căci strigoaica pe care tu crezi că ai făcut-o bucăţele, ea trăieşte şi caută să te răpuie.

Pasămite asta era Baba Cloanţa, vrăjitoarea care închega şi apele cu farmecele sale.

— Că bine zici, maică bătrânico! Ce pârdalnică fu lighioana aia spurcată de-mi pusei mintea cu dânsa şi cum din câmpie lucie se făcu pădurea aia grozavă, căci eu nu ştiam de dânsa, deşi sunt mai mult pe drumuri decât acasă?

— Ei, dragul maichii, nu vezi tu că aici se joacă nişte vrăjitorii de care se sperie o lume? Dară lasă asta, mai bine vezi de tine, căci la noapte ai s-o păţeşti şi o s-o păţeşti bună.

— Ce să fac ca să scap?

— Comane, zise baba, pe unde ai umblat tu de când eşti vânător, n-ai văzut, n-ai auzit tu de vreo ceată de porci mistreţi, unde se strâng ei şi mân noaptea?

— Ba am auzit, şi ştiu şi locul unde se adună.

---

* bleandă – pasăre molâie

— Acolo să te duci şi să faci o groapă, unde să te ascunzi şi să treci noaptea. Deasupra groapei să pui lemne şi peste lemne frunze uscate, ca să nu bage de seamă porcii şi să fugă.

Coman, după ce mulţumi babei pentru povaţă bună, se duse într-un suflet la locul unde se strângeau porcii cei mistreţi, făcu până în seară groapa, precum îi zise baba, şi se ascunse acolo.

De cum înnopta, veneau porcii, nene, la locul lor de întrolocare grohăind şi guiţând de ţi se făcea părul măciucă; se strânseră, acoperiră groapa şi se culcară. Pe la miez de noapte veni şi strigoaica, căci ea înviase la loc precum fusese şi mai-nainte, cu un bici în mână, şi începu a plesni din el.

Pocnea biciul de te asurzea. Îndată veniră împrejurul ei spuză de draci şi toţi cu un grai ziseră:

— Ce porunceşti, stăpână?

— Ce să poruncesc? răspunse ea. Iaca, să-mi căutaţi pe Coman vânătorul şi să mi-l aduceţi aici din pământ din iarbă verde, că vă sluţesc în bătăi.

Dracii se puseră pe căutat. Şi caută-l în sus, caută-l în jos, nu puteau să dea cu mâna de el. Li se arăta lor că p-acolo p-aproape trebuie să fie, dară nu puteau ghici locul unde se ascunsese Coman. Strigoaica da cu nemilostivire şi numai în sfârc îi lua. Striga şi răcnea la draci de-i băgase în grozile morţii. Unde ajungea sfârcul biciului ei, crăpa pielea pe draci şi-i făcuse numai sânge.

Dracii se puseră mai cu dinadinsul şi căutară, şi căutară, până îl dovediră că este ascuns în culcuşul porcilor celor mistreţi. Atunci începură a se repezi şi a da năvală în porci, ca să-i sperie şi să fugă din loc; dară porcii nu se clintiră nicicât. Vezi că ei băgaseră pe purcei la mijloc şi porcii cei bătrâni, crezând că dracii vin să le ia purceii, stau ţanţoşi cu cozile spre purcei şi cu râturile către draci.

Unde să se apropie dracii, că-i sfâşiau porcii cu colţii lor ăia grozavii!

Se muncira dracii, se zvârcoliră, de-i trecuseră năduşelile, şi ca să mişte din loc pe porci, ba.

Când, odată se auzi cucurigu! Cântau cocoşii de ziuă. Dracii se făcură nevăzuţi, căci puterea strigoaicei până aci ţinea. După ce se făcu ziuă şi porcii plecară iarăşi, ieşi din groapă şi Coman vânătorul şi se duse drept la babă.

— Aoleo, mămulică, ce mi-a păţit sufletul astă-noapte, oi spune-o şi morţilor. După ce m-am ascuns în groapă şi au început porcii să vie, se încinse o căldură

în groapă de nu puteai să-ţi tragi sufletul. Când a venit strigoaica şi începu să plesnească şi să trăsnească din bici, să răcnească la draci şi dracii să chelălăiască de usturimea biciului cu care îi bătea, nu mai rămăsese suflet în mine. Mă trecuseră năduşelile de frică şi de năbuşeala gropii, de parcă la cine ştie ce greutate muncisem. Acum ştiu şi eu ce e frica.

— Nu-ţi spuneam eu? răspunse baba. Acum deseară să te duci să te ascunzi la locul unde se adună armăsarii cu iepele şi cu mânzii lor. Tot aşa groapă să faci şi să intri într-însa.

Nu trebui să-i zică de două ori. Coman, după ce mulţumi babei pentru povaţă, se sculă şi se duse unde ştia el că se adună armăsarii sălbateci de mân noaptea.

Făcu şi acolo o groapă, ca de la rând, acoperi cu lemne puse cruciş şi cu frunze uscate pe deasupra şi se ascunse în ea.

Cum amurgi, se adunară caii, puseră mânzii la mijloc, iară armăsarii se făcură roată împrejurul lor cu capetele către mânzi, iar cu picioarele de dinapoi în afară.

Ca şi în noaptea trecută veni strigoaica, plesni din bici, se adunară dracii, îi bătu cu biciul, răcni la ei; dară niciunul din ei nu se putu apropia de herghelia armăsarilor. Aceştia rânchezau, azvârleau din picioare şi dau cu copitele de zvântau unde ajungeau.

La cântatul cocoşilor de ziuă, toţi dracii, cu strigoaică cu tot, pieriră ca o nălucă. Iară după ce se lumină de ziuă şi se împrăştiară armăsarii, ieşi şi bietul Coman, teafăr şi neatins de nicio meteahnă şi drept la babă se duse.

Îi povesti cele ce i s-au întâmplat şi o întrebă ce să mai facă.

Baba îi răspunse:

— Ai scăpat de două ori. Dacă vei putea să scapi şi la noapte, apoi să ştii că eşti mântuit de dânsa. Iaca, iaca, iaca, ce să faci.

Coman mai mulţumi o dată babei şi se duse să-şi vază de scăparea lui. Cum veni seara, făcu tocmai pe tocmai cum îl învăţase baba. Adecă se duse în pădure, intră iarăşi în scorbura de copaci unde fusese când tăiase bucăţele, bucăţele umbra strigoaicei, şi aşteptă acolo cele ce erau să se întâmple. Aştepta de aşteptat, dar numai el ştia cum îi tâcâia inima de socoteai că o să iasă afară dintr-însul. El însă îşi ţinu firea, că doară nu era de florile mărului Coman vânătorul, carele nu ştiuse până atunci ce era frica, şi apoi era bărbat, nu fleac.

În cele de pe urmă iată că se aproapie miezul nopţii. Atunci iată că vine şi strigoaica cu biciul ei cel groaznic. Plesneşte în sus, trăzneşte în jos şi unde mi se adună drăcime ca frunza şi ca iarba de mulţi. Apoi îndată începe a răcni la dânşii de se cutremurară dracii:

— Să-mi scoateţi pe Coman vânătorul din pământ, din iarbă verde, că vă mănâncă câinii, dracilor! Vă sluţesc în bătăi, spurcaţilor! Să mi-l căutaţi până chiar pe unde se bat munţii în capete şi prin smârcurile mărilor.

Şi unde începu a mi-i lua numai în sfârc, ştii, de plesnea pielea pe draci unde ajungea sfârcul, şi-i făcu, cât te ştergi la ochi, numai sânge.

Dracii alergau de colo până colo, forfoteau, şi nu le venea să se depărteze. Unii apucară spre munţii ce se bat în capete; alţii prin smârcurile mărilor, iară cei mai mulţi trepădau aci în loc. Li se arăta lor, vezi, că trebuie să fie p-aci prin preajmă Coman vânătorul; dară nu puteau ghici locul unde să fie el.

Pasămite acea scorbură de copaci în care se ascunsese Coman era scutită de răutatea acelei pasări. Ea n-avea putere asupra acestui copaci.

Cercetară dracii, căutară şi cruciş şi curmeziş; dară ca să dea cu mâna de dânsul fu peste poate. Când iată doi drăcşori mai sprinteni veneau într-un suflet cu gura căscată şi cu limba scoasă d-un cot. Unul zise:

— Eu viu de la munţii ce se bat în capete; p-acolo nici nu se pomeneşte de numele lui Coman vânătorul.

Celalalt răspunse şi el:

— Şi eu am fost prin smârcurile mărilor şi picior de Coman vânătorul n-a călcat pe acolo.

Atunci strigoaica pare că simţi unde să fie Coman vânătorul, că numai întinse aripile ei cele mari, fâlfâi de câteva ori şi începu a se ridica în sus. Când ajunse deasupra vârfului copaciului, se opri în zbor, ca şi când ar pluti în văzduh şi începu a striga cu glas dulce şi rugător:

— Comane, Comane, dragul meu Comane, arată-te de unde eşti, că nu ţi-oi face nimic, ba încă te voi dezmierda ca pe copilul meu.

Coman ştia ce-l învăţase Baba Cloanţa, tăcea şi râdea înfundat. Apoi pasărea uriaşă mai zise:

— Comane, Comane, viteazule Comane, fie-ţi milă de mine şi mi te arată, că toată puterea mea mi se duce pe copcă şi nu se mai alege nici praful de mine.

Coman tăcea.

— Comane, Comane, viteaz fără seamăn, tu m-ai biruit, arată-te mai curând, că iată mă sting şi mă risipesc ca fumul.

Şi fiindcă era aproape cântatul cocoşilor, Coman ieşi din scorbura copaciului şi, arătându-se, zise:

— Iată-mă. De-i avea gând bun cu mine, bine să-ţi dea Dumnezeu şi să rupă farmecele astea, iar de vei avea gând rău, legată să fii până în veci.

Atunci începu şi cocoşul să cânte.

Coman văzu biciul căzând jos. El se aplecă de-l luă. Pădurea şi dracii, şi pasărea pieri ca o nălucă; iară din văzduh ieşi un glas care zicea:

— Comane, cu biciul ăsta asupra cui vei ameninţa se face dobitocul ce vei pofti tu.

Şi făcându-se ziuă, Coman vânătorul văzu câmpie lucie, acolo unde odinioară era pădure şi bunget de hăţişuri, îşi făcu cruce, încinse biciul pe piele, adecă pe sub haine, şi porni mai departe în calea lui.

Ajungând la împăratul cu pricina şi luând înţelegere de ceea ce avea să facă, se puse la pândă. Când, ce să vedeţi d-voastră cinstiţi boieri, pe la miez de noapte vine o strigoaică urâtă ca ucigă-l toaca şi dă năvală să intre în cămara unde dormea fata împăratului.

Coman vânătorul îşi luase inima în dinţi şi se aţinea cu biciul. Văzând el că strigoaica umblă cu de-adinsul să intre la fata împăratului, odată aruncă biciul şi prinse pe acea blestemată de strigoaică de gât, cum prind herghelegiii cu arcanul pe cai din herghelii şi o sugrumă.

Se zbătea strigoaica şi se frământa ca să scape din laţ, cât un lucru mare. Duduia pământul şi se cutremura prejmetele* de trântiturile ei, silindu-se să scape de moarte. Dară Coman, încordându-şi toate puterile, ţinu şi ţinu bine ochiul ce făcuse cu biciul în care era vârât capul strigoaicei.

Se bălăbăniră ei, se smuci dânsa; Coman n-o slăbi nici în ruptul capului până pe la cântători; când auzi: cucurigu-gagu, odată şi strigoaica se făcu praf şi ţărână.

A doua zi împăratul veni să vază isprava lui Coman vânătorul. El se spăimântă de ceea ce văzu.

A doua seară Coman vânătorul păzi iarăşi şi tot ca în seara trecută prinse şi pe cealaltă strigoaică, făcându-se praf şi ţărână.

---

* prejmet – împrejurime

Împărăţia era scăpată. Fata împăratului se îndrăgosti după Coman vânătorul, aflând de vitejia lui şi văzând isprăvile sale. După făgăduială trebuia să o ia de soţie.

Acum altă nevoie. El – însurat după lege. Cum o să mai el altă nevastă? Aceasta era o bucăţică bună, cum să o lase? Nu se îndura, vezi, nici să facă nelegiuire, nici să lepede de la sine un trai bun. Ce să facă dară?

Se apucă şi el de spuse împăratului, când îl pofti să se logodească cu fie-sa, că el se duce mai întâi acasă să-şi puie lucrurile la orânduială şi apoi va veni la logodnă.

Şi aşa, plecă la nevastă-sa, gândindu-se că de va mai simţi ceva, să facă pe dracul în patru să afle adevărul şi atunci să facă ce va zice legea.

Nu se îndura, neiculiţă, să o lase. Căci de!, o luase de copilă, deschisese ochii pe dânsa, îi era dragă, iaca, şi pace bună.

Dacă ajunse acasă, nevastă-sa băgă de seamă că el ascunde ceva de încins pe sub cămaşă şi-l întreabă, ce să fie?

El se codi a spune. Ea stărui. O dată, de două, de trei ori, o cârmi el cum o cârmi şi nu spuse; dară ea, găsindu-l într-o zi cu voie bună, se linguşi pe lângă dânsul cu miercăieli, cu giugiuleli şi cu cuvinte dulci de-i merseră drept la inimă. Atunci el se înduplecă şi-i spuse. Atât îi fu. Acum ea îi purta sâmbetele. Simţea ea, vezi, că odată, odată, o s-o dovedească în nelegiuirea ei şi se temea de mânia lui Coman. Ca să se desbere de năravurile ei, pasămite, nu putea.

Într-una din seri ea îl pândi până adormi şi-i fură biciul. Şi chemând pe furiş pe popa, pe pârcălabul şi pe ţârcovnicul, ţiitorii şi ibovnicii ei, îi ascunse după uşe. Atunci spurcata de nevastă veni lângă pat şi-l strigă:

— Bărbate, bărbate, scoală să jucăm la nuntă.

N-apucă bietul Coman să facă ochi bine din somn, şi plesnind ea din bici asupra lui, îl făcu un câine d-ăia marii.

Coman, în starea asta, atârna acum la mâna ei pentru o cojiţă de pâine. Ea însă îşi bătea joc de dânsul şi-l huiduia ca p-o potaie. El vedea cu ochii lui cum se întindea şi se zbenguia cu ibovnicii, dară n-avea ce face.

În cele de pe urmă îl dete la nişte ciobani pe o sidilă* de caş. Cum îl aduseră ciobanii la târlă, îl puseră să păzească turma de oi. Coman se împrieteni cu ceilalţi câini, mai întâi, şi apoi se puse pe treabă.

* sidilă – tipar de brânză în formă de sac

Unde să se răsnească vro oaie de turmă, că Coman era acolo să o abată la urma ei; unde să se apropie cineva de turmă, că era stingere. Începuseră ciobanii a-l iubi mai cu asupra decât pe ceilalţi câini şi-l luară la ochi.

Într-o seară ciobanii făcură chef, se turlăciră* cumsecade şi adormiră buşteni care pe unde apucase. Tocmai în seara aceea iată că vin şi lupii la oi. Acum să fi văzut pe Coman al meu, cum se lupta cu lupii; se întorcea cu dinţii rânjiţi în zece părţi şi zece lupi muşca deodată. Se luptă el până ce dovedi mai mulţi lupi şi-i lăsă întinşi la pământ, morţi ca orice dihanie spurcată; iară pe ceilalţi îi puse pe goană. Nu se putură lupii atinge nici măcar de un mieluşel. Dară şi lui îi scărmănaseră a blană de să-i plângi de milă.

Deşteptându-se ciobanii în lătrăturile şi hârâiturile câinilor, luară pe bietul Coman la bătaie, că de ce le-a stricat somnul; dară după ce văzură stârvurile lupilor şi pe Coman plin de sânge, îl mângâiară şi-i dară să mănânce numai zer şi jintiţă.

Mai târziu nu ştiu cum se făcu, nu ştiu cum se drese, că văzând împăratul cel cu pricina pe Coman, pofti să-l cumpere. Se putea să nu-l vânză ciobanii, mă rog, când pofteşte împăratul să aibă un lucru?

Ajungând la curtea împărătească şi Coman fiind un câine chipeş, mare şi voinicos, îl luă împăratul în nume de bine. Porunci să-l spele şi să-l îngrijească ca pe-un câine împărătesc. Ba încă îi atârnară de gât şi o salbă mare numai galbeni.

Atunci Coman vrând să-şi facă mână bună cu nevastă-sa, ca doară de va putea să-şi mai apuce biciul încă o dată, se duse pe la dânsa şi umbla prin curte.

Ea, văzându-l, ieşi afară cu ibovnicii ei, începură a râde de dânsul, iară ea le zise:

— Văzurăţi, ticălosul de bărbatu-meu cu ce mai avuţie vine?

Şi, mângâindu-l, îi luă salba de la gât, fără măcar a-l băga în casă. Apoi ea intrând, ieşi cu biciul în mână, ameninţă asupra lui Coman şi îl făcu o pupăză.

Ea făcu aceasta din şiretlic, ca nu doară Coman să se întoarcă la curtea împărătească fără salbă, să se ia oamenii împărăteşti după dânsul să vază unde a mers cu salba şi să dea de belea.

În aşa stare ticăloasă, Coman ce era să facă? Unde să se ducă el? Cum să trăiască şi unde să se adăpostească? Se gândi numaidecât iarăşi la împăratul. Se căia acum de ce n-a primit să se logodească cu fata împăratului şi se mai întoarse acasă, ca să păţească ce om pe lumea asta n-a mai păţit.

* a se turlăci – a se îmbăta

Şi neavând încotro, fâl!, fâl!, fâl!, începu să zboare şi se lăsă drept pe pălimarul caselor împărăteşti, cu gând că poate să fie îngrijit ca şi când fusese câine.

Se lăsă să-l prindă. Împăratul, văzând pupăza, porunci s-o jumulească de vie. Chinul ce păţi Coman când îl jumuli de viu, nu se poate spune. Pe urmă porunci să-l atârne afară la frig, aşa jumulit cum era.

Toată noaptea tremură bietul Coman de să-şi muşte şi limba şi tot, şi era aproape să-i iasă sufletul. A doua zi împăratul porunci să-l înfăşure într-un cojoc şi să-l puie la căldură. Usturime ca aceea n-a mai suferit de când era el; căci încreţindu-se pielea de frig, acum la căldură când se întindea să-şi vie în firea ei, crăpa şi da sângele. Nu mai aştepta decât moartea, pentru care se tânguia de ar fi plâns şi lemnele şi pietrele de mila lui.

Când, nu ştiu cum se întâmplă să treacă pe acolo fata împăratului şi, văzând pupăza jumulită şi pusă în cojoc la căldură, ei i se păru a fi chipul lui Coman vânătorul. Se mai uită o dată, se mai uită şi altă dată şi i se arăta ei că în acea pasăre ar fi ceva care seamănă a Coman.

Atunci, ce-i veni ei, că numai strigă:

— Comane!

Iar Coman, uitându-se la ea, se pomeni iarăşi om ca toţi oamenii, teafăr şi nevătămat, ca şi când atunci îl făcuse mă-sa.

Şi, mulţumind din toată inima fetei împăratului, îi făgădui că peste trei zile va veni să se logodească cu dânsa. Până una alta, veni pe furiş la casa neveste-sei cea dintâi, pândi până ce nu fu ea acasă şi, intrând, îşi luă biciul pe care îl găsi după tron.

Apoi, după ce veni ea cu ibovnicii ei, începu să-l ocărască şi să-l gonească de acolo, fără să ştie că el pusese mâna pe bici; dară el întinse biciul, plezni şi ameninţă asupra ei, care se făcu o măgăriţă; mai plezni şi asupra ibovnicilor ei şi făcu din popă un catâr, din pârcălab un măgar şi din ţârcovnic o vacă. El însă îşi luă catrafusele ce bruma îi mai rămăseseră în casă, le schimbă pe bani şi se duse de se logodi cu fata împăratului. Pe drum însă dete pe la Baba Cloanţa vrăjitoarea şi-i povesti toate păţaniile lui.

Baba îi spuse:

— Ai fost jumulit, Comane, pentru că ai omorât pe strigoaica cea mare. Ai fost spânzurat la frig şi pus apoi la căldură, pentru că ai omorât pe strigoaica cea mică.

Ai fost schimbat iarăşi în om, pentru că ai avut milă de strigoaica din pădure, că i-ai urat de bine de s-au stricat toate farmecele ce o ţineau acolo aşa cum ai văzut-o.

Acum pricepu şi Coman de unde îi veniseră acele păţanii.

Şi după ce mai trecu ce mai trecu, Coman unde îmi trânti un pui de nuntă cu fata împăratului, de se duse veste peste nouă mări, peste nouă ţări.

Şi astfel fosta nevastă-sa şi ibovnicii ei rămaseră dobitoace ticăloase, ca să-şi ispăşească păcatele cele multe şi grele ce făcuseră; iară Coman trăi cu nevastă-sa d-a doua în belşug şi în fericire până în adânci bătrâneţe.

Şi încălecai pe o şea şi v-o spusei d-voastră aşa.

Povestit de Tache Mencicof, puitor de hârtie la presă şi locuind în mahalaua Tirchileşti, Bucureşti.

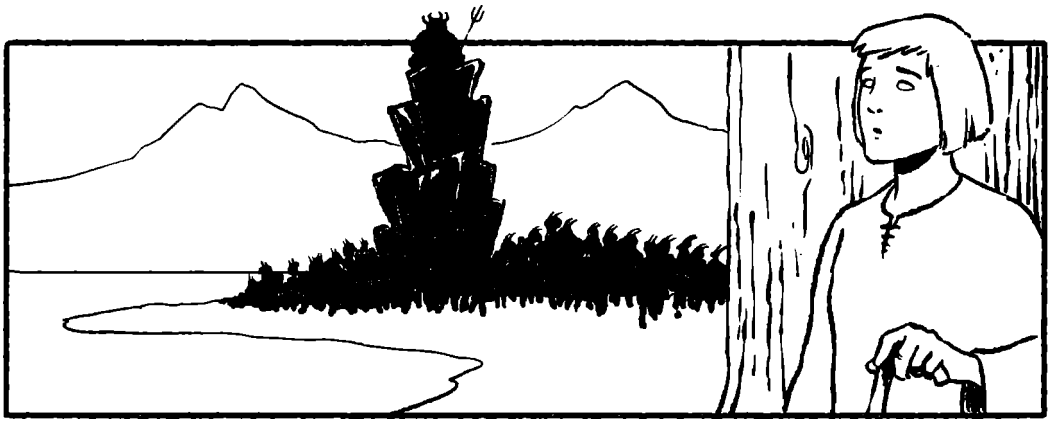

CEI TREI FRAŢI NEGUŢĂTORI

A fost odată ca niciodată...

Au fost odată trei fraţi. Câteşitrei erau neguţători. Când plecau în negoţ, se vorbeau cât are să zăbovească fiecare şi se întorceau ca să se întâlnească iarăşi cu toţii. De se întâmpla să le iasă înde bine negoţul şi câştigau, se veseleau cu toţii; iar de se întâmpla ca vreunul din ei să păgubească se întristau iarăşi cu toţii.

Aşa merse treaba câtva timp şi fu bine de ei.

De la un timp încoa, fraţii cei mai mari pierdeau într-una; iar cel mai mic nu. Astfel că el totdeauna câştiga.

Văzând aşa, fraţii cei mai mari începură a pismui pe cel mai mic, şi îi puseră gând rău. Ei se şi uniră între dânşii ca să piarză pe fratele lor cel mai mic şi să scape de ruşinea ce socoteau ei că le face, tot câştigând el mereu. Se vorbiră dar ce şi cum să facă pentru aceasta.

Într-una din zile spuseră fratelui lor celui mai mic că de astă-dată să meargă împreună după negoţ, ca doară vor putea să câştige şi ei ceva. Fratele cel mic, ca unul ce nu ştia cugetul lor, primi.

Se gătiră deci, îşi luară fiecare avutul cu sine şi plecară.

Fraţii cei mai mari, după cum se vorbiseră ei, apucară pe un drum pe care fratele lor cel mai mic nu mai umblase şi nu-i cunoştea cotiturile. Fratele cel mic nu se împotrivi, ci merse cu ei, nebănuind nimic. Mă rog, el se ştia curat la inimă, şi nici că-i trăsnea prin gând a se teme de ceva. El se ştia că este cu fraţii săi, cărora nu le stricase nimic şi pace bună.

Cum ajunseră la un loc singuratic şi pustiu, fraţii cei mai mari ziseră celui mic:

— Găteşte-te, câine, că avem să te omorâm!

— Da' ce v-am făcut eu, fraţilor?

— Tu, frate cu dracul, iară nu cu noi. Găteşte-te să mori, tu cela ce tot câştigi şi ne faci pe noi de râs şi de ocară, că tot pierdem.

— Ce vinovat sunt eu despre asta, nenişorule? Voi cu norocul vostru şi eu cu al meu. Dar dacă voiţi să mă omorâţi, bine; mai întâi de toate să întrebăm şi pe un om bătrân, să vedem ce zice şi el.

Fraţii lui voiră să se arate că el le e frate din gură; dar de la inimă foc şi otravă. Voiră adică să-i arate că el e vinovat de moarte. Zică orice va zice bătrânul ce va întreba, ei să facă ce puseră de gând.

Se învoiră deci să întrebe şi pe un bătrân. Şi n-apucară să facă zece paşi şi iacătă că se întâlniră cu un om bătrân.

Pasămite dracul, care îi îndemnase la un aşa păcat, se prefăcu într-un om bătrân şi le ieşi înainte.

Cei doi fraţi, cum îl văzură, îi ziseră:

— Moşule, moşule, bună ziua.

— Mulţumim d-voastră, feţii mei, dară ce aveţi cu mine?

— Uite, moşicule, ce să avem? Noi doi ne-am unit ca să scoatem ochii fratelui nostru celui mic, carele este acesta pe care-l vezi, d-ta ce zici?

— Foarte bine faceţi, răspunse dracul de unchiaş, să-i scoateţi, da!

— Nu e păcat de Dumnezeu să mă orbiţi şi să mă sluţiţi pe mine, fratele vostru, că eu nu ştiu la sufletul meu să vă fi făcut vrun rău? Dară ia să întrebăm şi pe un om tânăr, să vedem tot aşa zice?

Fraţii lui, ca să-i arate că ei au drept să-i scoată ochii, primiră să întrebe şi pe un om tânăr.

Şi mai mergând ce mai merseră, se întâlniră cu un om tânăr.

Pasămite dracul, din unchiaş ce era, se dete de trei ori peste cap, se făcu un tânăr şi le ieşi înainte.

— Bună ziua, flăcău!

— Mulţumim d-voastră.

— Flăcăule! uite ce-am hotărât noi să facem: să scoatem ochii fratelui nostru ăl mic. Bine este?

— Mai e vorbă? Cum să nu. Scoateţi-i în bună voie şi nici capul n-are să vă doară.

— Auzi tu, mă? ziseră fraţii cei mai mari.

— Auz, răspunse fratele cel mai mic. Totuşi mai îngăduiţi oleacă, că doar nu v-am fript şerpi pe burtă; să întrebăm şi pe un copil.

Fraţii cei mari se făcură că le e cam milă, ca ţiganului de pildă, şi ziseră:

— Haide, fie. Să mai întrebăm şi pe un copil, să vedem: n-avem noi dreptul să ne izbândim asupra ta, câştigătorule necontenit?

Şi mai făcură câţiva paşi prin pustietatea aceea, până ajunseră la un loc.

În drum se întâlniră şi cu un copil. Dracul se făcuse copil şi le ieşise înainte.

— Duţă, mă! ziseră fraţii cei mari, noi ne-am vorbit să scoatem ochii fratelui nostru celui mic. Ce zici tu, bine este?

— Bine şi încă prea bine. Nu sunteţi voi de capul vostru?

Când auzi fratele cel mic şi de judecata unui copil, îi veni în gând că nu mai este Dumnezeu, nu mai este dreptate pe lumea asta. Dară se opri, fiindcă îi zicea lui cine îi zicea la ureche că nu e nicio faptă fără răsplată.

Se lăsă să-i scoată ochii nemaînădăjduind de scăpare.

Şi aşa rămase fără ochi pe marginea lacului aceluia. Dumnezeu, care îngrijeşte de toţi nevinovaţii, îl îndreptă către un copaci care era pe marginea lacului aceluia. Şi bietul orb, dacă simţi că se apropie seara, ca să nu fie bântuit şi de niscaiva fiare sălbatice făcu ce făcu, se agăţă cu mâinile de pom şi, mai cu chiu, mai cu vai, se urcă în pom, ca să mâie noaptea acolo.

Pasămite acel lac era locul de întrolocare al diavolilor, cari veneau la zile anumite de-şi dedeau seamă de faptele ce au săvârşit ei, în diastima de zile de la o întâlnire la alta.

Peste noapte, ce să vedeţi d-voastră, cinstiţi boieri? Unde veniră dracii ca frunza şi ca iarba şi unde veni şi tartorul lor între dânşii şi îi puse pe rând de-i întreba care ce a făcut.

Unii ziceau că a făcut cutare sau cutare lucru. Alţii că au îndemnat pe cutare om să facă cutare nelegiuire. Alţii te miră ce. Care zicea că a făcut ceva îl da tartorul de o parte. Dară care zicea că n-a făcut nimica pe acela îl deznoda tartorul în bătăi.

În sfârşit, veni şi rândul celui ce făcuse pe fraţii cei mari să scoată ochii fratelui lor celui mic.

— Dar tu, şchiopule şi schilodule, ce ai făcut?

— Ce să fac stăpâne? Iată, nu mai departe, ci azi am îndemnat pe doi fraţi de au scos ochii celui mai mic frate al lor. Am oprit moara unui om de treabă. Am mai făcut încă ceva: am făcut pe fata împăratului ca să iasă în grădină să se plimbe şi când ieşi eu o umplui de bube, încât nu o mai poate lecui nici un doftor sau vraci.

— Ce mai treabă făcuşi şi tu, prostule! zise un drăculeţ cam agiamiu, carele şi el acum deschidea ochii în lume, şi carele vrea să se arate tartorului mai isteţ, de ar şti orbul cel cu ochii scoşi, s-ar spăla cu apa acestui lac al nostru şi i-ar veni vederile; de-ar şti morarul ar lua şi el niţică apă din lacul nostru şi, turnând în scocul morii sale, ea s-ar porni numaidecât; de ar şti şi fata de împărat, ar trimite să ia apă din lacul nostru, să se spele şi i-ar trece toate bubele.

Dar un drac bătrân, învechit în rele, răspunse:

— Taci, nerodule, că nu ştii ce vorbeşti.

Atunci, îndată se auzi cântatul cocoşilor de ziuă şi dracii pieriră ca nişte năluci.

Şi revărsându-se zorile şi luminându-se de ziuă, orbul se dete jos din copaci, se duse pe dibuite până la lacul dracilor, şi spălându-se pe ochi, îi veni văzul. Atunci luă apă într-o tigvă ce găsi pe câmp şi se duse drept la omul căruia îi stătuse moara.

— Ce-mi dai mie, jupâne, să fac să-ţi umble moara?

— Ce să-ţi dau? Iacă-ţi dau atâta.

— Ba atâta.

— E, ai să fie de bine.

Deteră mâna amândoi şi se învoiră.

Turnă apă din tigvă în scocul morii şi ea începu să umble ca o năzdrăvană.

Plăti omul atât cât se învoise şi îl mai cinsti şi cu un cinzec.

Luând fratele cel mic banii, cumpără două clondire mari, le umplu cu apă din lacul dracilor şi porni cu ele la împăratul cu fata plină de bube.

— Ce-mi dai, împărate, zise el, să-ţi mântuiesc fata de bube?

— Ia fugi d-aici, trenţărosule, tu să-mi vindeci fata? N-au putut ei, doctori mari şi bătrâni, vrăjitori vestiţi şi tocmai tu te găsişi?

Împăratul era necăjit de boala fie-sii, şi d-aia vorbi aşa aspru.

Fratele cel mic răspunse:

— Nu te uita, împărate, la trenţele mele. Dacă nu ţi-oi vindeca fata, să-mi faci ce-i vrea.

— Să ştii că de nu-mi vei scăpa fata de bube, unde-ţi stau tălpile, îţi va sta şi capul; iară de o vei lecui, să ştii că te fac boier mare şi îţi răsplătesc împărăteşte.

El se legă să o vindece.

Acu' altă nevoie. Fata nu voia să se dezbrace în pielea goală înaintea lui, ca să o scalde, zicând că îi este ruşine.

El îi spuse, că dacă este aşa, împăratul să-l lege la ochi şi el, aşa cu ochii legaţi, să o spele.

Se învoiră şi se apucă de lucru.

Numai două scăldaturi îi făcu, şi ar fi fost destul şi una, şi căzură toate bubele de pe dânsa, ca o lepră, şi rămase curată şi luminată, ca şi când o făcuse mă-sa.

Împăratul nu mai putu de bucurie când îşi văzu fata mântuită de nevoia ce căzuse pe dânsa. Plăti omului care o vindecase atât cât nu se aştepta el şi îi mai dete şi pe deasupra o caretă cu patru cai, cu vizitiu şi cu oaste ca să-l ducă până acasă la dânsul cu alai.

Fraţii lui spuseseră neveste-sei că el a murit pe drum.

Cum îl văzu nevasta acum, teafăr şi pe lângă asta cu bani şi adus cu alai împărătesc, se bucură cât un lucru mare.

El spuse pe ici, pe colea ceea ce păţise. Se feri însă de a spune că fraţii lui l-au fost orbit.

Dându-se sfară în oraş despre păţeniile fratelui celui mic, fraţii cei mai mari puseră de gând să se ducă şi ei să se suie în acel copaci să asculte la sfatul dracilor, că doar de vor auzi şi ei ceva, şi apoi să facă şi ei aşa, după sfatul dracilor, ca să se îmbogăţească şi ei.

Ce-şi puseră în gând făcură în fapt.

Fiind ei suiţi acolo în copaci, nici nu-şi trăgeau sufletul ascultând să audă ce vor grăi dracii.

Adunându-se necuraţii pe la miez de noapte, începură a se certa între dânşii ca dracii şi făceau un zgomot şi o gălăgie de să spargă urechile nu ştiu cui.

Cum veni însă tartorul, se făcu o tăcere şi o linişte de să se audă zbârnâind musca. El începu să întrebe:

— Cine a lecuit pe orb? Cine a dat drumul morii? Cine a lecuit pe fata împăratului?

Întrebările lui băgară în grozile morţei pe toţi dracii, căci era supărat foc.

Dracii răspunseră cu cutremur:

— Eu nu, nu ştiu. Eu nu ştiu. Eu nu ştiu.

— Apoi cine dar ştie? răcni tartorul.

— Pesemne o fi fost cineva p-aici primprejur care să fi ascultat la sfaturile noastre, cugetă a răspunde un drăculeţ pe care îl iubea tartorul.

Şi poruncind tartorul să caute cu d-amănuntul prin preajmă, ca să nu mai paţă ce-a păţit, începură a viermui dracii căutând prin tot locul, iară vro câţiva se suiră şi în copaci numai cât te-ai şterge la ochi.

Dând peste cei doi fraţi ascunşi acolo în pom, îi apucară de păr şi se coborâră cu dânşii.

Atunci porunci tartorul să-i arunce de la unul la altul, până îi vor omorî.

N-avură ce alege dracii de dânşii. Se pierdeau bieţii oameni prin mâinile lor şi aruncându-i şi snopindu-i nu se mai alese nici praful de dânşii.

Iată cum dar nu e nicio faptă fără răsplată.

Comunicat de Petre Rădulescu, din comuna Micşuneştii-Greci, plasa Mostiştea, judeţul Ilfov, şcolar în gimnaziul Mihai Bravu, la 1883, ianuarie.

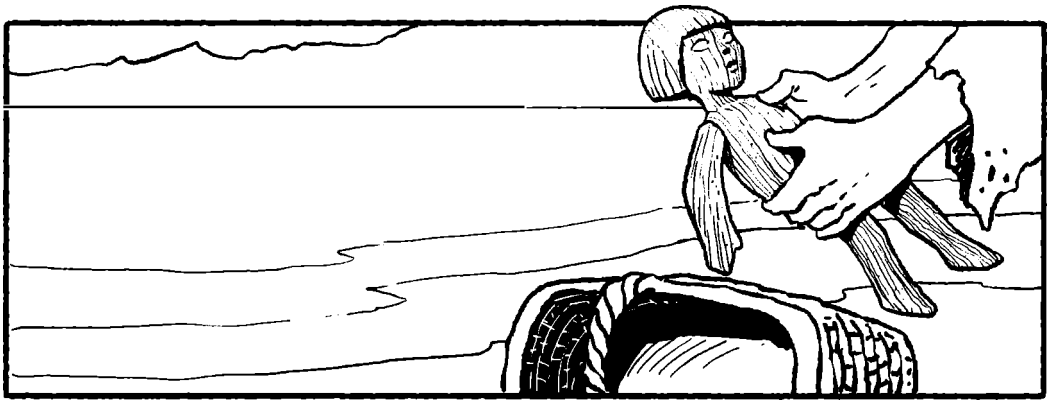

DUNĂRE VOINICUL

A fost odată ca niciodată...

A fost odată un pustnic. El trăia într-un codru pe unde trecea o apă mare. Şezând el acolo singur, i se urâse tot având a face numai cu fiarele sălbatice.

Dorul lui era să aibă un copil ca alţi oameni şi odată hotărî să se ducă la râu şi ceea ce a găsi să fie copil al său.

A doua zi, sculându-se cu noaptea în cap şi mergând la râu, găsi un coş la margine, abătut de apă; îl luă şi într-însul află un copil de lemn, pe care l-a adus la coliba lui. Se bucură sihastrul de aceasta; dară bucuria nu era desăvârşită, fiindcă lemnul este tot lemn, nu mişcă. Se puse deci pe post şi pe rugăciune. Trei zile şi trei nopţi încheiate nu se ridică de la pământ că doar va arăta Dumnezeu vreo minune cu dânsul.

În ziua a patra, pe la cântători, când se revarsă de zori, se pomeneşte că intră la dânsul doi moşnegi cu bărbile până la brâu şi albe colilie. Pasămite era Dumnezeu cu Sântul Petre. Bietul pustnic rămase uimit de mirare, el care nu văzuse pui de om străin prin preajma locului de când trăia p-acolo.

— Bun găsit, bătrânule, îi ziseră ei.

— Bună să vă fie inima, tătişorilor; dar ce vânt vă aduce pe la mine, nevoiaşul? Căci nu mai ţiu minte de când n-am mai văzut nici urmă de dobitoc p-aci, necum de om. N-am un topor la îndemână că aş face un semn în pragul de sus, ca să-mi aduc aminte că m-au cercetat în viaţa mea oameni de felul alor noştri.

— Şi fără să te osteneşti, semnul se va face. Dară de ce-ţi toceşti genunchii rugându-te şi te usuci postindu-te? îl întrebară ei.

Atunci sihastrul, sculându-se, le povesti toată întâmplarea cum găsise copilul cel de lemn şi sfârşi zicând:

— Acum mă rog şi postesc, că doar văzând Dumnezeu râvna mea, se va îndura să facă vreo minune, însufleţind acest lemn, ca să-mi fie toiag bătrâneţelor; că iată picioarele şi mâinile îmi slăbănogesc, văzul a început să-mi piară şi în curând are să mă coprinză nemernicia cea mai de pe urmă a vieţii omeneşti.

— Rugăciunea ta s-a auzit la cer. Râvna ta este cunoscută acum. Fii pe pace! Mâine de dimineaţă, la mânecate, Dumnezeu are să-ţi trimită sprijinitor bătrâneţelor tale pe Dunăre Voinicul.

Cum isprăviră de vorbit, moşnegii pieriră ca o nălucă.

Pustnicul rămase ca un căzut din cer când nu mai văzu înaintea lui nimic. Se frecă la ochi, se mai uită o dată, cătă primprejurul colibei, spre a se încredinţa de n-a fost vreo iscoadă d-a necuratului. Aş! Ce era să vază, dacă nu avea ce?! Atunci şi el începu să scuipe în toate părţile, ca să se depărteze duhurile cele rele.

Apoi, aducându-şi aminte de rostul cel blând ce aveau acei moşnegi în graiul lor, i se mai alină oarecum frica.

Toată noaptea următoare, orbăcăind sihastrul, dete târcoale colibei ca să vază dincotro parte are să-i vie voinicul ce-i spuseseră unchieşii, când în zori la mânecate, auzi în colibă un glas mângâios de copil că-i zice:

— Tată, măi tată! Mi-e foame! Dă-mi ceva de mâncare!

Se sperie bietul pustnic şi nu-i venea să intre în colibă. El aştepta minunea de aiurea. Copilaşul, ieşind, stete pe pragul colibei şi mai zise încă o dată:

— Tată! Tată! Mi-e foame! Dă-mi ceva să mănânc! Iară pustnicul, întorcându-se şi văzând un copilaş frumos ca un bujor, îi pieri frica şi îi răspunse şi el:

— Copil să-mi fii, să te numeşti Dunăre Voinicul şi să nu te biruiască nimenea nici la luptă, nici la isteţime.

Dumnezeu, care ascultase şi primise rugăciunile cele fierbinţi ale sihastrului, trimisese duh de viaţă şi însufleţise copilaşul de lemn, pe care locuitorul codrului îl găsise în coş, venind pe gârlă.

Se puse deci bătrânul de îngriji de copil şi îl crescu până ce se făcu mare.

De ce creştea, se făcea mai trupeş şi mai voinicos copilul; iară după ce se mări, începu a ieşi şi dânsul la vânătoare. Pe unde umbla el, nu se stăveau pasări ori dobitoace. Unde să mai vie fiare sălbatice pe la coliba tatălui său, tii!, că era peire de cap. Se bucura tătăni-său şi îi creştea inima când vedea pe fiu-său aşa de viteaz.

Într-o zi, Dunăre Voinicul, ieşind la vânătoare, intră într-un codru, vecin cu acela în care trăia cu tată-său; p-acolo dete el preste un tontolete de om, care lua copacii de vârf şi îi încovoia.

— Ce faci tu mă, aici, Strâmbă-lemne? îi zise el.

— Ce să fac? îi răspunse Strâmbă-lemne, iacă îmi fac şi eu meseria. Dacă vrei, aide să ne facem tovarăşi!

— Aide, îi zise Dunăre, cam în dorul lelii, poate vei fi şi tu bun la ceva.

Şi plecară împreună.

Mergând ei prin codru, deteră de o apă ce venea tulbure. Se mirară ei cât se mirară de una ca aceasta, apoi merseră mai înainte. În drumul lor deteră de un om care sta cu un picior pe un mal şi cu altul pe celălalt mal al gârlei. El spărsese un munte şi dintr-însul lua bolovani şi colţi de piatră, îi freca în palme şi praful îl da pe gârlă. De aceea venea apa tulbure. Cum îl văzu, Dunăre Voinicul îi zise:

— Dar tu, mă? Ce-ţi este de freci ale pietre şi nu le laşi în firea lor, aşa cum le-a făcut Dumnezeu?

— Aşa mi-este mie orânda, răspunse Freacă-pietre. Dar voi unde vă duceţi?

— Iacă unde om vedea şi noi cu ochii şi unde ne-o scoate drumul pe care am apucat.

— Vrear-aţi să mă luaţi şi pe mine tovarăş? Pot să vă fiu şi eu de vreun ajutor.

— Aide şi tu, neiculiţă, că doar nu vom avea să te ducem în cârcă.

— Da' cum păcatele să fie una ca asta? M-oi târî şi eu, iaca, după voi şi n-oi rămânea mai prejos decât tovarăşii mei.

Şi câteşitrei voinicii purceseră mai departe.

Merseră ei ce merseră şi ajunseră la un munte. Acolo poposiră. Iar dacă văzură că este vânat, mult şi bun, se aşezară acolo şi îşi închelbăşiră* şi un adăpost. Se dedulciseră, vezi, la vânat bun. Şi ca să nu li se întâmple vrun neajuns, ei îşi făcură şi rând: doi se duceau la vânătoare şi unul rămânea de îngrijea de adăpost şi mai vedea şi de ale mâncării ca să fie gata când s-or întoarce cei duşi în vânătoare.

Într-una din zile, când era de rând Strâmbă-lemne şi gătea bucate pentru dânsul şi pentru tovarăşi, veni Tartacot-barbă-d-un-cot, îi trase o palmă de-l zăpăci, îi mâncă bucatele şi-l lăsă hăbăuc.

Acest Tartacot era o stârpitură de om cu barba de un cot, cu trup cu tot. El era arţăgos, să ferească Dumnezeu! Nimenea nu scăpa necicălit din gura lui, care pururea fleoncănea. Umbla mai iute decât o sfârlează şi nici nu-i prindeai de veste când venea şi se ducea. Ţanţoş ca un ţânţar şi cârcotaş de voie, nu se putea să nu pişte el în vrun chip pe oricine întâlnea. Şi apoi avea nişte fiori, de băga pe om în groazele morţii.

Când se dezmetici Strâmbă-lemne, ia pe Tartacot de unde nu e. Bucate, nici de leac, şi vasele întoarse cu gura în jos. Se puse să gătească alte bucate, iute, iute. Dar nu mai fu destulă vreme.

Negăsind verdeţuri fierte când se întoarseră tovarăşii săi de la vânat, şi auzind ce păţise bietul Strâmbă-lemne, făcură haz de dânsul şi începură a-l cam lua în zeflemea.

Strâmbă-lemne înghiţi ruşinea că n-avea încotro.

A doua zi rămase de rând Freacă-pietre ca să păzească. Păţi şi el de la Tartacot, patarama** lui Strâmbă-lemne.

Râseră şi de dânsul tovarăşii. Apoi mâncară ce putură şi ei şi se culcară.

A treia zi rămase de pază Dunăre Voinicul. Gătea şi el bucate ca tovarăşii lui, îngrijea şi el de cele de prin preajma adăpostului; dar se întorcea într-un călcâi şi era cu ochii-n patru. Când iată şi Tartacot-barbă-d-un-cot. El credea că are a face cu d-alde tontoletele de Strâmbă-lemne ori Freacă-pietre şi veni drept la Dunăre Voinicul. Acesta, mai iute decât ai gândi, unde îmi întoarse mâna şi cu dosul palmei îl izbi atât de tare, încât ameţi pe Tartacot. Apoi Dunăre crăpă un copaci mare, ţinu

* a închelbăşi – a încropi
** patarama – întâmplare neplăcută, păţanie

crăpătura căscată cu o pană, băgă barba lui Tartacot în crăpătură, şi scoţând pana, copaciul veni la loc şi ţinu de barbă strâns pe Tartacot. Dunăre îl lăsă locului, se întoarse la treabă şi se puse a găti demâncarea fluierând, ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic.

Când se întoarseră tovarăşii de la vânat, începură să râză de departe cu gând că şi Dunăre a păţit-o de la Tartacot. Dar când văzură mâncarea fiartă şi masa pusă, se ruşinară.

— Da' ce, fârtate, ţie nu ţi s-a întâmplat nimic? îl întrebară ei.

— Nimic alt, răspunse Dunăre, fără decât numai că am prins un vânat şi l-am pus la coteţ. Aidem să mâncăm acum şi apoi să vi-l arăt.

Se puseră la masă şi râseră şi-şi povestiră fel de fel de snoave ca să se veselească.

După ce se sculară de la masă, merseră să vadă vânatul. Când colo se cruciră ca de altă aia când nu zăriră nimic. Tartacot se făcuse nevăzut. Pasămite el, tot smucind în dreapta şi în stânga, se zbătu, hâţâi copaciul până ce-l scoase din rădăcină şi cu el târâş-grăpiş, bălăbăni şi fugi acasă la dânsul.

Dunăre Voinicul nu se lăsă numai aşa, ci porni cu tovarăşii săi ca să puie mâna pe sluţenia pământului, stârpitura ceea de om, spaima lumii.

Se luară deci după dâra ce făcuse copaciul pe care-l târâse Tartacot şi ajunseră la o gaură mare făcută în munte. Intrând ei acolo, deteră peste Tartacot dormind pe pajiştea cea verde ce era acolo, cu un urcior la cap şi cu altul la picioare. Ce vă gândiţi că era în acele urcioare? Apă vie şi apă moartă. Dunăre Voinicul, ce-i trăsni lui prin cap, că numai puse mâna şi-i schimbă urcioarele. Puse pe cel de la cap la picioare, iar pe cel de la picioare la cap. Apoi îl deşteptă zicându-i:

— Scoală, stârpitură, voinic care dă dosul, să ne luăm la luptă dreaptă, dacă eşti om de omenie!

— N-am vreme de luptă acum, răspunse Tartacot, mi-e somn şi voi să dorm.

Nu că Tartacot se codea de luptă, ci vru să-şi râză de dânşii, pentru că se semeţea în puterea lui.

După ce-l mai deşteptară încă o dată, zicându-i că este fricos, el le răspunse:

— Dacă voi sunteţi voinici şi nu nişte mişei, loviţi-mă pe rând ca să ştiu cu care din voi să mă lupt, care adecă este mai vrednic.

— Noi nu ne luptăm cu duşii după lume, îi zise Dunăre Voinicul, scoală şi nu mai umbla cu şotia cum eşti tu învăţat.

— Eu vă dau voie să mă omorâţi, dacă puteţi şi sunteţi voi voinici; iar de nu, sunteţi balele dracului, nişte buni de gură şi nişte codaci de treabă.

Dunăre nu mai putu suferi ocările lui Tartacot şi văzu că nu e chip a se lupta cu dânsul, puse pe Strâmbă-lemne să-l lovească el întâi. Acesta îi dete una cu sete, dar Tartacot îi răspunse:

— Dă mai bine, tontolete ce eşti, căci lovitura ta nu fu nici cât o pişcătură de purice măcar!

Se minunară toţi de atâta tărie pe o astfel de lepădătură a firii şi puseră pe Freacă-pietre ca să-l lovească şi el. Dete şi acesta de credeai că Tartacot are să intre în pământ; dar el, aşi! Nici habar n-avea ci îi răspunse şi lui somnoros şi fără măcar să deschiză ochii:

— Lovi-te-ai cu capul de toate pietrele, om de nevoie ce eşti! Învaţă-te a da cum se dă. Lovitura ta o simţii ca o pişcătură de purice.

Se îndârjiseră acum vitejii, văzând cum îi ia în râs o stârpitură şi pocitură ca aceea pe care o aveau dinaintea ochilor şi fără să se ridice de jos a se lua la luptă. Şi unde mi se puse, neiculiţă, el Dunăre Voinicul şi când îi dete una d-alea sănătoase, odată sări Tartacot drept în sus, dar căzu numaidecât şi strigă:

— M-ai mâncat fript, păgânule! Stai, măi, ţi-oi arăta eu ţie acum! Şi luând urciorul pe care-l avea la căpătâi, bău dintr-însul.

Ce credeţi că mi-ţi bău, boieri d-voastră?

În urciorul ce-l avea la căpătâi era apă vie şi în cel de la picioare apă moartă.

Dunăre Voinicul schimbându-i urcioarele, Tartacot bău apă moartă, crezând că bea apă vie.

Simţind că are să se sfârşească şi să se ducă pe lumea cealaltă, strigă cu grai de moarte:

— Tu mi-ai venit de hac! Te jur pe ce ai în piept, tu să-mi iei şi fata de soţie, căci ştiu bine că vei putea să o aperi de rele, zise şi-şi dete sufletul.

Când se duseră la sălaşul lui Tartacot, bunurile de pe lume găsiră ei acolo. Dar la toate aceste bunuri, fata lui le punea vârf. Era aşa de frumoasă şi de drăgălaşă, încât se pierdea cu firea cel ce o privea. Darămite când auzi ea de moartea tătăni-său, unde mi se porni pe un plâns de ar fi înduioşat chiar pietrele şi lemnele. Şi nimeni nu o putu potoli fără decât numai Dunăre Voinicul, pe care ea, după ce îngropă pe

tată-său, îl alese de bărbat şi se cununară amândoi. Tot celălalt coprins al lui Tartacot îl împărţiră între dânşii Strâmbă-lemne şi Freacă-pietre. Iar Dunăre Voinicul se alese cu fata, care luase din casa părintească numai o minge a ei, dar de la naşu-său.

Şi plecând cu dânsa la sihastrul tată-său, acesta muri şi învie de bucurie când îi văzu pe amândoi ca o pereche de telegari d-ăi buni dându-i târcoale. Vezi că nici el nu mai văzuse în viaţa lui aşa frumuseţe.

Iar dânsa trânti jos mingea şi odată ieşiră ca din pământ nişte palaturi, împodobite numai cu aur, cu rubinuri şi cu smaranduri şi străluceau de-ţi luau văzul. La soare te puteai uita, dar la palaturile astea ba!

Şi trăiră în fericire şi în frica lui Dumnezeu până la adânci bătrâneţe şi or fi trăind şi azi de nu or fi murit.

Iar eu încălecai p-o şea ruginoasă, spuindu-vă o poveste mincinoasă.

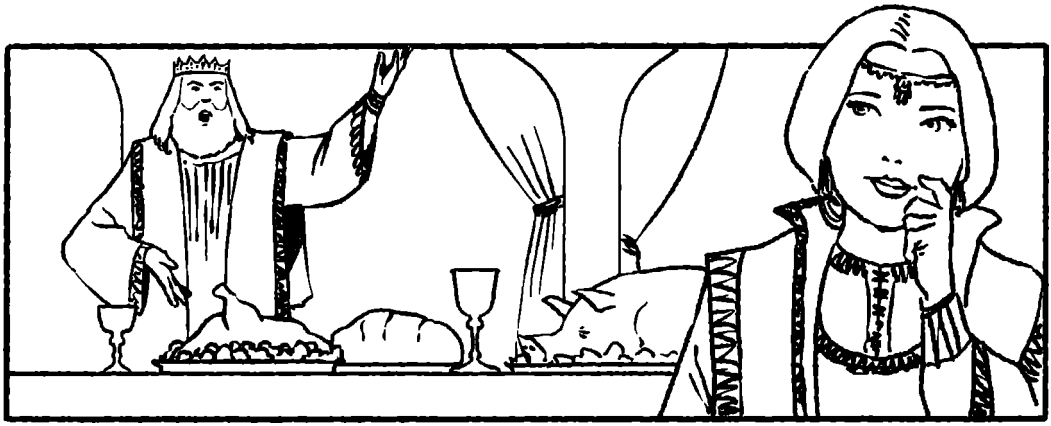

SAREA ÎN BUCATE

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un împărat. Acest împărat avea trei fete. Rămâind văduv, toată dragostea lui el şi-o aruncase asupra fetelor.

Ele mărindu-se şi văzând sârguinţa ce punea părintele lor ca să le crească pre ele, să le înveţe şi să le păzească de orice răutăţi şi bântuieli, se sileau şi ele din toată puterea lor ca să-l facă să-şi uite mâhnirea ce-l coprinsese pentru moartea mumei lor.

Într-una din zile, ce-i vine împăratului, că numai întrebă pe fata cea mai mare:

— Fata mea, cum mă iubeşti tu pe mine?

— Cum să te iubesc, tată? Iaca, eu te iubesc ca mierea, răspunse ea, după ce se gândi ce lucru poate fi mai dulce pe lume.

Atâta o tăie capul pe dânsa, atâta şi vorbi.

— Să-mi trăieşti, fata mea; să-mi facă Dumnezeu parte de tine.

Şi întrebând şi pe fata cea mijlocie:

— Dar tu cum mă iubeşti pe mine, fata mea?

— Ca zahărul, tată.

Atâta o tăie şi pe dânsa capul şi atâta răspunse.

— Să-ţi dea Dumnezeu bine, fata mea. Să mă bucur de tine.

Pasămite fetele acestea erau linguşitoare şi ştiau să-şi arate iubirea către părintele lor mai mult decât o aveau.

Împăratul se bucură cât un lucru mare când auzi de la fetele lui cele mai mari cât îl iubesc. El socoti că altfel de iubire nu poate să fie decât cea dulce ca mierea şi ca zahărul.

Şi uitându-se şi la fata cea mai mică, ce sta mai doparte şi cu sfială, o întrebă şi pe dânsa:

— Cum mă iubeşti tu, fata mea?

— Ca sarea în bucate, tată! răspunse şi ea cu faţă senină, zâmbind cu dragoste firească şi lăsându-şi ochii în jos, de ruşine că vorbi şi ea.

Ea se ruşina, biata, văzând că tată-său o băgase şi pe ea în seamă, ca a mai mică ce era.

Când auziră surorile ei răspunsul ce dete ea tatălui lor, pufniră de râs şi-şi întoarseră feţele de către dânsa. Iar tatăl lor se încruntă şi, plin de supărare, zise:

— Ia fă-te mai încoa, nesocotito, să ne înţelegem la cuvinte. N-auzişi tu pe surorile tale cele mai mari cu ce fel de dragoste mă iubesc ele? Cum de nu te-ai luat după dânsele ca să-mi spui câtă dragoste dulce ai şi tu către tatăl tău? Pentru asta oare mă trudesc eu ca să vă cresc şi să vă dau învăţătură cum altele să nu fie în lume ca voi? Să te duci de la mine cu sarea ta cu tot!

Când auzi fata cea mai mică a împăratului urgia tatălui său ce cădea pe capul ei, intră în fundul pământului de mâhnire căci se supărase tată-său şi, încumetându-se, zise:

— Să mă ierţi, tată, că eu n-am vrut să te supăr. Eu am socotit cu mintea mea că dragostea ce am către tine este, dacă nu mai presus decât a surorilor mele, dar nici mai prejos decât mierea şi zahărul...

— Auzi, auzi, o întrerupse tată-său; şi mai ai obraz să te atingi de surorile tale cele mai mari? Să te duci de la mine, fată neruşinată ce eşti, să nu-ţi mai auz de nume!

Îi închise gura şi o lăsă plângând.

Surorile vrură să o mângâie, dar cu nişte cuvinte atingătoare, care îi făceau mai mult rău decât bine.

Fata cea mai mică a împăratului, dacă văzu că nici surorile nu o cruţă, îşi puse nădejdea în Dumnezeu şi se hotărî să plece unde mila Domnului o va duce.

Îşi luă deci din casa părintească un rând de haine proaste şi vechi şi pribegi din sat în sat, până la curtea unui alt împărat.

Ajungând acolo, stătu la poartă.

Chelăreasa o văzu şi dacă veni la dânsa o întrebă ce vrea; ea răspunse că este o fată săracă şi fără de părinţi, şi ar vrea să se bage la stăpân, dacă ar găsi vrun loc.

Tocmai atunci ieşise ajutoarea chelăresei şi ar fi voit să bage pe alta. Se uită la dânsa chelăreasa, cu ochi pătrunzători, şi i se păru a fi bună să o ia pe dânsa în slujbă.

Fata de împărat mai fu întrebată ce simbrie cere, şi ea răspunse că nu cere nicio simbrie, fără decât să slujească o bucată de vreme şi dacă slujba ei va fi vrednică de vro simbrie, să-i dea atât cât va face.

Chelăreasa se bucură văzând-o că răspunde aşa de cuminte, şi o luă să-i fie ajutoare, îi spuse ce are să facă şi îi dete pe mână un vraf de chei din mai multe ce avea.

Fata era cuminte şi deşteaptă. Ea începu să deretice prin cămara şi prin dulapurile de la care avea cheile şi să puie fiecare lucruşor la rânduiala lui.

Şi fiindcă îi prindea mâna la frământat, la fiertul dulceţilor şi la alte bunătăţi de mâncare ce se aflau prin cămările împăraţilor, în grija ei fură lăsate tainurile curţii. Şi cum oare n-ar fi ştiut să facă toate astea? Mă rog, fată de împărat nu era?

Şi nu se ivi nicio cârteală din partea nimănui, căci ea toate tainurile le împărţea cu cumpănă şi cu dreptate, de nu-i găsea nimeni nicio părtinire.

Unde să stea ea la vorbă deşartă cu oamenii şi cu femeile curţii, sau cu streinii cari veneau să-şi ia tainurile şi merticurile? Unde să iasă din gura ei vreo vorbă fără cumpăt, ori să asculte de la cineva vreo asemenea vorbă, că se ruşina, şi găsea ea cuvinte destul de cuviincioase cu care să închiză şi gura cea mai farfara*.

Ea nu sta la taifas cu slugile ori cu slujnicile curţii, ci, când îşi găsea câte niţică vreme, de repaos, citea pe carte.

Toţi cu totul aveau sfială de dânsa şi nu-i găsea nimeni vreo faptă care să le dea dreptul a-i atârna vrun ponos de coadă.

Vestea despre vrednicia şi smerenia ajutoarei de chelăreasă ajunse numaidecât şi la urechile împărătesei. Ea dori s-o vază. Iară dacă se înfăţişă împărătesei, fata

* farfara – care turuie vrute şi nevrute

de împărat ştiu să se arate şi să vorbească din inimă curată, fără prefăcătorie şi fără multă îndrăzneală.

Împărăteasa prinse a o îndrăgi. Ea bănui că ajutoarea de chelăreasă nu poate să fie de neam prost.

Vezi, măre, Doamne, cum se cunoaşte cât de colo viţa cea bună.

Şi aşa cum vă spusei, împărăteasa luă pe fată, ajutoarea chelăresei, pe lângă dânsa.

Unde se ducea împărăteasa, mergea şi ea. Când se punea împărăteasa la lucru, lucra şi ea. Apoi, lucrul ce ieşea din mâna ei era mărgăritar, nu altceva. Din toate, din toate, cuvintele cele înţelepte ce ieşeau din gura ei plăcură împărătesei mai mult decât orice. Ce să întindem vorbă multă? Ajunsese să fie nedespărţită de împărăteasă. O iubea împărăteasa ca pe copilul ei.

Se mira şi împăratul de atâta alipire a împărătesei către această fată. Acest împărat avea un fecior singur la părinţi.

Tată-său şi mumă-sa se uitau la dânsul ca la soare, îl pierdeau de drag ce le era.

Şi mergând împăratul la un război, luă şi pe fiul său cu dânsul, ca să se deprindă cu ale războaielor. Acolo, nu ştiu cum se făcu, nu ştiu cum se drese, că numai ce îl aduseră acasă rănit.

Să fi văzut acuma pe mă-sa jăliri şi plânsete. Nu mai ştia ce să-i facă ca să-l vindece mai curând. Nopţile le făcea zile priveghindu-l la boală. Iară dacă o ajunse oboseala de nu mai putea sta în picioare, împărăteasa puse pe fata ei din casă, ca pe un om de credinţă, să îngrijească de dânsul, şi apoi, când una, când alta, erau nelipsite de lângă patul rănitului.

Cuvintele cele blânde şi înţelepte ale fetei, mângâierile ei cele dulci şi neprefăcute, smerenia ei deşteptară în inima bolnavului o simţire ce nu o avusese până atunci; iar mai mult decât toate, cum ştia ea să umble de binişor când îi primenea ranele, făcu pe fiul de împărat să o iubească ca pe o soră, căci pare că-i alina durerile când punea ea mâna pe rănile lui.

Într-un după-prânz, după ce se făcuse mai bine, când sta de vorbă cu mă-sa, el îi zise:

— Ştii ce, mamă, mie mi-ar fi voia să mă însor.

— Bine, măicuţă, bine. Mai bine de tânăr, decât să intri în valurile lumii. Să-ţi caute maica o fată bună de împărat, şi de neam, şi de treabă.

— Ea e găsită, mamă.

— Şi cine este? O ştiu eu?

— Să nu te superi, mamă, dacă ţi-oi spune. Mie mi-a rămas inima la fata dumitale din casă. O iubesc, mamă, ca pe sufletul meu. Din câte fete de împăraţi şi de domni am văzut, niciuna nu mi-a plăcut ca dânsa. Ea mi-a robit inima.

Se împotrivi împărăteasa oarecum, cârmi ea; dar nu fu cu putinţă să întoarcă pornirea fiului ei de la această însurătoare.

Dacă văzu şi văzu că altfel nu se poate, şi că fata ce-şi alesese fiul ei să o ia de nevastă este cuminte, blândă, cu bună judecată, şi mai presus de toate este smerită, cinstită şi vrednică, se învoi şi dânsa. Rămase acum să înduplece şi pe împăratul, tatăl băiatului, ca să primească şi dânsul alegerea fiului lor.

Pentru aceasta nu fu mare greutate; căci atât muma, cât şi fiul căzură cu rugăciune şi lăudară pe fată cum ştiură şi ei mai bine.

Logodiră deci împăratul şi împărăteasa pe fiul lor cu fata din casă a împărătesei şi hotărâră şi nunta.

Când începură a face poftirile la nuntă, logodnica fiului de împărat se rugă cu cerul, cu pământul ca la nuntă să poftească şi pe împăratul cutare, pe tatăl ei adică; se feri însă d-a spune cuiva că este fata acelui împărat.

Socrii primiră să-i facă voia şi poftiră la nuntă şi pe acel împărat.

În ziua cununiilor veniră toţi musafirii la nuntă. Se începură veseliile şi ţinură toată ziua, ca la împăraţi, de!, ce să zici?

Seara se întinse o masă d-alea împărăteştile, cu fel de fel de mâncări, de băuturi, de plăcinte şi de alte bunătăţi, de să-ţi lingi şi degetele când le vei mânca.

Mireasa poruncise bucătarilor ce bucate să gătească. Ea însă cu mâna ei găti deoparte toate acele feluri numai pentru un musafir. Apoi dete poruncă unei slugi credincioase ca să bage bine de seamă ca, aducând la masă bucatele gătite de dânsa, să le puie dinaintea împăratului poftit după rugăciunea ei. Dară să îngrijească să nu le puie dinaintea altcuiva, că e primejdie de moarte.

Sluga cea credincioasă făcu întocmai precum i se poruncise.

După ce se aşezară toţi poftiţii la masă, începură a mânca şi a se veseli cât nu se poate spune.

Împăratul cel poftit, adecă tatăl miresei, mânca şi nu prea.

Încă de când venise, el se tot uita la mireasă şi pare că-i zicea inima ceva, dară nu-i venea să crează ochilor.

Pasămite el îşi semuia copila, şi neputându-şi da seamă de cum ajunsese ea să se mărite după un fecior de împărat, nu cuteză să zică nimănui nimic.

Vezi că trudele şi necazurile ce suferise biata fată o schimbaseră de cum o ştia tată-său.

Şi, îndemnându-se de pofta cu care mâncau mesenii, ar fi voit şi dânsul să mănânce şi să se veselească; dară după ce gustă o dată sau de două ori din bucate, se opri. Sluga care îi aducea bucatele le ridica întregi, neatinse.

Se mira acest împărat cum de toţi mesenii mănâncă cu poftă nişte bucate care pentru dânsul n-aveau niciun gust.

Se încumese şi întrebă pe vecinul din dreapta. Acesta îi răspunse că astfel de bucate bune n-a mâncat de nu ţine minte. Gustă şi împăratul din talerul vecinului, şi văzu că bucatele sunt bune. Asemenea făcu el şi la vecinul din stânga.

Îi lăsa gura apă după bucatele cele bune ce gustase de la vecini; foamea îi da zor să îmbuce şi el; dară cine putea să mănânce bucatele care i se aduceau lui?

Răbdă ce răbdă; de ruşine lua el câteodată şi din bucatele ce i se aduceau, ca să nu se facă de râs între meseni, dar încolo nimic. În cele din urmă, nu se mai putu opri, ci, ridicându-se în sus, zise cu glas mare:

— Bine, împărate, m-ai chemat la nunta fiului tău ca să-ţi baţi joc de mine?

— Vai de mine, măria-ta! Cum se poate să-ţi treacă prin gând una ca aceasta? După cum vede toată adunarea, te cinstesc şi pe dumneata ca pe toţi ceilalţi împăraţi, fără deosebire.

— Ba să mă ierţi, împărate, bucatele tutulor mesenilor sunt bune de mâncat, numai ale mele nu.

Se făcu foc de supărare împăratul socru şi porunci ca numaidecât să vie bucătarii să-şi dea seamă de ceea ce au făcut, şi vinovaţii să se dea morţii.

Ştiţi ce era?

Iaca mireasa gătise toate bucatele pentru tată-său fără sare, ci numai cu miere şi cu zahăr. Chiar sarniţa de dinaintea lui era plină cu zahăr pisat, şi degeaba lua bietul împărat cu cuţitul din sarniţa ce credea el că este cu sare şi punea în bucate, ele, în loc să se facă mai bune de mâncare, se făceau şi mai dulci de pe cât erau, şi mai cătrănite.

Atunci se ridică mireasa în sus şi zise împăratului socru:

— Eu am gătit bucatele pentru împăratul ce s-a supărat, şi iată pentru ce am făcut-o:

Acest împărat este tată-meu. Noi eram trei surori în casa părintească. Tata ne-a întrebat într-o zi cum îl iubim noi. Surorile mele cele mai mari, una îi răspunse că îl iubeşte ca mierea, alta ca zahărul. Eu îi zisei că-l iubesc ca sarea în bucate. Aşa am socotit eu că nu se poate mai multă iubire decât aceasta. Tata s-a supărat pe mine şi m-a gonit din casă. Dumnezeu nu m-a lăsat să piei şi, prin muncă, cinste şi hărnicie am ajuns unde mă vedeţi. Acum am vrut să dovedesc tatei că fără miere şi fără zahăr poate omul să trăiască, dar fără sare nu, d-aia i-am gătit bucatele fără sare. Judecaţi dumneavoastră cu minte împărătească cine a avut dreptate.

Toţi mesenii într-o glăsuire găsiră cu cale că pe nedrept a fost fata gonită din casa părintească.

Atunci tatăl fetei mărturisi că n-a ştiut să preţuiască duhul fetei sale, şi şi-a cerut iertăciune.

Fata, şi ea, i-a sărutat mâna şi şi-a cerut şi dânsa iertăciune dacă fapta ei l-a supărat.

Şi se puseră pe o veselie şi pe o petrecere de se duse vestea în lume.

Tat-al fetei se veselea, nu se veselea, dar socrul, ştiu că se veselea şi se mândrea că a dobândit o aşa noră, şi de viţă bună, şi înţeleaptă, şi harnică.

Eram şi eu la nuntă împreună cu cheleşul ăla care se tupilează printre d-voastră, cinstiţi boieri. Multe ciolane, Doamne, mai căzură de la acea masă, şi, care cum cădea, tot în capul chelului le da; care cum cădea, tot în capul chelului le da.

Şi încălecai p-o şea, şi v-o spusei d-voastră aşa.

Şi încălecai p-o lingură scurtă, să trăiască cine ascultă.

Şi mai încălecai p-un fus, să trăiască şi cel ce-a spus.

Povestit de mama pe la 1840. Scris la 1884, aprilie.

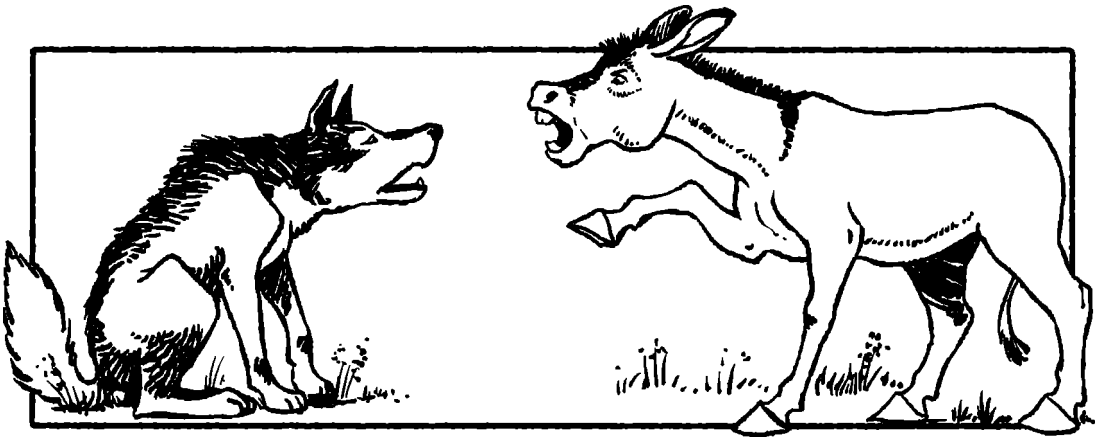

LUPUL PÂRCĂLAB

Era iarnă. Pământul se acoperise de zăpadă. Se zicea că ninsoarea ce căzuse era de patru palme domneşti. Era una din iernele cele mai grele. Lupul, flămând, ieşise din pădure şi ţinea poteca. Mergând pe cărare, se întâlneşte cu un asin. Vederea pradei sale atât îi aţâţase pofta de mâncare, încât îi lăsa gura apă; mai cu seamă că nu-i ştia de rost de vro trei zile.

— Stai să te mănânc, blestematule, că iacă sunt lihnit de foame.

— Ce mai treabă; parcă altceva mai bun n-ai de făcut, răspunse asinul. Că a să mă mănânci, ştiu; eşti bun de una ca aceasta. Dară ce ai să alegi din mine, un biet dobitoc slab, prăpădit de boală şi osteneală? Deocamdată îţi vei momi a foame, dară pe mâine?

— Bun e Dumnezeu. Dacă mâine nu voi da peste vreun vânat, găsesc eu poi-mâine, şi de foame nu mă lasă el să mor.

— Aşa este. Însă nu este mai bine să ai în toate zilele cu ce să-ţi împli bărdăhanul şi fără să munceşti?

— Ba da, se grăbi lupul a răspunde; însă eu nu ştiu alt meşteşug decât pe acela ce l-am învăţat.

— Eu cunosc un altul. Şi dacă vei binevoi, n-ai decât să mă asculţi şi te încredinţez că vei scăpa de lipsă şi de foame. Aş fi voit să mă folosesc eu de ceea ce am să-ţi spui; dară eu nu ştiu de ce toate dobitoacele râd de mine. Şi dacă urechile îmi sunt lungi, alte animale au coade lungi, boturi lungi, coarne, şi cu toate astea ele nu sunt aşa de râs ca mine.

— la lasă astea şi dă mai iute de spune, că n-am timp de pierdut.

— Ascultă. Pârcălabul din satul nostru a murit; toţi sătenii ar voi să fie pârcălabi, şi din aceasta tot satul este învrăjbit. Mai bucuros ar alege pe un străin decât pe unul din ei. Şi, ca să-şi împlinească dorinţa, mă trimise pe mine să aduc pe oricine voi întâlni. Dumnezeu mi te scoase în cale şi eu te povăţuiesc să nu mai întârzii şi să vii cu mine.

— Şi ce bine poate să-mi aducă aceasta? întrebă lupul; tu îmi ziseşi că voi scăpa de neajunsul foamei.

— Tocmai această. Pârcălabul, după cum se ştie, este capul satului. Oiţele, mieluşeii, găinile, purceii, toţi sunt subt ascultarea lui. Pe fiecare zi vei putea alege câte una pentru prânzul d-tale, fiindcă pârcălabul nu este el aşa degeaba pârcălab.

— Dacă este aşa, te ascult, aidi să mergem.

Şi porniră amândoi spre sat; asinul înainte şi lupul după dânsul; asinul se tot uita înapoi şi lărgea pasul; lupul, plin de bucurie, cu maţele chiorăinde şi mândru, îl ţinea de scurt şi mergea aproape de măgar, spre a nu-i scăpa din ghiare un aşa chilipir.

Abia ajunseră la marginea satului şi asinul o rupse d-a fuga; lupul după el. Ţăranii, văzând că intră lupul în sat, săriră cu mic cu mare, cu ciomege, cu topoare, cu bulgări, dădură chiote, îl loviră şi luară pe lup în goană cu câinii. Cât p-aci să-i rămâie pielea p-acolo; de chiu, de vai, scăpă de moarte, dară huiduit, lovit şi cotonogit. Nici nu prinse de veste când ajunse în pădure peste nămeţi şi troiene, ostenit, de era să crape fierea în el. Aci cugetă el că trebuie să se odihnească puţin.

Tocmai p-atunci un călugăr, care se întorcea la schitul unde era închinat, trecea prin pădure şi, văzând lupul flămând, alergând cu limba scoasă de un cot, de frică luă rasa în cap se făcu ghem şi se culcă pe zăpadă.

Lupul crezu a fi găsit cel mai nemerit loc de odihnă, punându-se pe această buturugă pârlită, după cum o credea el că este, şi începu a-şi imputa zicând:

— Moşii mei pârcălabi n-au fost, tată-meu, asemenea n-a fost pârcălab, cine mă puse pe mine a crede că eu aş fi bun de o asemenea slujbă? Rămăsei şi nemâncat! Crăp de foame şi de osteneală. N-are cine mă lua de coadă, şi să mă învârtească, şi să mă învârtească, până mi-o rupe şi coada; încai să mă aleg cu atât.

Călugărul n-aşteptă să mai zică încă o dată lupul ceea ce credea el că-şi spune numai lui însuşi şi făcu tocmai precum se temea lupul că nu o să se găsească nimeni cine să-i facă şi ăst neajuns.

CÂTEA-N VARZĂ

A fost odată ca niciodată etc.

A fost odată un sârb. El avea o spuză de copii şi era aşa de ţigănos, de-şi mânca de sub unghii, cum se zice.

Când se ducea şi el, ca toţi ai lor, prin sate să cumpere grâu sau alte boabe, ca să facă negoţ, apoi nu era destul că se tocmea cu bietul român, tocmeală ca la uşa oborului, nu era destul că rădea baniţa cum îi plăcea lui, nu era destul că lua douăzeci şi una de baniţe în chilă în loc de douăzeci, apoi se ţigănea până i se ura românului, cerând să-i mai adaoge pe deasupra câte o jumătate de baniţă. Şi românul îi da, numai să se cotorosească de atâta cerşetorie şi să scape de gheonoaia caţa dracului.

Încolo era om de casă, trăia bine cu sârboaica lui, şi coprinsul lor era coprins. Nevasta lui toată ziua muncea şi astâmpăr nu mai avea. Spuza aia de copii o făcea de multe ori să nu ştie unde-i stă capul de lucru. Vezi că fusese rodnică sârboaica. Copiii lor, povestea cântecului:

Doi în braţe,
Doi în maţe,

Doi de poale li s-agaţă:
Şi Marica,
Şi Săftica;
Dar Matei
Şi Dolofei
Care sunt mai mititei...

Şi aşa crescură copiii, mai cu chiu, mai cu vai, până cel mare se făcu de însurat.

Umbla sârbul, umbla sârboaica, ca să-şi găsească nurori şi o şi bobiră. Ei auziră de fata unui român bogat, chiabur, care era şi frumoasă, şi cu zestricică, şi împodobită cu toate darurile.

Se duseră în peţit. Făcură vorba şi logodna fu gata. Nu trecu mult, şi unde mi-ţi trântiră o nuntă de mi-or pomeni-o satele din preajma lor.

Sârboaica nu mai putea de bucurie că i-a venit acum ajutor în casă. Nuroru-sa, iarăşi, inimoasă cum era ea de felul ei, nu lăsa pe soacră să facă ea toată treaba: uneori îi lua mătura din mână şi mătura ea; alteori alerga înaintea vitelor când veneau de la păşune şi le îngrijea; iară soacra se odihnea; ba să aducă apă proaspătă de la fântână, ba să gătească, ba una, ba alta; mă rog, ca o tânără ce era, se întorcea într-un călcâi, şi nu lăsa pe alde soacra să se ostenească căci de!, o şi ajunsese vârsta.

Sârbul nu vrea să ştie de niciunele d-alde astea. Când se punea la masă, el îmbuca iute, hap!, hap!, înghiţea pe nemestecate şi se scula.

Toţi copiii se cam învăţaseră cu obiceiul tatălui lor şi îmbucau care mai iute, care mai încet, cum puteau şi ei.

Nurora, care nu le ştia apucăturile, socotea că, odată masa pusă, să mănânce să se sature, că era destul de la mila Domnului. Şi săritoare cum era, du-te încolo de adu poşidicului*, ba apă, ba alte alea, ba împacă p-ăl de scânceşte, ba fă aia, ba fă aialaltă.

Sârboaica sta greu, şi-i râdea inima că are aşa nurori vrednică, şi săritoare, şi îndemânatică.

Când, până să se aşeze şi fata la masă să mănânce, iată că sârboteiul se scoală şi zice:

Mâncat,
nemâncat,

* poşidic – mulţime, droaie, gloată de copii

sculat,
Dumnezeu săturat!

Şi toţi se sculau, strângeau masa şi-şi vedeau de treabă.

Fata se scula nemâncată.

Azi aşa, mâine aşa, până la săptămână. Când se duseră şi tinerii cu ploconul la părinţii fetei să facă şi ei, de!, cale primară, ea se dete pe lângă mă-sa, şi-i spuse că de trăit ar trăi bine cu bărbatul, dară socru-său cu apucăturile lui o lasă nemâncată. Se sfârşise biata fată, şi era pocâltită de foame.

Mumă-sa spuse tatălui fetei şi fratelui ei, căci fata avea şi un frate, un voinic dezgheţat şi deştept, cum e bun românul să-l ai mână dreaptă.

Acesta cum auzi, se gândi niţel, şi zise: „Lasă că dezbar eu pe cuscru de cusurul ăsta."

A doua zi, flăcăul se duse pe la cuscru-său, ia aşa într-o doară, tocmai asupra mesei. El însă se pregătise de atâtea tivguliţe câţi broscoi avea socrul soru-sei. Îl poftiră la masă, dară el spuse că de la masă s-a sculat şi a venit pe la dânşii numai aşa în treacăt.

Se puseră la masă. Copiii începură să ceară apă, după dânsul altul altceva, după el altul, te miră de ce, începu a scânci. Fata voi să se scoale să le facă voia. Dară frate-său îi zise: „Şezi, soru-mea, de mănâncă, că împac eu copiii."

Puse fiecăruia câte o tivguliţă cu apă dinainte, dete unuia care scâncea vro două-trei boabe de năut prăjit, altuia câteva stafide, şi toţi tăcură şi toţi mâncară. Udrinaglava* nu băgă de seamă unde bate cuscru-său. N-apucară însă să se sature, şi sârbul sculându-se zise:

Mâncat,
nemâncat,
sculat,
Dumnezeu săturat!

Toţi se sculară, strânseră masa şi se apucară de lucru careşi pe la trebile lor.

Fata se dete pe lângă frate-său şi-i şopti:

— Bogdaproste, frate, că mâncai şi eu de mă săturai.

* udrinaglava – lovit în cap, bătut în cap

A doua zi tatăl fetei pofti la masă la dânsul pe cuscru-său, sârbul, cu toată leaota lui, cu toată broştimea lui, şi şezură şi mâncară cu toată dragostea între rude, şi se săturară de-şi făcură burţile doldora, haa!...

Sârbul, bleotu', dă cu cotu', nici acum nu pricepu nimic. A'ma! Căpăţâna!

El, dacă se întoarse acasă la dânsul, făcea tot ce ştia. Din ale lui nu ieşea, deloc, deloc.

Fratele fetei, dacă văzu aşa, că îndreptare nu este, zise: „Lasă sârbule bleg, că ţi-o coc eu ţie, te voi face eu să cunoşti cine este românul!"

Şi în sărbătoarea cea mai de aproape care fu, mâncă ţeapăn acasă la părinţi, apoi aşa sătul se duse la cuscru-său, ca să-l găsească tocmai asupra mesei.

Intrând în casă, văzu că tocmai se pusese masa, şi zise:

— E! O mie de ani pace, cuscre!

— Şi la vară băjenie, ha!, ha!, ha!

— Ce mai ala-bala pe aici, pe la d-voastră, cuscre?

— Ce să fie? Iaca, muncim ca să trăim.

Şi dându-se mai lângă sârb, fratele fetei începu să-l ţie de vorbă şi să nu-i dea răspas ca să mănânce.

Ba că una, cuscre, ba că alta, ba că arendaşul a zis cutare, ba că stăpânirea a luat măsura cutare, şi tot astfel până văzu că soru-sa, care se silea a băga pe sub nas cât mai iute, se cam îndestulase, pe când sârbul, cu vorba, n-apucase să ia nici de două ori din masă.

Atunci şi fratele fetei zise:

Cine mâncat
mâncat,
Cine nu, sculat,
Dumnezeu săturat.

Sârbului nu-i veni la socoteală, dară n-avu ce face de ruşine, şi se sculă de la masă nemâncat.

Flăcăul îl luă iarăşi la vorbă, ba la joc, că tocmai venise un sârbotei d-ai lor pe la dânşii care ştia să zică cu gaida*. Şi jucară, şi vorbiră, până înnoptă. Atunci flăcăul ceru să mâie la dânşii, ca să nu se mai ducă noaptea pe-ntunerec acasă.

* gaidă – cimpoi

Fratele fetei, de jucat, jucase; de vorbit, vorbise; dară ochise toate lucrurile de prin preajmă şi de prin tindă şi de prin casă. Ştia totul ca la dânsul acasă.

Aşternură şi se culcară. Sârbul nu putea dormi de foame. Flăcăul nu dormea, căci pândea să vază ce are să se întâmple. Când, sârbul, crezând că toţi dorm, strigă încetişor:

— Nevastă, fă nevastă, dă-mi ceva să mănânc, că nu mai pot de foame.

— Da' ce, mă, nu eşti zdravăn? Ce să-ţi dau eu să mănânci acum la miezul nopţii?

— Orice-o fi, nevastă, că nu mai pot de foame.

— Ia, du-te şi tu în tindă şi vezi de mănâncă niţel lapte bătut din ăl putinei.

Până să se scoale sârbul, până nu ştiu ce, flăcăul se scoală, şi ca mâţa de uşor, pâş, pâş, se strecoară în tindă şi varsă putineiul cu lapte; apoi iarăşi pe nesimţite se întoarse şi se culcă.

Sârbul când se duce la putineiul cu lapte, sic!, nu găsi nimic, şi putineiul răsturnat.

Se întoarse, deci, şi se culcă.

Ce-i faci tu foamei? Că sârbul nu putea dormi. Se bătea ca peştele pe uscat, şi nu putea să închiză niciun ochi măcar, începu iar să strige:

— Babo! Babuşcă! Scoal' de-mi dă ceva de mâncare, că mă prăpădesc şi mă sfârşesc de tot.

— Ce să-ţi dau, mă, omule? Ce să-ţi dau acum la miezul nopţii?

— Scoal' şi fă barim o azimioară, că iată sunt pocâltit de tot.

S-ar fi sculat sârbul şi ar fi pus pe foc pe toţi cei din casă să-i facă de mâncare; dară îi era ruşine de cuscru-său.

Se scoală sârboaica, aprinde focşorul pe vatră, se apucă pe sub scuns, să nu simtă cuscrul, şi face o azimioară. Şi tot pe şopoitele spuse unchiaşului că a făcut azima şi că a pus-o în spuză, apoi se culcă.

N-apucă să pună capul jos bine, şi fratele fetei se sculă şi zise:

— Cuscre! Cuscre! Da' lungă mai este noaptea asta! Mi-au amorţit cărnurile pe partea pe care m-am culcat. Ia mai scoală să stăm oleacă de vorbă colea la foc.

Ce să facă sârbul, fu nevoit să se scoale, ca să nu strice hatârul cuscrului.

Şi stând acolo la foc, unde era turta în spuză, începe flăcăul a spune sârbului că arătura ce a pus de gând să facă are să o tragă aşa şi aşa, ca să fie mai priincioasă holdelor.

Şi când spunea, trăgea cu un băţ ce avea în mână nişte dungi adânci prin mijlocul spuzei unde era turta băgată!

Apoi spuse iară că drumul de la satul lor ar fi bine să se schimbe şi să fie tras ca pe ciripie drept în satul unde trăia sârbul; căci atunci le-ar veni mai aproape şi ar putea să se vază mai des.

Spuind, iarăşi trăgea dungi cu băţul prin spuză, şi arătă sârbului cât se împuţinează drumul când este drept şi nu ocolit.

Şi tot astfel spuse şi trase mereu cu băţul până ce se făcu azima ano-cato, adică una cu cenuşa, de nu se mai alese nimic de dânsa.

După aceea îşi luă seara bună şi se duse de se culcă.

Sârbul rămase cu buzele umflate; dădu el să caute niscaiva rămăşiţe de azimioară; aşi! Nu mai găsi nici neam de turtă, căci cuscru-său ştiuse el ce făcuse.

Vru sârbul să se culce şi dânsul să doarmă. Dară unde îmi fu pomana aia! Se zvârcolea bietul sârb în pat şi ca să-i dea pleoapele în gene, nici cât. Dacă văzu şi văzu că este peste poate să adoarmă, strigă din nou, şi tot pe şopoitele:

— Nevastă, babuşco! Dă-mi ceva să mănânc, că uite, mor de foame, nu mai pot să trăiesc.

— Ei, săraca de mine! Da' ce să-ţi dau, mă bărbate, că n-am nimic. Ia du-te şi tu în grădină şi roade niţei coceni de varză.

— Că bine zici, tu, nevastă.

Se scoală sârbul şi se duce binişor, intră în grădina cu varză şi începe a roade la coceni.

Se scoală şi voinicul de cuscru, ia şi el o joardă în mână, intră şi el în grădină; şi unde începe a face o gălăgie de să deştepte şi pe morţi din groapă; şi dând cu joarda în bietul sârb, striga cât îi lua gura:

— Ţa, drace, ţa! Uite mă, au intrat bivoliţele în grădina cuscrului şi fac mare prăpăd!

Bietul sârb, plin de ruşine, ca să nu se facă şi de râs, începu a zice tot pe şopoitele:

— Câtea-n varză, be! Câtea-n varză!

Flăcăul da de tot şi striga:

— Câte, necâte, eu nu ştiu; atâta ştiu că bivoliţele prăpădesc varza cuscrului!

Sârboaica îngrijată, aprinde lumânarea şi iese afară, strigând şi ea tot pe şopoitele, ca să nu se scoale vecinii şi să rămâie bietul Câtea de râsul satului:

— Stai, bre cuscre, stai! Ce faci?

— Ce să fac, ia gonesc bivoliţele astea care vă strică grădina cu varză...

— Lasă, bre, lasă! Că e Câtea-n varză.

— Câte, necâte, eu nu ştiu; vezi numai că vă face stricăciune mare.

— Nu mai da, bre, nu mai da! Că e bărbatu-meu...

Când auzi aşa flăcăul, se opri, şi văzând pe sârb că vine ologit şi cotonogit, se făcu că se miră şi întrebă ce să fie asta de umblă noaptea prin varză ca pricolicii. Sârbu', ruşine, neruşine, începu să spună toată şiritenia; cum murea de foame şi cum voise să şi-o mai momească până de dimineaţă, că nu mai putea răbda.

— Vezi, cuscre! Asta să-ţi fie învăţătură de minte. Tu o zi n-ai putut răbda de foame; dară soru-mea cum credeai tu că o să trăiască nemâncată?

— Aman, bre, cuscre, aman! Cine o mai face ca mine, ca mine să paţă!

A doua zi, plecând fratele fetei la casa cui îl are, sârbul se uita în urma lui şi zicea: „Bine a zis cine a zis că românul e cu dracul. Uite, mă, o păţii!"

Lucrurile în casa sârbului se îndreptară de aici înainte, şi traiul fu trai şi masa fu masă.

Povestită de fiu-meu G. Ispirescu în etate de 12 ani, elev în clasa I din Gimnaziul Mihai-Bravul la 1882.

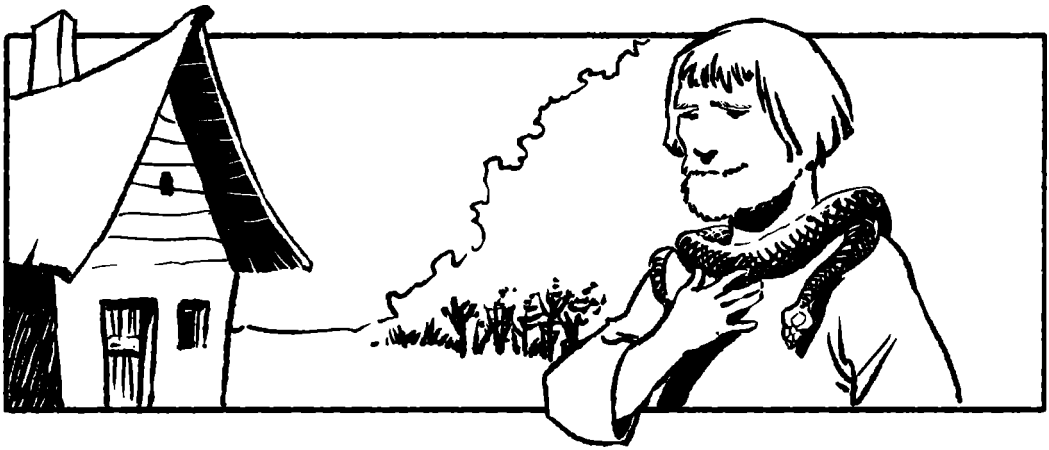

COPILUL CEL ISTEŢ

Un om odată văduvise. El nu avea pe lume nici al nouălea neam. Îşi jeli nevasta ce-şi jeli, dară văzu că nu foloseşte nimic cu jelirea. Începu a-şi căuta de trebi. Ajuns însă la cărunteţe, nu se putea împăca el cu singurătatea. Pasămite omul trăise bine cu răposata, se îngăduiseră şi le mersese treaba înainte; trăiseră, cum am zice, cu pace şi cu mulţumire.

Copii nu le dedese Dumnezeu niciunul. Vedeţi dumneavoastră, n-avea omul cu ce să se mângâie. Era singur cuc.

Îl băteau gândurile câteodată să se însoare a doua oară. Nu-i venea însă bietului om să-şi uite nevasta dintâi; ş-apoi nu ştia peste ce pământ va da. Sta în cumpene.

Să zică da, îi era frică să nu dea tocmai acum spre bătrâneţe peste vro muieruşcă care să-l joace giurgina*. Să zică ba, urâtul singurătăţii îi da ghes şi nu-l lăsa în pace. Aşa e omul când este învăţat cu dichisul lui, cu rostul casei sale. Şi apoi vedea şi el că începuse a i se cam risipi casa, deoarece nu mai era într-însa un al doilea sufleţel de om măcar.

Ce să facă? După ce se mai gândi şi se mai răzgândi, ce-i vine lui? Numai iacă îşi ia inima în dinţi, calcă în gura lăcomiei şi hotărăşte să-şi ia un copil de suflet.

---

* a juca giurgina – a juca pe degete

El socoti cu mintea lui că aşa ar fi mai bine. Nici pe răposata nevastă-sa, adecă, să n-o puie la uitare, nici el să nu rămâie singur.

Acum altă nevoie. Cum să facă el să-şi aleagă un copil de suflet, şi pe cine să ia pe lângă dânsul, el, care n-avea rude nici cât ai îmbuca o dată.

Stătu la chibzuri.

Şi puind degetul pe frunte, plănui cât plănui, apoi zise: „Mă voi scula mâine de dimineaţă, voi umbla prin cetate, şi Dumnezeu să-mi scoată înainte fiinţa pe care s-o iau de suflet."

Planul fu bun. Dară ziua în care ieşi omul să-şi găsească copil de suflet se brodi să fie vineri.

Ieşind omul din casa lui dis-de-dimineaţă, a doua zi cutreieră cetatea, şi parcă toţi copiii intrară în pământ, că nu întâlni niciunul. Totuşi, îndoiala nu i se strecură în inimă, căci, voind cu tot dinadinsul să aibă cu dânsul măcar un sufleţel, se încumese de ieşi afară din cetate şi mergea iaca aşa pe drumul cel mare, fără să ştie nici el unde se ducea. Se vede că-l trăgea aţa la orânda lui.

N-apucă să mai facă vro doi-trei paşi, şi dete peste un şarpe. Omul îi zise:

— Vrei tu, şarpe, să fii copilul meu de suflet? Am de toate, şi bani, să-i mănânci cu lingura.

— Mai e vorbă? Cum să nu voi, răspunse şarpele. Numai să ne învoim.

— Da' cum păcatele să nu ne învoim? Eu am fost însurat şi m-am învoit cu nevasta ca şi cu un frate.

— Bine. Eu nu cer mai mult, fără decât să mă porţi în cârcă.

— Atât numai? întrebă bietul om. Dacă este aşa, tu eşti fiul meu de suflet.

Se învoiră, şi omul luă pe şarpe în cârcă. Şarpele i se încolăci împrejurul gâtului şi se aşeză acolo ca într-un culcuş.

Omul umbla cu gâtul îmbroborojit şi nu făcea nimic fără să ştie şi şarpele. Mâncarea unuia era şi mâncarea celuilalt. Ceea ce bea unul bea şi celălalt. Nimic nu făcea unul fără altul.

Trecu multă vreme la mijloc, înţelegerea dintre dânşii nu se strică niciodată. Vezi că omul, îngăduitor precum firea îl lăsase pre dânsul, nu cârcnise nimic.

Dară pârdalnicele de bătrâneţe, când vin, aduc cu dânsele fel de fel de metehne.

Omul, îmbătrânind, începuse, deh!, a-i tremura picioarele, umbla de parcă era pus în papainoage*, ba încă şi spinarea începuse a i se aduce. Ce să mai ocolim?

* papainoage – picioroange

Să spunem drept pe şleau: iacă se cocoşase de bătrân, mai ales că purta în spinare o sarcină pe care n-o mai putea duce, căci şarpele crescuse; se făcuse măgădău mare.

Omul, biet, începuse a tânji. Într-una din zile, cuteză a zice:

— Măi şarpe, fătul meu, fie-ţi milă de crescătorul tău şi mai dă-te şi tu pe jos, că, iată, m-a poticălit Dumnezeu cu bătrâneţele şi nu te mai pot duce.

— Ba să-ţi muţi gândul, tată. Aşa ne-a fost învoiala şi aşa are să fie până vei intra în pământ.

Ştia omul că aşa era, dară credea că va găsi la şarpe milă de copil.

Mila de la copilul de suflet, ca umbra de mărăcini, povestea ăluia.

Bietul om răbdă în piele şi mai purtă în cârcă pe şarpe ce-l mai purtă şi, văzând că atâta sarcină îl dăhulase de tot, mai rugă pe şarpe să aibă milă de tată-său şi să se mai dea pe jos.

Aş! Pe dracul să rogi? Şarpele nu voi să asculte nici rugăciune, nici nimic, şi nici că avu gând să se clintească din loc.

Unii, alţii, văzând trudele omului, îl povăţuiră să meargă la judecată. Omul ascultă şi trase pe şarpe la judecată. Când se înfăţişară, omul îşi spuse păsul. Judecătorii întrebară pe şarpe: cum de nu face ceea ce este cu dreptul, şi să mai slăbească pe bietul unchiaş, să se mai odihnească şi el.

— Cu dreptul, cu nedreptul, nu ştiu eu; aşa ne-a fost învoiala, răspunse şarpele.

— Aşa este, bătrânule? întrebară judecătorii.

— De, asta aşa este, răspunse unchiaşul, dară atunci când am făcut învoiala eram mai tânăr şi puteam să duc sarcina. Eu acum nu cer să stricăm învoiala, ci să aibă milă de neputinţele mele, căci mi-e fiu de suflet, şi după moartea mea tot al meu lui are să-i rămâie.

— Milă la noi nu scrie, zise şi şarpele. Eu ştiu că aşa ne-a fost învoiala, şi apoi, şi aşa, şi altminteri, tot eu am să-i fiu clironom*, ca un fiu de suflet ce-i sunt.

— Dacă aşa v-a fost învoiala, bătrânicule, răspunseră judecătorii, şi dacă fiul tău de suflet nu voieşte să aibă milă de tine, n-avem ce-ţi face. Trebuie să te ţii de învoială.

Bietul om ieşi de la judecătorie cu lacrămile în ochi şi fără de nicio uşurare la greutăţile sarcinei ce ducea.

Şi aşa, cu sufletul plin de obidă, abia târându-şi trupul, mergea pe gânduri şi cugeta că aceasta are să-l răpuie şi că nu va putea să trăiască zilele câte i-a fost dat de la Dumnezeu.

---

* clironom – moştenitor

Când, trecând pe la un maidan unde era o mulţime de copii, îi auzi că se jucau d-a împăraţii. Ridică capul, se uită şi văzu pe copilul pe care ceilalţi copii îl aleseră împărat, văzu, zic, pe împăratul copiilor că ieşise la judecată. Împăratul şedea pe un buştean mare, sfetnicii lui, toţi cu toiege în mâini, împrejurul lui. Dinainte-i doi vinovaţi, legaţi cobză cu mâinile la spate, erau înconjuraţi de ostăşimea copilărească, toţi cu ciomege în mâini.

Ce-i dete omului în gând, că numai se apropie şi el de împăratul copiilor şi zice:

— Împărate, am venit şi eu să-mi faci o judecată.

— Spune, tătişorule, ce păs ai?

— Să vezi dumneata, împărate: rămâind văduv, mi se urâse cu singurătatea, şi am găsit cu cale să-mi iau un copil de suflet, căruia să-i rămâie tot avutul meu după moartea mea. Şi neavând nici neam de rudă, am ieşit să caut pe cineva, pe care mi l-ar scoate Dumnezeu în cale, ca să-l fac copil de suflet. Am găsit pe acest şarpe, cu care m-am învoit să-l port în cârcă. Eram mai tânăr atunci; acum el a mai crescut şi greutatea lui m-a gârbovit până într-atât, încât abia îmi mai târăsc pe pământ ale păcate. Eu îl rog să se mai dea jos, să mai am niţel răgaz, să mai răsuflu şi eu, iar el nu vrea.

Şarpele voi să răspunză şi el, dară împăratul îi tăie pofta de vorbă. El zise:

— Este o necuviinţă de cele mai mari ca să răspunzi înaintea judecătoriei de acolo de sus, de unde te afli. Nu ştii tu, şarpe, că împricinaţii, când se înfăţişează înaintea împăratului la judecată, trebuie să stea jos la pământ?

Şarpele văzu el că n-are încotro. Se descolăci de pe lângă gâtul omului, se dete jos la pământ şi de acolo răspunse:

— Împărate, omul acesta, adevărat aşa este, că m-a luat copil de suflet. Dară învoiala ne-a fost să mă poarte în cârcă. Ori m-oi da jos din cârca lui, ori nu, tot eu am să fiu clironomul lui. Eu mă ţiu de învoială. Aşa este cu dreptul, învoiala este sfântă.

— Copilul care n-are milă de părinţii lui nu este vrednic să vază lumina soarelui, zise împăratul. Pe el, băieţi, de mi-l faceţi harta-parta!

Atâta trebui. Porunca împăratului se şi puse în lucrare. Şi unde mi se repeziră ostaşii şi dregătorii cei mici, toţi cu totul, la şarpe, şi unde mi-i deteră la bâte şi la toiege d-alea ţepenele, de mi-i strivi capul, numai cât ai zice mei.

Şi de unde bătrânul se întorcea cu lacrămile în ochi de la judecata maturilor, acum se întorcea vesel la casa lui, că scăpase de nevoia ce căzuse pe dânsul. Judecata unui copil îl mântuise.

Povestită de profesorul Viţu.

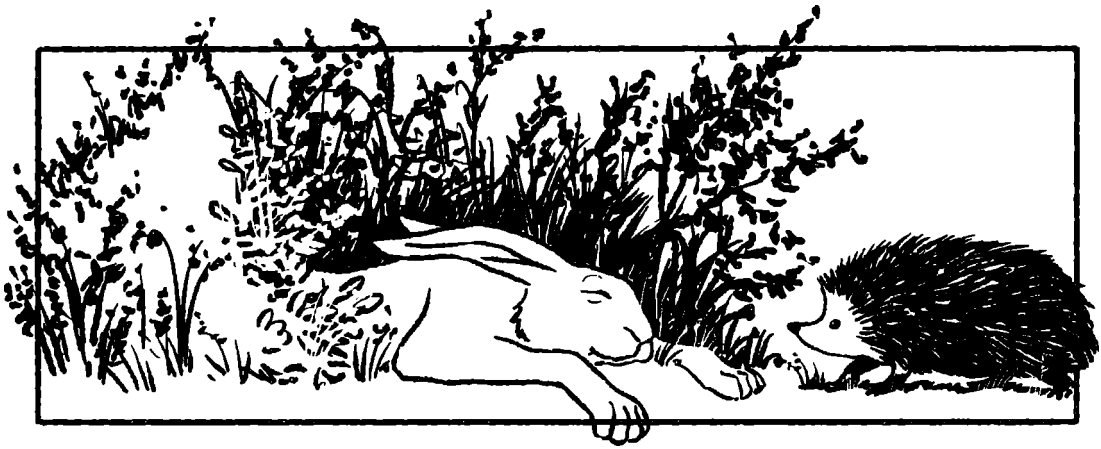

ARICIUL ŞI VULPEA

Un biet iepure odată, împuşcat de vânător şi nefiind atins de alice, ca să cază mort îndată, se târî el cum putu şi se ascunse într-un hăţiş de tufe. El socotea să scape cu viaţă; dar aci îl ajunse ceasul lui cel din urmă şi muri.

Ariciul, sfredeluş cum l-a lăsat pe el Dumnezeu, dete peste acest iepure mort. Ariciul mic, iepurele mare, nu putea, vedeţi d-voastră, să înceapă dintr-un tot întreg să mănânce; dete el târcoale iepurelui, şi de unde voia să apuce, îi scăpa, îşi lingea buzele, bietul arici, se uita cu jind, şi ca să îmbuce şi el măcar o dată, era peste poate.

Ariciul se mulţumea cu puţin, ca să se sature, dară trebuia altul să înceapă. Ce să facă? Se gândi el, se mai răzgândi, şi iată că o luă papuc la drum, să caute, doar de ar găsi pe cineva, cu care să-şi împartă norocul.

Şi mergând ce merse, întâlni o vulpe. Ariciul prinse a zice:

— Bine te-am găsit, cumătră vulpe, am dat d-un chilipir, şi aş vrea să-l împart cu un creştin al lui Dumnezeu. Mie îmi ajunge te miră ce. Numai să fie cineva care să-l fărâmiţeze.

— Bună să-ţi fie inima, cumetre arici. Mulţumesc Domnului că mi te scoase în cale. E, ce mai ala-bala? Pare-mi-se că vorbeai d-un chilipir. Bine ai făcut că te-ai gândit la mine. Aidem mai curând, şi voi face împărţeala dreaptă.

Ariciul mirosi că n-o să iasă bine la vopsea, după graiul şi foamea ce vedea el că arăta vulpea. Dar vulpea ştiu să-l încredinţeze, şi el, înduplecându-se, o luă, tipa-tipa, înainte, şi vulpea după dânsul.

Ajungând la locul cu pricina, ariciul arătă vulpei chilipirul peste care dase el, şi o rugă să-l împărţească, precum îi fusese vorba.

Vulpea, cum văzu iepurele, se repezi ca un găman*, începu a sfâşia dintr-însul şi a înghiţi haltacele pre nemestecate. Îşi uitase de împărţeală.

Ariciul se întorcea pe lângă vulpe, şi voia să se apropie, să apuce şi el o dată măcar; vulpea îi arăta colţii şi se întorcea cu coada spre dânsul.

— Aşa ne fu vorba, cumătră vulpe? Asta ţi-e dreptatea?

Dară vulpea n-avea timp de vorbă. Rupea şi înghiţea ca de frica morţii.

După ce isprăvi, începu a-şi linge mustăţile, şi întorcându-se către arici, îi zise:

— Ce ziseşi, ce ziseşi, cumetrele, că nu auzii bine?

— Aşa dreptate făcuşi?

— Eu am făcut dreptatea burţii. Aşa se cuvenea.

— Dar dreptatea cerească, care s-a pogorât din cer pe pământ, aşa zice?

— Eu nu cunosc altă dreptate decât dreptatea pântecelui.

— Eu cunosc şi o dreptate a dreptăţii, răspunse ariciul; şi dacă vrei să te crez că ai urmat, după cum mi-ai făgăduit, să mergi să pui laba pe dânsa, şi să juri. Altfel nu te crez.

Vulpea, care nu ştia altă dreptate decât ceea ce o spusese dânsa, şi voind să fie crezută de arici că spusele ei erau curatul adevăr, primi să meargă cu dânsul să jure.

Ea habar n-avea de cele ce umbla să facă ariciul; ştiindu-l şi puţintel la trup, şi fără putere, nu se îngriji de nimic, şi merse după dânsul.

Ajunseră. Ariciul, arătând tulpina unui copaci, zise:

— Aci la rădăcina ăstui copaci este culcuşul sfintei dreptăţi. Tu pune laba aci şi jură pe pielea ta, de vulpe că tot ce ai făcut, cu dreptul fu să faci aşa.

---

* găman – mâncău

Vulpea rânji de prostia ariciului, cum de să nu ştie el că dreptatea este cu cel mai mare şi mai tare, şi ca să-i arate că aşa a fost cu dreptul să facă, şi fără a bănui ceva, puse laba acolo.

Ea, vezi, nu credea în altă dreptate: dreptatea isteţimei.

Ariciul, cum văzu, sări şi el pe laba vulpei şi zise:

— Apasă bine şi jură.

N-apucă să isprăvească vorba, şi clapc!, vulpea se simţi apucată de labă.

Ce era? Iacă o cursă. Ariciul ochise cum în revărsatul zorilor un vânător aşezase cursa la rădăcina acelui copaci mare, cum o acoperise cu frunzet, şi acolo duse pe vulpe.

Ea începu a se zvârcoli, a chelălăi de durere şi se rugă de arici să o scape din mâna dreptăţii.

Ariciul acum se făcea şi dânsul că n-aude, nu vede. În cele din urmă zise:

— Aşa cere dreptatea.

Vulpea începu să o croiască la şiretlicuri, şi se rugă de arici să facă ce o face, să-i dea drumul, să-şi facă neputinţele trupeşti, căci nu voieşte să întineze locul unde se află sfânta dreptate şi că apoi va veni să se supuie orândei ei. Înţelesese şi vulpea acum ce era acea sântă dreptate; dară fu prea târziu.

Ariciul îi răspunse:

— Tu vezi acum de te căieşte de faptele ce ai făcut în lume, şi lasă şiretlicul: iată, vine duhovnicul să te spovedească.

Pasămite văzuse pe vânător că se apropia, ca să-şi cerceteze cursa. Iară el, ariciul, se duse p-aci încolo.

GAZDA NOROCULUI

În vremurile cele vechi, pe când blagoslovenia Domnului era pe pământ, trăia un boier mare. În casa acestui boier desjugase norocul şi-şi făcuse culcuşul aci.

Din pricina aceasta, orice făcea boierul îi ieşea înde bine; oriunde punea el mâna, punea şi Dumnezeu mila.

Şi era bine văzut la curtea lui vodă. Nu că doară era vro mană mare de dânsul. Era şi el om ca toţi oamenii; ci ia aşa pentru că avea noroc.

De se auzea că vrăjmaşul a dat năvală în ţară, vodă chema îndată pe acest boier, îl trimitea asupra vrăjmaşului şi el, te miră cu ce tertipuri, punea vrăjmaşul pe goană şi mântuia ţara de nevoi.

De se ivea vro foamete, ori vro molimă, vodă poruncea boierului să se ducă să vază şi să facă ce o şti el, numai să potolească mânia lui Dumnezeu. Şi el, boierul, cum se ducea, nu ştiu ce făcea el, nu ştiu ce dregea, că numai ce auzeai că foametea, că molima s-a ostoit, şi iară se întorcea binele.

Avuţiile îi curgeau ca ploaia. Holdele de pe moşiile lui burduşeau pământul. Vitele i se înmulţeau ca spuza şi ca iarba.

Sta şi se mira şi dânsul de atât noroc ce căzuse pe capul lui. Din pricina aceasta începuse a se îngrijora. Simţea el că n-are să ţie mult aşa.

Nevasta şi copiii îl mângâiau şi voiau să-l scoată din această părere; el însă tăcea şi îşi căuta de treabă.

Într-o zi se duse să se scalde. El se uitase cu un inel de mare preţ în deget, şi nu ştiu cum făcu, că îi scăpă inelul în apă. În loc să cază la fund, inelul plutea pe deasupra apei. El se cruci de această minune, se dete după dânsul, îl apucă şi îl băgă în deget.

Atât noroc nu se mai văzuse. El zise: „Aceasta este culmea norocului. De aci încolo n-are să fie bine de mine." Şi aşa fu. Pasămite norocul îşi luase ale trei fuioare de la casa lui, şi p-aci ţi-e drumul.

Întorcându-se acasă, spuse nevestei şi copiilor ce i se întâmplase la gârlă, apoi le zise:

— Ţineţi-vă bine, dragilor mei, că atât noroc n-are să ţie mult. El trebuie să-şi întoarcă cojocul.

N-apucă să-şi isprăvească cuvântul şi deodată se pomeni cu nişte slujitori domneşti, cari intrară la dânsul, şi îi spuseră că este osândit la temniţă, şi că toată averea lui este luată pe seama domniei.

Vru el să se ducă la vodă, să se înţeleagă la cuvinte. Dară cine îi mai dete pas! Puseră mâna pe dânsul slujitorii, îl legară cobză, şi îl duseră la puşcărie.

El, de nevoie, se într-armă cu răbdarea, şi suferi toate asprimele triştei.

Nevasta şi copiii îi rămaseră pe drumuri.

Legat şi ferecat în închisoarea lui, bietul boier nu mai ştia nimic de ai săi. De mâncare îi aducea păzitorul numai pâine uscată şi apă.

Aştepta el să fie scos la judecată, ca să se dezvinovăţească, fiindcă se ştia curat la inimă. Dară fu uitat acolo nu ştiu cât timp. El trăia acum nici cu viii, nici cu morţii. Aştepta din minut în minut să fie dus la moarte.

În loc de nevastă şi copii, împregiurul lui acum avea păianjenii închisorii şi şoarecii, cari îi luau din mână şi chiar bucăţica de pâine uscată ce-i aduceau. Părul, barba şi unghiile îi crescuseră ca la un om sălbatec. Se jigărise bietul om, de nu-l mai cunoşteai.

De unde îi venise lui această urgie domnească?

Pizmaşii îl pârâseră la domnie că voise să-şi vânză pe domnul său, şi câte şi mai câte. Vodă crezu, ca un Vlăduţă ce era el, şi fără a-l mai cerceta, porunci de-l arunce la închisoare şi nu-şi mai aduse aminte de el.

Trecuse multă vreme şi boierul nu mai avea nădejde de scăpare.

Nevasta boierului, în timpul acesta, umblase şi cruciş şi curmeziş, se rugă şi de bun şi de rău, şi de mare şi de mic, şi abia, abia, izbuti să dea ochii cu vodă.

Ea îi spuse neajunsurile în care se aflau ea şi copiii ei, îi înşiră cu d-amănuntul slujbele făcute de bărbatul său ţării, îl făcu să înţeleagă necazurile bietului om acolo în temniţă, uitat de stăpânire, uitat de oameni şi de Dumnezeu, şi îi ceru voie ca măcar să o lase să se ducă să-l vază.

Voia o dobândi.

Şi într-un suflet se duse la închisoarea bărbatului său. Acolo dacă ajunse, arătă pitacul* lui vodă şi porţile temniţei i se deschiseră.

Intrând, nu-şi mai cunoscu bărbatul: părul crescut şi nepieptănat se împâslise pe capul lui. Barba îi ajunsese până aproape de brâu, musteţile îi stau la gura lui ca un stuf; hainele de pe dânsul putreziseră; sub dânsul o mână de paie şi ş-alea umede, îi strujiseră trupul, de nu mai avea hal.

Boierul, cum o văzu, o îmbrăţişă şi îi spuse să aibă răbdare, că Dumnezeu cearcă pe om, dară nu-l pedepseşte aşa îndelung. El o rugă să facă ce-o face, să-i aducă niţică varză acră, căci i se lihnise inima de tot.

Nevastă-sa se duse iute pe la prieteni, pe la cunoscuţi, să ceară o varză, căci nici atât nu mai avea cu cât să o cumpere şi, dobândind o varză acră, o puse într-o oală şi i-o duse bărbatului său. Stând ei de vorbă şi mai îmbărbătându-se unul pe altul, pusese oala cu varză alături cu el.

După ce vorbiră ce vorbiră, vru să mănânce şi el niţică varză. Când colo, ce să vază? Un şoricel dăduse în varză şi nici de dânsa nu avu parte.

Atunci începu să zâmbească şi zise neveste-sei să-i aducă un bărbier, ca să-l radă şi să-l tunză, căci acum s-au sfârşit toate necazurile şi nevoile lor.

Încă vorbind, iată că vine temnicerul şi îi spune că din mila domnească i se dă drumul de la închisoare.

Pasămite vodă, după rugăciunea muierii boierului, îşi aduse aminte de dânsul, oarecând harnic şi credincios, luă în cercetare cu d-amăruntul toate învinovăţirile ce i se aduseseră, se încredinţă că pe nedrept a fost osândit, şi porunci de-l scoase din temniţă, îi dete averile înapoi şi îl puse iarăşi în cinstea din care îl dase jos.

Când binele ajunge la culme, să te aştepţi la rău; când răul trece peste măsura firii, să te aştepţi la bine.

Povestită de dr. Gaster.

---

* pitac – decret, poruncă scrisă

CUPRINS

Porcul cel fermecat 5
Lupul cel năzdrăvan şi Făt-Frumos 16
Voinicul cel fără de tată 24
Făt-Frumos cel rătăcit 35
Făt-Frumos cu carâta de sticlă 46
Găinăreasa 55
Fata de împărat şi fiul văduvei 61
Hoţu împărat 66
Luceafărul de ziuă şi luceafărul de noapte 78
Băiatul cel bubos şi ghigorţul 84
Măzărel împărat 90
Fata de împărat şi pescarul 96
Glasul morţii 100
Mogârzea şi fiul său 103
Împăratul şerpilor 108
Sufletul 112
Bărbatul cel harnic 115

Baba cea înţeleaptă 118
Bogdan viteazul 121
Întâmplările lui Păcală 127
Răvăşelul spânului 133
Moş-Lăcustă 136
Tăleruş 143
Piciul ciobănaşul şi pomul cel fără căpătâi 151
Împăratul cel fără-de-lege 160
Cei trei fraţi săraci 169
Un diavol ca nealţii 175
Ioviţă, Făt-Frumos 181
Fiul vânătorului 189
Tatăl, mama şi puiul de leu 200
Cei trei fraţi dornici 208
Un basm mitologic 215
Coman vânătorul 218
Cei trei fraţi neguţători 229
Dunăre Voinicul 235
Sarea în bucate 242
Lupul pârcălab 249
Câtea-n varză 252
Copilul cel isteţ 259
Ariciul şi vulpea 263
Gazda norocului 266

JURNALUL NATIONAL

Curtea Veche

ISBN vol. I-X: 978-606-588-004-7
ISBN vol. X: 978-606-588-065-8